

לקראת שבת מלאכתא

Dirshu

דרשן ד' ועוזן

קרן עולמית לחיזוק
ועידוד לימוד התורה

אוגדן עלוני השבת

פרשת ויקהל-פקודי

לקראת שבת מלכתא

פנינים לפרשת ויקהל פקודי | גליון מס' 370 | תקציר שבועי של 'הדף היומי בהלכה' | לקבלת הגליון למייל: dirshu@dirshu.co.il

הרב בעדני ביקש שכולם יצאו החוצה. הוא רוצה להישאר לבד עם החולה... יצאו כולם, ואחרי חמש דקות יצא החוצה והודיע שהוא חוזר לכולל. בדרך שאלנו את הרב מה עשה בחדרו של הרב סולימני, ותשובתו היתה: "אמרתי תהילים". באותו ערב התקשרה הגב' סולימני כשהיא נרעשת ונרגשת: "בעלי התעורר!!!..."

פעיל 'אחינו', הרה"ג ר' ישראל דחבש, עם שני סיפורים מדהימים שזכה להיות עד להם, ולראות שככל היוצא מפיו של מרן הגאון רבי שמעון בעדני זצ"ל - ייעשה

אליעזר (לייזר) רוט

"יִמְלֵא אֶתְּוּ רִנַּת אֱלֹקִים" (שמות ל"ה, ל"א)

הגר"ש בעדני זצ"ל עם תלמידו הרב דחבש שליט"א

אנחנו, אברכי הכולל, הוזעקנו לנסות ולסייע. קראו לנו שנבוא ללמוד בחברותות על יד מיטתו, חשבו אולי זה יגרום לו להתעורר. יש מקרים כאלו, אומנם נדירים מאוד, של אנשים שהיו במצב של 'צמח' ומגיבים למה שקורה סביבם, אבל הפעם זה לא קרה. "היינו בעצב גדול, זה לא היה פשוט", מתאר הרב דחבש. "ככה, בן אדם צעיר, בשיא פעלו, מרביץ תורה וראש משפחה גדולה בלי עין הרע, ברגע אחד נעלם לנו, ושוכב במיטת חוליו כאבן שאין לה הופכין. ה' ירחם!"

הרה"ג ר' ישראל דחבש, מוותיקי הפעילים בארגון 'אחינו', היה תלמידו החביב של מרן הגאון רבי שמעון בעדני זצוק"ל, במשך עשרות בשנים. קוראי 'לקראת שבת' כבר נחשפו לקשר המיוחד שהיה לו עם הרב זצ"ל, כפי שכבר סיפרנו בהרחבה. הפעם מספר לנו הרב דחבש שני סיפורים מיוחדים שהיה עד להם:

מעשה היה לפני שנים, כשראש הכולל של האברכים הצעירים, הרה"ג רבי מנשה סולימני, נתקף ביום בהיר בשבץ מוחי, התמוטט בביתו ואיבד את ההכרה.

כמובן שלמקום הוזעקו כוחות הצלה רבים, ניסו לטפל, לייצב את המצב, ומיד הבהילו אותו לבית החולים 'שיבא' בתל השומר, שם התברר שמדובר בשבץ חריף במיוחד. הרב סולימני נותר מחוסר הכרה במשך ימים שהלכו והתארכו, וכבר חלפו כמה שבועות שבהם הוא היה ממש בלי נוע.

אט אט התחילה לחדור במוחנו ההכרה... ראש הכולל האהוב והמוערך הפך ל'צמח', רחמנא ליצלן. מי יודע כמה זמן הוא ישכב ככה עד ש... חלילה וחס. ה' ירחם. הרופאים כבר אמרו את זה בצורה ברורה מאוד לרעייתו של הרב סולימני, שנחרדה לגלות שהיא הופכת לאלמנה חיה, בזמן שיש לה בבית 13 ילדים בלי עין הרע...

מתהלך בינינו, ונתקל במודעות רחוב שבהן כתוב שהוא הפך ל'צמח'...

עברו כמה ימים, והנה פונה אלינו של הרב מנשה סולימני, ומבקשת שנארגן ביקור של הרב בעדני ליד מיטת בעלה. "אולי אם הרב יראה את בעלי שוכב ככה במיטה, בלי להראות סימני חיים, אולי זה יגרום לכך שהתפילה שלו תהיה חזקה יותר ויקרה נס". היא עצמה לא ידעה בכלל על מה שהרב אמר לנו, ואנחנו פנינו לרב ואמרנו לו שהגב' סולימני מבקשת שהרב ייסע לבקר את בעלה. הרב הסכים, הוא הגיע לבית החולים, היו איתו עוד כמה תלמידים ובני משפחה, אבל הרב ביקש שכולם יצאו החוצה. הוא רוצה להישאר לבד עם החולה... יצאו כולם, הרב סגר את הדלת, ואחרי חמש דקות יצא החוצה והודיע שהוא חוזר לכולל. נסענו לבני ברק. בדרך שאלנו את הרב מה הוא עשה בחדרו של הרב סולימני, ותשובתו היתה קצרה ופשוטה: "אמרתי תהלים". באותו ערב התקשרה הגב' סולימני, כשהיא נרעשת ונרגשת: "בעלי התעורר!!!", היא סיפרה בשמחה. "הוא התעורר!!! הלא יאומן קרה!".

רצנו לרב בעדני וסיפרנו לו: "הרב! מעשה ניסים! הרב סולימני התעורר, זה בזכות התפילות שהרב התפלל בחדר הסגור!". הרב בעדני כמובן מאוד שמח לשמע הבשורה, אבל כשאמרנו שאולי זה בזכות התפילה שלו, הוא השיב בפשטות: "רק אמרתי תהלים, כמו שכולם אמרו תהלים..."

כמובן, שכשאתם מתעורר אחרי מספר שבועות בלי הכרה, בעקבות אירוע מוחי קשה במיוחד, מתחילים מיד לנסות להבין מה מצב. האם התפקוד נפגע? הוא מסוגל להניע את האיברים בחופשיות? הוא מסוגל לקרוא? לדבר? הזיכרון שלו תקין? ובכן, אצל הרב סולימני שום דבר לא היה תקין. הוא פקח עיניים, הביט סביבו, אבל לא זיהה אנשים, בקושי הצליח ללחוש כמה מילים, עברו מספר שבועות והוא עדיין במצב מאוד מאוד לא טוב... התקשרה אשתו וביקשה שהרב יבוא לבקר אותו פעם נוספת. אם בפעם הקודמת היה שיפור מידי, אולי הגיע הזמן לדאוג לכך שיהיה שיפור נוסף.

לא זו בלבד, אלא שבבית הרב סולימני נוצר מחסור נורא ואיום. אשה ו-13 ילדים שנותרו בלי משען ומשענה. החלטנו שאין ברירה, חייבים לעזור להם, הרי כולנו תלמידיו של הגאון הגדול רבי שמעון בעדני, נכין 'קול קורא' יפה, המתאר את מצב המשפחה ומבקש את עזרת הציבור, נביא לרב בעדני שהוא נשיא הכוללים, ובעצמו מכהן כראש הכולל של האברכים המבוגרים יותר. הוא בוודאי יסכים לחתום, כי הרי גם הוא רואה חשיבות רבה בעזרה למשפחה, ונצא לרחובות כדי לגייס כסף עבור המשפחה. אם אנחנו לא יכולים להחזיר להם את האבא שנלקח מהם, לפחות נוכל לעזור להם מהפן הכספי...

הכנו 'קול קורא', תיארונו שם את מצב האבא, הבהרנו שהוא לא צפוי להתעורר בקרוב, או בכלל מתי שהוא בעתיד, ולכן יש חובה על כל אחד ואחד לעזור למשפחה השבורה והרצוצה... נכנסנו אל הרב בעדני, הגשנו לו את המכתב, הושטנו לו עט, וביקשנו שהרב יחתום...

הרב לקח את המכתב, קרא אותו בעיון, סיים לקרוא, הניח אותו על השולחן והכריז: "אני לא חותם על זה...". כולנו היינו בהלם. מה זאת אומרת הרב לא חותם? למה? זה הדבר הכי בסיסי לעשות, לנסות לגייס כסף לעזרת המשפחה. פעמים רבות הרב חתם על מכתבים בסגנון הזה, למה עכשיו הוא לא מוכן לחתום?

אזרנו אומץ ושאלנו את הרב: "לימדנו רבינו, למה הרב לא רוצה לחתום על בקשה כל כך אלמנטרית?" ענה לנו הרב בעדני תשובה שהפתיעה אותנו עוד יותר... "איך אפשר לחתום על כזה מכתב, שעוסק בבנאדם שבקרוב יתהלך בינינו כאחד האדם? אה? איך אפשר?"

"אבל הרב", אמרנו לו, "הרופאים אומרים שהוא יישאר ככה עוד שנים רבות. גם אם יתעורר, הוא בטח יהיה משותק בחצי גוף, אחרי כזה אירוע מוחי קשה. זה לא הגיוני בכלל שהוא יתהלך בינינו כאחד האדם!"

הרב בעדני דחה את דברינו והשיב בנחישות: "אתם עוד תראו אותו הולך בינינו כאחד האדם, אני לא חותם על מכתב כזה!"

כמובן שזה היה פלא גדול מאוד, אבל אנחנו הבנו שהרב בעדני הצופיות, רואה משהו שעתיד להתחולל בקרוב. אמרנו, אנחנו לא מתווכחים איתו יותר, מאמינים באמונה שלמה שדבר מדבריו לא ייפול ארצה. המשכנו בתוכנית שלנו, ועשינו מגבית לעזרת המשפחה, אבל בלי מכתב ובלי חתימה, שלא יהיה מצב שהוא

המשך בעמוד 28

גליון 'לקראת שבת' יו"ל בחסות
'אמונה וחסד' דפוס וכריכ"ה בע"מ 02-6715501

זיכוי הרבים בהפצת גליון זה
לע"נ הרה"ח בנימין ב"ר דוד צבי רוזנטל זצ"ל
נלב"ע ר"ח אב תשע"ו

החתן שלי בדיוק היה בדרך אליו, ופתאום רואה יהודי מבוגר שרוע על הקרקע. ניגש לעזור ונחרד לגלות שמדובר בסבא, הגאון בעל 'מעדני השולחן'... זעק החתן בחרדה גדולה: "זיידע! מה קרה לכם? למה אתם ככה שוכבים על הרצפה?". ואבי מורי ענה לו בפשטות: "לא נורא לא נורא! אמרתי משניות בינתיים"...

הגה"צ רבי גמליאל רבינוביץ שליט"א, מסביר כיצד צריכים להתייחס לילדים שבהם טמון פוטנציאל גדול במיוחד

"מלא אתם חכמת לב" (שמות ל"ה, ל"ה)

שלחו אותנו לבית היתומים של המהרי"ל דיסקין בירושלים, שם הוא גדל וצמח. הוא שקד על התורה והעבודה, הפך לתלמיד חכם, הקים בית בישראל וברוך ה' בנה משפחה לתפארת. כשנפטר אבי מורי, בגיל 95, היו לו אלף נכדים!!! והיתה לו נחת בשפע, ברוך ה'.

מישהו יכול היה לנחש מראש שהילד הצעיר הזה, יעמוד בראש משפחה לתפארת, עם למעלה מאלף בנים ובני בנים??? מרן הגר"ש אלישיב זצ"ל, הותיר אחריו כ-1,500 נכדים ונינים. לא מזמן נפטרה בירושלים סבתא ישישה, הגב' עלקא רוטמן ע"ה, בתו של רבי עמרם בלויא, גם היא היתה פעם ילדה קטנה, מישהו יכול היה לחלום שהיא תעזוב את העולם בגיל 98 ותשאיר כאן כ-3,000 צאצאים???

כל ילד שאנחנו רואים, כל אחד, הוא ראש משפחה כזאת בפוטנציאל. כל אחד מאותם אלף צאצאים יכול להתברר בעתיד כמי שבעצמו עומד בראש משפחה ענפה ורבת זרועות, בלי עין הרע.

וזה רק בגשמיות. ומה עם הרוחניות? כשאבי מורי היה ילד בן שמונה, מישהו יכול היה לנחש שהוא יכתוב את 'מעדני השולחן'? אומרים שמרנא ה'חזון איש' זצ"ל היה נוהג לקום בפני כל בחור ישיבה, כי בכל בחור ישיבה טמון הפוטנציאל להיות 'גדול הדור' הבא. נו, אם בבחור טמון כזה פוטנציאל ענק, בילד בוודאי ובוודאי

בשיחה שקיימנו עם הגה"צ רבי גמליאל רבינוביץ שליט"א, ראש ישיבת המקובלים 'שער השמים' ומחבר ספרי 'טיב הכוונות', 'טיב הפרשה' ושאר ספרים, לקראת ימי הפורים, עסק הגר"ג שליט"א רבות בכוחם של תינוקות של בית רבן, שבזכותם התבטלה גזירתו של המן הרשע. מפאת קוצר היריעה לא יכולנו להביא את כל השיחה בעלון הקודם, ולכן השארנו את החלק שאינו נוגע ישירות לפורים, לשבוע זה, והרי הדברים לפניכם בסייעתא דשמיא:

היהודים לבשו שק ואפר, השמיעו זעקה גדולה ומרה, צמו שלושה ימים לילה ויום, לא אכלו ולא שתו, התפללו מכל הלב ושבנו בתשובה שלימה, ואחרי כל זה, מה היה הגורם המכריע שהפיל את המן? אותם 300 ילדים שישבו עם מרדכי הצדיק, ולמדו תורה מפיו למרות המצב הלחוצי והנורא בחוץ.

מרדכי הצדיק לימד אותם את הלכות הקרבת העומר, והראה להם איך עושים קמיצה, והמן הרשע נפל שדוד, ובתוך זמן קצר מאוד נתלה על העץ. זה כוחם של תינוקות של בית רבן. אם אנשים היו יודעים כמה הכוח של הילדים הקטנים מגן עלינו המבוגרים, ומציל אותנו מן הפורענות, היו מתייחסים לילדים אחרת, היו נותנים להם יחס הרבה יותר מכבד ומערך. אלמלא הבל פיהם של תינוקות של בית רבן לא היה העולם מתקיים.

אבל אני רוצה להתייחס לנקודה הזאת, של יחס לילדים, מזווית קצת שונה. לא רק בגלל שעכשיו הוא ילד שלא טעם טעם חטא, אנחנו צריכים להתייחס אליו בהתאם, אלא גם בגלל מה שעתידי לצאת ממנו.

אנחנו רואים ילד בן שבע, מה אנחנו רואים? ילד בן שמונה או תשע... מה רואים? ילד קטן, צעיר. מה הוא יהיה כשיגדל? אף אחד לא יודע. כמה ילדים יהיו לו, כמה נכדים? איזו משפחה הוא יקים?

אבי מורי הגאון רבי לוי רבינוביץ זצ"ל, בעל ה'מעדני השולחן' זצ"ל, התייחס מאביו ומאמו בילדותו. בגיל שמונה הוא היה יתום, לבד, מסכן. כשהסתכלו עליו מה ראו? ילד אומלל, ילד שהיה נראה בלי עתיד, ובלי הווה, תלוש מכל העולמות... כי אין לו אב ואם.

שצריכים לנהוג כבוד גדול, כי אולי ברגע שהוא ייכנס לשיבה, כבר נוכל לראות באופן מיידי איך שכל מעייניו נתונים בתורה הקדושה.

המסר הזה הוא מסר להורים, מסר למחנכים, אבל צריכים לדעת שהפוטנציאל הזה טמון גם באנשים מבוגרים, תמיד אפשר להגיע למעלות רמות ונשגבות יותר.

אני רוצה לספר לכם סיפור נורא מאבי מורי זצ"ל. היה זה בשנים האחרונות לחייו, הוא כבר עבר את גיל 90, שנה אחת בפורים הוא היה במקום צדדי, עבר לידו שיכור אחד ודחף אותו, כנראה בלי לשים לב.

אבא נפל על הרצפה, ואף אחד לא ראה אותו. הוא שכב שם, ניסה לקום ולא הצליח...

החתן שלי בדיוק היה בדרך אליו, ופתאום רואה יהודי מבוגר שרוע על הקרקע. ניגש לעזור ונחרד לגלות שמדובר בסבא, הגאון בעל 'מעדני השולחן'...

זעק החתן בחרדה גדולה: "זיידע! מה קרה לכם? למה אתם ככה שוכבים על הרצפה?", ואבי מורי ענה לו בפשטות: "לא נורא, לא נורא! אמרתי משניות בינתיים. נפלתי ולא הצלחתי לקום, אבל זה בסדר גמור, עכשיו אתה תעזור לי לקום, ועד עכשיו פשוט חזרתי משניות בעל פה, הספקתי כבר עשרים פרקי משניות, וכי קלה היא בעיניך?".

אתם שומעים מה זה? יהודי בן 90 פלוס, במקום לכעוס על השיכור דחף אותו בפראות והפיל אותו, במקום לצעוק ולזעוק לעזרה, במקום להתלונן על כאבים, הוא למד משניות, היה לו די נחמד שם על הרצפה, הכל בסדר... אפשר לחזור משניות בעל פה, מה צריך יותר מזה???

זה הרי מויראדיג! זה סיפור שצריכים לא רק לשמוע אותו, אלא להפנים אותו. זה לא סתם 'מעיישלה', זאת דרך חיים! זה בן אדם שחי עם ההרגשה הזאת שכל פרק משניות הוא אוצר בלום. מבחינתו כל עוד הוא הצליח לעסוק בדברי תורה, זה בכלל לא משנה שהוא שוכב על הרצפה בזמן הזה, והוא אפילו לא מרגיש את הכאבים.

אני רוצה לספר לכם עוד סיפור, דומה לזה מעט. בתקופה האחרונה לחייו, נזקק אבי מורי לעזרה, הייתי משרת אותו, משתדל לקיים מצוות כיבוד אב בהידור ככל יכולתי. פעם אחת ניגשתי אליו ואמרתי לו "טאטע... כבר הגיעה השעה ללכת לישון, אולי נתחיל להתארגן לשינה???"

אבא הסתכל עלי בעיניים תמהות. הוא ממש לא הבין על מה אני מדבר... "ללכת לישון? הרי אני אומר עכשיו פרקי משניות בעל פה, אפשר להספיק עוד כמה משניות, לא חבל? כל כך מהר ללכת לישון? חבל לי להפסיד את אמירת הפרקים הללו!"

הוא הרי חזר על ששת סדרי משנה אלפי פעמים, אבל תמיד הוא רצה עוד, זה אף פעם לא הספיק לו.

אם הייתי נכנס לחדר ורוצה לדעת אם אבא שלי ער או ישן, מה היה הסימן? הייתי מסתכל על השפתיים שלו, אם הוא ער, הן תמיד מלמלו משניות בעל פה!

בירושלים של פעם, היו יהודים רבים שידעו מסכתות משניות בעל פה. אני שמעתי פעם את הגאון רבי יעקב בלויא זצ"ל, דיין בבד"ץ של ירושלים, הוא היה תלמיד של אבא. שמעתי אותו משוחח עם אבי מורי ושואל אותו: "אתה זוכר שבתור בחור צעיר, נבחנתי אצלך את כל שישה סדרי משנה בעל פה?"...

הוסיף הגר"י בלויא משפט חשוב מאין כמוהו: הוא הודה לאבי מורי שעודד אותו ללמוד את כל שישה סדרי משנה בעל פה, ואמר: "זה הציל אותי! כל כך הרבה פעמים היו לי בהמשך, שלא יכולתי לעיין בספר, ובזמנים האלו תמיד היו לי מוכנים בפה פרקי משניות לשנן בעל פה, במקום להתבטל מדברי תורה!"

הוא הרי היה חבר בוועדת הכשרות של 'העדה החרדית'. הוא היה צריך להשתתף בכל מיני פגישות, לנסוע לכל מיני מקומות. גם בבית הדין יש מרווחי זמן בין דין תורה אחד למשנהו, כשנוסעים לסידור קידושין, סנדקאות, תור לרופא, חסרות הזדמנויות שבהן קשה מאוד לעיין בספר, ולפעמים גם בלתי אפשרי? הוא ידע את כל שישה סדרי משנה בעל פה, וממילא תמיד יכול היה למלא את הזמן בעוד כמה רגעים של לימוד התורה.

מרנא ה'חפץ חיים' זיע"א מסביר בדרך זו את המשנה הראשונה במסכת פאה. יש הרבה מצוות חשובות, יש כיבוד אב ואם, יש גמילות חסדים, הבאת שלום אבל... תלמוד תורה כנגד כולם!

הסביר ה'חפץ חיים' שזה ממש פשוט. כמה אפשר לכבד אב ואם, אנחנו הרי לא צמודים להורים שלנו כל היום, בוודאי לא בגיל מבוגר יותר. כמה אפשר לעשות גמילות חסדים, יש גבול לכל מצווה, זה רק ביום וזה רק בלילה, זה רק בשבת וזה רק בחול, אבל מצוות תלמוד תורה אפשר לקיים בכל שניה, כל תיבה של דברי תורה היא מצוה בפני עצמה, ומי שמשניות שגורות על לשונו בעל פה, מרוויח ריווח עצום ונפלא, שהוא יכול בכל הזדמנות לשנן משניות בעל פה. לכן אני אומר שאנחנו צריכים שני דברים לעשות, קודם כל להכיר בכך שבכל ילד טמון פוטנציאל עצום, ודבר שני, להשתדל לעודד את הילדים שלנו ללמוד משניות בעל פה, כמובן כל אחד לפי כוחו ולפי נטייתו האישית, לא כולם אוהבים לשנן בעל פה, אבל לפחות צריכים לעשות השתדלות משמעותית בעניין, וגם לאנשים מבוגרים מותר להשקיע בעניין הזה של לימוד משניות בעל פה, כי אפשר להשיג מזה תועלת גדולה מאוד, ואם אי אפשר ללמוד את כל הש"ס, אפשר לקחת רק סדר אחד, או אפילו רק מסכת אחת.

והלוואי שיהיו לדברים השפעה, ונוכה להיות בכלל מזכי הרבים, כי אבא זצ"ל היה אומר ווארט מאוד יפה.

אמרו חז"ל: "כל המזכה את הרבים אין חטא בא על ידו". אבא זצ"ל היה אומר שהרי ידוע ש'חטא' זה בשוגג, 'עוון' זה במזיד ו'פשע' זה מי שעובר עבירה להכעיס רחמנא ליצ'לן. מי שמזכה את הרבים, אין חטא בא על ידו, אפילו בשוגג...

אבא שלי היה פוסק! הוא לא היה 'באבא'. זה הפשט שהוא אמר, אז יש לזה כח של פסק הלכה שמי שמזכה את הרבים לא יבוא על ידו חטא, אפילו לא בשוגג...

אחד מספסלי העץ בביתו נשבר, וכבר אירע כמה פעמים בעת השיעור שכרע תחת נטל התלמידים שעליו. הלכו בעלי יוזמה והביאו ספסל מתכת מן הישיבה, רבינו חשש להכניס את הספסל בקביעות לביתו, באומרו שהנה כבר הגיע לגיל זקנה, ולעתים, כשעומד סמוך לחלון נצרך לישב קימעא, ואם יותירו את הספסל בביתו עלול הוא לישב עליו מבלי משים, בעוד שהספסל נועד ושייך רק לצרכי השיעור...

מרן הגאון רבי משולם דוד סולובייציק זצוק"ל, על ההקפדה על כל פרוטה ופרוטה

"אֲשֶׁר מְלֵאֲתִיו רוּחַ חֻקֵּיהָ" (שמות כ"ה, ג')

דין פרוטה היה אצלו כדין מאה. ואם לשפוט לפי ערך מאה פרוטות בעיני בני האדם, כי אז נכון יהיה יותר לומר - כדין מאה אלפים... מקפיד היה על כל פרוטה לידע של מי היא, אם שלו ואם של הישיבה או של כספי צדקה אחרת, והכל בדקדוק עצום ובכובד ראש. לא היתה זו התעסקות עם פרוטה או אלף פרוטות, כי אם התעסקות בדיני התורה, בה יש הוראות מפורטות גם של חשש מגזל כלשהו, וגם של בזבוז ממון שלא לצורך. ולפיכך עסק הממונות התנהל אצלו - כמו גם שאר הליכותיו - בחשבון מדוקדק. כך יכול היה לשלוח תלמיד פעמיים אל הבנק, בשל טעות של עשר אגורות (!)

הטעם שרוב הבריות ירמו גבה בהשתאות לשמע דוגמא זו, אינה מפני שהכריעו בדעתם ש"אין הצר שווה את הנזק", כי אם מפני שאין להם כח מיותר להתעסק ב'קטנות'. אבל רבינו, מעולם לא התעסק ב'קטנות', כי אם בגדולות ובנפלאות. עבד היה לאלוקיו בכל שעות היממה כפול שנות חייו הארוכות עלי אדמות, ומעולם לא התעצל בקיום חובתו בעולמו, ואף לא התעצל מלחשב את רגעיו ואת כל פעולותיו - ולו הקלות בהן - שיהיו כולם מכוונים אל תכלית ביאתנו להאי עלמא, לשמור ולעשות ולקיים את כל דברי תורת ד' באהבה וביראה!

לעולם יהא אדם

וכך פירש רבינו פעם, בתשובה לשאלת תלמיד את מטבע הלשון שאומרים אחר פרשת העקידה, "לעולם יהא אדם ירא שמים בסתר" וכו' מהו ה'לעולם'? וביאר רבינו, כי בכל יום מימיו צריך אדם להעמיד לנגד עיניו את השאלה: האם יצאתי ידי שמים [-במעשיי]. ומה נאים הדברים כשהם יוצאים מפי עושיהם!

אחד מספסלי העץ בביתו נשבר

אחד מספסלי העץ בביתו נשבר פעם ללא תקנה, עד ששוב לא

היה בר תיקון, וכבר אירע כמה פעמים בעת השיעור, שכרע תחת נטל התלמידים שעליו. ובכן, הלכו בעלי יוזמה והביאו ספסל מתכת מן הישיבה, שהלא השיעור הינו עצם מעצמיה ועיקר חיי הישיבה וייעודה, ובדין הוא שייטלו משם ספסל לצורך התלמידים.

אלא שרבינו פקפק בכך וחשש להכניס את אותו ספסל בקביעות לביתו, באומרו שהנה כבר הגיע לגיל זקנה, ולעתים, כשעומד סמוך לחלון נצרך להינפש ולישב קימעא, ואם יותירו את הספסל בביתו עלול הוא לישב עליו מבלי משים, בעוד שהספסל נועד ושייך רק לצרכי השיעור.

טענו בפניו, שהרי מיד לאחר השיעור מקפלים אותו ומניחים בצד, כך שאין חשש. אבל דעתו לא נחה בזה, שהרי אפשר ואי פעם ישכחו או יהיו טרודים מכדי לקפלו מיד, ואז שוב יכנס לחשש מעילה בכספי הקדש.

אין לשכוח שמדובר בראש הישיבה, אשר יסדה וניהל את כל ענייניה הרוחניים והגשמיים כאחד, וכל קיומה תלוי היה בעמל נפשו וטרחתו, כשהיא מתנהלת ללא 'מזכירים' ועובדים, מלבדו. ומכל מקום, עובדה זו לא הקנתה לו לדעתו - זכות השתמשות

ארעית אף ברגע קט של שכחה, בחפץ מחפציה וקנייניה!
רק משאמר לו פלוני שהוא רכש את הספסל מכספו והוא האחראי
עליו, והריהו נותן לו את רשותו להשתמש בו ככל שיחפוץ, אף
לצרכיו האישיים, נחה דעתו של רבינו, והוא נאות להותירו בביתו.

"פון ישיב'ישע געלט?!"

אלא שגם בדברים הנוגעים לצרכי הישיבה עצמה, ניהל כל הוצאה
בחישוב - מה שנדרש באמת ומה אינו צורך, ולא התפעל מדעות
רווחות ובמה ש'מקובל', מתוך ידיעה נאמנה שבעלמא דאתי
יידרש להסביר כל הוצאה, ושם הטענה ש'כך מקובל בעולם',
ו'כולם נוהגים כך' - אינה מתקבלת!

לפני חנוכת הבית של בנין הישיבה החדש ברחוב גרוסברג,
הציע לו חכ"א ש'הכרת הטוב' יזמין למעמד את כל אלו [-כולל
מחו"ל] שעזרו ופעלו למען הישיבה. על כך נענה רבינו ואמר:
"בודאי שהם מוזמנים, אדרבה, שיבואו!".

אולם כשהסביר הלה, שכוונתו הייתה שאפשר ויש לשלוח להם
כרטיסי נסיעה לא"י - מטעם הישיבה, התפלא רבינו מאד איך
עולה על הדעת אפשרות כזו, ושאל: "מה?! בכסף של הקדש
אשתמש לצורך כרטיסים? פון ישיב'ישע געלט? איך אפשר
להשתמש לצרכים כאלו?!"

מעות הקדש

גם בשאר ההוצאות השוטפות היה רבינו מקפיד שלא להשתמש,
בתאורת ביהמ"ד או במים כשאין בהם צורך, כגון בעזרת נשים
שלעתים מטבע הדברים משאירים שם את המנורות דולקות
למרות שלא היה שם אדם שנצרך להם, וכן בשעות שביהמ"ד היה
כמעט ריק, דעתו היתה שהואיל ואין בכך צורך הרי שהדבר גובל
במעילה בכספי הישיבה, ועל הלומדים הבודדים לעבור לפינה
אחת שבה תישאר התאורה, ולא להותיר את כל ביהמ"ד מואר.

פעם שב משמחה משפחתית בבני ברק בשעת ליל מאוחרת של
אחר חצות, ובהגיע הרכב סמוך לבניין הישיבה ברחוב גרוסברג,
ביקש מן הנהג לעצור לכמה רגעים כי רצונו לעלות להיכל
הישיבה. והנה לא היה זה מחזה נדיר לראותו עולה לבניין הישיבה
כל אימת שנקלע לאזור, כדי לשוחח עם בחורים בלימוד, לשמוע
קושיא טובה או דבר חידוש, אך בשעה מאוחרת זו של אחר חצות
הלילה ניסה הנהג להניאו בטענה שבשעה כזו, אף אחד כבר לא
נמצא בהיכל הישיבה, אבל הוא ביקש בכל זאת לעלות לישיבה.

שם מצא בחורים בודדים השוקדים על תלמודם.
משירד, אמר לנהג בפליאה: "כיצד אין חסים על ממון הקדש? כל
האורות בבית המדרש דולקים. על הלומדים המעטים להתרכז
בפינה אחת ולכבות את שאר המנורות. והרי גם אדם בביתו, אינו
מניח אורות בחדרים שבהם אינו משתמש, ואילו ממון הקדש
נתפס כ'הפקר' וכדבר השייך לציבור, שאף אחד לא חש אחריות
למנוע בו הפסד!"

רבינו לא הצליח להבין הנהגה כזו, המבוססת על 'מנהג העולם'
ללא מחשבה והתבוננות, האם אכן מדובר בצורך אמיתי, או
שמא מקורה בעצלות - במקרה הטוב, וח"ו במקרה הגרוע - זלזול
בממון אחרים!

"למה שצריך - יש כסף"

לעומת זאת, כאשר אמר לו פעם בנו הגר"י שליט"א, שהתאורה
הקיימת בהיכל הישיבה אינה מספיקה וצריך להוסיף עוד,
בהטעימו כי הדבר יכול לעזור להיטיב את הקריאה, וכך זה יעודד
ויחזק את הלימוד שיהיה ביתר שאת, הוציא רבינו על אתר את
סכום הכסף הנדרש להחלפת מערכת התאורה - למרות שהמדובר
היה בסכום עתק, ואישר לבצע ללא שהיות את התקנתה מחדש.
כך גם נהג כשנדרשו כל מיני עבודות של תיקונים שונים ובדקי
בית בישיבה, שתיכף היה מוציא את סכום הכסף שנצרך, אף אם
העלות היתה גבוהה ולא הוצאת ממון של מה בכך.

כאשר מאן דהוא התפלא באזניו על מנהגו זה, שהנה לדברים
הללו הוא מוציא ללא אומר ודברים ונותן את הכסף הדרוש, ואילו
למשל, על הפעלת המזגנים הוא דן כמה זמן יש הכרח בזה לצורך
הלימוד, וכן על השעות המאוחרות של הלילה הוא מעיר שלנוכח
מיעוט הלומדים - אין צורך בכל התאורה של ביהמ"ד, וכיו"ב,
הגיב רבינו ופירש את טעמו לאמור: "וואס מ'דארף נישט - איז
דאס א פשוט'ע מעילה, אבער וואס מ'דארף יע, אויף דעם האב
איך געלט" [-להוציא על מה שלא נצרך - זו מעילה כפשוטה,
אבל למה שכן נצרך, יש לי די כסף].

פעם שלח אותי רבינו לשלם שני השבונות השמל

כדי לקבל מושג, עד כמה דקדק רבינו אף בסכומים פעוטים
ממש מכספי הישיבה, הבה נטה עין ולב לעובדה הבאה מפי בעל
המעשה:

האזינו לתוכנית 'הפוח בכל יום' בקו השיעורים של דרשו
כל הכתבות והתוכן משודרים להאזנה מדי יום מפי הרב אברהם פוקס

077-2222-666 שלוחה 31

**הנה אילו ישולמו שני החשבונות
יחדיו, הרי על הסכום יתווספו עוד
שבע אגורות שיעוגלו מעלה, ואז
יצטרכו לשלם עוד עשר אגורות,
ולכן ביקש ממני רבינו לשלם
כל חשבון בנפרד, וכך יחסכו
מכספי הישיבה עשר אגורות!**

הרי מישהו תרם את השעון הזה לישיבה, ואיך אורידהו ממקומו?
אברך פלוני קיבל לנישואיו כמה שעוני קיר, והציע לרבינו שהוא יל
ואין לו מה לעשות בשעונים כה רבים, הוא יביא אחד מהם לחדר
השיעורים, ויקבע אותו בקיר - תחת השעון הישן שהיה שם וכבר
לא פעל. אולם רבינו סירב לכך בטענה שכבר יש שעונים בחדר
השיעורים...

חזר ואמר האברך לרבינו: אם כן נוריד את השעון ההוא שלא
פועלף, ונניח במקומו את השעון החדש. אבל רבינו נענה ואמר לו
שאין הוא רשאי לעשות כן: "שהרי מישהו תרם את השעון הזה
לישיבה, ואיך אורידהו ממקומו? והנה אמנם לתקנו אינני יכול,
ואין לי את הכח לכך, אך להזיזו ולהורידו ממקומו - איך אוכל
לעשות כן מבלי ליטול את רשותו?!"...

(מתוך הספר 'אחרון לדור דעה' בעריכת הרב שמעון יוסף מלר)

פעם שלח אותי רבינו לשלם שני חשבונות חשמל של הישיבה,
ובכל חשבון היה מלבד הסכום הגדול של כמה מאות, גם עוד
כמה אגורות, שלוש בחשבון אחד, ועוד ארבע אגורות בחשבון
השני. והנה כשהתשלום מתבצע בכרטיס אשראי אזי משלמים
את הסכום המדוייק, כולל האגורות, אולם אם משלמים במזומן
(כפי שרבינו רגיל היה לשלם תדיר את כל החשבונות), אזי
כשסכום האגורות בחשבונית הוא פחות מחמש, הסכום מעוגל
לכיוון מטה ואין צורך לשלם את האגורות כלל, אולם אם סכום
האגורות הוא למעלה מחמש, אזי מעגלים אותו כלפי מעלה,
עשר אגורות במקום שש וכיו"ב.

והנה במקרה ההוא אילו ישולמו שני החשבונות יחדיו, הרי על
הסכום של מאות ועשרות השקלים יתווספו עוד שבע אגורות
שיעוגלו מעלה, ואז יצטרכו לשלם עוד עשר אגורות, ולכן ביקש
ממני רבינו לשלם כל חשבון בנפרד, וכך יחסכו מכספי הישיבה
עשר אגורות!

והנה רבינו יכול להוסיף את האגורות הללו מכספו לצדקה, אמנם,
על כיוצא בזה הוא אמר פעם: "מיין צדקה איז מסודר" [-הצדקה
שלי מסודרת]. כלומר, שהכל מחושב אצלו בדקדוק רב, כמה
עליו ליתן לצדקה, ואין להוסיף או לגרוע, כך שלא היה זה פשוט
אצלו 'לזרוק' סתם כך עשר אגורות...

בלי עירוב פרשיות

כאשר רצה לכתוב פעם קבלה לפלוני על נדבתו לישיבה, וטרח
ללכת לחדרו כדי להביא את העט המיוחד לשימוש ענייני הישיבה,
אמרו לו: "הנה יש עט על השולחן, ולמה לו לטרוח ולהביא אחר?"
על כך הגיב רבינו ואמר: "אבער דאס איז מיין פענע" [-אבל זה
העט שלי]...

נו, ומה בכך. למה לא ישתמש בעט שלו?! משום שכל פעולה וכל
דבר צריכים להיות בשיקול הדעת ובמחשבה תחילה. זה שלו,
ואינו מערב את שלו בשל הישיבה, כדי לא להיגרר מבלי משים
ולו פעם אחת ולעשות הפוך, להשתמש בשל הישיבה לצרכן
הפרטי!

דרשו' ד' ועונו
קרן עולמית לחינוך
ועידוד לימוד התורה

הגדול של 'אחינו' לדרך שיי
הוצאת הכרך החדש
של שו"ע עהדורת 'דרשו'
של שו"ע עהדורת 'דרשו'

פרטים בעמודים 16-17

רבי אריה לוינ נכנס לבית הקפה, עם השטריימל שלו, התיישב ליד אחד השולחנות, ולא עשה מאומה. יושב ר' אריה ויושב, ויושב. אינו משוחח עם אף אחד, לא מניד ראשו ואינו קורא לאיש. רק יושב ודומם. כך במשך דקות ארוכות

מרן הגאון רבי יצחק זילברשטיין שליט"א, על המלחמה הנכונה לשמירת שבת

"ובימים השביעי יהיה לכם קדש" (שמות ל"ה, ב')

המחאה נעשתה בתקיפות רבה, ומיד לאחר מכן יצא מהחנות. ומה היה הסוף? - מיד בתום דבריו של הרב סלובטיצקי הפך המוכר את עורו וציווה על כל הלקוחות שהיו בחנות לעזוב את המקום וסגר את החנות. ללמדך שלעולם אסור להתיימשך מנשמה של יהודי, שנחצבה ממרומים, ותשוקתה לקיים את רצון בוראה.

היהודי רשם בצ'ק 'אלף' במקום 'שמונה-מאות'

נכתוב עכשיו על מעשה נוסף שהגיע לאוזנינו, והקשור למלאכת כותב.

המדובר היה בחולה יהודי שהזמין בשבת רופא גוי שיטפל בו, והרופא דרש כתשלום 800 שקלים. ליהודי לא היה מזומן והוא נאלץ לשלם בצ'ק.

עכשיו תשמעו כיצד קידש יהודי זה את שמו יתברך: הוא הוציא צ'ק ורשם עליו לא שמונה מאות ש"ח, אלא אלף ש"ח!!!

הרופא התפלא מאוד, ושאל: "מדוע רשמת סכום הגדול במאתיים שקלים ממה שאמרת לך?"

והיהודי השיב: "בתורת ישראל אנחנו מצווים על מלאכת כתיבה בשבת-קודש, וכל שתי אותיות שכותבים היא מלאכה בפני עצמה, לכן כתבתי 'אלף', מפני שמילה זו היא בת 3 אותיות בלבד, לעומת 'שמונה מאות', שיש בה 9 אותיות, ורציתי להקל במלאכת-שבת..." הדברים שהפליאו במאוד את הרופא-הגוי, התפרסמו אף הם ברבים,

בשנים האחרונות מתנהל מאבק חריף, בין ציבור שומרי התורה לבין יתר מגורי האוכלוסייה סביב שמירת השבת, האות המיוחד שנתן הקב"ה בינו ובין עם ישראל. הבה נשמע כיצד משפיעים על יהודי לשמור שבת:

פעם הלכתי בשבת-קודש יחד עם סב-המשפחה שלנו, רבי אריה לוינ זצ"ל, ולפתע נכנס ר' אריה לאחד מבתי הקפה הגדולים במרכז העיר, שהחל באותה תקופה לפתוח את שעריו בשבת, תוך גרימת חילולי שבת גדולים.

ר' אריה נכנס לבית הקפה, עם השטריימל שלו, התיישב ליד אחד השולחנות, ולא עשה מאומה. יושב ר' אריה ויושב, ויושב. אינו משוחח עם אף אחד, לא מניד ראשו ואינו קורא לאיש. רק יושב ודומם.

כך במשך דקות ארוכות.

והנה פלאי פלאים, בעל הבית שהכיר את הצדיק, הבין את הרמז. ולא עבר זמן רב עד שניגש אל ר' אריה והבטיח לו שמעתה ואילך הוא ישמור על השבת ולא יפתח את העסק.

הישג זה הוא תוצאה ישירה של אהבת השי"ת ואהבת ישראל, שפיעמה בליבו של ר' אריה, חמיו של מרן הגר"ש אלישיב, שמסר כידוע את נפשו על קירוב אחינו בני ישראל לתורה ולמצוות.

"המזוזה תהיה עדה שאני הזהרתי אותך"

ואם הזכרנו את זכותם של אלה המונעים מיהודים לעבוד בשבת, מן הראוי לספר מה שאירע לנו פעם בחולון. בערב שבת אחד בין השמשות, יצא יהודי בשם הרב סלובטיצקי לפקח על סגירת החנויות, והגיע לחנות אחת שהיתה פתוחה, ולקוחות רבים גדשו את מבואותיה.

הרב סלובטיצקי ניגש אל בעל החנות וניסה לשכנעו שינעל את חנותו, אך זה סירב בעקשנות. בשלב מסוים ניגש הרב סלובטיצקי אל המזוזה שהיתה בפתח החנות, ואמר בקול רם לעיני כל הנוכחים: "אני פונה אלייך המזוזה, כדי שתהיי עדה לאחר מאה ועשרים שנותיי, שקיימתי את מצוות התוכחה שלי, וניסיתי בכל כוחי לשכנע את בעל-הבית שישגור את החנות, ואף גם תמשיכי להעיד לפני ריבון העולמים שהוא, החנווני, לא סגר את החנות..."

יורה דעה כרך ט' האזרה חיים שבין ד"ד -

בבוא הלבא

הלכות ספר תורה, מוזזה, שי"וח הקן, חדש, ער"ח זכו' סימנים ע"ד - שכ"ז שבין ד"ד.

מחיר רגיל
~~165~~

מחיר
השקה
149

שלחן ערוך מהדורת 'דרשו'

לאסוקי שמעתתא מלל ביאורים, מקורות ומדרי ועממי ההלכות על סדר השו"ע והרמ"א, ליבון וכיבוד של מקורות ההלכה מראשיתה ועד פסיקת מדנא השולחן ערוך.

אליבא דהלכתא מלל את פרטי הדינים, פסקי הלכות והוראות למעשה מגדולי האחרונים והפוסקים בכל העניינים המעשיים המצויים לפי סדר השו"ע והרמ"א.

לאחד ההצלה הגדולה בסיעתא דשמי"א של 'המשנה ברורה' מהדורת 'דרשו', הופיע הכרך 'הראשון של 'השולחן ערוך' מהדורת 'דרשו', ששליו פורסם כשה נפלאה של המדורים החדשים אשר נערכו על ידי חבר תלמידי חכמים בשקידה על ליבון ההלכה מסקרוותיה ועד ההלכה למעשה מגדולי הפוסקים.

45 יתומי

מתחתנים באדר אחרי פו

רב רבנן, מרן הגרש"א שטרן שליט"א

בברכה נדירה:

"כל התורמים 450 ₪ עבור

45 היתומים הנישאים בין פורים לפס

**יזכו להכנס לחג הפ
בהרחבה
ובשמחה"**

לתרומות עבור 45 יתומים המתחתנים באדר

אחרי פורים - קרן מס' 10840

(הכסף מתחלק בין כולם לפי הצרכים - לפי הוראות הרבנים)

ס

רים

ח,

נסח

בכל תרומה יש לציין עבור קרן 10840

1800-39-47-47

שמע על כך אלוף משנה אחד, שהכיר את הבחור, בא אלי ואמר לי: "אתה יודע, הרב אלבז, הוא יוכל להיות אחד המהנדסים הגדולים ביותר של מדינת ישראל... יש לו מוח אדיר". אמרתי לו: "מה, באמת? הוא כזה גאון? אם כן, אני אתאמץ עוד יותר שעם ישראל לא יפסיד אותו... אסור לעמנו לאבד כזה חכם!"

הגאון רבי ראובן אלבז שליט"א, על קדושת המשכן ובית המקדש

"וַיִּמְלֵא אֹתוֹ רוּחַ אֱלֹקִים בְּחָכְמָה בְּתַבּוּנָה וּבְדַעַת" (שמות ל"ה, ל"א)

כשהייתי נער צעיר, בגיל בר מצוה, למדתי בישיבת "תפארת ישראל" בחיפה.

ראש הישיבה שלנו, רבי מאיר דב רובמן זצ"ל, שגאון גדול וענק רוח היה, נהג למסור לנו שיחות עמוקות, למרות היותנו נערים צעירים. באמצעות שיחותיו גרם לנו הרב לדבוק בתורה הקדושה ובחכמיה. שיחות אלו נערכו בספרו "זכרון מאיר", ועל אף שנפטר לפני כארבעים וחמש שנים, תורתו עדין מהדהדת.

זכורני דרשה נפלאה שדרש הרב על פרשתנו:

הקב"ה לקח את בצלאל בן אורי, ומלא אותו רוח אלוקים - רוח הקודש, נתן בו חכמה, תבונה ודעת גבוהים מאוד, ונטע בו את כל המידות העצומות והנפלאות שצריך שתהיינה לאדם רם המעלה. כל זאת, כדי שיעסוק במלאכת המשכן, בזהב בכסף ובנחושת.

לכאורה לא מובן מה הצורך בכל זה. בכל מדינה ניתן למצוא אנשים בעלי כישורים, ידע ומיומנויות, שעוסקים בהצלחה רבה בעבודות נגרות, פחחות, צורפות וכדומה. אנשים כאלו היו מסוגלים, לכאורה, לבנות וליצור את כלי המשכן ללא קושי ניכר. מדוע, אפוא, היה צורך לקחת את בצלאל בן אורי, ולמלא אותו חכמה, תבונה ודעת? לשם מה הוא היה זקוק לכל המעלות הגדולות והנפלאות הללו?

לדעת לכוון לרצון הבורא

ביאור העניין, כי מלאכת הקמת המשכן איננה מלאכה פיזית גרידא, ובוודאי שלא די ליצור את הצורה החיצונית והאומנותית בלבד. את המשכן וכליו צריך ליצור ולעשות באותה מחשבה ובאותה כוונה של בורא עולם, צריך לדעת לכוון לדעת עליון. רק באופן זה יעמדו המשכן וכליו על מתכונתם, ויהיו ראויים וכשרים ליעודם הרוחני.

בעולם יש אומנים גדולים, אך הם אינם ראויים להקים את משכן ה'. רק אנשים צדיקים וקדושים כבצלאל בן אורי, ולצידו אהליאב בן אחיסמך, הם מתאימים להיות בוני המשכן, וכדי שתצלח מלאכתם - מילא אותם ה' ברוח אלוקים, וחנו אותם בחכמת לב מיוחדת.

הקב"ה אומר למשה (לעיל לא, ו): "ובלב כל חכם לב נתתי חכמה ועשו את כל אשר צויתך". כיצד?

בני ישראל הביאו את תרומותיהם למשכן - "ויבואו כל איש אשר נשאו לבו, וכל אשר נדבה רוחו אתו הביאו את תרומת ה'". הם הביאו

את כל החומרים שנדרשו להקמת המשכן וכליו ובגדי הכהונה - זהב וכסף ונחושת, תכלת, וארגמן ותולעת שני, ושש ועיזים, עורות אילים מאודמים, ועורות תחשים, עצי שטים, אבני שוהם, אבני מילואים.

מה עושה אומן רגיל? לוקח אחד מן החומרים שנתרמו, ובונה בו את הכלי הנדרש. למשל, לוקח מטיל זהב של אחד התורמים, לא משנה של מי, ומצפה בו את כלי המשכן השונים - הארון, המזבח, הקרשים וכל שאר הכלים שהתורה ציוותה לצפותם זהב. מבחינתו לא משנה איזה זהב משמש לאיזה כלי, העיקר שהוא בונה לפי ההוראות, והחומר ממלא את ייעודו.

אבל למלאכת המשכן זה לא מספיק. כאמור, צריך לדעת לכוון לדעת עליון, צריך לדעת מהו רצון ה', איזה זהב מתאים לאיזה כלי. כמו כן, צריך לדעת מה הייתה המחשבה של התורם בשעה שהביא את תרומתו למשכן, ולכוון לכונתו. בלי זה, חסר בעיקר המלאכה.

לצלאל הייתה החכמה האלוקית הזאת. הקב"ה מילא אותו רוח אלוקים, ועל ידי כך היה יודע "לחשוב מחשבות לעשות בזהב ובכסף ובנחושת", דהיינו, ידע לכוון למחשבות של מעלה ולמחשבותיהם של בני אדם, ולפי זה ידע להתאים כל תרומה למטרה המדויקת שלה.

בצלאל, בחכמתו האלוקית, ידע להקים את המשכן ולהביאו אל שלמותו, עם כל המחשבות והכוונות. על ידי כך זכה להקים את משכן ה' שתהיה בו השראת השכינה.

עלינו לדעת: המעלה הגדולה של המשכן והמקדש - היא השראת השכינה.

נצטוונו בתורה הקדושה: "שלוש פעמים בשנה יראה כל זכורך את פני ה' אלוךך במקום אשר יבחר, בחג המצות ובחג השבועות ובחג הסוכות" (דברים טז, טז). כל אדם מישראל היה עולה לבית המקדש שלוש פעמים בשנה. בימי הרגל הוא היה מקריב קורבנות, רואה כהנים בעבודתם, ולויים בדוכנם וישראל במעמדם. מה יותר נפלא מזה? (עיין תוספות בבא בתרא כא ע"א ד"ה כי מציון).

אך מה הייתה המעלה הגדולה והמיוחדת של כל המציאות המרוכמת הזאת? - השראת השכינה! על ידי השראת השכינה היה האדם שואב רוח של קדושה וטהרה, מתעלה ומתרומם למדרגות נשגבות.

לאחר הרגל היה האדם שב לביתו, חוזר לשגרת חייו, ושוקע לתוך ימים של חולין. הוא היה מעבד את שדותיו, את פרדסיו וכרמיו. חורש, זורע, נוטע, קוצר, זומר. אבל בתוך כל החולין הזה, כל העת הייתה מלווה אותו הרגשה של קדושה וטהרה - אותה הרגשה מיוחדת שנחקה בנפשו בימי העלייה לרגל.

חלפו כמה חודשים, שוב מגיע הרגל. שוב הוא עולה לירושלים, למלא מחדש את ה"מצברים" הרוחניים שלו. אם, למשל, הרגל האחרון היה סוכות, הרי עברו עליו חמישה חודשים ארוכים של חולין עד לרגל הבא - פסח. אמנם במשך כל חודשי החורף לא פג הרושם העילאי של ימי הרגל של חודש תשרי, אבל עצם הידיעה שהנה הוא שב ועולה לירושלים, הייתה מפיתה בו התרגשות מחודשת.

ההתעלות הגדולה שהאדם היה זוכה לה במשכן ובבית המקדש, הייתה מלווה אותו כל הימים. הוא יכול היה לחיות את שגרת חייו בלי דאגה למצבו הרוחני, כי ידע שהקב"ה צמוד אליו. גם כשהוא עובד בשדה ובכרם, הוא מרגיש כאילו הוא נמצא בבית המקדש, הקדושה חופפת עליו כל היום.

השפעתו העצומה של רגע במקדש

רבי אליהו זצ"ל מוילנא, המכונה "הגאון מוילנא" [וכן "הגאון"], היה מגדולי חכמי התורה שבישראל.

ניגש אליו אדם ושאלו: "כל עם ישראל, בכל דור ודור, מתחננים: 'ותחזינה עינינו בשובך לציון ברחמים', 'ותבנה ירושלים עירך במהרה בימינו', ועוד כהנה וכהנה תפילות ותחנונים על בניין בית המקדש. מדוע? מה יש בבית המקדש הזה, שכל כך נכספים אנו ומשתוקקים אליו?"

השיב לו הגאון במתק שפתיים, ואמר: "הן יודע אתה, ש'יפה שעה אחת של קורת רוח בעולם הבא מכל חיי העולם הזה' (אבות ד, יז), אך דע לך, שמוכן אני לתת את כל שכר העולם הבא שלי, תמורת רגע אחד בבית המקדש!"

לכאורה, אמר לו הגאון כך, כיון שברגע אחד בו נמצא האדם בבית המקדש, יכול הוא להשיג חכמת ה' וקדושה ומעלות רוחניות נשגבות, יותר ממה שאפשר להשיג בשבעים שנות חיי עמל.

על ידי רגע אחד בבית המקדש, זוכה אדם להגיע להכרה האמיתית ולאמונה הצרופה, באופן שכל לבו מתמלא ומתרגש ממנה, וכל רצונו ומאודו נהפכים להיות דביקות בה'.

"טעמו וראו" את מתיקות התורה!

ונהנה כיום, שאין לנו לא כהן ולא נביא, ולא בית מקדש שיכפר, הדרך היחידה לקנות את החכמה הנפלאה ואת הדביקות בו יתברך, היא באמצעות לימוד התורה הקדושה.

כאשר באים לדבר ולעורר על עם ישראל בגלותו, ועל חורבן הרוחניות של האומה היהודית, חייבים לזכור מנין שאבו כל החכמים והגדולים שבעם ישראל את חכמתם הנפלאה, אשר כל חכמי העולם לא הצליחו להשיגה, ונחשבו כעשבי השדה בפניהם.

כל החכמה הנפלאה הזו שאובה מתוך התורה הקדושה, "וזאת התורה אשר שם משה לפני בני ישראל" (דברים ד, מד).

כיום, למרבה הצער, רבים מבני עמנו אינם מכירים את תורת ישראל היכרות אמיתית. הם לא מבינים ולא יודעים, שהתורה היא המקור לחכמה הגדולה ביותר שיש בעולם. רק אלו הלומדים אותה בלב ונפש, ומתמידים בלימוד - זוכים להבין באמת את חכמתה.

אנשים הרחוקים משמירת תורה ומצוות, רואים את בחורי הישיבה והאברכים שוקדים יומם ולילה בלימוד התורה הקדושה, מתוך חשק, מתיקות והתלהבות, והם תמהים ומשתוממים על כך.

רבים מהם מבקשים לדעת: "מדוע האברך הזה כל כך דבק בגמרא? הציעו לו משכורת של מאתים אלף שקל לשנה, עם רכב צמוד ועם תנאים מעולים, ובכל זאת הוא לא מוכן לעזוב את לימוד הגמרא. איך קורה דבר כזה, ולמה?"

אדם שלא טעם בעצמו את מתיקות התורה, לא יוכל להבין את התשובה על התמיהה הזו. רק לאחר שיהגה בעצמו בתורה הקדושה זמן מסוים, ויראה את חכמתה הנפלאה ויעמיק בה - רק אז יוכל להבין מדוע אנו משתוקקים ללמוד אותה, ואיננו מוכנים לעזוב אותה בשום פנים ואופן. וכבר נאמר לנו: "טעמו וראו כי טוב ה'" (תהלים לד, ט), "כי הם חיינו ואורך ימינו, ובהם נהגה יומם ולילה" (מברכות קריאת שמע).

על כזה גאון לא אותר!

לפני כשלושים שנה אירע מעשה, שזכיתי ב"ה להיות חלק ממנו: היה אצלנו תלמיד בעל לב טהור ושכל נפלא. הבחנתי בו שעדיין לגדולות וכוונותיות אותו, כמובן, שימשיך את לימודיו בישיבה הקדושה. שמע על כך אלוף משנה אחד, שהכיר את הבחור, בא אלי ואמר לי: "אתה יודע, הרב אלבו, מה הוא יכול להיות? הוא יוכל להיות אחד המהנדסים הגדולים ביותר של מדינת ישראל... יש לו מוח אדיר, איך אתה לא מעודד אותו ללכת ללימודים אקדמאיים?"

כמובן, בתוך תוכי ידעתי זאת, רק שאותו אלוף משנה אימת וחזק אצלי את הדבר. אמרתי לו: "מה, באמת? הוא כזה גאון? אם כך, אני אתאמץ עוד יותר שעם ישראל לא יפסיד אותו... אסור לעמנו לאבד כזה חכם, כזה גדול בתורה, שיעמיק וינחיל את התורה לעם ישראל!"

דבריה הזכים, שיצאו מלב גדוש וספוג באהבת תורה, נגעו לליבו הרחום של הרב שך. הוא פנה לאבי ואמר לו: "רבי משה, היא ניצחה אותך בדין. מקובלני מרבתי שמי שבוכה בשביל תורה - מובטח לו שיתקבלו תפילותיו!"...

מאוצרותיו של הגאון רבי אליעזר טורק שליט"א

אחת עד שהגיעו לפרקן. רובן זכו ברבות הימים להינשא לתלמידי חכמים וגדולי תורה.

אחת מהבנות עמדה במלוא התוקף על הדרישה להינשא דווקא לבן תורה אמיתי, שכל חפצו ועסוקו יהיו אך ורק בלימוד התורה. היא לא היתה צעירה, והתמודדה עם קושי מסוים במציאת שידוך מתאים, אך בכל זאת לא העלתה על דעתה להינשא לבחור שאין תורתו אומנותו, במלוא מובן המילה.

לאחר בירורים רבים, נודע לאבי על בחור מצויין ששיבחו אותו בלימוד בשקידה, ועל היותו מלא ביראת השמים ומידות טובות. לאבי היה נראה שהשידוך יכול מאוד להתאים עבורה, אלא שמשום מה, הבחור המוצע קבע לעצמו עקרון, להתפרנס דווקא ממעשה ידיו. הוא אמנם התכוון להמשיך וללמוד גם לאחר חתונתו, אך יחד עם זאת לעבוד כמה שעות ביום למחייתו.

משנודע הדבר לבחורה, התעקשה שאיננה מוכנה בשום פנים ואופן אפילו להיפגש עם בחור כזה, שלא ילמד מבוקר ועד ערב. כל השכנועים והדיבורים בכל מיני אופנים לא הועילו לשנות את דעתה, היא עמדה עיקשת על שלה בכל התוקף.

בגלל מורכבות המקרה, ביקשה ממני אמי שאפנה למרן ראש הישיבה הגרא"מ שך זצ"ל, ואבקש ממנו שיקבל את הורי לייעוץ בענין. הזדרזתי לביתו, וכששמע על כך נענה בהסכמה וקבע לנו זמן.

מרן ה'חפץ חיים' זצ"ל, בספרו 'תורת הבית' (פרק ז) מרחיב בענין כח השאיפה וכח הביקוש, דברים חשובים ביותר לכל חלקי עבודת ה'.

הוא כותב שחכמי הלב שה' נתן חכמה בליבם, הם אותם האמורים מיד בהמשכו של הפסוק - "כל אשר נשאו לבו לקרבה אל המלאכה לעשות אותה": "כלומר, כל מי שהיתה תשוקתו לעשות מלאכת המשכן, והסכים בדעתו להתקרב אל המלאכה להתבונן איך לעשותה, נתן בו ה' את החכמה והדעת איך לעשותה".

מוסיף ה'חפץ חיים' לכתב יסוד גדול וחיוני: "ודבר זה שייך לכל ענייני הטוב, בין בעניינים ששייכים לענייני הקודש, ובין בענייני למוד התורה... אם אחד יסכים בדעתו להשתדל, בודאי הקדוש ברוך הוא ייתן לו דעת בלבבו, ויעזרהו להוציא מחשבתו אל הפועל!"...

בכך הוא מבאר את הפסוק הנאמר בתהלים: "אנוכי ה' אלקיך המעלך מארץ מצרים, הרחב פיך ואמלאהו" (פא, יא). הכוונה היא, אומר החפץ חיים, "הלא אני העלתיך ממצרים לתת לך את התורה, על כן הכן עצמך והרחב פיך ככל שביכולתך, ואמלא את פיך מצוף דבר אמריה".

כלומר, כדי שהקדוש ברוך הוא יוכל למלא את פיו של האדם מצוף דברי אמריה של התורה, ראשית צריך האדם להכין את עצמו, לשאוף לרכוש את קנייני התורה, ולהרחיב את פיו בתפילה ובבקשה שיזכה להשיג כמה שיכול מצד עצמו, ואז יזכה ל'ואמלאהו'.

"מי שבוכה בשביל תורה, מקבל בסוף" - אמר הרב שך בפסקנות

לפני שנים רבות אירע בבית הורי מעשה מופלא, שהותיר בי רושם רב בעניין כח הביקוש, וממנו ניווכח שוב את הידוע ש'אין דבר העומד בפני הרצון'.

מעשה שהיה כך היה:

בילדותי, התגוררו בביתנו מספר בנות שלא מבני המשפחה. חלקן משום שלא היה להן בית מתאים לגדלן כראוי בהווי תורני, או שבית מגורן היה בסביבה בלתי חרדית, ולחלקן היו בעיות שונות אחרות, כל אחת והמקרה הקשה שלה. אבי מורי זצוק"ל ואמי הצדקנית ע"ה, אימצו אותן בטוב ליבם לביתם, והרעיפו עליהן מלוא חופנים ברוח ובגשם. הן התגוררו בביתנו וחשנו עמן ממש כבני משפחה

מוסיף ה'חפץ חיים' יסוד גדול
וחיוני: "ודבר זה שייך לכל ענייני
הטוב, בין בעניינים ששייכים
לענייני הקודש, ובין בענייני למוד
התורה... אם אחד יסכים בדעתו
להשתדל, בוודאי הקדוש ברוך
הוא ייתן לו דעת בלבבו, ויעזרהו
להוציא מחשבתו אל הפועל!..."

שאולי אמה בגן עדן היא זו שפעלה ישועות עבודה, ועוד כמה השערות מעין אלו.
אך הסבא, מרן הגאון רבי יוסף חיים זוננפלד זצ"ל, רבה של ירושלים, שהיה בחדר הסמוך, התערב בשיחה ואמר: "אין כאן נדון בכלל. הלא כל מגמתה ורצונה היו להנשא לבן תורה, ולכן זיכו אותה משמים לכך..."
ואכן, היא סיפרה בעצמה כי כבר מגיל ילדות, אמר לה סבה, רבי יוסף חיים, שגידל אותה בביתו כבת: "כדי לזכות בבעל תלמיד חכם, אל לך להמתין לרגע האחרון - כבר מהיום תתפללי על כך!". את עצתו הקדושה שמרה ברוחה, והיא העידה על עצמה שהתפללה על כך דבר יום ביומו.
ברבות הימים, כאשר זכתה לראות עולמה בחייה - בנים וחתנים מופלגים, מורי הוראה ומרביצי תורה, שאלו אותה איך זכתה לכך; והיא השיבה באותה מטבע לשון בה השתמש רבי יוסף חיים עשרות שנים קודם לכן: "כי רציתי!".
הוסיפו לשאול: "הלא אנשים רבים רוצים, ולא כלום עולה בידם". שמעה הרבנית והשיבה: "ההבדל הוא שאני רציתי רק את זה! זה ורק זה היתה כל שאיפתי - לראות את בני וצאצאי גדולי תורה ויראי אלוקים!".

(מתוך הספר 'אוצרותיהם אמלא')

בשעה היעודה, עלו הורי והבחורה המדוברת למעונו של הרב שך. אבי הציע בפניו את נתוני ההצעה, והסביר לו מדוע הוא מעוניין לקדם את השידוך. הרב שך ביקש לשמוע גם מהצעירה את דעתה, ולאחר ששמע את דבריה, פנה אליה ואמר לה ברוך ונועם:

"הרבה צדיקים וגדולי תורה עבדו לפרנסתם, וגדלותם נותרה בעינה, ונעשו לתלמידי חכמים. אדרבה, בפרט שלפי המדובר, הבחור המוצע לך הוא בעל יראת שמים ומידות טובות, ודאי תהיה לך אפשרות לשכנע אותו להיות שקוע לגמרי בעולמה של תורה ולעזוב את עסקי הפרנסה..."

תוך כדי הדברים, פרצה לפתע הבחורה בבכי עז, ואמרה ברגש: "ראש הישיבה, אני מוותרת על הכל, פשוט על הכל. לא אתנגד לשום דבר, לא יהיה אכפת לי אפילו להינשא לחתן בעל מום, ובלבד שיהיה 'בן תורה', שכל היום יישב וילמד! על זה אני חולמת כל השנים!".

דבריה הזכירים שיצאו מלב גדוש וספוג באהבת תורה, ושאיפה עזה להקים בית של תורה, נגעו לליבו הרחום של הרב שך. הוא פנה לאבי ואמר לו: "רבי משה, היא ניצחה אותך בדין. מקובלני מרבתי, שמי שבוכה בשביל תורה - מובטח לו שיתקבלו תפלותיו!".

ואז הורה להורי הוראה מעשית: "כל הצעה שתגיע, תעזרו לה לבדוק ולברר את טיבו של הבחור, והיא מעצמה כבר תחליט אם זה מתאים לדרישותיה".

כעבור תקופה קצרה נוכחנו שדברי הרב שך התממשו. עלתה הצעה מסוימת של בחור מופלג, שכבר אז היה ידוע לתהילה בבקיאיותו העצומה במסכתות הש"ס, ונמנה על בחירי בני הישיבות דאז. השידוך התקדם במהירות בלתי צפויה, כאשר כבר לאחר פגישה אחת אמר הבחור לשדכן שהוא חש שזה השידוך שלו: "בדיוק אשה כזו אני מחפש", אמר, "אשה שתאפשר לי ללמוד כל חיי ללא הפרעות".

השידוך נסגר בשעה טובה, ועד היום, לאחר עשרות שנים, בעלה נמנה על טובי האברכים השוקדים על התורה ולא מש מאהלה, בדיוק כפי שחשקה והתפללה אשתו.

"כל מגמתי היא שבני יגדלו בתורה"

במשפחתנו מסופר מעשה נפלא, אודות הסבתא הצדקנית חיה רוחמה קופשיץ ע"ה, אמם של הרבנים הגאונים לבית קופשיץ, וחמותו של מרן הגאון רבי נסים קרליץ זצוק"ל:

בעלה, הגאון הצדיק רבי צבי קופשיץ זצ"ל, היה מצדיקי עולם בהנהגותיו ובאורחותיו, ומרן ה'סטייפלער' זצ"ל דיבר אודותיו בבטוי הערכה נדירים. כאשר זכתה לבוא עמו בברית הארוסין, דנו בני המשפחה בינם לבין עצמם, כיצד זכתה הכלה בבעל בן תורה כה חשוב, למרות היותה בת עניים ויתומה מילדות. היה מי שאמר

רוצים לקבל את 'לקראת שבת' מדי שבוע ישירות למייל?
שלח מייל ל- dirshu@dirshu.co.il

הגדול של התורה

תרום 28
למשך 14
סך כל התרום

ומקבלים
במתנה

סט 'משנה
ברכה 6

ספר 'ה
על 'משנה

הכרך החדש
בהוצאת

שווי המתנה בה

תורמים לארגון
'אחינו' זרוע הקירוב
של 'דרשו'
ומקבלים מתנות
ענק של ספרים
מארגון 'דרשו'.
ללא הגרלות וללא כוכביות

תרום 24 ש"ח לחודש
למשך 13 חודשים
סך כל התרומה 312 ש"ח

ומקבלים
במתנה

סט 'משנה ברורה'
6 כרכים כריכה קשה

ספר 'המפתח'
על 'משנה ברורה'

שווי המתנה בחנויות 488 ש"ח

תרום 24 ש"ח לחודש
למשך 12 חודשים
סך כל התרומה 288 ש"ח

ומקבלים
במתנה

סט 'משנה ברורה'
6 כרכים כריכה קשה

שווי המתנה בחנויות 425 ש"ח

דרשו ד' ועוזו
קרן עולמית לחיזוק
ועידוד לימוד התורה

אל יאחזיקו לך שר
ל הוצאת הכרך החדש של שו"ע מהדורת 'דרשו'

שימו לב:
ניתן לתרום ולהזמין
ספרים בעמדות
נדרים פלוס
ובמשרדי דרשו
02-5609000

תרום 28 ש"ח לחודש
למשך 13 חודשים
סך כל התרומה 364 ש"ח

ומקבלים
במתנה

סט 'משנה ברורה'

6 כרכים כריכה קשה

הכרך החדש של שו"ע

בהוצאת 'דרשו'

שווי המתנה בחנויות 574 ש"ח

ש"ח לחודש
חודשים
מה 392 ש"ח

קבלים
מתנה

ה ברורה'

יכנה קשה

מפתח'

ה ברורה'

ש של שו"ע

'דרשו'

חנויות 637 ש"ח

"אני נורא התרגשתי, הקול שלי רעד, דמעות זלגו מעיני, וגם הקהל התחיל לבכות... היו שם בכיות נוראות, ואז אמרתי: 'ריבנו של עולם, אנחנו עומדים כאן מאות יהודים שלא לימדו אותם להתפלל, לא לימדו אותם לשמור שבת, לא לימדו אותם לצום ביום כיפור, אבל לימדו אותם לבוא ל'יזכור'. ריבנו של עולם, אתה תיקח את האותיות הללו, תצרף אותן למילים ומשפטים, ותחיש ישועה לעמך ישראל"

הרה"ח ר' יוחנן בריזל, עם סיפור מרגש על הקהלת יהודי טרנופול, לתפילה ייחודית וחריגה מאוד ביום הכיפורים, לפני קרוב ל-30 שנה

"ויקח משה את כל עדת בני ישראל" (שמות ל"ה, א')

בתקופה הראשונה של הפעילות שלי באוקראינה, למדתי לדעת שיש דבר מאוד מעניין: אני תמיד חשבת, כך לימדו אותי בחיידר בירושלים, שיש שלוש מצוות הכי חשובות בתורה, שכל כך צריכים להיזהר שלא לעבור עליהן, עד כדי חשש של 'ייהרג ואל יעבור'.

עבודה זרה, גילוי עריות ושפיכות דמים!

לימדו אותי גם, ששמירת שבת זה הבסיס לחיים יהודיים, ובלי זה אתה בכלל לא מתחיל להיראות כמו יהודי, וכן לימדו אותי שחמץ בפסח זה נורא נוראות, ה' ישמור ויציל. עובדים קשה לנקות את הבית שבועות וחודשים מראש, כדי שלא נגיע חס וחלילה, חס ושלוש, למצב שבו יש ספק קל שבקלים שמא חלילה וחס נכנס פירור קטנטן של חמץ לפה. אבל כשהגעתי לאוקראינה, למדתי שהיהדות מבוססת על שלושה דברים אחרים: אמירת 'יזכור' ביום טוב, אכילת מצות בפסח, כולל שבוע לפני ושבע אחרי פסח, ורכישת 'לוח שנה' יהודי. זה הבסיס להכל, והמצוות האלו יותר חשובות מיום כיפור, שבת ומילה...

ראיתי יהודים שלא היה להם שום מושג ביהדות, אבל ל'יזכור' הם הגיעו. אפילו כאלו שיש להם הורים חיים ובריאים, אין קשר, צריכים להתייצב ב'יזכור' בבית הכנסת, ובשום אופן לא מוותרים על זה.

כך גם מצות בפסח. הייתי מנסה לדבר איתם על זה שאסור לאכול חמץ, הסתכלו עלי בעיני עגל, מה זה חמץ? למה אסור לאכול? איך אפשר להסתדר בלי לחם שבוע שלם? זה לא הגיוני בכלל! אבל לוותר על אכילת מצה? חלילה וחס! הם ייפכו את העולם כדי להשיג מצות! ולוח השנה... ובכן, זה פשוט, אם חייבים להגיע ל'יזכור', ואם חייבים לאכול מצות בפסח, אז כמובן שצריכים לוח שנה יהודי, כדי שידעו מתי אוכלים מצות ומתי אומרים יזכור. לא כך?

אני לא יהודי...

אני אספר לכם אנקדוטה קטנה, שתמחיש עד כמה הנושא הזה של אמירת 'יזכור', תופס מקום חשוב בתרבות המקומית של יהודי

אוקראינה. הייתי פעם ביום טוב בברדיטשוב. כמובן שבמקומות האלו אנחנו משתדלים שהתפילה לא תהיה מדי ארוכה, כי גם כך רוב רובם של המתפללים לא מבינים מילה וחצי מילה מהם אומרים, וזה מאוד קשה להם להתפלל במשך שעות ארוכות. מאחר ואמירת ה'יזכור' חשובה כל כך, יש רבים שבאים רק ל'יזכור', ולכן קובעים מראש שעה מוסכמת, ומפרסמים בקרב יהודי המקום שבשעה כך וכך יגידו 'יזכור' בבית הכנסת. מאחר והגענו ל'יזכור' והשעה היעודה עדיין לא הגיעה, עשינו הפסקה. ישבתי בחוץ ואמרתי תהילים, ופתאום מגיע מישהו, ומושיט לי פתק עם שמות ולצדו גם סכום כסף מכובד מאוד, ביחס ליכולות של האוקראינים באותן שנים: "כבוד הרב", הוא אומר לי באוקראינית, "אני מבקש שתגיד 'יזכור' על השם שרשום כאן". אמרתי לו: "למה שאני אגיד 'יזכור'? בוא תיכנס אתה לבית הכנסת, ותגיד 'יזכור' יחד עם כולם. יש לנו את הנוסח כולו כתוב באוקראינית, זה לא ארוך...". הוא צחק ואמר לי: "לא לא... אני לא יהודי. אני לא יכול לומר 'יזכור'

בבית הכנסת, זה יהיה מצחיק!".

עכשיו הוא כבר ממש תפס את תשומת הלב שלי... "אתה לא יהודי? אז על מי אתה רוצה שאני אגיד 'זיכור', מה הסיפור?" אמר לי הגוי שהיה לו שכן יהודי, הוא היה מבוגר, והשכנים היו עוזרים לו מדי פעם: "הוא היה אדם מאוד נחמד, אז הייתי נכנס אליו לפעמים, לשתות קצת וודקה ביחד, לשוחח איתו וגם לעזור לו פה ושם. "מדי פעם הוא היה מבקש ממני טובה. 'בבית הכנסת אומרים 'זיכור', אני אתן לך פתק עם שמות ההורים שלי וגם סכום כסף, אתה תלך לבית הכנסת, תתרום את הכסף ותבקש מהרב שם שיגיד 'זיכור' על ההורים שלי'.

"הייתי עושה לו את הטובה הזאת. עכשיו הוא נפטר, לא השאיר ילדים המסכן, ואני יודע שאם היו לו ילדים הם היו אומרים 'זיכור' על הנשמה שלו, לכן, בגלל שהוא היה כזה שכן טוב, החלטתי שאני אדאג לו כאילו הייתי בנו. רשמתי את השם שלו ואת השם של אבא שלו, ואני רוצה שתגיד עליו 'זיכור'..."

דווקא אמירת 'זיכור'

בתקופה הראשונה, היה לי קצת קשה לעכל את הדביקות הספציפית במנהג הזה. אני מנסה ללמד אותם לומר 'קריאת שמע', מינימום של שמירת שבת, אני מנסה להקנות להם את הבסיסי הכי יסודי של היהדות, ומרגיש שאני מטפס על קירות, והם, מכל מצוות התורה ומכל מנהגי היהדות, מחזיקים דווקא ב'זיכור' בחוזקה? למה? אני מבין שזה חשוב, וזה עניין של זיכרון הנפטרים, אבל הם לא מדליקים נרות נשמה, לא אומרים קדיש, כלום כלום. רק 'זיכור'.

אחרי שחשבתי על זה קצת, הבנתי שכנראה יהודי אוקראינה, לפני העידן הקומוניסטי, גם עשו עסק מיוחד מ'זיכור' יותר ממקומות אחרים, ולכן זה חדר כל כך עמוק ועבר לילדים שלהם בירושה, מספר דורות קדימה. המנהג הזה שרד את הרדיפה הקומוניסטית, וגם אנשים שכבר אין להם שום קשר ליהדות, מחזיקים במנהג הזה בחוזקה.

כשהגעתי לעשות את הימים הנוראים בעיר טרנופול, ראיתי שבראש השנה לא באו רבים לבית הכנסת. אמרו לי שהקהל הגדול יבוא רק ביום כיפור, לתפילת 'זיכור' מיד לאחר מכן הם מתפזרים שוב, עד ל'זיכור' הבא...

היו שם יהודים שכן באו לבית הכנסת ל'כל נדרי', נשאו להתפלל, היו גם כמה כאלו שהיו ברמה יותר מתקדמת וממש ידעו הלכות בסיסיות כולל שמירת שבת וכדו'.

רוב אלו שבאו להתפלל היו מבוגרים, כאלו שעוד זכרו את התפילות בימים הנוראים לפני המהפכה הקומוניסטית. אנשים בני 70 או 75, שהיו שומרי תורה ומצוות לפני שבאו הקומוניסטים, ועקרו אותם מהישיבות ומתלמודי התורה.

היה שם אפילו יהודי אחד, כבן שמונים, שהביא אתו את המחזור הישן שלו! מחזור שהחזיק מעמד והיה מוסתר בביתו במשך כל שנות השלטון הקומוניסטי! אני מיניתי אותו להיות ה'בעל מקריא', אני תקעתי בשופר והוא אמר לי 'תקיעה שברים תרועה...'. הוא מאוד

מאוד התרגש מהתפקיד החשוב.

הוא אפילו זכר שהם נהגו לומר את כל התהילים בלילה, אבל הוא התבלבל בין ראש השנה ליום כיפור ורצה להישאר בבית הכנסת בלילה ראש השנה, כדי לומר את כל התהילים, כי הוא זכר שיש בזה ענין גדול. הסברתי לו שבראש השנה אוכלים סעודה, ומי שרוצה אומר אחר כך תהילים ובוודאי שזה מנהג טוב ורבים נוהגים כך, אבל העיקר הוא ביום כיפור, אז יש עניין גדול לומר תהילים ברוב עם אחרי תפילת ערבית.

הם אמרו לי מראש, שרוב יהודי המקום יבואו רק לאמירת 'זיכור' ומיד לאחר מכן יחזרו לבתיהם.

שהייתי שם בעשרת ימי תשובה, ניסיתי לפעול כמה שיכולתי בקרב יהודי המקום, ולפני יום כיפור החלטתי לעשות להם תרגיל... חשבתי לעצמי שאני צריך לנצל את הטקס הקצר הזה של 'זיכור' ולצקת בתוכו הרבה יותר תוכן, כדי לתפוס אותם ברגעים הללו שהם מקדישים ליהדות, ולהפוך אותם למשמעותיים יותר.

היום הקדוש הגיע, התפילות התנהלו בצורה די שגרתית, התפללתי מכל הלב, אני ניגשתי לעמוד בתפילות, וכמובן ששם אני לא מתפלל בנוסח הקרלינאי שגדלתי עליו. שמה מכניסים בתפילה הרבה מאוד שירים וניגונים, בעיקר ניגונים שהם מכירים, כך אפשר לומר את 'ונתנה תוקף' במנגינה של 'הבה נגילה' שבאופן מפתיע בעיני רבים מייצגת מוזיקה יהודית אותנטית... ואת 'וכל מאמינים' בניגון אוקראיני עממי, העיקר שיתחברו למעמד.

כשהתקרבה השעה היעודה לאמירת 'זיכור', החל בית הכנסת להתמלא מפה לפה. עוד ועוד יהודים נכנסו, עוד ועוד אנשים מבוגרים וצעירים, ילדים עם הוריהם. נהיה צפוף ואנשים ממשיכים להיכנס.

מלאך משמי מרום

במועד שבו היינו אמורים להתחיל 'זיכור', עליתי לבמה, לבוש בקפטן לבן, כיפה לבנה, מעוטף בטלית, הם הסתכלו עלי כמו על איזה שליח מיוחד שנשלח משמים, בחיים לא ראו אדם שנראה ככה.

קודם כל אמרתי, בוא נרוויח את העיקר. אם יש לנו כאן יהודים שבחיים שלהם לא אמרו קריאת שמע, ועכשיו הם יעשו מה שאני אומר להם, אני דבר ראשון אומר איתם קריאת שמע. עשינו מעמד קבלת עול מלכות שמים, והיו שם יהודים שבפעם הראשונה בחייהם אמרו קריאת שמע.

לאחר מכן אמרתי להם: "אני רואה שהבאתם לכאן את הילדים שלכם... אז אני רוצה לספר לכם סיפור, בשביל הילדים..."

נו... הפעלה לילדים בחינם, מי לא ירצה? כולם השתתקו והקשיבו לי ברוב קשב...

"ילדים יקרים, אולי לא שמעתם על הבעל שם טוב הקדוש, אתם יודעים מי הוא היה? הוא המנהיג הגדול של תנועת החסידות שנוסדה כאן באוקראינה. בעיירה מעוז'בוז' שנמצאת לא רחוק מטרנופול, ממש לא רחוק מכאן, חי רבי ישראל בעל שם טוב הקדוש. אפשר לספר עליו סיפורים במשך חודשים ואפילו שנים, אבל אנחנו עכשיו אני אספר לכם רק סיפור אחד, שקרה במעוז'בוז' הסמוכה, ביום

"שמעתי פעם ממורי ורבי כ"ק מרן אדמו"ר מויזשניץ בית שמש שליט"א, שסיפר שהוא זוכר, שבצעירותו באו אליו שני אברכים, וסיפרו לו שהם הקימו בית כנסת קטן לחסידים מאותה קהילה המתגוררים בשכונה שלהם. בית הכנסת אכן התחיל לפרוח ולשגשג, אבל אז הם נאלצו לפנות את המקום, וכעת הם חייבים לקנות קרוואן..."

על שפת הלב שאינה משקרת, ועל חינוך מלב טהור

הרב עמרם בינעט

"וְנִשְׂא אֶהָרֶן אֶת מִשְׁפַּט בְּנֵי יִשְׂרָאֵל עַל לְבוֹ לְפָנֵי ה' תְּמִיד" (שמות כ"ח, ל')

התורה הקדושה מצווה את אהרן הכהן לשאת על לוח לבו את חושן המשפט, ובו האורים והתומים. למעשה שמות בני ישראל מופיעים פעמיים בבגדי הכהונה של הכהן גדול. פעם על הכתפיים באבני המילואים של האפוד, ופעם שנה על הלב, באבני החושן שעליהן חרוטים שמות השבטים.

אפשר לומר על דרך הרמז, שתפקידו של הכהן הגדול הוא לשאת את עם ישראל על כתפיו, לדאוג להם, להתפלל עליהם, לשאת בעול ולהשתדל עבורם, אבל זה לא מספיק לשאת אותם על שכמו, יש לשאת אותם גם על לבו, הם צריכים להיות חרוטים על לוח לבו. ולמה באמת? כי שפת הלב היא השפה החזקה והעוצמתית ביותר. כשאדם מנסה לעזור למישהו אחר בגלל שהוא מבין בשכלו שצריכים לעזור לו, המאמץ שלו יהיה מוגבל, הוא יעשה מה שביכולתו ולא יתאמץ מעבר לכך.

אבל כשהצורך לעזור מגיע מהלב, זה כבר סיפור אחר לגמרי. רצון הלב הוא הרצון החזק ביותר, והוא הגורם שיכול להניע אדם לעשות הרבה מעבר ליכולותיו הרגילות.

שמעתי פעם ממורי ורבי כ"ק מרן אדמו"ר מויזשניץ בית שמש שליט"א שסיפר שהוא זוכר שבצעירותו, תקופה קצרה אחרי החתונה שלו, באו אליו שני אברכים מחסידות מסוימת, וסיפרו לו שהם הקימו בית כנסת קטן לחסידים מאותה קהילה המתגוררים בשכונה שלהם, ובית הכנסת אכן התחיל לפרוח ולשגשג בסייעתא דשמיא, אבל אז הם נאלצו לפנות את המקום, וכעת הם חייבים לקנות קרוואן, ולשם כך הם צריכים כסף רב.

"הם הצליחו להגיע ללב שלי", סיפר האדמו"ר, "הם גרמו לי להרגיש רחמים גדולים עליהם, אם אני לא אתן את כל מה שיש לי, הם פשוט יישארו ברחוב, מסכנים. באותו רגע נתתי להם צ'ק על סכום של כמה מאות שקלים, כל מה שהיה לי בחשבון הבנק באותם ימים. אני לא הכרתי אותם, אין לי קשר מיוחד לחסידות שלהם או לקהילה שאליה הם משתייכים, אבל הם הצליחו לדבר על לבי, ולכן נתתי את כל מה שהיה לי באותה עת."

הרבי רצה להמחיש לנו את העניין הזה, של 'לגעת בלב' של הזולת. ברגע שאתה מצליח להגיע ללב שלו, הוא יעשה את הכל למענך. התפקיד שלנו הוא גם לגעת בלב שלנו עצמנו, לגייס את הלב שלנו לעזרת הזולת, ולא פחות מכך לגייס את הלב שלנו לעבודת ה'. על זה בדיוק אומרת התורה שצריכים לאהוב ולעבוד את ה' יתברך "בכל לבבך".

אגב, גם במילה 'התלהבות' מסתתרות אותיות 'לב'. כי כשדרשן מלהיב את הציבור, הוא עושה את זה על ידי כך שהוא מצליח להיכנס לאנשים ללב. כשאדם מתלהב בתפילה, הוא מתלהב כי מילות התפילה יוצאות לו מהלב, לא מהפה.

"ונשא אהרן את משפט בני ישראל", איפה? על לבו! לזכור אותם בלב, ככה התפילות שהוא יתפלל עליהם יהיו הרבה יותר חזקות, הרבה יותר נלהבות!

לשלים עם הלב

יש סיפור חזק מאוד ששמעתי מהמשפיע הגה"צ רבי אלימלך בידרמן שליט"א, על נערה יתומה שהיתה דואגת מאוד לאחים הצעירים ממנה, ומשמשת להם כדמות אם, מטפחת ומשקיעה את כל כוחותיה.

הילדים ידעו להעריך אותה על כך, ובאחת ההזדמנויות, כשיום ההולדת שלה התקרב, החליטו כמה אחים צעירים, להתארגן יחד

שמע בעל החנות את התיאור, התרגש עד עמקי נשמתו, והסכים לעסקה. הוא לקח את שבעת השקלים ו-30 האגורות, ונתן לילדה את הצמיד ששוויו אלפי שקלים, עטף אותו יפה, ונתן ביד הילדה הקטנה שלקחה את הצמיד ורצה הביתה

בחרדה הנערה. היא היתה בטוחה שמדובר כאן בטעות, אולי הילדים לקחו את הצמיד בלי רשות חלילה. אצה רצה אל החנות, ניגשה אל מוכר התכשיטים וביקשה להשיב את הגזלה. אבל המוכר סירב לקבל את הצמיד בחזרה: "אחותך היתה כאן", הוא טען בתוקף, "היא שילמה לי על הצמיד הזה, יש לנו מדיניות שאנחנו לא מקבלים החזרות..."

האחות לא ויתרה: "מה זאת אומרת שילמה? כמה כסף היא שילמה?", והמוכר השיב, "היא שילמה תשלום מלא עבור הצמיד, לא חיסרה כלום".

המשיכה האחות להתעקש, שמא לקחו הילדים חלילה כסף בלי רשות ושילמו איתו, או אז השיב לה המוכר: "לא... הם לא שילמו את מחיר של הצמיד בכסף. יש דברים שקונים עם כסף, ויש דברים קונים עם הלב. את הצמיד הזה היא קנתה עם הלב! כי השאיפה הכל כך חזקה וכל כך מתוקה של האחים הקטנים שלך, לתת לך מתנה על כל מה שאתה עושה למענם, שווה יותר מכל סכום שבעולם!".

השפעה מיידית

עד עכשיו דיברנו על הכהן גדול, דיברנו להבדיל על מוכרי תכשיטים... על ילדים יתומים שרוצים להכיר טובה לאחותם הגדולה.

אבל איך זה קשור אלינו? לאנשים רגילים, הורים לילדים בלי עין הרע, איך זה מדבר אלינו?

אני רוצה לספר לכם סיפור נורא ששמעתי מכלי ראשון, והלוואי שלפחות משהו מאתנו ינסה ליישם אותו בעצמו, והיה זה שכרי מכל עמלי. וכך סיפר לי אחד מידידי הטובים את הסיפור הבא:

ולקנות לה מתנה לכבוד יום ההולדת, לאות הערכה והוקרה עבור האחות הכל כך מסורה עבורם.

כינסו האחים הצעירים אסיפה בחשאי, והחליטו שכל אחד ייתן את כל הכסף שיש לו, כדי לקנות לאחותם הגדולה מתנה. אחד נתן שני שקלים, אחיו הוסיף עוד שלושה וחצי שקלים, ילדה אחת קטנטנה נתנה רק 40 אגורות, ואחת נוספת נתנה עוד שקל ותשעים אגורות. ביחד נאסף סכום של שבעה שקלים ו-30 אגורות.

הפקידו כל האחים את הכסף בידיה של הילדה בת השש, ואמרו שמאחר והיא בת, היא בוודאי תדע לקנות את המתנה המתאימה ביותר עבור בת הנעורים המבוגרת מהם.

היא אכן לקחה את הכסף, וניגשה לחנות התכשיטים הקרובה, כדי לקנות תכשיט לאחותה...

נכנסה אל החנות, הסתכלה על התכשיטים הנוצצים שהיו סגורים כמו בן מאחורי זכוכית מחוסמת, והתמקדה במיוחד בצמידים. באופן ספציפי תפס את העיניים שלה צמיד אחד שהיה משובץ באבנים בטוב טעם, ממש צמיד יפהפה ומתאים מאוד לסגנון של אחותה, כך לפי דעתה של הילדה בת השש.

בעל החנות הרים גבה כשילדה צעירה כל כך נכנס לחנות לבדה, אבל שתק. אחרי שראה שהיא נועצת עיניים בתכשיט, הוא שאל אותה לרצונה, והיא השיבה בביטחון מלא שהיא רוצה לקנות את הצמיד הזה עבור אחותה.

בעל החנות היה משועשע מהמחזה. הוא ראה שהילדה קומצת את ידה בחוזקה וכנראה מחזיקה כסף. "כמה כסף יש לך?", הוא שאל... והיא פתחה את כף היד והראתה לו... שבעה שקלים ו-30 אגורות.

לפני שדחה אותה, המשיך בעל החנות להשתעשע עוד קצת ושאל אותה: "אם את כבר קונה צמיד למה את נותנת אותו לאחותך, למה שלא תיקחי אותו בשבילך?".

השיב הילדה בתמימות שוברת לב: "אין לי כסף לשני צמידים, ולאחותי אני חייבת לתת מתנה. התארגנו ביחד כל האחים הקטנים לתת לה, בגלל שהיא אמא שלנו, היא דואגת לנו, מלבישה אותנו ורוחצת אותנו, היא מכינה לנו אוכל ועוזרת לנו לעשות שיעורי בית, היא עוטפת לנו את הספרים ושוטפת את הבית שיהיה לנו נעים לשהות בו. היא רק בת 14 וכבר מתנהגת כמו אמא גדולה, מגיע לה מתנה! לכן אנחנו רוצים לתת לה...".

שמע בעל החנות את התיאור, התרגש עד עמקי נשמתו, והסכים לעסקה. הוא לקח את שבעת השקלים ו-30 האגורות, ונתן לילדה את הצמיד ששוויו אלפי שקלים, עטף אותו יפה, ונתן ביד הילדה הקטנה שלקחה את הצמיד ורצה הביתה כדי לבשר לאחיה שהיא השלימה את ביצוע המשימה.

יומיים לאחר מכן חגגו האחים את יום ההולדת של אחותם הגדולה, עשו לה מסיבה נחמדה, ובעיצומה של המסיבה העניקו לה את המתנה היוקרתית.

הנערה מיד הבינה שמדובר כאן בתכשיט יקר מאוד: "מאיפה יש לכם את הצמיד הזה?", היא שאלה בחשדנות לא מוסתרת, והאחים השיבו בצהלה: "כל אחד נתן את כל כספו וביחד קנינו לך צמיד".

על כל המעלות שיש לכן שלך, תכניס בלב שלך אהבה אליו ואז תתחיל להתפלל תפילת 'שמונה עשרה', לפני שאתה הולך לישון, תשנן את זה שוב, ואני מבטיח לך שתראה שיפור גדול ביחסים ביניכם'.

"אתה שומע ר' עמרם", מספר לי החבר, "יצאתי מביתו של הרב עם הרשימה, והתחלתי לשנן אותה. פעם אחת, עוד פעם, אחר כך פעם נוספת, בערב לפני שהתפללתי 'מעריב' שיננתי אותה שוב, ובלי לה לפני שהלכתי לישון עוד פעם אחת..."

"למחרת בבוקר, אתה שומע? למחרת בבוקר!!! אני מתעורר מהשינה, נוטל ידיים, מתלבש, הולך להכין לי כוס קפה של שחרית, והבן שלי מגיע גם הוא, מתארגן לצאת לשיבה."

"מה נשמע אבא?," הוא שואל אותי בלבביות, 'איך אתה מרגיש היום? אני מאוד מרוצה ב"ה כי אתמול עשיתי 'הכנה' חזקה לקראת השיעור, ואני כבר מחכה לשאול את המגיד שיעור שלי שאלה חזקה מאוד בסוגיה...'."

"עמדתי שם המום, כאילו נפלה עלי פצצת אטום. הרב הבטיח לי שאראה שינוי, אבל הוא לא הבטיח לי שזה יקרה בתוך יום אחד!!! "לקחתי איתי את הרשימה, ומאז אני משנן אותה כל יום, היא כבר שגורה על לשוני, אבל אני לא מוותר עליה, הוספתי עליה עוד כהנה וכהנה. אתה יודע כמה מעלות טובות יש לכן שלי??? אין לך מושג בכלל, אז נכון שהוא לא בדיוק בסגנון שלי, ומה בכך? יש לו המון המון מעלות, ובעז"ה הוא ידע להתגבר על הנושאים שבהם הוא זקוק לשיפור, כמו שכולנו מתגברים ומתחזקים איש איש בעניינים שבהם הוא זקוק לשיפור."

"היום, אני מסתכל אחורה ולא יכול להבין איך יכול היה להיות נתק בנינו. הקשר שלי איתו הוא לשם דבר, מכל הילדים שלי, הוא הילד הכי קרוב אלי, וזאת למרות שהוא לא השתנה בכלל, הוא נשאר אותו הדבר, אבל אני שיניתי את התחושה בלב שלי, וממילא 'כמים פנים אל פנים', גם הלב שלו השתנה והקשר בינינו נהיה חזק ואמיץ באופן מיוחד... כי עם הלב אפשר לפעול דברים שאי אפשר לפעול בשום דרך אחרת."

"ברוך ה' זכיתי להקים בית נאמן בישראל, יש לי כמה וכמה בנים ובנות בלי עין הרע, אחד אחד, זרע ברך ה'."

"אבל אין דבר מושלם בעולם הזה, וגם הבית שלי לא היה מושלם. אחד מילדי לא הלך בדיוק בתלם שבו צעדו כל השאר. היה לו סגנון שונה משלנו, קצת פחות מקפיד על מה שאני מקפיד, קצת יותר מקפיד על מה שאני לא מקפיד... הדיבור שלו יותר ישיר ועוקצני, אפילו קצת מחוצף, דבר שאני ממש סולד ממנו כשהוא מגיע באופן מוגזם, הוא פחות מתחבר לעניין של הידורים הלכתיים שאצלנו במשפחה מאוד מקפידים עליהם ועוד."

"הוא ילד טוב, אין לי מילה רעה לומר עליו, אבל הסגנון שלו שונה, ואני הרגשתי שיש לי כעס בלב על הילד הזה."

"ניסיתי להכיל אותו, אבל לא הצלחתי. הרגשתי שככל שהוא גדל, הילד הזה פשוט מתרחק ממני. כמה שניסיתי לדבר איתו, נשארנו כמו שני אנשים זרים ומנוכרים זה לזה."

"באחת הפעמים, נכנסתי לגדול בישראל שאיתו אני מתייעץ בדרך כלל בעניינים הקריטיים, ושפכתי בפניו את לבי. סיפרתי לו שאני מאוד מרוצה מכל הילדים שלי, ויש לי קשר חם איתם ב"ה, אבל רק ילד אחד פיתח לעצמו סגנון שונה שלא כל כך אהוד עלי, וממילא נוצר בינינו ניכור נורא ואיום, קשה לי עם זה שאני לא מוצא שפה משותפת עם הבן שלי, עצמי ובשרי. מה עושים???"

"פתח אותו גדול בישראל את מגירת השולחן שלו, הוציא ממנה דף ועט, הגיש לי והורה לי לכתוב על הדף: 'תחשוב כמה רגעים, וכל מעלה טובה ומידה טובה שיש אצל הבן שלך, תכתוב כאן בדף. אני רוצה לראות מה כתבת'."

"חשבת קצת וכתבת: 'הוא מרבה לוותר לאחרים'. אחרי חצי דקה הוספתי 'יש לו זיכרון מאוד טוב'... הוספתי עוד שורה: 'הוא אוהב לשיר זמירות שבת בקול נעים, ועושה אווירה טובה בשולחן השבת', 'הוא מתפלל בשבתות בהתלהבות גדולה'. אחרי כמה דקות היו על הדף כמה וכמה מעלות, והרב הורה לי לעצור."

"זה מספיק", הוא אמר, 'עכשיו תיקח את הדף הזה איתך, אני רוצה שתשנן את הדברים שכתבת כאן, שלא תצטרך לחשוב ולהיזכר בהם, אלא שיהיו שגורים על לשונך, לפני שאתה מתפלל, תחשוב

להתחיל את היום ברגל ימין

חוויה רוחנית מדי יום אצלך במייל

הלכה, סיפורים, רעיונות, ווארטים ועוד... אקטואלי ומרתק
הצטרפו בחינם לאלפי מנויים, שלחו מייל לכתובת:

dirshu@dirshu.co.il

הפורתח
בכל יום..

המייל היומי של 'דרשו'.

מרן הגר"י זילברשטיין שליט"א מספר שהוא שמע מהגר"ש ברעוודא זצ"ל, את הסיפור הבא, אותו שמע מפי הרבנית גריינמן ע"ה, אמו של מרן הגר"ח גריינמן, ואחותו של מרנא החזון איש, שהיתה מספרת שהיא שמעה מאחותה, הרבנית של מרן הסטייפלער הקדוש, כיצד התנהלה הפגישה שלה עם הסטייפלער לפני שהם התארסו.

הגאון רבי יחיאל צוקר שליט"א מרבני ישיבת 'תורה בתפארתה',
על השאלה על סגולות ועם סגולה וקדושת השבת

תרומה לה", יבטא לכאורה בצורה טובה יותר את הפשט הפשוט של הפסוק.

הגאון רבי זלמן סורוצקין זצ"ל, כותב בפירושו הנפלא 'אוזניים לתורה' לבאר את הקושיא הזאת במעשה נפלא.

מרנא הגאון רבי חיים מברסק, עמד כידוע בראשות ישיבת ואלוז'ין, ואף שהיה מופקד בעיקר על החלק הרוחני והלימודי, הוא גם היה צריך לעיתים לדאוג לעניינים הגשמיים של הישיבה, ולארגן סכומי כסף גדולים שיאפשרו את המשך ההפעלה שלה.

לישיבה היו שני תומכים מאוד גדולים, האחד היה רבי ברוך זלדוביץ והשני היה רבי בערל פינס. השניים היו שותפים בעסקיהם, וגם את מעשי הצדקה שלהם, היו עושים בדרך כלל ביחד.

והיה היום ומצבה הכלכלי של הישיבה היה קשה במיוחד וכל הניסיונות לגייס תרומות לא צלחו. נכנסו מנהלי הישיבה לגר"ח זצ"ל, ושטחו בפניו את המצב לאשורו, ומרן הגר"ח הבין שאין מנוס, חייבים לעזוב את הישיבה ולנסוע לגייס את הסכום.

מטבע הדברים, בחר רבי חיים לנסוע לאותם שני גבירים ולבקש את עזרתם. הוא הגיע לעיר בה התגוררו השניים, ונקש על דלתו של ר' ברוך זלדוביץ.

הגביר היהודי שמח מאוד לראות את רבי חיים, הכניסו בכבוד גדול, ושמע באוזן קשבת את בקשתו. רבי חיים נקב בסכום כסף גדול

עם ישראל מכונה עם סגולה, ויש שמסבירים בדרך צחות, שיהודי תמיד אוהבים לחפש סגולות לכל הבעיות. למעשה חז"ל הקדושים כבר מביאים בש"ס כמה וכמה סגולות, כמו הסגולה לעשירות בחיזור אחר יין לקידוש, הרגיל בנר הוויין ליה בנים תלמידי חכמים ועוד כהנה וכהנה.

מובא בספרים הקדושים, שיום השבת הוא יום סגולה מיוחד במינו, ולא זו בלבד, אלא שאפילו רק להזכיר את השם 'שבת' בפה, זה כבר מעורר חסדי שמים וזאת סגולה לכל הדברים הטובים. לכן אנחנו יכולים לראות שבקהילות שנות נוהגים לשיר מנגינות שונות עם המילה 'שבת' או 'שבת קודש', וחוזרים עליה פעמים רבות, בין היתר מהטעם הזה.

אבל כאן אני רוצה לשאול שאלה. מה זה אומר שהשבת היא סגולה. האם הכוונה היא שזה סוג של 'כספומט ישועות'? מכניסים בקשה ויוצאת ישועה? אומרים 'שבת קודש' וכל הבעיות נעלמות? הרי ברור שזה לא כך, אז מה כן פועלת הסגולה הזאת, איך היא עובדת, ולמה בעצם יש לשבת כזה כח שהיא משמשת כסגולה לכל כך הרבה דברים טובים.

בפרשת השבוע, פרשת ויקהל, אנחנו רואים דבר מעניין. משה רבינו מכנס את בני ישראל כדי לצוות אותם על עניין המשכן, אבל את דבריו הוא פותח דווקא במצוות השבת. "ששת ימים תיעשה מלאכה... וביום השביעי יהיה לכם קודש שבת שבתון לה'..."

מיד נזעקת מאליה השאלה, מה הקשר בין שבת למשכן, וחז"ל הקדושים עונים כמובן את התשובה שכולנו מכירים, ללמדך שאין עשיית המשכן דוחה את השבת, ומכאן אנחנו גם למדים אילו מלאכות אסורות בשבת, ל"ט אבות מלאכות שנעשו לצורך בניית המשכן.

אך החזקוני אומר זאת בלשון הבא: "מה מקדש לה' אף שבת לה'" וכשאנו עוסקים בסגולת המקדש יש כאן סוד גדול לסגולת השבת.

הנה בפסוק הבא אומרת התורה "לא תבערו אש בכל מושבותיכם...", ומיד אחריו חוזרים לעיסוק במשכן: "ויאמר משה... זה הדבר אשר צוה ה' לאמר... קחו מאתכם תרומה לה', כל נדיב לבו יביאה".

ושוב נשאלת מאליה השאלה, מה זאת אומרת 'קחו מאתכם', היה צריך להיות כתוב לכאורה 'תנו מאתכם'. ובכלל, למה מאתכם? 'תנו

במיוחד, אותו הוא מעוניין להשיג עבור הישיבה, ושאל את ר' ברוך, כמה מתוך הסכום הזה הוא יוכל לקחת על עצמו.

חכך ר' ברוך בדעתו, ולאחר מחשבה אמר לרבינו הגר"ח, שהוא ינסה לדאוג איך ליטול על עצמו את העול: "הרב יישב וילמד, ואני אשתדל לגייס את הכסף..."

לאחר מכן הקצה חדר בביתו עבור הגר"ח שהניח שם את המטלטלים המעטים שהביאו עמו ובתוך זמן קצר כבר היה שקוע בלימוד.

רבי חיים הבין שגיוס התרומות ייקח יותר מיום יומיים, ולכן לא שאל שאלות. הוא נתן לר' ברוך לעשות את מה שצריך לעשות כדי לגייס את הסכום הגבוה, ובינתיים ישב רבי חיים ולמד מבוקר ועד ליל, כדרכו בקודש.

כעבור שבועיים שאל רבי חיים את ר' ברוך כיצד מתקדם גיוס הכספים, ור' ברוך השיב לו שברוך ה' הוא כבר הצליח לגייס חצי מהסכום, וממשיך לעבוד כדי לגייס את מלוא הסכום.

חזר רבי חיים לתלמודו, למד שבוע נוסף ולאחריו עוד שבוע, וכשמלאו ארבעה שבועות ניגש שוב לר' ברוך ושאל אותו כיצד מתקדם גיוס הכספים. הפעם השיב ר' ברוך בשמחה גדולה שהוא בדיוק הצליח לגייס את הסכום במלואו. הפקיד את הכסף בידיו של רבי חיים שהודה לו בחום על המאמץ הרב, ומיהר לשוב לישיבה כדי לתת את הכסף למנהלים שיכולו לחלק משכורות ולהחזיר חובות שנצברו במהלך התקופה האחרונה.

דין תורה מטלטל

כעבור ימים אחדים נשמעו נקישות על דלת חדרו של רבי חיים. בפתח ניצבים שני יהודים, האחד הוא ר' ברוך זלדוביץ והשני הוא ר' בערל פינס, שני הנדיבים תורמים לישיבה מעת לעת, שני השותפים לעסקים, שאחד מהם גם גייס ממש באחרונה סכום כסף עצום לטובת הישיבה. רבי חיים שמח לקראתם ושאל למטרת בואם אל העיר ואלו ז'ן, והנה הוא נחרד לשמוע שר' בערל פינס תובע את ר' ברוך זלדוביץ לדין תורה. אוייה! כיצד אירע ששני הריעים והשותפים הסתכסכו כך? ר' בערל פינס הודיע שהוא התובע, והוא בא בטרוניה קשה מאוד על ר' ברוך זלדוביץ שעשק אותו ולא נהג עמו ביושר.

"במשך שנים רבות אנחנו שותפים בעסקים. כל עסקה שמזדמנת לאחד מאיתנו, הוא מביא אותה לחברו, אנחנו ביחד שוקלים את הסיכון מול הסיכוי ומחליטים אם לבצע את העסקה או לא", הסביר ר' בערל. "אבל עכשיו הזדמנה לידי של ר' ברוך עסקה רווחית במיוחד, שאותה הוא העלים מעיני וביצע אותה לבדו, מתחת לשולחן, בלי לאפשר לי לקחת בה חלק, וזאת בניגוד גמור להסכם השותפות שלנו". רבי חיים מבריק ניסה להבין במה מדובר. הוא שאל מה היתה העסקה הזאת, ומדוע בחר ר' ברוך שלא לשתף הפעם את ר' בערל. או אז הסביר ר' בערל את העניין.

"אני מדבר על העסקה עם הרב", אמר ר' בערל לרבי חיים. "הרב בא וביקש תרומה גדולה לישיבה, ור' ברוך, במקום להציע לי לקחת חלק ושנתרום חצי חצי, נתן את הכל מכספו שלו, ולא הציע לי לקחת חלק בעסקה הזאת..."

מה פסק רבי חיים בדין התורה בין שני הנדיבים? זאת איני ידוע, אבל הגר"ז סורוצקין כן מוסיף את הקטע הבא...

כששמע רבי חיים שר' ברוך בעצם נתן לו את כל הכסף בעצמו ובכלל לא הלך לגייס אותו מקרב נדיבי העם, הוא שאל את ר' ברוך שאלה קשה...

למה? למה נתת לי להמתין חודש שלם? בשביל מה ישבתי אצלך בבית וחיכיתי שבועיים ולאחר מכן שבועיים נוספים כשאתה כביכול פועל להשיג את הכסף, בזמן שהכסף שכב אצלך במגירה, מוכן ומזומן, ורק אחרי חודש החלטת לתת לי אותו במלואו? למה לא נתת את הכסף מיד, או לפחות היית מודיע לי שאשוב הביתה ואתה תשלח לי את הכסף בסוף החודש?..."

אם אני הייתי נמצא שם, במקום ר' ברוך, הייתי עונה לרבי חיים תשובה פשוטה בתכלית... יש לי הזדמנות להחזיק את רבי חיים בריסקר אצלי בבית במשך חודש תמים, שיאכל מפת לחמי ויתגורר בצל קורת, ואני אוותר עליה? כמוכן שלא...

אבל ר' ברוך ענה תשובה יותר עמוקה... "מה חושב הרבי", הוא שאל את רבי חיים, "שזה בא לי בקלות. שאני ככה מכניס את היד לכיס ושולף ערימת שטרות, כאילו היתה זו פעולה טכנית יבשה?"

"כשאני צריך להוציא סכום גדול, אני מרגיש שאני קורע מעצמי חתיכה. על אחת כמה וכמה כשמדובר בכזה סכום ענק, אני לא יכול ברגע אחד להוציא את כל הסכום האדיר הזה מהמגירה ולהעניק אותו כאילו אין לו חשיבות בעיניי, זה מצריך מאמץ נפשי גדול מאוד, לקח לי שבועיים כדי להצליח להוציא מעצמי חצי מהסכום וכדי לקרוע מעצמי את החצי השני של הסכום, הייתי זקוק לשבועיים נוספים..."

מבאר רבי זלמן סורוצקין זצ"ל, שזה הפשט בפסוק: 'קחו מאתכם תרומה לה'. תקרעו מעצמכם, תתנו חתיכה מהבשר שלכם, תתנו כזאת תרומה שהיא לא ניתנת בקלות כלאחר יד, אלא סכום כזה שיגרום לכם להרגיש שאתם נותנים חלק מכם! להיות 'נדיב לב', זה לא בא בחינם, זה מצריך מאמץ אדיר!

את מבינה את זה?

נספר כאן עוד סיפור, ועל ידו נסביר בסייעתא דשמיא גם את הקשר העמוק שבין שבת קודש ובין עשיית המשכן ולקחת התרומה.

מרוך הגר"י זילברשטיין שליט"א מספר שהוא שמע מהגר"ש ברעוודא זצ"ל, את הסיפור הבא, אותו שמע מפי הרבנית גריינמן ע"ה, אמו של מרוך הגר"ח גריינמן, ואחותו של מרנא החזון איש, היתה מספרת שהיא שמעה מאחותה, הרבנית של מרוך הסטייפלער הקדוש, כיצד התנהלה הפגישה שלה עם הסטייפלער לפני שהם התארסו.

מספרת הרבנית גריינמן, שהסטייפלער בחן את אחותה, אם היא מתאימה להיות עבורו לאשה. איך היה המבחן? הוא סיפר לה סיפור. "כשלקחו אותי בכפיה לצבא הרוסי", סיפר הסטייפלער למדוברת שעתידה היתה להיות רעייתו, "אני ניגשתי למפקד והצהרתי בפניו שבשבת אני לא עושה שום מלאכה".

**כששמע רבי חיים שר' ברוך
בעצם נתן לו את כל הכסף בעצמו
ובכלל לא הלך לגייס אותו מקרב
נדיבי העם, הוא שאל את ר' ברוך
שאלה קשה... למה? למה נתת
לי להמתין חודש שלם? כשאתה
כביכול פועל להשיג את הכסף,
בזמן שהכסף שכב אצלך במגירה**

סגולת השבת והמשכן

מובא בספרים הקדושים, שבבית המקדש, וכך היה גם במשכן לפניו, היתה סגולה מיוחדת. כל השאלות באמונה נעלמו, כל ההתמודדויות עם היצר הרע הסתלקו. כשאדם נכנס לבית המקדש, הקדושה העצומה ששררה שם, שרפה את כל המפריעים בעבודת ה', והכשירה אותו לקבלת עול תורה ומלכות שמים.

כעין זה מובא בספרים הקדושים גם לגבי שבת קודש, כמו שאמרנו בפתיח הדברים שעצם הזכרת השם 'שבת' בפה, זה לבד מביא ברכה וישועה וסגולה לכל הענינים. כל יהודי שרוצה להידבק באור השבת, זוכה לקבל עול מלכות שמים, אפילו עם הארץ מתירא לשקר בשבת. אבל איך זוכים לזה? איך זוכים להרגיש את האור הזה שבשבת? כמו שזכו בני ישראל להרגיש את האור שבמשכן. על ידי 'קחו מאתכם'. כשבן אדם מקריב מעצמו, כשבן אדם נותן תרומה במסירות נפש, לא פלא שאחר כך הוא מרגיש אור גדול בקיום המצווה, אור כזה ששורף את כל המפריעים לו בעבודת ה'.

כך גם לגבי שמירת השבת. מרנא החתם סופר מסביר את הפסוק בתחילת הפרשה שלנו, מה הפשט 'ששת ימים תיעשה מלאכה?' מי שלא רוצה לעבוד שישה ימים עובר על מצוות עשה? וכי יש מצווה לעבוד שישה ימים או שהמצווה היא לשבות בשבת?

אלא אומר החתם סופר, ששבת היא אכן 'קביעה וקימא'. אבל מי שרוצה להרגיש את האור שלה, מי שרוצה ליהנות מהסגולה שלה, צריך לעמוד ולהתייגע על כך במשך כל השבוע, להתכונן לשבת, להכין את הלב לקראתה, לטהר את הנפש, 'לעשות את השבת'. כשהאדם 'עושה את השבת' במשך שישה ימים, כשהוא במצב של 'קחו מאתכם', הוא קורע מעצמו חתיכות, הוא מתגבר על ניסיונות ועל מפריעים, הוא מתעלה מעל היצר הרע של שמנסה לפגוע בשלום בית בערב שבת, הוא מתאמץ ועוזר ומתייגע כדי שבבית תשרור אווירה טובה בשבת, אדם כזה זוכה לשבת שבתון - שבת לה'.

כמובן שעצם ההשמעה של הצהרה כזאת בפני מפקד בצבא, יש בה חוצפה לא מעטה, ועלולה לגרור ענישה כבדה. ואכן, המפקד של הסטייפלער נעלב, ומיד רץ למפקד הממונה עליו כדי שהלה ישפוט את הסטייפלער ויעניש אותו כמו שנוהגים להעניש חיילים המסרבים פקודה ומתחצפים למפקד בצבא רוסיה...

המפקד ראה שלפניו ניצב נער יהודי נחוש בדעתו, והחליט לבדוק עד כמה הוא נחוש: "אני מוכן לתת לך חופשה קבועה בשבתות מכל עבודה שיש בה מלאכה אסורה בשבת", אמר המפקד בהבנה, "אבל לשם כך אני צריך שתעבור מבחן מסוים שיבדוק את הנחישות שלך. האם אתה מוכן למבחן?".

הסטייפלער לא חשב פעמיים: "בוודאי שאני מוכן, מה שתרצה אעשה, ובלבד שלא אצטרך לעבור על מצוות דתי חלילה".

המפקד האכזר הבליע חיוך תחת שפמו, ואמר: "אני אעמיד שתי שורות של חיילים, כל אחד יחזיק בידו את הרובה שלו, ואתה תעבור באמצע, ביניהם. לכל אחד מהם יש זכות להכות אותך עם הרובה שלו מכה אחת, וכך תעבור את כל השורה הארוכה. מה אתה אומר? אתה עדיין מוכן להוכיח שהשבת כל כך יקרה וחשובה לך, או שהמבחן הזה גורם לך לשקול זאת מחדש?".

הסטייפלער השיב מיד וללא שהיות, בבקשה, אני מוכן לעבור בין השורות ולספוג את המכות, ובלבד שלא אצטרך לעבוד בשבת!".

ולא איחר המפקד לעשות את המבחן האכזר. הוא העמיד קוזקים בריונים בשתי שורות, כל אחד מהם החזיק ביד רובה מתכתי כבד, הסטייפלער עבר בסך וכל אחד מהחיילים הנחית עליו את הרובה בכל העוצמה, המכות היו אדירות, אבל הוא חשק שפתיים ועבר את שתי השורות עד תומן... לא חזר בו אפילו לרגע, ואכן קיבל פטור מלשרת בשבתות.

את הסיפור הזה סיפר הסטייפלער עצמו לרעייתו באותה פגישה שלפניה אירוסין, ולאחר מכן הוסיף: "דעי לך שאיני יכול לתאר את העונג העצום הזה שהסבה לי כל מכה ומכה שספגתי! הרגשתי שאני חוטף מכה בשביל השבת! שאני סופג מהלומה אדירה, כדי להימנע מאיסורי תורה רח"ל... זה עשה לי טוב על הלב, הרגשתי תענוג עצום במכות הללו".

ועכשיו, השלים הסטייפלער את דבריו ועשה מבחן משלו למדוברת, האם היא מתאימה להיות רעייתו...

"אני סיפרתי את זה לחברים שלי, על המכות שספגתי ועל העונג העצום שחוויתי. חלק מהם הבינו את זה, אחרים לא הצליחו להבין איך מכות מרובה יכולות לגרום לבנאדם תענוג.

"האם את מבינה את זה? את יכולה להבין שחוויתי תענוג עצום כששילמתי מחיר עבור שמירת התורה והמצוות?!?!".

משהשיבה בחיוב, נענה הסטייפלער ואמר, אם כך, מבחינתי אפשר לסגור את השידוך ולומר מזל טוב. עם כזאת אשה אני רוצה לה תחתן, אשה שמבינה את המשמעות של תענוג מלשלם מחיר על שמירת השבת! ואכן נסגר השידוך במזל טוב, וזכו הסטייפלער ורעייתו להעמיד בן שהאיר את העולם כולו, במאור תורתו, אשרי עין ראתה זאת.

'אם לעצתי תשמע', אמר רבי גמליאל, 'תשנה את סדר סעודות השבת שלך. תן לילדים במה, תן להם הזדמנות לנאום. הענק להם תשומת לב, תשיר עימם, תשמח עימם בסעודות השבת. תנסה את זה בבית ותחזור לעדכן...'

בראש המתנות האהובות בהן זכה עם ישראל, עומדת ללא ספק מתנת יום השבת

הרה"ח ר' אשר קובלסקי שליט"א

"שַׁבַּת שְׁפָתוֹן" (שמות ל"ה, ב)

סעודת השבת היא סעודה אחת ענקית, של משפחה יהודית גדולה ומאוחדת. היא מתנהלת במיליוני בתים ברחבי תבל, החולקים את העונג הצרוף של סעודת השבת, ושותפים למקהלה היהודית הנישאת בנעימת 'תנו שבת ושירה לא-ל אשר שבת ברא'. אין פלא כי זר הנקלע לסעודת שבת נשבה מיד בקסם הנפלא, עיניו לא שבעות מראות, נשמתו צמאה לעוד רגע. סעודת השבת מותרת עליו רושם עז, מחוללת מהפכים אדירים בנפשו...

ברגעי סעודות השבת, מגלה הזוהר הקדוש, מושפעת ממרום הברכה לכל ימות השבוע. לכן אנו כה מהדרים את שולחן השבת, מענגים אותו בתענוגים ובמיני מטעמים, מעטרים אותו בכלים נאים. לכן גם אנו מעניקים לסעודת השבת את המימד הרוחני הגבוה - זמירות שבת באווירה טעונה הוד ודברי תורה מרוממי לב.

הבה נתכונן לסעודות השבת, בדברי תורה מותאמים ועריבים למסובים לשולחן השבת, בהידור סעודות השבת במאכלים ומטעמים. הבה ננצל את שעות סעודות השבת לשירה מרוממת באווירה משפחתית סוחפת, נתרפק על הנעימות הענוגות המטעימות אותנו מצוף השבת והחיבור עם נותנה, וכך נזכה להפוך את סעודות השבת לתחנות כח המטעינות את כל בני המשפחה לכל ימי השבוע, ומעניקות לנו רוב שפע וברכה מהיום שהוא מקור הברכה!

סעודה ששינתה חיים!

השתתפותו של מתפלל לא מוכר במנין הוותיקין הוותיק בשכונת 'סטמפורד היל' בלונדון, אינה תופעה נפוצה. מה עוד, שהאיש נראה זר ומנוכר להווי המקום והסביבה, איש לא הכירו ולא ידע את זהותו, אם כי חזותו העידה עליו כי הוא יודע ספר וירא שמים. האיש לא סיפק כל מידע, נותר שקט ומופנם, ואיש לא עמד על טיבו.

כשהתעניינו בו, הגיב האיש במשיכת כתפיים רפה וחיוך נבוך, ופיו נותר סגור וחתום. אחד ממתפללי בית הכנסת, יהודי בשם ר' מרדכי, גמר אומר לעשות כל מאמץ כדי לפצח את התעלומה, ומשלא עלה בידו הדבר גם כעבור כמה חודשי מאמץ - החליט לקבוע חברותא ללימוד משותף עם האיש הזר מדי יום, בנסיון לגלות את פיתרון חידתו. אך דווקא הלימוד המשותף העצים את התעלומה: התברר

שמדובר בגאון תורני בקנה מידה נרחב. אם כן מי האיש, ומה סיפורו!?

ויהי באחד הימים, גילה האיש את שמו, ור' מרדכי ניצל את ההזדמנות ומיד נכנס עמו בשיחה. המשיך לדובב, התעניין בכנות, עד שהאיש פתח את סגור לבו בסיפור חיים מדהים חובק עולם, שר' מרדכי נדהם לגלות כי גם לו עצמו יש חלק בו...

'הגעת' הנה בשל מחלת רעייתי, הנמשכת כבר יותר מדי זמן, נאנח האיש, 'יש כאן טיפול מיוחד המתאים לה, אולי יוכל להקל על סבלה. אך לא תמיד עסקתי במה שאני עוסק היום...' - פתח צוהר לעולמו האישי הפנימי, והחל לגלות:

'נולדתי בארץ ישראל להורים שומרי מסורת, אך לא זכיתי לגדול על קיום המצוות באדיקות. גדלתי בסביבה מסורתית, ולאחר השחרור מהצבא - קיבלתי הצעת עבודה ב'מוסד לביון ולתפקידים מיוחדים'. תחת מעטה חשאיות ולאחר אימונים מפרכים - נשלחתי למשימות ביטחוניות ברחבי תבל, עליהן כמובן לא אוכל להרחיב...'

ר' מרדכי עצר את נשימתו. האיש פרש בפניו פרק חיים המשתרע על פני שלושה עשורים, בשלושה משפטים בלבד. ר' מרדכי לא יכול היה לשער בנפשו כי כך החל האיש את חייו, וכי עברו שונה כל כך מהווייתו הנוכחית. האיש נאנח קלות, והמשיך:

'נבחרתי לשמש כשליח נאמן למשימות מיוחדות ורגישות, בכל

בעוד חמש דקות עליי להיות במקום אחר, מרוחק קמעא, לפעולת חיסול דרמטית. ידעתי כי שותפי לבטח כבר ממתין לי שם, ואין לי כל דרך לתקשר אתו, להודיעו על האיחור. אובד עצות ועשתונות קמתי ויצאתי מהבית לכיוון המקום המוסכם, והגעתי באיחור בלתי נסלח של 25 דקות תמימות...

המקום, למותר לציין, היה ריק מאדם. רכב המחבל כנראה עבר כבר מזמן, וגם את חברי למשימה לא ראיתי. התבוננתי בכל עברי הזירה, ודי מהר הבנתי כי לפני כמה דקות היתה כאן חוליית טרור מיומנת. מאוחר יותר הסתבר, כי תוכנית החיסול שלנו נודעה למחבלים, והם טמנו לנו מארב. חברי למשימה נרצח בידיהם המגואלות בדם, השם יקום דמו, ועד היום מפעילי אינם מבינים כיצד אני ניצלתי מאש התופת שטמנו לנו...'

האיש ניגב דמעה סוררת, התעשת מהתרגשותו והמשיך: 'הסיפור הזה הפך אותי לשבר כלי. כל נסיונות השיקום שלי עלו בתוהו, ולכן שוחררתי מ'המוסד' מצוייד בפנסיה נדיבה, מהרהר כל העת בסעודת השבת הנפלאה שזכרונה לא יישכח ממני, הסעודה שהצילה את חיי...'

בכל רגע ראיתי לנגד עיני את הסעודה ההיא, שהובילה לאיחור. ראיתי בעיני רוחי את מארחי בראש השולחן, את בני משפחתי וחשתי געגוע צורב לחוש את האור הזה שוב. סעודת השבת הזו חוללה בנפשי תמורה כזו, שלא מצאתי מנוחה עד שנרשמתי לסמינר שהתקיים בשבת, כל כך רוצה ושואף לחוש שוב את המתקנות ההיא...'

זו היתה תחילת הדרך, ההמשך ברור ולא אלאה אותך. כמו ב'מוסד' כך בתפקידי הרוחני, שאפתי למצויינות והעפלה לשיאים. אני עדיין לא שם, אמר האיש הזר וחייך לראשונה חיוך קטן, 'אך אני ממשיך לחתור גבוה...'

'כיצד היה נראה המארח שלך?' - שאל ר' מרדכי מיד, 'האם היה לו זקן באורך בינוני, האם מול שולחן הסלון ניצב שעון קיר גדול?' 'אכן כן, השיב האיש, 'מה קרה?' - לנוכח עיניו הנדהמות, החל ר' מרדכי בוכה חרישית. 'כבר נפגשנו פעם', אמר בשקט, 'האיש שאירח אותך הוא אבי המנוח. הוא גר בכתובת שהזכרת..., היטבת לתאר את סעודות השבת עליהן גדלתי, אני אחד משלושת הבנים שהסבו איתך לסעודה, ושתי הבנות הן שתי אחיותיי... זה בטוח הוא!' קרא נרגש ונסער...

סיפור זה, שמופיע בספר 'ניצוצות', מראה לכולנו מה כוחה של סעודת שבת אחת, אחת. סעודת שבת אחת עשויה להותיר חותם בל יימחה, להוביל אנשים לשינויים מרחיקי לכת בחייהם, לחולל מהפכים דרמטיים. אם זו השפעתה של סעודה אחת על אדם זר ומנוכר, קל וחומר לאלו הזוכים מדי שבוע לעונג הקסום של שעות סעודות השבת, שבתוכן טמון כור גרעיני של עוצמה יהודית, קדושה, הוד קסום ובראשית של יהדות נפלאה...

זמן ובכל רחבי תבל. הממונים עליי היו מרוצים ממני, בתיקי האישי הצטברו ביקורות מחמיאות ואותות גבורה. באחת הפעמים, נשלחתי בצוותא עם חבר נוסף למשימה מורכבת ומסוכנת במיוחד: להתחקות אחרי אחד מראשי הטרור השווה בציריך - בירת שווייץ, להגיע אליו ולחסלו. אני וחברי נשלחנו למשימה בטיסות נפרדות, שכרנו לעצמנו דירות נפרדות והתחלנו במעקב...'

ר' מרדכי הביט בו בעיניים קרועות, המום מהסיפור המרתק הנפרש בפניו, שכמו לקוח מספר בדיוני. האיש לגם מעט מים והמשיך: 'חלק עיקרי מהצלחת הפעולה, הוא למנוע קשר בין שני הסוכנים העוסקים בה, כדי למנוע את חשיפתם. לכן, חילקנו מראש את שעות המעקב בינינו, ורק כשהמעקב הושלם וקיבלנו הנחיה לבצע את החיסול - יצרנו קשר מאובטח, וסיכמנו:

המחבל יוצא מדי ערב בשעה 8:00 ממסעדה פלונית, ופונה בצומת ימינה. חיסולו הוא ענין של פיקוח נפש ללא צל של ספק, ולפיכך קבענו שנמתין לו בליל שבת הקרובה, בשעה 8:00 בדיוק, מיד לאחר הפניה ימינה. כשרכבו יעבור את הצומת - ניצמד אליו אני וחברי מימין ומשמאל, נבצע את החיסול וניעלם מהזירה תוך שניות...

ביום ששי בבוקר התעוררתי מוקדם, לאחר לילה טרוף שינה. היום הוא רגע המשימה' - הזכרתי לעצמי, וכדי להפיג את המתחחות יצאתי לחנות גדולה, לקנות מעט מזון ליומיים הקרובים, בדגש על סעודות השבת שאסעד לבדי לאחר החיסול. בעודי משוטט בסתמיות בין המדפים, הגיע מולי יהודי חם וחייכן, ואמר לי בלבביות: 'שלום עליכם, יהודי מ'ישראל?'

הופתעתי, ידעתי כי חזותי אינה מסגירה דבר על ארץ מוצאי ואני נראה אירופאי מצוי. 'מנין הוא יודע?' - הרהרתי, אך כמובן שום מבע בפניי לא השתנה. הגבתי בהנהון רפה, שנועד להבהיר כי אינני מבין את השפה ואת המושגים עליהם הוא מדבר, אך האיש לא הרפה, ובסופו של דבר - הלבביות החמה שלו המיסה את שנות האימונים שלי במוסד, הכריעה את חומות קור הרוח והארשת הבטוחה שלי... נאלצתי 'להודות' שאני יהודי מ'ישראל, ואז - הוא הקסים אותי בהזמנה אישית חמה להשתתף בסעודת השבת בביתו, תוך הדרכה ברורה כיצד ומתי להגיע, ואני נשביתי בקסמו והבטחתי את השתתפותי בסעודת השבת במעוננו...

בהגיעי לביתו בליל שבת, שכחתי להציץ בשעון... אין בפי מילים לתאר את חוויית סעודת השבת המשפחתית הנפלאה שחווייתי. מיד כשנכנס הביתה הגיעו שלושת בניו ושתי בנותיו ובירכו אותנו בברכת 'גוט שבת' חגיגית, ואף הוא השיב לעומתם בברכה חמה. הבטתי במחזה כמהופנט, מעודי לא ראיתי סעודת שבת באווירה ביתית וחמימה כזאת. כל הילדים לבושים בקפידה, האב בראש השולחן מנעים באמירת 'שלום עליכם', ולאחר מכן מקדש על היין כשהוא מטעים כל מילה במתקנות...

הבטתי כמחושמל במתרחש, באווירה הטובה והביתית, בחום המשפחתי המענג, בהווי הרוחני הקסום, ושכחתי את עצמי. לפתע הבטתי מבט חטוף בשעון, ואז גיליתי את דבר האיחור הנורא. השעה חמישה לשמונה!!!

לשליחת תגובות לכותב הטור ולקבלת העלון
של הרב אשר קובלסקי: במייל, כתבו ל-6182918@gmail.com
מתוך הספר המפואר פניני פרשת שבוע

שלי רואה רכב שמגיע ממול. ברגע האחרון הוא הצליח 'לשבור הגה' לימין בכל העוצמה, ונחלץ מפגיעה חזיתית ברכב ממול, אבל הפניה היתה מדי חדה ביחס למהירות הנסיעה של הרכב, האוטו הטלטל מצד לצד ו... התהפך... ה' ישמור ויציל. כל נוסעי הרכב, הנהג והתלמידות נפצעו, מי יותר ומי פחות. היו שם שברים וניתוחים ופציעות מרסיסי זכוכית ומחבטות קשות, ועוד ועוד.

הגיס שלי מצא את עצמו בבית החולים, פצוע וחבול, ובעיקר שקוע בחובות עצומים. הוא רק עשה טובה והסכים לקחת שלוש תלמידות, עכשיו חברת הביטוח הודיעה, שלפי החוק יש לה זכות לבחור את מי לבטח, הביטוח הוא רק על 15 נוסעים, היו 18... את כל שלושת המקרים החמורים ביותר, הביטוח לא יכסה, וגסי יצטרך לכסות לבדו את כל הנזק, שמסתכם במאות אלפי שקלים ואולי אפילו מיליונים, כי מדובר בימי אשפוז ממושכים מאוד.

במשך מספר שבועות הוא שכב במיטה, גם בגלל הפציעה אבל בעיקר בגלל הדיכאון שהשתלט עליו. עולמו חשך בעדו, איך אפשר להיחלץ מכזה דבר? בלתי אפשרי!

לא זו בלבד, אלא שהמשטרה החליטה גם היא למצות אתו את הדין. הם החליטו שהוא נסע מהר מדי, ואם הוא לא היה נוסע מהר כל כך, הוא היה יכול לבלום בזמן ולא היה מתהפך... יש כאן נהיגה ברשלנות שגרמה לפציעה, הוא זומן לשימוע לקראת שלילת רישיון והטלת קנס כספי גבוה במיוחד.

כשהגיע לשימוע התברר שנפתח כנגדו גם תיק פלילי בנוסף לכל, בגין סיכון חיי אדם ופגיעה באנשים. בקיצור, המצב שלו היה גרוע במיוחד, ומצב הרוח שלו היה בהתאם.

יום אחד שוחחתי איתו, והוא ממש בכה לי על מר גורלו ורוע מצבו, ושאל אותי מה אפשר לעשות? איך אפשר להיחלץ מכזה פלונטר איום ונורא?

אמרתי לו: שמעני אדוני, שמעתי באחרונה על סגולה מעניינת שכשיש בעיה וחשש ממשפט וכדו', צריכים לקחת מניין אברכים, לעלות בליל שישי, אחרי חצות הלילה, על ציון קברו של מרן החזון איש שטמון פה לא רחוק, בבית העלמין של בני ברק, ולומר את כל התהילים.

בסגולה הזאת כלולה גם נתינה של 200 שקלים לאברך, ואם מדובר על עשרה אברכים, זה עולה בסך הכל אלפיים שקלים.

גיסי אמר לי שהוא מאוד מעוניין, אבל אלפיים שקלים זה סכום עתק, הוא כבר מספר שבועות לא עובד, שקוע בחובות עד צווארו, אי אפשר להוריד קצת במחיר? 150 שקלים זה לא מספיק לאברך כולל שאומר תהילים במשך שעתיים?

אמרתי לו: אני אשאל את הרב בעדני. הרי סגולות זה לא תמיד עניין של שכל, לא תמיד מבינים, אולי יש עניין דווקא ב-200 שקלים? אתה רוצה לתת רק 150, אני אבדוק אם זה בסדר, הרב בעדני יש לו רוח הקודש והוא יוכל להדריך אותנו...

הלכתי לרב בעדני, הוא שמע את המקרה ואמר לי: "תגיד לגיס שלך

הרב הסכים, אבל עכשיו כבר היו אברכים רבים שרצו להצטרף, כולם רצו לחזות בפלא הזה, לראות את הרב כשהוא מסתגר בחדר עם החולה... הרב ראה את ההמולה ועצר אותה מיד. "כולם לחזור ללמוד", הוא הורה, "אני נוסע לבד, אתם תלכו לבקר בהזדמנויות אחרות. אל תבטלו עכשיו תורה".

כל האברכים אכן חזרו לתלמודם, אבל היתה קבוצה קטנה של אברכים שלא חיכו לרב, הם יצאו עוד קודם לתל השומר, ולא שמעו את בקשתו של הרב. כשהרב בעדני הגיע לשם, הוא שוב הורה לכולם לצאת מהחדר, סגר את הדלת בעדו ובעד החולה, נשאר שם זמן מה, ואחרי כחמש דקות יצא החוצה ושב לבני ברק. שאלנו את הרב גם הפעם, מה הרב עשה שם בחדר? והוא השיב את אותה התשובה: "אמרתי תהילים".

יום למחרת מתקשרת הרעיה ומספרת בהתרגשות: "הרב מנשה אמר שהוא רוצה לאכול! בפעם הראשונה שהוא מבקש אוכל". שוב היתה התרגשות גדולה, סיפרנו לרב בעדני שהשיב גם הפעם בפשטות האופיינית לו: "רק אמרתי תהילים".

בחסדי שמים, השיפור הזה היה כבר קבוע, הרב מנשה נכנס למגמה של שיפור, אט אט החל להניע את האיברים, העבירו אותו לאשפוז בשיקום, אחרי תקופה הוא הוחזר הביתה והיה הולך יום יום לטיפולים פיזיותרפיים...

עברו מספר שבועות נוספים, ואשתו מתקשרת שוב: "אני שולחת את בעלי לכולל עם מונית, הוא צריך שיבואו לעזור לו ללכת אל הכולל".

אי אפשר לתאר את ההתרגשות העצומה שחווינו, כשראינו אותו יורד מהמונית ופוסע בצעדים איטיים, עדיין לא מתהלך כאחד האדם, אבל כבר מתהלך בינינו. אחרי תקופה נוספת הוא השתקם באופן מוחלט, והילך בינינו כאחד האדם, לאורך ימים ושנים, בדיוק כמו שצפה הרב בעדני זצ"ל ברוח קדשו...

סיפור נוסף שהייתי עד לו לאורך כל התרחשותו, היה עם גיסי שעבד בעבר כנהג הסעות. היה לו רכב של 15 מקומות, וביום מן הימים הוא הוזמן להסיע קבוצה של בנות לנסיעה למקומות הקדושים בצפון. סיכמו על סכום ועל שעה, אבל כשהוא הגיע לקחת את הקבוצה חשכו עיניו... התברר לו שהקבוצה התרחבה מעט, ומ-15 נוסעות, זה עלה ל-18.

כמובן שהוא סירב בכל תוקף, איך אפשר לקחת 18 בנות ברכב של 15? זה מסכן אותו ואת הרישיון שלו, ואין בכלל ביטוח לנוסעים בצורה כזאת, לא שווה להיכנס לסיפור כזה.

בשלב זה החל מסע תחנונים והבטחות, ודמעות והסבירו לו שהן ממש חייבות. בסופו של דבר הוא לא עמד בלחץ, נכנע והסכים לקחת את כל הקבוצה.

והנה במהלך הנסיעה אירע שרכב נכנס מנתיב השתלבות ופרץ לתוך הכביש, הוא דחק את גיסי אל הנתיב הנגדי ופתאום הגיס

גיסי שאל אותי מה לעשות, אמרתי לו: "אתה אל תעשה כלום, חכה עד שיפנו אליך לבקש כסף, בינתיים אתה תתנהג כרגיל כאילו לא קרה שום דבר".

עברו מספר חודשים, וגיסי מקבל מכתב רשמי ממשטרת ישראל. הוא רעד מפחד, לא העז לפתוח את המעטפה, אבל בסופו של דבר פתח אותה בידיים רועדות, וגילה שיש מכתב לקוני, המבשר לו שהתיק שלו נפלט מהמערכת מסיבות טכניות, ולכן בוטלו כל האישומים נגדו, וכל ההליך שהתנהל במשטרה, הגיע לסיומו הטוב. בדקתי את זה עם קצין משטרה בכיר, שהסביר לי שיש תופעה כזאת, שלפעמים בגלל עומס רב על המערכת, חלק מהתיקים נסגרים מסיבות טכניות, כדי לשחרר את הפקק ולאפשר למערכת לטפל בתיקים האחרים.

זה היה הנס הראשון, אבל אחרי זמן לא רב, אירע הנס השני. התברר שהפצעות שנפצעו בתאונה, החליטו שלא להגיש נגדו שום תביעה. אלו שהצליחו לתבוע את הביטוח תבעו וקיבלו פיצויים, ואלו שהביטוח לא רצה לכסות אותן, לא ביקשו שום דבר, כך יצא מזה גיסי בלי שום פגע, בזכות הציות שציית לדבריו של הרב בעדני זצ"ל שאמר: "אם הוא ישמח עשרה אברכים תלמידי חכמים, זאת הסגולה הכי טובה בעולם".

שאלפיים שקלים זה באמת לא הסכום שהוא צריך לתת. שיינתן 3,000!!!".

שאלתי את הרב למה? אם אנחנו נצמדים לסגולה, אז צריכים לתת לכל אברך 200 שקלים, אבל אם אנחנו מדברים על שינוי הסכום למה דווקא להוסיף על הסכום כשמדובר באדם שאין לו פרוטה לפרוטה?

ענה לי הרב בעדני: "אני לא מכיר את הסגולה הזאת שהצעת, אני לא יודע כמה היא פועלת, אבל אני כן יודע בוודאות מוחלטת, שלשמח עשרה אברכים תלמידי חכמים, זאת הסגולה הכי טובה בעולם. אם הוא ייתן 300 שקל לכל אברך, זה בוודאי ישמח אותם באופן מיוחד. בסוף החלטנו לשמח אותם 'בפועל ממש'. נתנו לכל אברך 200 שקלים, ובאלף השקלים הנותרים קניתי סעודת מלכים לארוחת בוקר לאברכי הכולל, שלפעמים נשארים רעבים עד צהרי היום, כי אין להם אפשרות לאכול ארוחת בוקר בגלל קוצר הזמן ומיעוט המזון... האברכים התפלאו: מה זאת ארוחת הבוקר העשירה הזאת. כל כך הרבה דברים טובים בארוחה אחת? אמרתי להם: "אכלתם? שמחתם! עכשיו תברכו את גיסי שייצא בלי נזק מכל הסיפור הזה. הוא רק עשה טובה, לא מגיע לו לשלם כל כך הרבה כסף!..."

התפללו על גיסי, ואני עקבתי אחרי הסיפור לראות איך יפול דבר.

המשך מעמוד 8 | מרן הגאון רבי יצחק זילברשטיין שליט"א

אחד מקנאי ירושלים, שראה שמרן הגרי"ח אינו מתכוון להכריז על האבידה ולהשיבה לבעליה הגוי, החליט 'לגלות' לו את הדין הנ"ל, ושאל אותו מדוע הוא אינו משיב את האבידה, הרי ייצא מכך קידוש השם.

הגרי"ח לא השיב לקנאי הלא-חכם, אבל הוא לא הבין את הרמז ושאל שנית...

אמר לו הגרי"ח: "אני מוכן לעשות איתך עסק; קח את הנפוליאון הזה בהלוואה, ותקיים אתה את מצוות קידוש ה', ותחזיר לי מטבע אחרת..."

דהיינו, אם גאון-ישראל זה, רבה של ירושלים, שהשיב על שאלות קשות שהורצו אליו מכל רחבי תבל, סבר שבמקרה דנן אין קידוש ה', לא צריך להיות חכם יותר גדול, ולבקש לקיים את המצוה, בוודאי לא כשהיא באה על חשבון העניים, שהגרי"ח רצה לפרנס במטבע זו...

(מתוך הספר 'שבת בשמחה' בעריכת הרב משה מיכל צורן)

וגרמו לקידוש שם שמים גדול, כשאומות העולם ראו שיהודי מוכן לשלם יותר כסף, ולהקל על עצמו את המלאכה בשבת.

קידוש השם - לא על חשבון-אחרים

ומדי דפרינו על קידוש השם, במי שכתב צ'ק על סכום גבוה יותר, כדי לא לעבור על מלאכת כותב, צריך להדגיש שאי-אפשר לקדש את השם על חשבון אנשים אחרים... למה כוונתנו?

מרן רבי יוסף חיים זוננפלד זצ"ל, הלך פעם ברחוב בירושלים ומצא נפוליאון זהב שנפל מגוי. המדובר היה במטבע יקרה, שניתן היה לרכוש בה מוצרי מזון רבים. והנה, ידוע שמצד ההלכה אין חיוב להכריז על אבידת עכו"ם, אבל ראוי לעשות זאת מטעם קידוש ה'. כיון שהימים היו ימי מלחמת העולם הראשונה, והרעב שרר בכל פינה, סבר רבנו שבמקרה הנוכחי לא צריך להכריז על אבידה זו מפני מצוקת-הרעב!

077-2222-666 או *4992

קו השיעורים של 'דרשו' - לחייג, ללמוד, לדעת

והתחיל להבין את העמקות הנפלאה, ומאותה שעה לא אבה לעזוב את הגמרא.
לפני שזכה להתחיל ללמוד, היו לו קושיות ותמיהות עצומות על התורה ועל היהדות. אבל אחרי שהתחיל ללמוד את הגמרא, כל הקושיות נמסו. התברר למפרע, שאלו לא היו קושיות, רק חוסר ידע וחוסר הבנה.
הרי לנו "טעמו וראו כי טוב ה'".

(מתוך הספר 'משכני')

מהנדסים מוכשרים לא כל כך קשה להשיג, ובכלל אין חיוב שמהנדס יהיה דווקא יהודי. אבל על תלמיד חכם גדול - בשום אופן לא אוותר!".
באמת, לא ויתרתי עליו. היום הוא מאור גדול של עם ישראל, אחד המאורות שמביאים את התורה בעמקותה ובאמיתותה.
דעו לכם, נלחמתי מלחמה לא פשוטה מול אותו אלוף משנה, שבא אלי לביתי, וזה עוד היה קל ופשוט, לעומת המאמץ שאליו נזקקתי כדי לשכנע את ההורים.
לאחר שיושרו כל ההדורים, ברוך ה', נכנס הבחור לים התלמוד,

המשך מעמוד 19 | הרה"ח ר' יוחנן בריזל

האותיות ותצרף אותן, תהפוך אותן למילים, תהפוך אותן לתפילה נרגשת!
"אמר הבעל שם טוב הקדוש לתלמידיו, שהתפילה של הילד הזה נשמעה היטב בשמים, היא עשתה רעש גדול, חדרה לפניו מכל המחיצות ועוררה רחמים וחסדים גדולים על עם ישראל".

בכיות נוראות

"אנחנו עומדים כאן, יש כאן יהודים רבים שלא יודעים להתפלל. לא לימדו אתכם מעולם, אתם לא יכולים. אני כן יודע, אותי לימדו, אבל תדעו לכם שעכשיו אני רוצה להיות כמוכם, אני רוצה להתפלל יחד אתכם את אותה התפילה שהתפלל הילד האוקראיני לפני למעלה מ-250 שנה, אני רוצה שגם אנחנו, אני ואתם, נקרע את כל הרקיעים ושתעלה התפילה שלנו לפניו מכל המחיצות.

"ילדים יקרים, אני מבקש מכם, בואו כולנו ביחד נצעק אלף!!! בית!!! גימל!!! ההורים יכולים להצטרף, כולם ביחד!!! גימל! דלית! הא!...".
בית הכנסת רעש וגעש, כולם ביחד קראו אחרי את האותיות, עוד אות ועוד אות. אני נורא התרגשתי, הקול שלי רעד, דמעות זלגו מעיני, וגם הקהל התחיל לבכות... היו שם בכיות נוראות, שעה ארוכה קראנו את האותיות שוב ושוב, ואז אמרתי: "ריבוננו של עולם, אנחנו עומדים כאן מאות יהודים שלא לימדו אותם לקרוא, מאות יהודים שלא לימדו אותם להתפלל, לא לימדו אותם לשמור שבת, לא לימדו אותם לצום ביום כיפור, אבל לימדו אותם לבוא ליזכור", ועכשיו אנחנו אומרים את האותיות, אנחנו לא יודעים להתפלל, אתה ריבוננו של עולם, אתה תיקח את האותיות הללו, תצרף אותן למילים ומשפטים של שבח ותהילה, תצטרף אותן לתחינות ובקשות... ותחיש ישועה לעמך ישראל!!!".

עברו מאז קרוב ל-30 שנה, אבל תפילת ה'יזכור' הזאת עדיין צרובה בזיכרון שלי, כאילו היתה רק אתמול. אין לי ספק שהיא עשתה רעש גדול בשמים, מי יודע כמה מאותם יהודים שהשתתפו בה, הרגישו בעקבותיה קשר ליהדות, ואולי בהמשך נקטו בצעדים נוספים כדי להתחזק בלימוד התורה ובשמירת המצוות.

הכיפורים, בדיוק כמו היום, לפני יותר מ-250 שנה, עם ילד שהיה פחות או יותר בגיל שלכם.
"הילד הזה, גדל בכפר קטן, אבא שלו היה עובד קשה, והוא היה משתדל לעזור להורים, פעם עזר לאמא בבית ופעם עזר לאבא בשדה, בעבודת הכפיים.
"בגלל שלא היה להם כסף לשכור מורה פרטי, ומאחר ובאותה תקופה לא היו בתי ספר מסודרים, הילד לא ידע לקרוא.
"אבא שלו היה מלמד אותו מעט לקרוא, הוא לימד אותו לקרוא את האותיות של היהודים, א', ב', ג', ד', ה', ו' ועוד ועוד אותיות.
"אבל הילד לא ידע לחבר את האותיות, לאבא שלו לא היה זמן ללמד אותו, וגם האבא לא ידע כל כך לקרוא בצורה שוטפת.
"יום אחד אומר האבא לבנו, 'בוא ילדי היקר, אנחנו נוסעים לעיירה מעז'בוז'... מחר יהיה יום כיפור ואני רוצה שתבוא איתי, לתפילות יום הכיפורים בבית מדרשו של הבעל שם טוב הקדוש, אתה תראה את את הצדיק הקדוש הזה, נבקש ממנו שיברך אותך, וגם תראה איך מתפללים ביום כיפור...".

"ביום כיפור עמד הילד בבית הכנסת, היו שם אנשים רבים... כולם התפללו בהתלהבות גדולה, בכו, התחננו, הורידו דמעות, יצאו בריקוד קטן תוך כדי תפילה, כל אחד והרגש שלו...
"הילד הקטן עמד שם, הסתכל מסביב וקינא מאוד במתפללים. הוא הסתכל במחזור, ולא הצליח לקרוא אפילו לא מילה אחת. כולם מתפללים, ורק הוא עמד והשתעמם. גם הוא רוצה להתפלל לבורא עולם, גם הוא רוצה לדבר עם אבא שבשמים, אבל הוא לא יודע איך!!!
"פתאום מצא הילד סידור רגיל, הוא פתח אותו ובעמוד הראשון מצא את כל האותיות כתובות לפי הסדר. א', ב', ג', וכו'.
"וכך החל הילד לומר את האותיות, אלף! בית! גימל! דלית! הא!... הוא אמר את כל האותיות, ואחר כך אמר אותן שוב, ושוב, והתחיל לצעוק אותן בקול, כמו כל המתפללים האחרים.

"אחרי שסיים, אמר הילד לקדוש ברוך הוא בתפילה אישית, במילים שלו: 'אבי שבשמים, אני לא יודע לקרוא, אני לא יודע להתפלל, אני רק אמרתי את האותיות... אבל אתה, אבי שבשמים, אתה תיקח את

סיכום שבועי ב'דף יומי בהלכה'

- ◆ מי שאמר בקיץ 'ומוריד הגשם' - האם צריך לחזור ולהתפלל?
- ◆ האם ניתן לסמוך על עדות של ילד שהתפילה נאמרה כראוי?
- ◆ האם ניתן להתפלל בקביעות לרפואת חולה בתוך ברכת 'רופא חולי עמו ישראל'?

• המסופק אם אמר או החסיר דבר בתפילה, וילד שעמד בסמוך אליו מספר כי שמע שהתפלל כראוי - רשאי לסמוך על דבריו.

• לדעת השולחן ערוך ורוב הפוסקים, אם שינן תשעים פעם ברצף: "מחיה מתים אתה רב להושיע מוריד הטל", חזקה שמכאן ואילך יאמר כראוי. ולכתחילה יש לומר מאה ואחת פעמים. ויש חולקים, ולכן לכתחילה אין להשתמש בעצה זו של אמירה תשעים פעם ברצף, כיון שאם יסתפק אם אמר כראוי, יוצר ספק אם צריך לשוב ולהתפלל.

• חכמינו ז"ל תיקנו להבדיל בתפילה במוצאי שבת ויום טוב בברכת 'אתה חונן', משום שבה משבחים על מתן החכמה לאדם, וההבדלה בין קודש לחול מתאפשרת רק באמצעות חכמת האדם.

מהלכות אמירת 'ותן טל ומטר'

• בחו"ל מתחילים לומר 'ותן טל ומטר' בליל יום השישים ל'תקופת תשרי', המקבילה בדרך כלל לסתיו, ואילו בארץ ישראל מתחילים לומר 'ותן טל ומטר' בז' בחשון.

• נחלקו הפוסקים בנוגע לבן ארץ ישראל הנמצא בחו"ל ולהיפך - האם יאמר 'ותן טל ומטר' בין ז' בחשון ליום השישים ל'תקופה', ודין זה משתנה גם לפי משך השהות המתוכנן.

• בברכת 'רפאנו' שבתפילת 'שמונה עשרה', ניתן להוסיף בקשה על חולים, בנוסח: "ורפא נא לפלוני בן פלונית רפואה שלמה בתוך שאר חולי ישראל". ויש שכתבו שאין להוסיף תפילה זו בקביעות.

מהלכות אמירת 'משיב הרוח' ו'מוריד הטל'

• למנהג אשכנז בחו"ל אין אומרים בקיץ 'מוריד הטל', ואין מכריזים על השינוי, אלא החזן משנה בחזרת הש"ץ של תפילת מוסף ביום הראשון של פסח, והציבור משנה בתפילת מנחה.

• מי שאמר בקיץ 'ומוריד הגשם' - ישוב ויתפלל; אולם, אם מדובר במדינה שהיתה בה בצורת והיא זקוקה לגשם - יש אומרים שיתפלל בתורת נדבה.

• מנהג הספרדים לומר בקיץ 'מוריד הטל', וכן מנהג האשכנזים בארץ ישראל. ויש שנהגו לומר בקיץ 'משיב הרוח ומוריד הטל'.

• אמר בימות החורף 'מוריד הטל' בלבד - יצא, אלא שאם טרם סיים את הברכה, ישוב ויאמר כראוי. וכן אם אמר 'משיב הרוח ומוריד המטר' - יצא.

• השוכח לומר 'משיב הרוח' בחורף, ונזכר מיד לאחר המילים "ברוך אתה ה'" שבסוף הברכה, יאמר "לְמַדְנִי חוֹקֶיךָ", וישוב ויאמר מ'משיב הרוח' ואילך.

• השוכח לומר 'משיב הרוח' בחורף ונזכר לאחר שאמר "מחיה המתים" - יאמר משיב הרוח לפני ברכת 'אתה קדוש'; ולכתחילה יעשה כן ב'תוך כדי דיבור'.

דיני 'חזקה' בתפילה

• בתקופה בה משנים אמירה בתפילה - כגון מ'משיב הרוח' ל'מוריד הטל' - קורה פעמים רבות שאדם מסתפק אם אמר כראוי. ההלכה במקרה כזה היא, שעד שחולפים שלושים יום או תשעים תפילות - המוקדם מביניהם - ממועד השינוי, יש להניח שאמר כפי הרגלו, ולאחר מכן ישנה חזקה ש'הלשון הורגלה' לומר כראוי.

"במוצאי שבת פתחנו את המגירה - והכסף איננו. סכום עתק! ר' חיים מצ'רנוביץ זי"ע חשכו עיניו. נפל על הרצפה והתעלף..."

הגאון רבי ראובן קרלשטיין זצ"ל, על השגות בקדושת השבת

של שבת', עליו סיפרו שבשבת היה גבוה יותר בראש משאר ימות השבוע! נכנסתי אליו ואמרתי: 'רב'ה, עובר אורח אני, לא מכאן. יש באמתחתי סכום כסף גדול, היכן אוכל להפקידו?' 'רבי חיים בערב שבת היה שרוי בעולמות אחרים. כלל לא בעולם הזה. אמר לו: 'נו, תניח את הכסף כאן במגירה...' - "במגירה? אבל המגירה אינה נעולה, כל אחד יכול לפותחה!" - "לא, לא, זה בסדר, אני אנעל אותה. תניח כאן את הכסף ולך לשלום!", וכך היה.

"הרב המשיך לעסוק בענייניו הרוחניים של ערב שבת, ושכח לנעול את המגירה.

"במוצאי שבת", ממשיך היהודי ומספר, "אני מגיע בתמימות אל הרב אחרי הבדלה ושואל: 'היכן הכסף שהפקדתי?'. הרב ספק כפיו וקרא: 'הוי, שכחתי לנעול את המגירה!...'

"נגשנו לראות, פתחנו את המגירה - והכסף איננו! סכום עתק!" 'ר' חיים מצ'רנוביץ זי"ע - חשכו עיניו. נפל על הרצפה והתעלף. איך יחזיר כזה סכום של כסף? גם אם ימכור את כל ביתו וכל רכושו - לא יכול להחזיר כזה סכום, סכום עתק!

"כשראיתי את הבהלה הגדולה שאחזה ברב", ממשיך היהודי הכפרי ומספר, "התכופתי לרצפה ולחשתי לו באוזן: 'רב'ה הכל מחול לך, אינך צריך לשלם לי פרוטה לפורטה'.

"כששמע זאת הרב פתח את עיניו, קם, תפס את ידי, ואמר: 'ויתרת לי על סכום כזה של כסף שנגנב עקב פשיעה שלי, אני חייב בתשלומי! אמור לי, מה אני יכול בכל אופן לשלם לך?'

"ואז אמר לי: 'אתה יודע מה, אתן לך מתנה: אתה תרגיש בשבת מעין הקדושה שאני מרגיש. את כל הקדושה אי אפשר, אתה לא תחזיק מעמד, אבל מעין קדושה זו - תרגיש גם אתה!'.
"ומני אז", סיים הכפרי את סיפורו, "בכל שבת הנני זוכה לאותה קדושה מופלאה שראית בעיניך".

(מתוך 'חי ראובן')

הרב יוסף הלפרין זצ"ל, רבה הראשון של 'זכרון מאיר', בני ברק, סיפר א מוראדיגע מעשה, על הקדושה שניתן לזכות לה בשבת קודש: בצעירותו כשהתגורר עדיין באירופה, נסע פעם לכמה שבועות לעיירת מרפא, והתאכסן שם אצל יהודי פשוט מתושבי המקום, עובד אדמה. חלפו ששת ימי המעשה והגיעה שבת. בערב שבת כשיצא היהודי המארח מהמקווה והגיע הביתה, לא הכירו הרב. היו לו פנים אחרות!

הולכים יחד לבית הכנסת. קבלת שבת, מעריב, והרב הלפרין מבחין כי מארחו נמצא במדרגות גבוהות ביותר. אילו תפילות, איזה קידוש, כל האכילה והשתיה - הכל כאיש אלוקים קדוש! ממש נבהל. כזה יהודי פשוט מגיע לכאלו דרגות נוראות! חשב לעצמו: אולי הוא אחד מל"ו צדיקים.

והנה עברה שבת, היהודי עשה הבדלה - ושוב חזר להיות יהודי של ששת ימי המעשה. יהודי רגיל, פשוט ביותר.

הרב נשאר שם כל השבוע, המתין לשבת הבאה לראות אם המחזה המפעים יחזור על עצמו. הגיעה שבת ושוב אותו המעשה - היהודי מתרומם לדרגות מופלאות.

הוא מפחד ממנו, מפחד לגשת אליו, איש מורם מעם. איזו קדושה, איזו טהרה. הוא המתין לראות האם במוצאי שבת יחזור לפשטותו, וכך אכן היה - אחרי הבדלה חזר להיות יהודי רגיל.

ניגש אליו ואמר לו: "בגזרת מרא דאתרא, אתה חייב לספר לי: מה קורה איתך בשבת? מהיכן באה לך קדושה שכזאת?"

"אספר לך דברים כהוויחיתם", פתח היהודי. "סוחר בהמות אני. פעם נסעתי לשוק הבהמות וצברתי סכום כסף גדול. פניתי לשוב לביתי, אבל הדרך התארכה. כבר יום שישי אחר הצהריים, וראיתי שלא אספיק להגיע לביתי עד שבת. החלטתי לשבות בעיר צ'רנוביץ הסמוכה. באמתחתי היה, כאמור, צרור כסף גדול, ותהיתי היכן אניח אותו בשבת. אינני מכיר שם אף אחד והצרור עלול להיגנב.

"הלכתי לביתו של רב העיר, רבי חיים מצ'רנוביץ זצ"ל, בעל ה'סידורו

העלון מופץ לזיכוי הרבים, אנא הימנעו מקריאה בשעת התפילה וקריאת התורה

סיפורי צדיקים

גליון 566
שנה י"ב תשפ"ג

יו"ל לע"נ הרה"ח ר' הלל ז"ל בן ר' פינחס נחום המבורגר ז"ל

דודו למשפחה לקיים על האישור לפרוייקט ביהמ"ד

סיפורי חז"ל

פעם אחת ישב האר"י ז"ל עם תלמידיו בשדה, ובאותו שדה היה קבור הנביא הושע בן בארי, ודרש האר"י ז"ל סתרי תורה, ובאמצע הדרשה אמר האר"י ז"ל, למען ה', מהרו וקבצו מכם צדקה ונשלח לעני אחד שיושב סמוך אצלנו ודר במקום פלוניו ושמו רבי יעקב אלטרוץ שיושב ובוכה וקורא תיגר כלפי מעלה על עניותו, וקולו הולך למעלה ובוקע כל הרקיעים ונכנס לפני ולפנים והקב"ה מלא חימה על כל העיר בעבורו שאין מרחמים עליו, ועתה אני שומע הכרוז יוצא בכל רקיעים, בגזירת עירין פתגמא, שיבוא ארבה כבד מאוד על כל סביבות צפת, ויאכלו כל התבואה, גדיש וקמה ועד כרם וית, לכן מהרו ונשלח לו צדקה, אולי נוכל לבטל הגזרה בעזרת ה'. ותיכף ומיד נתן כל אחד ואחד נדבת לבו, ונתן האר"י ז"ל המעות ליד תלמידו רבי יצחק הכהן, וצוה שימהר ללכת לבית רבי יעקב אלטרוץ, ליתן לו המעות, וכן עשה, הלך במהירות ובוריוות לבית רבי יעקב, ומצא אותו בוכה ומתחנן לפני פתח ביתו, אמר לו, רבי למה אדוני בוכה? והשיב רבי יעקב שנשברה לו חבית של מים, ואין לו שום פרוטה ליקח אחרת במקומה ואינו יודע מה לעשות מרוב הצער של דלות ועניות. מיד נתן לו רבי יצחק הכהן אותן המעות, ושמוח שמחה גדולה וברך אותו. כשחזר רבי יצחק אצל רבו האר"י ז"ל, אמר האר"י ז"ל נתבטלה הגזרה, ואין חשש בו עוד. ועדיין הן מדברים התחיל לנשב הרוח גדול וחזק מאוד, שנשא הארבה עד אין חקר ואין מספר. ונבהלו התלמידים, והשיב להם האר"י ז"ל אל תיראו שכבר בטלה הגזרה, וכן היה, שהיו כולם פורחים לים הגדול ושם נטבעו, ולא נשאר במדינה עד אחד.

פרשת השבוע

נשארתי אני לבדי. המשכתי לשאת בעול כשהתקוה לגילוי אליהו מאירה את חשכת הלילות. הגיע הלילה האלף והלילה ההוא ליל סערה היה, רוח ולעפות נשבה בעוז, הרוח השורקנית חדרה פנימה אל בית המדרש וכיבתה את הנרות, לבדי נותרתי בבית המדרש, כה גדול היה הפחד עד אשר הפצתי לקום ממקומי ולברוח הביתה, רק הרוח האיומה שהשתוללה בחוץ מנעה ממני לעזוב את המקום, ידעתי שהלילה הזה הינו הלילה האלף ללימודי, סוף סוף הגעתי בסייעתא דשמיא לליל השימורים האחרון, ולמרות הכל לא אוכל ללמוד הלילה ולהשיג את משאת נפשי, מרוב צער ויגון החלו דמעות זולגות מעיני, קמתי ממקומי וגיששתי בחושך אחר הדרך אל ארון הקודש, פתחתי אותו ושפכתי את צקון לבי לפני הבורא: חוס ורחם עלי ואל יהיו מאמצי לריק, כה זעקתי והתחננתי עד אשר חס ה' עלי והסערה שככה.

ויקם משה את המשכן (מ' - י"ח)
מסופר על הרה"ק השר שלום מבעלזא זיע"א, שכאשר הוקם בית הכנסת בעיירה בעלזא עסק רבנו במו ידיו במלאכת הבנייה, יחד עם הפועלים היה עובד בחומר ובלבנים. באחד הימים בא לבעלזא אחיו הגדול ר' ליבוש רוקח לבקר את אמו שהתגוררה בבית רבי שלום, והנה רואות עיניו את אחיו הצדיק טורח בהקמת הבניין כאחד הפועלים, נדהם ר' ליבוש למראה עיניו והוכיח את אחיו: הן חכמינו ז"ל אמרו לנו שמכיון שנתמנה אדם פרנס על הציבור אסור לו לעשות מלאכה בפני שלשה, ואתה הלא הנך מכהן כרב ומדוע אתה עובר על דבריהם. השיב רבי שלום: אספר לך סיפור,

בהיותי בעיר סקוהל למדתי תורה עם שני חברים מובהקים, באותם ימים גילו לי מן השמים כי אם אדם לא יתן תנומה לעפעפיו במשך אלף לילות, ויעסוק באותו זמן אך ורק בתורה, הוא יוכל להגיע למעמד הנשגב "גילוי אליהו". החלטנו איפוא שלשתינו לשקוד על התורה משך אלף לילות רצופים, למען נוכה לגילוי אליהו. למדנו בהתמדה וברצף, אך ככל שעברו הלילות ונתמעטה השינה, רבו הקשיים, ואכן לאחר כמה מאות לילות רצופים של לימוד, לא יכל חבר אחד להמשיך בכך והוא נשר מהלימוד, נותרנו איפוא שני חברים, ובכל לילה המשימה הולכת ונעשית קשה יותר ויותר, ולאחר שמונה מאות לילות נפרד ממני גם החבר השני, כי כשל כח סבלו,

זמני השבת

זמני יציאת השבת
ירושלים: 6:25 ת"א: 6:27 ר"ת: 7:03

פרשת ויק"פ - החודש

זמני כניסת השבת
ירושלים: 5:13 ת"א: 5:28

הציקו לו מאוד ולא היה לו מה לשלם לנושיו. לאחר השתדלות מרובה התפשרו עמו הנושים והסכימו לקבל את מעותיהם בתשלומים רבים המפורזים על פני זמן רב כדרך שמסדרים לבעלי חוב.

רק איש אחד היה לנגדו בעל דין קשה, אשר רדף אותו והציק לו ואפילו תבעו בערכאות עד אשר לא יוכל להרים ראש. נסע החסיד לראדומסק ותינה את צרתו בפני הרבי כי כבר יכול היה לחדש ימיו כמקדם, אלא שבעל דין אחד מייסר ומענה אותו על כל פסיעה ופסיעה. שאל אותו הרבי: "מי הוא זה ואיזה הוא אשר מלאו לבו לרדת לחייך?" השיב החסיד, שהוא מתבייש לומר, אבל מדובר בנגיד מפואר ותלמיד חכם גדול וחסיד גדול מחסידות פלונית, והנה תקיף בדעתו אשר כל הרוחות שבעולם לא יזיווהו ממקומו, והנה הוא דר בקראקא. אמר הרבי: "בע"ה בימים הבאים אני אמור להיות בקראקא, וכשאהיה שם אראה מה אוכל לעשות למענך. ויהי כאשר בא הרבי לקראקא, שלח את משמשו אל הבעל דין הקשה, וביקש ממנו לומר לו שימחול נא בטובו לסור אליו, כי דבר נחוץ לו לדבר עמו. השליח יצא לקיים את שליחותו, אך הנגיד השיב בעזות מצח כי אין לו שום מסחר עם הרבי מראדומסק ולא יבוא אליו.

תוך כדי הגיע רבה של קראקא הגה"ק רבי שמעון סופר זיע"א לבקר את הרבי ושוחחו בעניינים שונים. בתוך שיחתם אמר הרבי לרבה של קראקא: "פלא בעיניי על תלמיד חכם וחסיד כזה שקראתי לו ולא בא, אי לכך רצוני לשלוח עתה את המשמש שלי ביחד עם המשמש של כבוד תורתו, שהוא שמש בית הדין, ויחדי יזמינו אותו לבוא אלינו לכאן". רבה של קראקא ניאות על אתר לבקשת הרבי, ושני השמשים יצאו לקיים את שליחותם. אולם מה נדהמו כל השומעים העומדים סביב סביב, כאשר חזרו השלוחים והודיעו, כי גם כעת השיב הבעל דין שאין לו שום מסחר עם הרבי מראדומסק ולא יבוא אליו. רעש גדול נתעורר אז בין החסידים על עשיר זה העונה עזות כזאת.

למחרת שלח הרבי בשלישית להזמינו באיימו עליו שאם לא יבוא, יתחרט על כך חרטה גדולה. אבל הגאות והעזות של האיש לא נתנו לו לשלט ברוחו, והשיב כבראשונה, שאין לו שום מסחר עם הרבי ולא יבוא אליו, כשראה הרבי שאין שום תכלית בשהותו בקראקא, נכנס לכרכרתו ביחד עם רבה של קראקא, והתחילו לנסוע לעבר תחנת הרכבת. בשעה זו התאספו אלפי אנשים, קטנים וגדולים ללוות את הרבי, ולקבל ברכת פרידתו. עמדו כולם מלפנים ומאחור, והכרכרה עם הסוסים לא יכלו לנסוע כי אם לאט, בגלל ההמון הגדול שהלכו צפופים ובקול רעש של זמר.

ליומא דהילולא של הרה"ק בעל התפארת שלמה" מראדומסק
זיע"א (כ"ט אדר)

פעמים היה רבינו התפארת שלמה מראדומסק זיע"א משפיע טובה לבני דורו על ידי מילתא דבדיחותא, ופעמים היה משפיע להם על ידי רוגזו. בספר "נפלאות התפארת שלמה" מופיע הסיפור הבא:

פעם בא אל הרבי חסיד אחד, תלמיד חכם גדול, והתאונן בפניו שיש לו בת גדולה שהגיעה לפרק בתולה נשאת ולרש אין כל. הושיט פתקא לרבי ורשם בו שהוא "עני". כיון שקרא הרבי את הפתקא, התחיל לצעוק: "ה, ה, ע, עני, צא תיכף מביתי! הלא עני חשוב כמת ואני כהן, צא מהר" האיש נבהל מאוד ויצא מיד החוצה. צעק אחריו הרבי ואמר לו: "בא נא, בא נא, הלא בוודאי זה מת מצוה וכהן מותר לו להיטמא למת מצוה". באותו רגע נעשה צחוק. שאל אותו הרבי: "אתה אומר שאין לך עבור הוצאות החתונה, ולחיי היום יום יש לך?" השיב האיש שגם לחיי היום יום אין לו. אמר לו הרבי: "הלא אתה מברך כל יום המוציא, על מה אתה מברך?" ענה האיש שיש לו מעט מן המעט אותו הוא משיג מהרווחים שאשתו עושה. "טוב טוב", התחיל הרבי לצעוק. "ראו נא! אשתו מפרנסתו! הלא ראינו כבר המסחר הטוב שעשה אדם הראשון אשר אשתו נתנה לו לאכול, ואתה אומר שאשתך מפרנסתך?"

אחר שאל אותו הרבי ממה אשתו עושה רווחים. ענה האיש שהיא הולכת לחצרות האדונים ומוכרת להם ירקות. נענה הרבי ואמר: "אם כן אפוא, וחצרות ודי זהב, אם היא הולכת לחצרות, יהיה בוודאי די זהב. נסע לביתך והשם יעזור לך שאשתך תצליח בדי זהב. בהול ומפוחד נסע האיש לביתו, וכששאלה אותו אשתו מה הביא מבית הרבי, לא ידע מה להשיב. לא עברו ימים מרובים והנה אשתו שבה לביתה עם איזה שק ישן נושן שמצאה בחצרו של אחד האדונים. יחד פתחו את השק ונבהלו בראותם בפנים שלוש מאות זהובים. נטלו המה את הזהובים, מאה וחמישים מהם נתנו לנדוניית בתם ולהוצאות הנישואין, ועם השאר עשו מסחר והצליחו כל ימי חייהם.

העשירות טובה לישראל להלכה למעשה

עוד סיפור נורא מובא בספר "נפלאות התפארת שלמה" כפי שסיפר אותו "הכתב סופר" הגה"ק רבי שמעון סופר מקראקא זיע"א והיה מפורסם בעיר קראקא, ומעשה שהיה כך היה: אחד מחסידי ראדומסק, שהיה עשיר ובר אוריין, נתהפך עליו יום אחד הגלגל ומטה ידו. החובות הרבים שהשתרגו עליו על צווארו,

משל ונמשל

הוי דן את כל האדם לכף זכות

לעתים קרובות יארע ששני בני אדם נעשים צהובים זה לזה ונוטרים איבה שנים על שנים, יש שיבקש אדם מחברו איזה דבר והלה מסרב לעשות את מבוקשו, מיד הוא הופך לו לשונא בנפש, ומוכן הוא לקורעו כדג, ברם אילו היה כל אדם מביט על חברו כעל גדול הימנו, ודאי שהיה יכול ללמד עליו סניגוריא ולמצוא לו צד זכות.

משל לראובן שבא לידי דין ודברים עם חברו שמעון ורב עמו, והיה בלבו עליו. לימים היה ראובן מהלך ברחובה של עיר, ופגש באחד מידידיו הטובים לוי, שהיה מקובל עליו כאדם מהוגן וישר דרך, סיפר ראובן ללוי על הדברים שנפלו בינו לבין שמעון, והוסיף כי גדולה הטינה שהוא שומר לשמעון משום שהלה לא צדק כל עיקר בריבו אתו, אמר לו לוי, וכי מכיר אתה יפה בטיבו של שמעון זה, שאתה בטוח כל כך שאינו אדם כשר? לפני ימים אחדים ראיתי דרך מקרה מסב במסיבה עם רבנו הגאון המפורסם בחסידותו, ורבנו חלק לו כבוד גדול. מששמע זאת ראובן תמה תמיהה גדולה, ברם לא עלה על דעתו להטיל ספק באמיתות הדבר שכן היה לוי מקובל עליו כאדם מהימן ביותר, פתח ואמר לו יודע אתה, הרהור ספק נכנס בלבי שמא לא צדקתי בריבי עם שמעון, ואף על פי שבטוח הייתי עד היום בצדקתי, מששמעתי סיפורך התחלתי מהסס בדבר שמא מי יודע. לאחר כמה ימים נפגשו שוב שני הידידים, אומר לוי לראובן יודע אתה, אתמול שוב ראיתי את שמעון יושב לפני שני גדולי הדור, ושניהם קירבוהו קירבה יתירה וכיבדוהו כבוד גדול. מיד נפל ראובן על פניו בוכה ומצעק וי וי מה גדול החטא שחטאתי נגד רבי שמעון, מעתה גם רבי איתקרי, עכשיו אין עוד כל צל של ספק בלבי שלא אני צדקתי באותו ענין, אף איני יכול כלל להבין כיצד הייתי בטוח כל כך, שאדם גדול שכמותו הוא הרשע ואני הצדיק.

(בשם הגה"ק ה"חפץ חיים" זיע"א)

פתאום נשמע הקול כי הבעל דין, שהיה מפורסם לעשיר ותלמיד חכם, בא גם כן עם כרכרה, ומבקש שיודיעו לרבי כי התיישב בדעתו, וכי הוא רוצה להתראות עמו, אלא שאינו יכול להתקרב בגלל ההמון החוגג. כשהגיעה השמועה לאזני הרבי, פקד לעצור את כרכרתו, וצווה שיפלטו דרך לבעל דין שיוכל להתקרב לכרכרתו...

הבעל דין עלה לכרכרתו של הרבי, ובהוראת הרבי התיישב על הספסל הנמוך, כשהרבי ורבה של קראקא יושבים כנגדו זה לצד זה על הספסל הגבוה של הכרכרה. הכרכרה המשיכה בנסיעתה והרבי לא דיבר מאומה עם האיש, אלא הפך את פניו אל רבה של קראקא ואמר: קראקאווער רב! (רבה של קראקא) תדעו שיש פלוגתא בין הרבי מלובלין זיע"א ובין המגיד מקאזניץ זיע"א, המגיד מקאזניץ סובר כי עשירות אינה טובה לישראל, כי על-ידי הכסף מתקלקלים וישמן ישורון ויבעט, לכן יאה עניותא לישראל. והרבי מלובלין סובר כי לא כן הוא, עניות אינה טובה לישראל, כי העניות מעבירה את האדם על דעת קונו ומבלבלת לו את דעתו, לכן טובה רק עשירות לישראל.

קראקאווער רב! אולי תחשבו שזו פלוגתא בעלמא, תדעו שזו פלוגתא כפלוגתת אביי ורבא וכפלוגתת בית שמאי ובית הלל. והנה להלכה אני פוסק תמיד כמו הרבי מלובלין כי העשירות טובה לישראל, אבל יידע כבוד תורתו, כי לעת הצורך אוכל לפסוק הלכה גם כהמגיד מקאזניץ דעניות יפה לישראל ולא עשירות. הבעל דין שמע על דברי הרבי והבין שכל הונו ורכשו שרוי בסכנה, כי יוכל לפסוק הלכה למעשה שיאה עניותא לישראל. בבהלה גדולה הכניס את ידו לכיסו והוציא משם את כל השטרות שהיו לו על אותו חסיד. הוא מסר את כולם לרבי באמרו לו: "הא לכם זאת. אני נותן לכם זאת במתנה, ואל נא ייחר אף אדוני על איחור ביאתי כי הסכלתי עשו". הרבי שאל אם אין עוד שטרות, ולאחר שהשיב שאין יותר, נטל הרבי את תכריך השטרות וקרעו לגזרים. כאשר שאלו לאחר מכן את האיש מה ראה על ככה ומה שכנע אותו לבוא אל הרבי, והלא סירב בתחילה פעם אחר פעם, השיב האיש כי פחד גדול אחו אותו וכל עצמותיו דא לדא נקשן. רעיונות משונות ומבהילות עלו לו במוחו, והבין שסכנה גדולה מרחפת עליו אם לא ילך תיכף ומיד לפייס את הרבי.

צ'ין אדם לחברו

העיקר הכוונה

מסופר על הרה"ק ה"חפץ חיים" זיע"א, שחלף פעם על פתחו של רוקח המוכר תרופות לאנשי העיר, שהיה קצת רחוק משמירת תורה ומצוות, והחפץ חיים אמר לו בהתפעלות שהוא מקנא בזכויות שלו. הרוקח התפלא לשמוע על מה יש לקנאות בו, ענה לו החפץ חיים: שהוא זוכה במצוות רבות של חסד למכור תרופות לאנשי העיר, ולהציל נפשות מדי יום ביומו, אמר לו הרוקח שהוא מתכוון לשם פרנסה ולא לשם חסד, נענה החפץ חיים ואמר אתה צריך להתכוון שהנך בא לקיים מצות גמילות חסד והצלת נפשות עם אנשי העיר, ואע"פ שאתה מרוויח ממסחר זה לצורך פרנסתך, אין זה מוריד מערך המצווה אם הנך מכוון לשם שמים. הרוקח שמע לעצתו ומני או התקרב ליהדות ונעשה לבעל תשובה, ובמשך הזמן אף עמד בראש כל מפעלי החסד שבעיר.

סבל כל ימי חייו עבור

יהודי אחר

הרה"ק רבי יחיאל מאיר מגאסטאנין זיע"א היו קוראים "דער גוטער איד" (היהודי הטוב). פעם הגיע איזה בעל עגלה באמצע הלילה לגאסטאנין, והיה אז חורף וקור חזק מאד וראה שאצל הגאסטאנינער היה מאיר עוד הנר, אך לא ידע שגר כאן איזה רבי, ודפק על הדלת ושאל אם יכול להיכנס? והשיב לו בוודאי, והחיה עצמו עם האורח ונתן לו לאכול ולשתות. אחר האכילה רצה בעל העגלה לצאת החוצה, אמר לו הצדיק, להיכן תלך עכשיו בקור נורא

כזה? תשאר לישון כאן, אמר הבעל עגלה כי מפחד שלא יגנבו החמור עם העגלה, הבטיח לו הרבי שהוא ישמור עליהם, והכין לו מטה והיהודי הלך לישון, והרבי מגאסטאנין עמד כל הלילה בחוץ בקור הגדול לשמור על העגלה, ולא לבש כובעו הגדול שהיה רגיל לחבוש שלא יכירו שהרב עומד בחוץ, ועמד רק עם הכובע הקטן, ומוזה נתקרב ראשו ל"ע. וסבל כל ימי חייו על כאב הראש ל"ע.

ונגע לא יקרב באהלי ה'

פעם נשאל הרה"ק רבי דוב בעריש וידנפלד הרב מטשעבין זיע"א על ידי אחד הרבנים, בקשר להריסת קיר בית הכנסת לצורך הרחבתו, הרב השיב לשואל בחיוב. לאחר שהלה יצא לדרכו נזכר הרב ששכח להוסיף לשואל פרט חשוב, מיד ביקש לטלפן אליו ולהודיעו שיש להיזהר מאד, כי בעת הריסת הקיר לא ימצאו ילדים בסביבה, לבל יאונה להם כל פגע חלילה, "ונגע לא יקרב באהלי ה'". ולא נחה דעתו של הרב וביקש להודיע גם לבנו של הרב השואל, שיוודיע על כך לאביו בכל הדחיפות.

זהירות מופלגת

הרה"ק רבי יחזקאל לוינשטיין זיע"א סיפר: פעם נכנסתי למורי ורבי הרה"ק רבי נחום זאב מקעלם זיע"א וראיתיו קוצץ את צפורני ידיו, ואחרי כן משייפם היטב בפצירה. לשאלתי הוא הסביר לי את פשר מנהגו, מעיין אני הרבה בספרים השייכים לציבור, חוששני איפוא שמא אגרום בצפורני איזו שריטה וקלקול לספר, ואזי אהיה חלילה מוזק לרכוש של הרבים.

חילולא דצדקיא

שבת קודש כ"ה אדר

הרה"ק רבי אברהם גרשון מקיטוב ב"ר אפרים (תקכ"ה)
הרה"ק רבי ישראל מקאלוש ב"ר אהרון לייב מפרעמישלאן (תר"מ)

יום ראשון כ"ו אדר

הרה"ק רבי אליעזר ליפא מחאמעלניק ב"ר אלימלך מליזענסק (תק"ע)
הרה"ק רבי אהרן ב"ר שמשון (ד"ר גארדאן תלמיד המגיד - תק"ע)
הרה"ק רבי איתמר הכהן מדויקוב (חותנו של הרה"ק רבי יצחק מקאלוש זיע"א)

יום שני כ"ז אדר

הרה"ק רבי ישעי' שור אב"ד יאס ב"ר משה (כליל תפארת - תרל"ט)
הרה"ק רבי יוסף שאול נאטאנאהן ב"ר אריה לייבוש (שואל ומשיב - תרל"ה)

יום רביעי כ"ט אדר

הרה"ק רבי שלמה הכהן מראדומסק ב"ר דוב צבי (תפארת שלמה - תרכ"ז)
הרה"ק רבי יואל בעער מראצפערט ב"ר יעקב שלמה (תש"ן)

יום חמישי א' ניסן

נדב ואביהוא בני אהרן (ב"א תמ"ט)
הרה"ק רבי אלימלך מגראדזיסק ב"ר חיים מאיר יחיאל (אמרי אלימלך - תרנ"ב)

יום שישי ב' ניסן

הרה"ק רבי שלום דוב בער מליאבאוויטש ב"ר שמואל (תר"פ)
הרה"ק רבי יעקב יוסף ב"ר דוד מסקוורא (תשכ"ח)

זכותם תגן עלינו ועל כל ישראל אמן

מצווה הלכות

מאת הרה"ג נמליאל הכהן רבניטין שליט"א
מח"ס "גם אני אודך" רמזים יוסף התרים" על המצוות.

שמיעת קריאת התורה (ה')

א) בשעה שגוללים הספר תורה ממקום למקום, מותר לצאת. (תוס' ישנים, יומא דף ע' ע"ב)
ב) כשהספר תורה מגיע לבימה, צריכים כל העם לתקן עצמם, ולכווין לבם כמו שהיו עומדים עתה על הר סיני לקבל התורה, ויהיו מקשיבים, ויטו אוניהם, ואין רשות לקהל לפתוח פיהם לדברי תורה, וכל שכן לדיבורים אחרים, אלא כולם צריכים להיות באימה, וכמי שאין לו פה. (וזהר פרשת ויקהל, ח"ב דף ר"ז ע"א)
ג) אלו השותקים בשעת קריאת התורה, ועונים אמן אחרי ברכת העולה לתורה, יזכו להיכנס בחדר חשוב בגן עדן. (וזהר פרשת פנחס, ח"ג דף רכ"ט ע"ב)

קרית קרעטשניף רחובות

טל': 052-7144471 מייל: sipureitzadikim@gmail.com

בחסות דפוס פוסטר

דפוס אישי מקצועי

08-8422112 ההגנה 54 רחובות

P6422112@gmail.com

לע"נ הרה"ק

רבי יואל בעער מראצפערט זיע"א

ב"ר יעקב שלמה זיע"א

נלב"ע כ"ט אדר תש"ן תנצב"ה

פני עין חמד

יוצא לאור 7" בית הכנסת שכונת "עין חמד" - מכללת ציון

פְּרֻשֶׁת וַיִּקְהַל-פְּקוּדֵי - תְּשׁוּבַת הַמִּשְׁקָל

"וַיִּקְהַל מֹשֶׁה אֶת כָּל עַדְת בְּנֵי יִשְׂרָאֵל" (שמות לה, א)

שבת ויביט בפנים של צדיקים. כך יקדש את העיניים שפגם בהם.

כך היה גם בזמן מרדכי ואסתר. מכיוון שהיהודים נהנו מסעודתו של אחשוורוש לכן התיקון צריך להיעשות בתשובת המשקל.

לכן אסתר מבקשת: "לך פָּנוּס אֶת כָּל הַיְהוּדִים הַנִּמְצָאִים בְּשׁוֹשָׁן וְצוּמוּ עָלַי וְאֶל תֹּאכְלוּ וְאֶל תְּשַׁתּוּ שְׁלֹשֶׁת יָמִים לַיְלָה וַיּוֹם" (אסתר ד, טז).

אדם גזל מאדם אחר והחליט לחזור בתשובה. איך עושה תשובה? התשובה צריכה גם כן להיעשות בתשובת המשקל.

לכן התורה הקדושה אומרת: "וְהָשִׁיב אֶת הַגְּזֵלָה אֲשֶׁר גָּזַל" (ויקרא ה, כג). בנוסף עליו להיזהר לא לגזול.

אדם שהלך עם רגליו לעבירות, התיקון שלו הוא שילך ברגליו לבתי כנסיות ולבתי מדרשות כתשובת המשקל.

מי שהשתמש בידיו להזיק ולגזול אחרים- ישתמש בידיו לעשיית חסד ונתינה.

הפרשה פותחת במילים "וַיִּקְהַל מֹשֶׁה" כדי ללמד אותנו שזה מתקן את ה'ויקהל' של עבודה זרה. שמירת שבת מתקנת את כל העבירות שבעולם כולל עבודה זרה.

בברכת שבת שלום

הרב אליהו חיים פנחסי שליט"א
חבר הרבנות המקומית מבשרת ציון

מנין לבית

יום	כנסת לבית	צאת לבית	יציאת חסד
יום א'	17:13	18:26	19:02
יום ב'	17:31	18:23	19:05
יום ג'	17:32	18:24	19:06
יום ד'	17:32	18:25	19:07

התורה הקדושה אומרת: "וַיִּקְהַל מֹשֶׁה אֶת כָּל עַדְת בְּנֵי יִשְׂרָאֵל וַיֹּאמֶר אֲלֵהֶם אֵלֶּה הַדְּבָרִים אֲשֶׁר צִוָּה ה' לַעֲשׂוֹת אֵתְּם. שְׁשֹׁת יָמִים תַּעֲשֶׂה מְלֶאכֶה וּבַיּוֹם הַשְּׁבִיעִי יְהִי לָכֶם קֹדֶשׁ שִׁבְתוֹן לַה' כָּל הָעֹשֶׂה בּוֹ מְלֶאכֶה יוֹמָת. לֹא תַבְעֲרוּ אֵשׁ בְּכָל מַשְׁבְּתֵיכֶם בְּיוֹם הַשְּׁבֶת" (שמות לה, ג).

פירוש המילה "וַיִּקְהַל" הוא שמשה רבינו אסף את כל העדה. צריך להבין למה כאן הקהיל את כולם?

האלשיך הקדוש אומר: מכאן נלמד איך עושים תשובה. ומסביר: צריך לעשות את תשובת המשקל. כלומר: באותו מצב ובאותם נסיבות שבהם נעשה החטא, יש לעשות תשובה.

בפרשת כי תישא כתוב: "וַיִּקְהַל הָעָם עַל אֶהָרָן וַיֹּאמְרוּ אֵלָיו: קוּם עֲשֵׂה לָנוּ אֱלֹהִים אֲשֶׁר יִלְכּוּ לְפָנֵינוּ" (שמות לב, א). כאן ההתקהלות היתה שלילית לצורך עשיית עבודה זרה ל"ע.

החזרה בתשובה צריכה להיעשות באמצעות תשובת המשקל ולכן משה רבינו מקהיל את כל עדת בני ישראל.

אדם הסתכל בעיניו בדברים אסורים ל"ע ורוצה לעשות תיקון. הוא קיבל על עצמו תענית צום. מה הקשר בין התענית שקיבל לשמירת העיניים?

מי שפגם ל"ע בעיניו צריך מעתה לצלם בעיניו דפי גמרא, פרקי תהילים ופרשת שבוע. בנוסף יסתכל בעיניו בציציות, בנרות

הצלחה בגו"ר

יצחק אריאל בן טובה חגי חיים וב"ב שמואל אימן בן אסתר זרי שגית בת רותי מאיר ישראל בן רחל ברכה- יראת שמים ליאור יהושע סומך וב"ב גלית בת מסודי יהודה אריה בן רחל ברכה ארז בן שושנה רונן אברהם וב"ב קסירר אפרים וב"ב רחל ברכה בת פדילה דליה משפ' שטרית נעם יצחק בן רחל ברכה רינה בת סימי וב"ב יוסף ליאור בן דליה אפרת- הצלחה בכל העניינים שלמה ודנה דוד וב"ב אריה ושרה לוי וב"ב י.מ.ש כדורי אקבלי יוסף חיים בן נסכה שולמית ומרדכי חיים דויטש וב"ב עמית בן אהרון וב"ב רז דוד בן לאה וב"ב

זיווג הגון וכשר במהרה

אורן חיים בן אלן אסתר רותית בת סימי תרצה בתיה בת ימנה נינט יוסף בן רחמה אילן בן ג'ולייט יפית שרה בת ג'ינה דרוו בן סופיה אנאל חביבה בת שולמית מיטל בת מלכה מאיר בן שרית ואליהו טליה עדן אסתר בת שולמית נעם בן שרה שירי ימנה בת שולמית דוד עומרי בן יהודית שושנה שירה בת סילביה שמעון בן שולמית סיון רבקה בת אלן אסתר עמית בת טובה אברהם גורג'י בן דליה אפרת אורן בן נעמי לאה בת תמר

זרע קודש בר קיימא

גלית בת מסודי אליהו זרי בן ימנה אילנה בת רחמה שמואל אימן בן אסתר זרי סיון בת אסתר רחל מרים בת יהודית דניאל בן שרה ואושרית בת שושנה נעמה בת יפה דגנית בת שושנה אסף בן סופיה נתנאל בן ג'ינה מיטל בת שושנה

רפואה שלמה

מאיר ישראל בן רחל ברכה יצחק בן עזרא ימנה ניזרי בת סטה- בריאות ואריכות ימים מרדכי ניזרי בן פרח- בריאות ואריכות ימים מאיה בת עדי סימי בת סוליקה מיכאל יהודה בן מרים אורן בן אסתר דינה בת מזל נעם יצחק בן רחל ברכה נעמי בת רחל שירה שילת בת אורלי אפרים בן שרה לביא ישראל בן תמר חיה אסתר בת סוליקה מוריה בת רחל ברכה נחום בן כיריה יהודה אריה בן רחל ברכה ישראל בן חווה יפה בת שרה-הצלחה ורפואה רחל בת זוהרה משה בן נדימה עינת בת רחל ברכה רפאל משה בן רחל יצחק בן פנינה רחל ברכה בת פדילה דליה קנטש בת דגטו רותית בת סבריה יצחק בן חנון רפאל אבידן בן תקווה אליהו בן רחל בנימין בן ברכה אלן אסתר בת שרלוט נעימה בת שרה יהודה לייב בן אסתר מלכה נעם אלימלך בן אושרית- רפואה שלמה ובריאות איתנה יהודית אסתר פראדל בת חיה- בריאות ואריכות ימים

העלון מוקדש לעילוי נשמת משה בן גורג'יה ז"ל

לרפואה שלימה לנוראל בן אסתר

לרפואה שלימה לאיידה חיה בת אסתר וליילד אלחנן רפאל בן איריס וליילד אורי חיים בן שלי

זש"ק, פרנסה טובה ובריאות איתנה לאליהו ניזרי בן ימנה וגלית בת מסודי
להצלחת אברהם גורג'י בן דליה אפרת וב"ב לרפואת הנפש והגוף של יהודה אריה בן רחל ברכה
העלון מוקדש לע"נ יצחק בן רבקה ז"ל

שואל ומשיב בהלכה – ארבע פרשיות- החדש

מה עניינה של שבת פרשת החודש?

שאלה: ?

תשובה: !

להלן סיכום ההלכה מפי ר' אליהו חיים פנחסי, רבנות מקומית מבשרת מתוך ספרו 'הכשרות למעשה':

בפרשת החודש (שמות פרק יב פסוקים א-כ) רמוז עניין קידוש החודש וכן שחודש ניסן הוא ראשון לחודשי השנה. על פי הדרש מופיעים בה גם ענייני קידוש החודש. מפורטים בה דיני קרבן פסח וכן ציוויים לגבי חג הפסח. הקריאה גם באה להזכיר לנו כי חודש ניסן בפתח או הגיע. לכן עלינו להתכונן לקראת חג הפסח.

משה רבינו חנך את המשכן בראש חודש ניסן, כמו שכתוב בתורה בפרשת שמות: "וְיִהְיֶה בַחֹדֶשׁ הָרִאשׁוֹן בְּשָׁנָה הַשְּׁנִית בְּאֶחָד לַחֹדֶשׁ הַיְקָם הַמִּשְׁכָּן" (שמות מ, יז).

קריאה זו נעשית בשבת שלפני ראש חודש ניסן אם ראש חודש ניסן חל ביום חול או בשבת שבה ראש חודש ניסן חל.

בשבת פרשת החודש מוציאים בד"כ שני ספרי תורה. בספר התורה הראשון קוראים את פרשת השבוע. בספר התורה השני קוראים את פרשת החודש. אם באותה שבת חל ראש חודש ניסן, מוציאים שלושה ספרי תורה. בספר התורה הראשון קוראים את פרשת השבוע, בספר התורה השני קוראים את הקריאה של ראש חודש. בספר התורה השלישי קוראים את פרשת החודש.

מפטירים בנבואת יחזקאל. לשיטת הספרדים מתחילים ב-"כֹּה אָמַר ה'... בְּרִאשׁוֹן בְּאֶחָד לַחֹדֶשׁ תִּקַּח פֶּרֶךְ בְּקֶרֶת תָּמִים וְחִטָּאת אֶת הַמִּקְדָּשׁ" (יחזקאל מה, יח). ההפטרה עוסקת בדיני חג הפסח ובחונכת בית המקדש העתידי וכן על הנשיא אשר יקריב קורבנות בבית-המקדש השלישי. אחרי שקראנו בפרשה על תחילת הולדתו של עם ישראל, שהרי ביציאת העבריים ממצרים הפכנו לעם ישראל, ההפטרה מרחיבה לגבי הגאולה העתידית.

לשיטת האשכנזים מתחילים שני פסוקים לפני כן. הפסוקים עוסקים בנשיא ישראל, כבודו ותפקידיו.

הקב"ה מסובב הפל לטובתנו

עלינו לדעת שכל מה שבורא עולם מסובב עבורנו- זה לטובתנו גם אם אנחנו לא מבינים כיצד. להלן סיפור מופלא מפי בעל המעשה שמעובד מתוך העלון 'השגחה פרטית': ביום שלישי פרשת משפטים ה'תשפ"ב, גיסי סיפר לי שמארגנים שבת התאחדות במירון. הוא השיג דירות בחינם וזאת הזדמנות שאסור לפספס. תיארת לי לעצמי שהדירות לא הגיעו אליו בחינם מפני עודף ביקוש. הרי ברור שבקור גדול כזה, אנשים מעדיפים להישאר בביתם החמים. גם אני אומר שלוש פעמים ביום "אשרי יושבי ביתך" ולמה לי להיטלטל בדרכים? הודעתי לגיסי שזה קשה לי מדי. מחר יהיה שלג ומחרתיים בוודאי יהיה קר ואני מעדיף את הבית שלי. למחרת אני מקבל טלפון שההצעה דוקא התקבלה באהדה בקרב המשפחה וכולם באים.

הוא ביקש ממני שאשקול שוב את העניין. חשבתי לעצמי: "איך אני יכול להפריע לאיחוד המשפחה?" החלטתי שאעשה את המאמץ ואסע למירון. מכיוון שהדירה היתה פנויה, החלטנו לנסוע כבר ביום חמישי. יצאנו לתחנה בכפור ובשלג עם כל המזוודות, כשאני מלא תלונות מצד אחד והערכה עצמית מצד שני על מסירות הנפש הגדולה שלי למען איחוד המשפחה. הגענו למירון ונכנסנו אל הדירה. גילינו שהיא קרה לגמרי. החימום שם לא עובד כמו שצריך. את הלילה עברנו איכשהו, אבל בבוקר אמרתי לגיסי שאם אין דרך לחמם את הדירה אני חוזר לירושלים. יש לי תינוקת ואני לא יכול לקחת סיכון שהיא חלילה תהיה חולה. גיסי המסור התאמץ מעל ומעבר והשיג לי חימום. ברוך ה' העניין הסתדר.

עברה עלינו שבת מרוממת בצילו של התנא האלוקי רבי שמעון בר-יוחאי, שבת אחים גם יחד בראשות הור"י היקרים. זאת היתה שבת נפלאה. במוצאי שבת באוטובוס בדרך חזר שנוסע לירושלים, אני מקבל טלפון משכן: "תגיד לי מאיפה היתה לך רוח הקודש?" - "לא היתה לי", אמרתי, אם הוא היה יודע באיזו רוח נכאה יצאתי מהבית, הוא לא היה מדבר כך.

"לא תאמין למה שאספר לך. דקות ספורות אחרי שיצאתם, החשמל נפל. כל הבניין חשוך. החימום לא עובד. אל תשאל איזו שבת היתה לנו. אין לך מה למהר הביתה. הכל חושך, אפילה וקור". נהג האוטובוס לא שאל אותי אם אני ממנה או לא. הוא המשיך בנסיעה כשאני מקווה לטוב. כשהגענו הביתה, גילינו את הבניין כולו מואר.

השכן מהטלפון מקדם את פני: "איך ידעת מתי לחזור?! רק לפני כמה דקות נדלק כאן החשמל". התביישתי. פשוט התביישתי. איך זה שאני נוסע מלא טענות כרימון, מרגיש ממש כמי שמוסר את נפשו לאחדות המשפחה, בעוד שהקב"ה מסובב סיבות לטובתי, לארגן לי שבת נפלאה עם חימום ואור ואווירה נהדרת. איזה טיפש הייתי, לא ידעתי מאילו קשיים ניצלתי. הן הקב"ה דאג לי כל כך, שיהיה לי רק טוב.

עושה אירוע שמחה באולם שמחות וברצונך להפוך אותו לכשרות "מהדרין-גלאט?"

צוות משגיחים תלמידי חכמים ידאגו לכך בכל איזור בארץ. ההשגחה החל מזמן אספקת הבשר ועד למנה האחרונה. בפיקוחו של הרב אליהו חיים פנחסי שליט"א 052-6329144 (הנייד באישור ועדה רוחנית)

מינויים

לקבלת העלון חיים במייל מדי שבוע, יש לשלוח בקשה למייל

PnineEH@gmail.com

הקדשת העלון

ניתן להקדיש את העלון לעילוי נשמה, רפואה שלמה, הצלחה, זיווג הגון, חזרה בתשובה וכו' נא לפנות לליאור בטל' 052-7652084 כתובת המערכת: עבור ליאור עצמון, רח' הבושם 26 ת.ד. 83375. מבשרת ציון. מיקוד 9076926

לשאלות בהלכה

נא לפנות לרב אליהו פנחסי בטל' 052-6329144 (הנייד באישור ועדה רוחנית)

אם ראשונים כמלאכים - הגאון הרב שלמה סלימאן פרץ זצ"ל

הגאון הרב שלמה סלימאן פרץ זצ"ל - נולד בראש-חודש סיוון ה'תרמ"ו (1886) בעיר דאדס שבמרקו למשפחת פרץ ממגורשי ספרד. משפחתו מיוחסת עד דוד המלך ולמעלה עד פרץ בן יהודה. בית אביו היה בית ועד לחכמים. כבר משחר נעוריו ניכרו בו גיוני קדושה ופרישות. כשהיה בחור היה הוגה בבית המדרש יומם ולילה. אצילותו היתה ניכרת בכל הליכותיו, בדיבורו המתון עם הבריות וביראת השמיים שהיתה נסוכה על פניו. הקדיש את חייו ללימוד התורה. הוסמך בצעירותו לשוחט ובודק על ידי חכמים גדולים מהעיירה אימיגראן שבאזור, והם הגאונים הקדושים רבי רפאל מור יוסף, רבי אברהם אבטאן ורבי מנחם הכהן. נודע כמומחה גדול במלאכת השחיטה. לאחר נישואיו המשיך ללמוד תורה מתוך דוחק וצער. בדרשותיו לימד תורה ומוסר, נתן תוכחה בדרכי נועם ופעל לחיזוק הדת והאמונה. מדי יום מסר שיעורים לנוער ולמבוגרים בגמרא, הלכה ואגדה. הוא הירבה בעשיית חסד.

ראשי הקהל בעיר דאדס הפצירו ברבינו רבות להיות רב המקום אבל בענותנותו סירב. הם המשיכו ודחקו בו עד שהסכים. רבינו מסר את עצמו למען הכלל. במשך שלושים שנה פעל גדולות ונצורות למען יהודי עירו ללא כל תשלום. כל ימיו נמנע מלקבל משכורת על עבודתו. פרנס את משפחתו מיגיע כפיו. התייצב ראשון בכל מקום להדריך את צאן מרעיתו, להורות את הדרך אשר ילכו בה ולתקן תקנות מיוחדות. פעל רבות עבור השכנת שלום בין איש לאשתו. למרות שלא היה מן האמידים ביתו היה פתוח לכל נצרך ונזקק. יתומים ועניים סעדו בו תדיר. התרים בעלי בתים למען אביוני העיר. תיקן תקנות למנוע הוצאות יקרות ומוגזמות בחתונות. גאון בתורת הנגלה והנסתר. כתב קמעות. היה ראש המדברים בכל מקום. דרש בכל האירועים בקהילתו. הוכיח בדרכי נועם ודבריו היו מתקבלים.

היה מיודד עם האדמו"ר רבי ישראל אביחצירא זצ"ל ('הבבא סאלי'). האדמו"ר ביקר את רבינו פעמים רבות. הם יצאו יחד לבתים כדי להתרים למען ישיבתו בתפיללת. רבים פנו אליו ונושעו. רבינו פעל מופתים רבים בכוח קדושתו. הברכה היתה שרויה בכל מוצא פיו. הוציא דיבוק מאחד מהקהילה. ייסד את 'חברת רבי שמעון בר יוחאי' שדאגה לטהרת הנפטרים ולהבאתם לקבר ישראל. הוא גם נמנה על העוסקים במצווה זו. עלה לארץ ישראל בשנת ה'תשי"ג (1953). לאחר תקופה קצרה בצפת עבר לגור בטבריה וקבע את מקומו בישיבת רבי מאיר בעל הנס. לעת זקנותו ראייתו נחלשה והוא המשיך ללמוד בעל פה. לאחר שנותח וחזר לראות, שמח מאוד שיכול שוב ללמוד כהרגלו. גם כשנחלש התאמץ בכל כוחו להשכים לתפילה. עסק בצדקה וחסד בצנעה וקבע זמן ללימוד התורה. סבל יסורים וחולאים רבים עד יום פטירתו. נפטר בערב שבת פרשת ויקהל, כ"ו אדר א' ה'תשל"ו (1976). מכל קצוות הארץ הגיעו ללוותו בדרכו האחרונה. ציונו בטבריה בבית-העלמין הישן. חי כ-90 שנה. זכה לראות את בניו נכדיו וניניו ת"ח ויר"ש, זרע בירך ה' אשר ממשיכים את דרכו הקדושה, ולומדים בישיבות הקדושות. הם הקימו בתים של תורה וחסד. רבים מצאצאיו הקימו מוסדות תורה לזכרו בירושלים, טבריה ונתיבות.

אביו: חכם ר' ישראל. **אימו:** מרת מילה. **נשותיו:** מרת עיישה (זיווג ראשון- בת החכם המקובל חיים פרץ), מרת רחל (זיווג שני- בת אחיו הגדול ר' שלמה. נישא לעת זקנותו). **אחיו:** ר' שלמה, ר' יהודה (סבא של הגה"צ המקובל ר' נסים פרץ ר"י 'בית אל" ב"ב, ושל יבדל"ט'א הרה"ג ר' מרדכי מלכא, הרב של העיר אלעד). ר' שאול. **אחיות:** הצדקניות מרת אסתר אסולין, מרת לאה עמור, מרת איזא, מרת חלי. **ילדיו:** ר' צמח, רבי אלעזר (עזר), הרה"ג החסיד ר' יחיא והרה"ג ר' חיים. **הבנות הצדקניות:** מרת תמו (נישאה לר' פריזא פרץ), מרת שמחה (נישאה לגה"צ בנש"ק רבי ראובן בן דוד יוסף), מרת בודא (נישאה לר' יהודה מלכא), העלמה סעדא (נפטרה בגיל צעיר מאוד). **מספריו:** **יחכמת שלמה**- חידושי תורתו. (יצא לאור לראשונה מכת"ק בשנת ה'תשס"ב ע"י בן נכדו מו"ר הרה"ג ר' משה פרץ שליט"א, יו"ר מכון חכמי ספרד ורב ק"ק לב אליהו בנתיבות).

פ עם אחת רבינו חיתן את אחד מבניו. רבינו הכין כמות גדולה של ערק (ר"ת קבל רינת עמר), כדי לכבד ולשמח את האורחים הרבים שיבואו להשתתף בשמחת רבם שמכניס את בנו תחת החופה. לאחר הכנת הערק, רבינו הכניס את כל החביות למרתף ביתו. רבינו הזהיר את בני ביתו שאף אחד לא יכנס למרתף. רק הוא לבדו היה נכנס ומוציא את הערק ואת הדלת נעל בכניסתו וביציאתו. את הערק מזג לכל האורחים בבקבוק עטוף במפית כך שאי אפשר היה לראות את תכולת הבקבוק.

פעם אחת כשרבינו נכנס למרתף, הוא שכח לנעול את הדלת. אחת מבנות הבית נכנסה למרתף וראתה את תכולתו. היא שאלה את רבינו: "כיצד יתכן שאתה עדיין משתמש בחבית הראשונה והיא עדיין לא נגמרה?". מרגע ששאלה, פסקה הברכה שהיתה בחבית זו, שכידוע "אין הברכה שרויה אלא בדבר הסמוי מן העין" (תענית ח, ב). לאחר זמן קצר נגמר הערק שהיה בחביות והברכה שהיתה בהם הסתלקה.

ע שנה את כל פעולותיו למען בני קהילתו לשם שמיים וללא תרומה. כל ימיו נמנע מלקבל דבר מה מהציבור. פרנס את משפחתו אך ורק מיגיע כפיו. מידת החסד היתה טבועה בו. מדי שבוע שחט בהמה. לאחר ששחט וניקר היה מחלק את הבשר לכל עניי העיר בסתר ובצניעות, לבל יודע הדבר לאיש והעניים יתביישו. גם כששחט עבור ביתו, היה מחלק את החלקים המובחרים שבבהמה לעניי עירו.

ג גם בגיל זקנה מופלג השתדל לא להטריח לא את הקרובים ולא את הרחוקים. כל דבר שהיה מסוגל לעשות בכוחות עצמו, לא היה מבקש מאף אדם שיעשה במקומו. למרות שהיתה לו לפעמים טירחה גדולה מאוד ולאחרים הדבר נעשה בנקל, היה מטריח את עצמו ועשה את הדברים בשארית כוחותיו.

מְחֻשְׁבָּה עַל הַזְוִלַת וּשְׂכָרָה

היהודי היקר לא התפעל מהמחמאות והמשיך לסייע לאותה זקנה, למרות שגילו גם כן לא צעיר.

בסעודה שלישית כאשר עמדתי לפני מאות האורחים, החלטתי לספר את סיפורו העוצמתי של אותו מבוגר בן תורה. רצייתי לשתף את הקהל עם מי יש להם את הזכות להיות יחד במלון...

פירגנתי פה ושם עד שהשבת נגמרה. במוצאי שבת שמתתי את פעמי לעבר הרצאה בבת ים. חלק גדול מהאנשים נשאו שם להתארגן לקראת יציאה.

בזמן הזה הזקנה קראה לאותו מבוגר ושאלה אותו: "היכן אתה גר?". הוא סיפר לה שהוא גר בחולון בקהילה של הרב חיים רבי שליט"א.

היא שאלה אותו מה הרחוב המדויק ששם הוא גר. היא אמרה שהיא חייבת להחזיר לו הכרת הטוב על כל העזרה שהוא ורעייתו עשו עבורה במהלך כל השבת ללא שום תלונה והכל בשמחה.

כששמע את הדברים הוא היסס. וכי מה זקנה יכולה להחזיר לו? ובכלל הוא לא רוצה ממנה דבר. אבל הוא לא נמנע מלספר לה על מקום מגוריו המדויקים.

אז הגיעה השאלה הבאה: "אתה משכיר את הדירה מפלוני אלמוני?". הוא התפלא מאוד אבל השיב בחיוב. לאחר מכן התבררה לו העובדה הבאה.

אותה זקנה מחזיקה בבעלותה ארבע דירות בחולון. אדם אחד מנהל אותן. הוא דואג לתפעל את הדירות בחולון והן תחת פיקוחו.

"אז המתנה שאני רוצה להחזיר לך", היא אומרת לו, "זה שמעתה ואילך אל תשלם שכירות יותר. זה מגיע לך עבור כל מה שעשית כאן בשבת. פשוט נשלחת מלאך משמיים".

מידוענו הודה לה מקרב לב ויצא לדרכו. כבר למחרת המשכיר התקשר אליו וסיפר לו את כל מה שאמרה לו הזקנה והודיע לו נחרצות:

"מעתה והלאה אתה לא צריך לשלם יותר שכירות על הדירה". בנוסף לכך שיגור בדירה בלי לחצים כספיים. הוא גם הודיע לו שבכוונת הזקנה לרשום בצוואה את הדירה בשבילו לאחר אריכות ימים ושנים.

מכיוון שאין לה משפחה, היא עובדת עם אותו אדם בחולון שמתפעל עבורה את השכרת הדירות ועוזר לה בכל העניינים. זו המתנה הצנועה שהיא מותירה לו כאן **בעולם, חוץ מהשכר שיגיע לו בעולם הבא.**

להלן סיפור שמעובד מתוך העלון 'אור השבת'. הרב חיים זאיד סיפר את הסיפור. ניתן ללמוד ממנו עד כמה האיש חשב על הזולת ומה השכר העצום שאותו יהודי קיבל בגין מעשה זה:

בשבת פרשת ויקהל ה'תשפ"ב התארחתי בנתניה באחד מבתי המלונות לקבוצה שהזמינה אותי. אני ירדתי לתפילת שחרית בשבת בבוקר.

ראיתי יהודי מבוגר בן תורה משכמו ומעלה, שהכרתי אותו במהלך השבת. הוא עלה במדרגות לכיוון החדר שלו.

בבית המלון יש תשע קומות. יש כמובן גם מעלית שבת. כולם שם היו בני תורה ונמנעו מלהשתמש במעלית שבת (יש פוסקים שאוסרים את השימוש במעלית שבת). אותו יהודי מבוגר היה בחדר בקומה שמונה.

כאשר ראיתי אותו עולה למעלה, הייתי חייב לשאול אותו לפני התפילה מה גרם לו לעלות שמונה קומות עד למעלה.

"אשתי", הוא סיפר, "רגילה בכל בוקר לשתות כוס קפה. זה מה שפותח לה את הסדר יום. בגלל שעכשיו אנחנו בקומה שמונה - חשבתי לעצמי - נפתיע אותה בכוס קפה על הבוקר וכך נשמח אותה".

אני כל כך החזקתי מאותו מבוגר שככה דואג לאשתו, משמעות הדברים היא לרדת שמונה קומות, לעלות שמונה קומות - ושוב לרדת למטה למקום שבו התפילה התקיימה.

כאשר הוא כבר הגיע לקומה השביעית, הוא נתקל במדריגה. כוס הקפה שבידו נשפכה כולה על הרצפה.

הוא מצידו לא התיימש. הוא ירד שוב למטה, הכין שוב קפה ושוב עלה. מדובר באדם מבוגר שמקפיד על כבוד האישה ככבודו הוא - ואף יותר.

כאשר הוא הגיע לקומה השמינית, הוא נכנס לחדר ואז גילה שאשתו ירדה למטה ללובי המלון - והיא לא נמצאת בחדר.

הוא חשב מה ניתן לעשות עם כוס קפה. הוא נזכר בחדר ליד יש אישה מבוגרת על כיסא גלגלים, שכבר ביום שישי הוא ורעייתו סייעו לה להיכנס ולהתארגן בחדר. הוא פנה לחדר שלה כדי להגיש לה את כוס הקפה.

כאשר הוא נכנס להגיש לה את הקפה, היא צהלה משמחה והתרגשה מאוד. היא אמרה לו: "דואגים לי כאן במלון לארוחות עד לחדר והכל, אבל לכוס קפה עדיין לא דאגו לי. ממש תודה על העזרה והדאגה מצידך".

הרב יצחק בן תפאחה כדורי זצ"ל הרב שמואל בן שמחה דרוזי זצ"ל וילד יחיאל בן יוסף ז"ל פואד אברהם בן רג'ינה ז"ל מאיר מורד בן שושנה ז"ל יצחק בן ברקו דב ז"ל יצחק יעקב בן רחל ז"ל זהבה בת שושנה רייזל ע"ה יצחק בן יפה ע"ה אברהם בן יונה ז"ל מרים בת דבורה ז"ל אביגדור בן ג'ולי ז"ל סעידה בת תופחה ע"ה ר' שאול בן סילביה זצ"ל צדיק חכם בן חזלה ז"ל מזל בת שמעון ע"ה שני בת אסתר ע"ה דוד בר חסיבה ז"ל יוסף בן מרים נוסרת ז"ל אסתר בת חביבה ע"ה חווה בת יעקב צבי ע"ה יעקב בן אסתר ז"ל אסתר בת גולה גאולה ע"ה יצחק בן מישא אסתר ז"ל רחל רפאת בת השמת ע"ה יוסף בר סעדה ז"ל ברכה בת מרדכי ע"ה לטיף בן פרחת ז"ל שלום בן אסתר ז"ל יעקב בן נעמה ז"ל מרים בוש שרה ע"ה אריה בן מרים ז"ל דוד יצחק בן פרחת ז"ל אביבה וושי ע"ה אלון בן סעדה ז"ל גורג'יה בת נעימה ע"ה שרה בת נקיקס ע"ה אילנה (מחרוזת) בת שרה ע"ה רחמה בת מסעודה ע"ה

הרב עובדיה יוסף בן גורג'יה זצ"ל רחמים בן רחל ז"ל חיים משה גרשון בן שלמה יחזקאל ז"ל ר' עוליאל ישועה בן סטה מקנין זצ"ל אביחי בן אסתר ז"ל נעימה בת גורג'יה ע"ה חי זידי בן קלרה ז"ל ר' יצחק בן מסעודה קדוש ז"ל אסתר בת נעמי ע"ה ר' דב בן בנימין אלטר ז"ל אורה בת נעימה ע"ה מישא אסתר בת זורה ע"ה מסעוד בן יקוט ז"ל הרב מרדכי צמח בן מזל אליהו זצ"ל אליהו אליאס בן אלגריה ז"ל שמואל בן רבקה ז"ל רפאל בן אסתר ז"ל יצחק בן חביבה ז"ל אהרון (אורי) בן רבקה ז"ל דב בן יצחק ז"ל סוליקה בת עישה ע"ה סלים בן פרוחה ז"ל יעקב בן סלימה ז"ל ספירנס תקווה בת נעימה ע"ה יהודה בן סעידה ז"ל עפאת בת השמת ע"ה

תנצב"ה

גליון
באר
הכהנה

נערך ונלקט מתוך תוכן דברי שיחותיו של
מורינו הגה"צ רבי אברהם אלימלך בידרמן שליט"א

ויקהל - פקודי

מכון
באר
האמונה

גליון באר הפרשה

להערות והארות,
וכן לכל עניין אחר
ניתן לפנות:
לטלפון 718.484.8136

או לאימיל:
Mail@BeerHaparsha.com

מדי שבוע בשבוע בדוא"ל בחינם

הירשמו היום!

לשון הקודש

באר הפרשה
mail@beerhaparsha.com

אידיש

דער פרשה קוואל
mail@derparshakval.com

אנגלית

Torah Wellsprings
mail@torahwellsprings.com

ספרדית

Manantiales de la Torá
info@manantialesdelatorah.com

צרפתית

Au Puits de La Paracha
info@aupuitsdelaparacha.com

איטלקית

Le Sorgenti della Torah
info@lesorgentidellatorah.com

רוסית

Колодец Торы
info@kolodetztory.com

מכון **ארה"ב:**
Mechon Beer Emunah
1660 45th St, Brooklyn NY 11204
718.484.8136

בארה"ק:
מכון באר האמונה
רח' דובב מישרים 4/2
עיה"ק ירושלים תובב"א
025 688 040

יו"ל ע"י מכון באר אמונה
© 2023 כל הזכויות שמורות להמכון

העתקה או הדפסה של הגליון בכל פרמוט שהוא כדי להרויח או לפרסם עסק וכדו' ללא אישור בכתב ממכון באר האמונה הינו נגד החלכה והחוק הבינלאומי

תוכן הענינים

פרשת ויקהל-פקודי - החודש

- ב.....תעשה מלאכה - עשיית מלאכתו לפרנסתו מתוך אמונה בה' שהוא זן ומפרנס
- ו.....קצובים מראש השנה - כל השפע קצוב זה עידן עידנים, מה תועיל השתדלותו
- ו.....ויקהל משה - בחשיבות אסיפתן של ישראל
- ז.....כל נדיב לב - לפום צערא אגרא
- י.....אשר נשאו ליבו - כוחו של רצון והשתוקקות לעבדו בלבב שלם
- יב.....לא תבערו אש - זהירות ממחלוקת בכל עת ובפרט בער"ש ושב"ק
- יד.....שבת שבתון לה' - ש'בת ב'ו ת'למד
- טו.....בארץ מצרים החודש הזה - כח ההתחדשות אף מעמקי שאול וטומאת מצרים
- יז.....ראשון הוא לכם - ראש חודש ניסן

פרשת ויקהל-פקודי - החודש

תַּעֲשֶׂה מְלֹאכָה - עשיית מלאכתו לפרנסתו מתוך אמונה בה' שהוא זן ומפרנס

בפרשתו (ויקהל לה ב), 'ששת ימים תַּעֲשֶׂה מְלֹאכָה', ולבאורה קשה אומרו תַּעֲשֶׂה מְלֹאכָה, שמשמעו שתעשה מעצמה ומאליה (וכמו לענין המנורה, לעיל כה לא וברש"י) ומן הדין היה לו לומר 'תַּעֲשֶׂה' ולא תַּעֲשֶׂה. וביאר הרה"ק הרבי ר' אלימלך מליז'ענסק זי"ע (ה"ד בבאר משה קאזניץ פקודי ד"ה ויעשו) שבא הכתוב ללמד היאך צריך האדם לעשות מלאכתו ב'ימי המעשה', שלא יעלה על ליבו ח"ו שהוא הוא העושה את המלאכה,

ובכוחו ועוצם ידו משיג את פרנסתו על ידי רוב חכמתו וכשרונותיו עסקיו ותחבולותיו, אלא ידע נאמנה כי הקב"ה הוא העושה את כל המעשים, אלא שגזר על האדם לעשות השתדלות ולהתעסק במעשה ידיים, אך בעצם השי"ת הוא עילת כל עילות וסיבת כל הסיבות, וכל הנעשה כאן אינו אלא 'דרך' להביא אליו את הנגזר עליו מן השמים, ואין הפרנסה תלויה כלל בעבודתו ומלאכתו". וזהו שאמר הכתוב 'ששת ימים תַּעֲשֶׂה מְלֹאכָה', שיתחזק באמונה לדעת שהמלאכה נעשית מאליה, ובלי שייכות אליו כלל.

א. ובאמת, האמונה כי הוא הנותן לך כח לעשות חיל היא ה'סגולה' לפרנסה. וכמו שיש ללמוד מסדר התפילה לפרנסה שהביא השל"ה הק' (תמיד אות קלד) ליום קודם (עי' הג' יד רמ"ה על השל"ה) ערב ראש חודש ניסן אשר לא מוזכר בה כלל בקשה לפרנסה, אלא כל תוכן התפילה היא הכרה שהקב"ה הוא הזן ומפרנס לכל, וכמו שפותחת ב'אתה הוא האלוקים, הזן מקרני ראמים ועד ביצי כינים, ואתה הוא המכין כל צרכיהן, ונוסף על הצרכים ההכרחיים אתה הוא הנותן במילוי ורווח ועושר וכבוד, וכל זה אתה עושה בנדבת לבך הטוב כי אתה הוא הנדיב באמת' וכו', ולבאורה וכי לזו תפילה לפרנסה תקרא כאשר אינו מבקש שיזמין לו הקב"ה פרנסתו, אלא, אדרבה ריבוי וחיזוק האמונה שאתה הוא זן את כל העולם הא גופא ממשיך השפעות הפרנסה.

וכיוצא בדבר ממש ביארו הא דמטו משמיה דהרה"ק בעל התפארת שלמה זי"ע על תפילתו של הרה"ק האור לשמים' זי"ע, שהינה סגולה נוראה לפרנסה ולהצלחה לאומרה בכל יום, ואף הוא בעצמו אמר תפילה זו פעמיים בכל יום בערב ובבוקר, והמתבונן בתפילה זו ישתומם מה סגולה היא זו, כי יראה שכל עניין הפרנסה אינו מוזכר שם ולו ברמיזה בעלמא, וכל אותה תפילה מלאה בדיבורי אמונה ודביקות בחי עולמים. וכך הוא נוסח התפילה ריבון העולמים ידעתי כי הנני בידך לבד כחומר ביד היוצר, ואם גם אתאמץ בעצות ותחבולות וכל יושבי תבל יעמדו לימיני להושיעני ולתמוך נפשי מבלעדי עוזך ועזרתך אין עצה וישועה, ואם חלילה יחפצו כולם להרע אז אתה בחמלתך תשים עיניך עלי ותשקיף עלי השקפה לטובה ממעון קדשך, הנה חבלים נפלו לי בנעימים וישועתי באה ועזרתי תגלה. ומה סגולה יש בתפילה זו לפרנסה טובה ולכלכלה, אלא ביאורו כאמור, שככל שיגיע לידי ההכרה הפשוטה והברורה שמבלעדי עוזך ועזרתך אין אין עצה וישועה הרי בזה גופא יזכה לשפע רב ממרום.

אגב אורחא, ימי ניסן הם שעת הכושר להתפלל על פרנסה בהרחבה, וכמו שכתב השל"ה הק' (קודם סדר התפילה) 'כי בניסן, טללים שהם לברכה - נפתחים'. בדרך זה ביאר הרה"ק ה'תפארת שלמה' זי"ע (לשבה"ג ד"ה א"י מצות) את אשר הובא בגמ' (ברכות לה): 'אמר להו רבא לרבנן, במטותא מינייכו ביומי ניסן וביומי תשרי לא תתחזו קמאי כי היכי דלא תטרדו במזונייכו כולא שתא' - בבקשה מכם, ביומי ניסן וביומי תשרי אל תתראו לפני כדי שלא תהיו טרודים במזונותיכם כל השנה, וכפשוטו היינו משום שימים אלו הם עיקר עבודת השדה והכרמים. אך הקשה ה'תפארת שלמה' וכי תלמידי רבא היו עובדי אדמה, אלא נרמז כאן 'כי ביומי ניסן ותשרי עת לעשות לבקש על הפרנסה, שלא יהיה להם טרדות כל השנה' (ועי' עוד בתפא"ש להו"ר שהרחיב בזה).

ב. בפרשתו (פקודי לט לב) 'ותכל כל עבודת משכן אהל מועד ויעשו בני ישראל ככל אשר צוה ה' את משה כן עשו', ולבסוף כתיב (פסוק מג) 'וירא משה את כל המלאכה והנה עשו אותה כאשר צוה ה' כן עשו ויברך אותם משה'. ורמז בזה הרה"ק ה'דברי ישראל' זי"ע שהנה דרך כשירי ישראל הוא שתיכף בהקיצם משינתם בכל יום ויום אזי

עוד בפרשתן (פקודי לט א), 'וירקעו את פחי הזהב', ובאונקלוס תרגם 'וירקעו - ורדידו', שעשו אותן דקין. וביאר הר"ק ה'דברי ישראל' זי"ע ד'פחי הזהב' מרמזו על דאגת הממון שהוא הפח יוקשים של האדם בידוע, ועל כך נאמר 'וירקעו את פחי הזהב' - לעשותן דקין, היינו שימעיט ויפחית את דאגותיו - כלומר, שלא ישקע בדאגת הפרנסה ובענייני עולם, אלא 'וירקעו'

מלשון רקיע השמים - שיזכור ש'אין לנו על מי להשען אלא על אבינו שבשמים' (עי' סוטה מט.), והכל נקצב ונגזר ברקיע ממעל, ומה יתן לו ומה יוסיף לו אם ירבה בניגעה לחינם. ובוזה יהפוך את הררי וחבילי צרותיו ל'דקין' - כשיאמין ויבטח שאביו שבשמים הואג לכל מחסורו, וכל גורלו אינו מסור אלא ביד ה' ולא בידים אחרות כלל וכלל.

ראשית משימים פעמיהם לתורה ולתפילה בבתי כנסיות ובבתי מדרשות ורק אח"כ הולכים למלאכתם כשמשאם ומתנם באמונה ובטחון בהשי"ת, וזהו שאמר הכתוב ותכל כל עבודת משכן אהל מועד - שלאחר שכילו מלאכת עבודת ה' ב'אהל מועד' ר"ל בבית הכנסת ובבית המדרש או אז ויעשו בני ישראל את מלאכתם לפרנסתם, כשהם תולים בטחונם באבינו שבשמים ועוסקים לפרנסתם באמונה ככל אשר צוה ה' את משה, ועל כך נאמר וירא משה את כל המלאכה והנה עשו אותה כאשר צוה ה' כן עשו, כלומר שכל יגיע כפם היה כאשר צוה ה', מתוך אמונה באלוקים חיים ומלך עולם, אזי ויברך אותם משה שתשרה שכינה במעשה ידיהם, כי על ידי שעוסק במלאכתו באופן הנכון כשהוא 'מאמין בחי העולמים וזורע' וכן בשאר ענייני השתדלויות שונות אז שורה שכינה במעשה ידיו ואז זוכה לשפע ברכה והצלחה.

ג. סיפר הגאון רבי שמשון פינקוס זצ"ל, שני אברכים בעלי משפחות מרובות ילדים כ"י, עומדים לקראת נישואי ילדיהם בשעטומ"צ, והגם ששניהם 'מרוויחים' בשוה אך הילוך חייהם שונה מן הקצה אל הקצה, הראשון מהלך בנחת ובשלווה, נח לשמים ונח לבריות, ומלא בשמחת חיים, לעומתו השני מסתובב בפנים 'שחורות' מרוב דאגה. שאלתי את הראשון 'לשמחה מה זו עושה', והיאך אינך לחוץ ודאג והלא אין הפרוטה מצויה בכיסך... השיב לי בניחותא, יש לי דוד בארה"ב השולח לי טשעק פתוח בכל עת שהשמחה במעוני לכיסוי כל הוצאות החתונה מהחל ועד כלה, ואם כן מה לי ולדאגה. נעניתי לו בפליאה, מי הוא זה דורך העשיר שמעולם לא שמעתי עליו, השיב לי 'זה דודי וזה רעי' (שה"ש ה טז)... הקב"ה אשר לו הכסף ולו הזהב הוא 'דודי ורעי', והוא הדואג לכל מחסורי...

עתה פניתי למחותן השני הלוא הוא 'ר' דואג'... ושאלתי אותו למה נפלו פניך, השיב לי בריתחא ובסערה, וכי מדוע שלא אדאג והיאך אמצא מנוח לנפשי, כשבעוד זמן קצר עלי להכניס את בני לחופה ומהיכן אשלם הוצאות הנישואין, האם מה'משכורת' שאני מקבל מה'כולל' בסך 1,500 שקל לחודש... והרי אין קומץ זה משביע אפילו מקצת דמקצת מצרכי ביתי הקבועים... אמרתי לו, אכן קושיא עצומה שאין בידי לתרצה ולהפריכה, אך כבר היה מעשה בראובן שהציע לשמעון לבנות בית על שפת הים, אמר לו שמעון, כיצד אפשר לבנות על החול אשר הינו רך, ועלול הבניין לשקוע ולהיטבע בו, החזיר לו ראובן, אכן שאלה נאה שאלת, אך בא עמי לשפת הים וראה בעיניך כמה מגדלים נאים ומתוקנים עומדים שם על איתנם, והגם שאין לי תשובה לטענותיך אך עצם המציאות היא המפריכה כל טענה... כך מעשים שבכל יום שאברכים כמוני כמוך משיאים את ילדיהם מבלי שיהיה להם שמץ מושג 'כיצד מרקדין'... והמציאות שהקב"ה עוזר ומפרנס... אם כן השלך את דאגותיך אל הים הגדול, ותראה את המציאות וסדר העולם ש'בורא עולם בקניין משלים זה הבניין', הסר דאגה מליבך ותשמח באבינו שבשמים...

ד. עוד 'מעשה' בר' 'דואג' שנכנס לבית הכנסת בבוקר כשכולו אומר דאגה, גוו שחוח, פניו נפולות כמעט עדי ארץ... ניגש אליו ר' 'חיים' (אשר כשמו כן הוא, מלא רוח חיים וחיות) ושאלו וואס איז היינט - מה היום... כמי שאומר מה אירע עכשיו שהינך דואג, נענה לו ר' דואג וכי אינך יודע שה'ראשון' למנינם הולך ומתקרב ואילו חשבון הבנק מלא וגדוש בצד ה'חובה' (מינוס), ואני אנה אני בא... השיב לו ר' חיים בניחותא, הנה ראה אנכי... עלי להעביר היום 'משלוח' המכיל מאות פרטים קטנים וגדולים לכל מיני 'כתובות' (אדרעסן), וזהירות יתירה נדרשת לבל יתערבו ויתחלפו זה בזה, אלא שלכל 'מקום' יגיע דייקא דבר המיועד לו בלבד, ולא עוד אלא שיש בתוך ה'חבילה' גם דברים מסוכנים - כל מיני סממנים - שאם יגיעו למחוזות אחרים אזי היזקם מרובה, ואין תועלת בהם רק אל המקום המיועד להם - מ'ששת ימי בראשית', ותגדל הסכנה כי אין הדרך סלולה וכבושה אלא רצופה במהמורות, והמשלוח מיטלטל אנה ואנה, ואעפ"כ הנני רגוע ושליו, וכוונתי לכל דברי מאכל שהנני מכניס לפי, שכידוע לכל מתבונן גודל הניסים שהקב"ה ירפא כל בשר ומפליא לעשות, כיצד כל חלק באוכל יגיע למחוז חפצו ויספק לאברי הגוף את צרכו המדויק, מהם

באר הפרשה - פרשת ויקהל-פקודי - החודש

על מה ולמה נפקד ונחסר המשכן משכן העדות, ונכלל בכפל הלשון ב' בתי המקדשות, והיינו משום 'אלה' - כי משקרים במידות ומרמים איש את רעהו, ו'אי אפשר להבנות הבית המקדש בשיש בינינו עון זה'.

ומוסיף לבאר מה גודל הפגם והחומר הגדול בעוון של מידות ומשקלות שאינן מתוקנות, עד שאמרו חז"ל (עי' ירושלמי ר"ה, פ"ג ה"ח) 'אימתי מלכות גזרת גזירות ומצלחת כשיש מדות ומשקולת שקרים', אלא ביאורו, כי שורש מעשה זה נובע מחסרון באמונה בהשי"ת, שאינו מאמין שהוא הזן ומפרנס לכלי, ואין ביד האדם להוסיף לעצמו אפילו פרוטה אם לא נגזר בן מלעילאי,

עוד בענין זה, בפרשתן (פקודי לה כא), 'אלה פקודי המשכן משכן העדות', וכתב הרה"ק מזאלאזיץ זי"ע (מתלמידי המגיד ממעזריטש זי"ע) בספרו 'תורי זהב' לבאר באופן נורא על דרך הרמוז, שהנה אמרו חז"ל (ב"ב פח:): 'קשה עונשן של מדות] - מי שעושה עוול לשקר במידות המשקלות] מעונשן של עריות, שזה (עריית) נאמר בהן (ויקרא יח כז) הָאֵל וְזֶה נֹאמֵר בְּהֵן (דברים כה טז) אלה וכו', מכאן למדנו ש'אלה' רומזו למשקר במידות ברצותו לגזול את רעהו במרמה, מעתה יש לפרש בלשון הפסוק 'אלה פקודי המשכן משכן העדות', כי הנה, 'פקודי' הוא מלשון חסרון (כמו שנאמר 'לא נפקד ממנו איש', במדבר לא מט), וזאת בא הכתוב לומר לנו, תדע

תוצאות חיים לשיניים או לעצמות ושאר חלקי הגוף, ואוי לאדם שיתבלבלו' אצלו המערכות... ואעפ"כ כולנו אוכלים ושותים ברוגע ובשלווה, כי סמוכים ובטוחים אנו באבינו שבשמים יוצר כל יציר נוצר שהוא 'יוליק' את כל החלקים שבמאכל איש איש למקומו הראוי... אמור מעתה, מדוע תדאג על ה'ממון' הנדרש לך, וכי בזה אין להקב"ה כמה וכמה דרכים להוליכם אליך לצרכיך...

עפ"ז ביארו במטבע לשון שאומרים בברכת המזון 'הזן את העולם כולו בטובו בחן בחסד וברחמים, הוא נותן לחם לכל בשר כי לעולם חסדו', ולכאורה קצת צ"ב מהי ההוספה שהוא נותן לחם לכל בשר לאחר שכבר הננו מודים ומברכים על שהוא זן את העולם כולו, אלא שמנתינת הלחם לכל בשר בחכמה גדולה להחיות בו את רמ"ח האברים ושס"ה גידים נלמד לסמוך על הקב"ה שהוא זן את העולם כולו, ונפקיד את גורלנו בידו באין דאגה ולחץ... ה. ליכא מידי דלא רמיזי באורייתא, לכשתמנה מס' האותיות והתיבות של הפסוק הנודע - המדבר אודות פרנסתו של אדם 'פותח את ידך ומשביע לכל חי רצון' תמצא שתיבותיו שבעה, ואותיותיו עשרים וארבעה, והוא כלישנא דעלמא האומרים על מי שדלתו פתוחה בכל עת ומשרת את הפונים אליו בכל זמן, שהוא משרת 24/7 (24 שעות ביום, שבעה ימים בשבוע, והכוונה לגויים שנאסרו בשמירת שבת, או בבני ישראל במה שאינו כרוך בחילול שבת), והוא כמנין האותיות והתיבות של פותח את ידך וכו' כי 24/7 עינו פקוחה למלא כל מחסורנו, במאכל ומשקה, מדור וכסות וכל צרכנו... וכך דרש הרה"ק ר' מאיר מפרימישלאן זי"ע (תפארת מהר"ם, אמרי נועם אות ה) בלשון הכתוב (תהילים ב ז-ח) 'אספרה אל חוק ה' אמר אלי בני אתה אני היום ילדתיך, שאל ממני ואתנה', כי 'אספרה' מלשון מתאונן, וחוק - הוא לישנא דמזוני כדכתיב (משלי ל ח) 'הטריפני לחם חוקי', וכלומר, כאשר האדם בוכה ומתאונן על חסרון הפרנסה, ה' אמר אלי פונה הקב"ה ואומר לי, בני אתה הרי בני אתה, וכי דואג הבן מאין ימציא לו אביו לחם לאכול, והרי בוודאי שהאב מתייגע ועושה כל מה שבידו כדי להביא טרף לביתו, וא"כ מאחר שבני אתה מה לך טרוד ומבולבל הרי אני אתן לך, ולא עוד אלא שהוא מתמה והולך וכי אני היום ילדתיך, הרי זה ימים ימימה שהינך חי בהאי עלמא, וכבר ראית עד היום שלא עזבתיך ולא חסר לך מזון, ומה לך כי 'תבכה ותתאונן', אלא שאל ממני את משאלות לבך ומבוקשך, ואתנה לך ככל שתבקש ממני, כי אינך נצרך אלא לתפילה.

'בעלי הרמז' אמרו כי 'פרנסה' עה"כ (396) בגימטריא 'הוא יקראני אבי' (תהילים פט כז)... ללמד, כי הדרך לזכות לשפעת פרנסה בהרחבה הוא על ידי ש'הוא יקראני אבי', כבן שמתחטא על אביו ועושה לו רצונו...

אחד מבניו של הרה"ק ה'ברכת אברהם' זי"ע ביקש פעם מאתו סיוע ועזר בפרנסתו, אמר לו הרה"ק, וכי נראה לך שהקב"ה הוא 'אבי שבשמים' ואילו לך אינו אלא 'זקנך שבשמים' - כי אני בנו ואתה נכדו, לא ולא, הרי כמוני כמוך, שנינו 'בניו'... הקב"ה אביך כדרך שהוא אבי, וישפיע עליך ממרומים כל טוב, כרחמי האב על הבן.

ו. סיפר 'בעל המעשה' מה דהוי בדידיה, שהנה 'מנהג' יש אצל 'קופות החולים' השונות כאן בארה"ק, אשר מי שמשלם סכום קבוע מדי חודש בחדשו עבור הוצאות הבריאות זכאי לקבל אחת בשנה 'בתי עיניים' (משקפיים), והנה, לפני סוף השנה למנינם התקשרו אליו מ'אופטיקה' פלונית בשכונת גאולה עיה"ק ירושלים, ואמרו לו שהנה

באר הפרשה - פרשת ויקהל-פקודי - החודש

ה

והחושב שאם ירמה את זולתו יוכל להרוויח לעצמו הרי מבוזו ועוצם ידו ח"ו, והרי זה פגם בעיקרי האמונה, הוא מוכיח שסובר בעצמו שאין הפרנסה באה אלא ואי אפשר לבית המקדש לעמוד על מכונו אלא אם

עומדת להסתיים השנה, ועליו לבדוק שמא הוא זכאי ל'מתנה' זו, ואם אכן כך, מן הראוי שלא יאבד 'מה שנותנים לו' וימהר להזמין בתי עיניים חדשים בטרם תגמר השנה. למעשה, הלה בדק, ומצא שאינו עומד בתנאים הנדרשים, ולא יקבל 'החזר' הוצאות מקופת החולים, מאידך, הרי היה זקוק למשקפיים חדשות... על כן 'התחכם' ופנה אל ידידו אשר זכאי למתנה זו ואינו נצרך לה, ו'קנה' ממנו את זכותו תמורת מאה שקלים, ומשם הלך אל ה'חנות' והזמין משקפיים כשהוא מודיע להם ששמו הוא כך וכך - כאותו השם של ידידו.

ויצא משם שמח וטוב לב, על שזכה במשקפיים חדשות במאה שקלים בלבד 'בזכות' המרמה... ו'שמחה בלב איש משיחנה לאחרים'... אלא שהמה אמרו לו, מאן יימר שמותר לעשות כן, שמא גזל יש בדבר, שהרי 'קופת החולים' הסכימה לתת רק לאותו פלוני שמשלם לה תמידיים כסדרן כפי שנקבע, ואינה מחלקת מתנות בחינם... והתעורר ספק בליבו והלך לשאול מורה הוראה לדעת את המעשה אשר יעשון. ואמר לו המו"ץ שליט"א, איני רוצה להשיב בנידון, כי הגם שהדבר פשוט בעיניו לאיסור, אך מאחר ששמע שמנהג העולם לעשות כדבר הזה על כן אינו רוצה לומר בבירור שנכשלים באיסור אף שאינו מבין 'טעם המנהג'... אך זאת אוכל לומר, הרי מאמינים אנו שכל שפעת הפרנסה קצובה ועומדת לו לאדם, אלא שעליו לעשות השתדלות, ומעשה כגון דא בוודאי אינו בכלל ההשתדלות... אלא אם נגזר עליך מן השמים שתקבל משקפיים - אזי תקבל אותם אף מבלי הערמות כאלו בהיתרים שונים ומשונים...

סבר הלה וקיבל, והלך לאותה 'אופטיקה' וביקש לבטל את ההזמנה, והסכימו לו והחזירו לו את הכסף שנתן, והלך משם ובדרכו עבר ליד חנות אחרת (במרחק שתי רחובות), ונכנס לשם לראות את מחירי המשקפיים, ותיכף כשנכנס פנה אליו המוכר ושאלו האם קוראים לו בשם פלוני, והשיב בהן, כשאינו מבין מה רצונו ממנו, חזר המוכר ושאלו האם קנית כאן משקפיים לפני כשנה, וגם על זה השיב הן, וסיפר לו המוכר שבטעות נתנו לו בשעתו משקפיים שאינן חזקות כ"כ, ורק לאחר שקנה והלך משם הבחינו באותה טעות, ותיכף הזמינו משקפיים חדשות מאותו המין, אלא שלא ידעו היאך להשיגו כי נעלם מהם מספר הטלפון שלו, וכבר שנה תמימה 'מחכים' לו משקפיים... וברגע שנכנס לחנות הכיר בו על פי תואר פניו כי הנה הוא... אמר לו, הנה ה'עדשות' הינם יקרות מאוד וכבר עלו בהם 'שריטות', החזיר לו המוכר, שוב נא ליום מחר ותקבל משקפיים עם עדשות חדשות חנים אין כסף...

ללמוד וללמד, אכן מן השמים הכינו עבורו משקפיים חדשות בחינם, ולא היה נצרך לשום 'השתדלות עקומה' שלא כרצון השי"ת, ולא עוד, אלא שאם היה עושה אותה הערמה ו'התחכמות' הרי היה צריך לשלם מאה שקל, ואילו כשהלך בדרך ישרה ובתמימות זכה לקבל בלי שום הוצאות כלל...

ולכל אותם 'חכמים' ייאמר... הנה בנותן טעם להביא את ביאורו של הרה"ק רבי שמעון מיערוסלב זי"ע בלשון הכתוב פרשתו (ויקהל לה ט), 'וכל חכם לב בכס יבאו ויעשו את כל אשר צוה ה', - 'שהחכמה הגדולה שבכל החכמות היא שלא להיות חכם כלל רק לעשות כאשר ציוה ה' בלי שום חכמה בעולם' (תורת שמעון מהדור"ח). ואם כי דבריו לא נאמרו לעניין זה, אך בכלל דבריו גם לענייננו אנו, החכמה הגדולה ביותר שלא להתחכם בהיתרים שונים, אלא לילך באמונה פשוטה וברורה שמה שצריך להגיע אלי - ימצא את הדרך לבוא, ואילו ממון שלא נגזר עלי - אף אם יגיע לידי, לא יתקיים בידי ולא יועילו שום 'חכמות' שבעולם...

וכך פירשו צדיקי הדורות בהא דאיתא בגמ' (ביצה טו): 'הרוצה שיתקיימו נכסיו יטע בהן אדר' - כי 'אדר' ר"ת 'ראש דברך אמת' (תהילים קיט קס), וכלומר שעל ידי שיתנהג תמיד בדרך האמת, ויטע בכל נכסיו הגשמיים והרוחניים מידה יקרה זו, יזכה שהמה יתקיימו בידו, כי קושטא קאי שיקרא לא קאי, לשקר אין רגליים (שבת קד.), ואילו 'שפת אמת תיכון לעד' (משלי יב יט).

ז. ואין אלו 'דברי אגדה' או מילי דחסידותא בלבד... אלא מצינו כן 'להלכה', וכמו שכתב בשו"ע הרב (הל' משא ומתן סי' קנו ס"ב) בזה"ל, ויזהר לישא וליתן באמונה שלא יחליף את דיבורו, שנאמר (ויקרא יט לו) 'והין צדק יהיה לכם', שיהיה הן שלך צדק ולא צדק שלך צדק (ב"מ מט). וכו', וכל המחליף את דיבורו כאילו עובד עובדת כוכבים ומזלות. עכ"ל. ולכאורה יש לתמוה מהיכי תיתי שהמדבר שקר ומשנה בדיבורו לייקר את השער נחשב כעובד ע"ז שהיא מהעבירות החמורות בתורה, אלא כי זה שנושא ונותן שלא באמונה מוכיח על עצמו שאינו מאמין שהקב"ה הוא הזן והוא

באר הפרשה - פרשת ויקהל-פקודי - החודש

רגלים יותר משאר ניסים. אלא כאשר דברנו, דה'לחם' מרמז על הפרנסה והכלכלה. ובאו בזה לומר לבית ישראל, הנה פעמים נראה לו לאדם - היום עשיתי איזה מסחר ועסק טוב על כן הרווחתי היום כך וכך מעות, אך באמת אינו כן, כי לא עתה בעת מסחרו הרוויח אותם, אלא זה עידן ועידנים כבר הרוויח אותם - שהרי מזונותיו של אדם קצובים לו מראש השנה ועד ראש השנה (ביצה טו.), וזאת ההודעה הודיעו לכל 'עולי הרגלים', ראו נא את 'לחם הפנים', שמחמת חמימותו נראה כאילו היום נאפה, אבל באמת כבר נאפה לפני כשבוע ימים, מכאן תלמדו לגבי 'לחמכם' - שכל מה שתרויחו משך כל ימות השנה, הכל כבר נכתב ונחתם בראש השנה, וכאותו החום הנשמר משבת לשבת כן קצבת המזון נשמרת מראש השנה עד ראש השנה. כשתדעו ותאמינו זאת תגשו אל כל ענין הפרנסה בניחותא ושלוות הנפש בלא השתדלות יתירה, והיא 'חיבתם' לפני המקום.

ויקהל משה - בחשיבות אסיפתן של ישראל

בפרשתן (לה א), ויקהל משה את כל עדת בני ישראל ויאמר אליהם אלה הדברים אשר ציווה ה' לעשות אותם, וביאר הרה"ק ה'חידושי הרי"ם זי"ע, כי

בני ישראל מאמינים בה', ורק על ידי החיזוק באמונה המהורה נוכח לקיבוץ גליות ול'צדיק באמונתו יחיה'.

קצובים מראש השנה - כל השפע קצוב זה עידן ועידנים, מה תועיל השתדלותו

בפרשתן (ויקהל לו י) 'ויעש את השלחן', שכנודע הרי ה'שלחן' הוא כנגד ה'פרנסה' כי ממנו נמשך שפע עשירות ופרנסה לכלל ישראל. וכמה יסודות ב'סוגיית' ועסק הפרנסה נרמזו בדיני השולחן ולחם הפנים שהיה מונח עליו". הנה כך סידורו, היו מניחים את י"ב הלחמים ביום השבת על ה'שולחן' המהור, ולשבת שלאחריה נוטלין אותם ומחלקים לכהני המשמר. ואמרו חז"ל (חגיגה כו:) 'אמר רבי יהושע בן לוי, נס גדול נעשה בלחם הפנים כסידורו כך סילוקו - שנאמר (שמואל א' כא ז) 'לשום לחם חום ביום הלקחו', היינו שאף שזמן סילוקו הוא שבוע ימים אחר סידורו על השולחן, עדיין היה הלחם חם ממש כאילו עכשיו הניחוהו על השולחן, ובשעת ה'רגל' היו מגביהין את השולחן ומראין לעולי רגלים ראו חיבתכם לפני המקום - שהלחם 'סילוקו כסידורו'.

ולבאורה צ"ב מה גילוי 'חיבה' יש בנס זה שהלחם חם בסילוקו כסידורו, יותר משאר הניסים שנעשו לאבותינו בבית המקדש, ומדוע הראו זאת לעולי

המפרנס, ולא תועיל ההשתדלות להרבות ממנו יתר מאשר נקצב עליו אפילו בפרוטה שחוקה, שהרי אם היה מאמין לא היה עובר על איסור שבתורה בעניין ההשתדלות, כי מה תועלת תהיה לו בעשיית איסור זה לחינם, אלא בעל כרחך שחסר לו באמונה בבורא עולם, על כן הרי הוא כאילו עובד עבודת כוכבים ומזלות.

ח. מצינו ג' דברים שנאמר בהם 'תמיד', א, בהדלקת המנורה, וכמו שנאמר (לעיל כז כ) 'להעלות נר תמיד', והמצוה היא להדליק את נרות המנורה בכל לילה. ב, בקרבן התמיד, וכדכתיב (במדבר כח ו) 'עולת תמיד', וגדר החיוב הוא להקריב קרבן אחד בבוקר ואחד בערב. ג, בלחם הפנים, וכלשון הפסוק (לעיל כה ל) 'ונתת על השלחן לחם לפני תמיד', ומצוותה שיהא מונח הלחם תמיד בכל עת ובכל שעה על השולחן, ואף בשעת סידור הלחם ה'חדש' בשבת היו שני כהנים מושכים את הלחם ה'ישן', ושנים אחרים מניחים את החדש מיד (מנחות צט:), בכדי שלא ישאר השולחן אפילו רגע אחד בלא לחם מעליו. מעתה צריך ביאור, מדוע דווקא לגבי השלחן נתפרש ה'תמיד' כפשוטו, בכל רגע ורגע, ולא אמרו שדי בפעם אחת בשבוע כ'תמיד' שבמנורה שאין צריך להדליק כל היום, וכן כקרבן התמיד שאין מקריבים קרבנות על המזבח כל היום.

וביאר הגה"ק רבי שלמה קלוגער זי"ע (עיי' חכמת התורה, תרומה) באופן נפלא, כי הנה, פוק חזי במה עוסקים דאגותיהם של באי עולם, רובם סובבים דאוגים וטרודים סביב 'פרנסתם', אודות מאכלם וכל צרכם, באומרם, אם לא אדאג לעצמי מי ידאג עבורי, ובאמת, כל דאגתם אינה אלא מיותרת שהרי אף בלא דאגתם ונשיאתם בעול - הקב"ה מספק צרכיו של כל בריה הנמצאת בעולמו באשר הוא, על כן דייקא הלחם שמשם הפרנסה באה לישראל, נמצא תמיד ממש על השולחן - ללא הפסק רגע... להורות להם לבני ישראל, כי הקב"ה דואג ומזמין להם כדי צורכם ופרנסתם בכל עת ושעה ללא הפסק רגע (עיי' כע"ז בזהר תרומה קנ:). וממילא הסירו דאגה מליבכם כי אב לנו בשמים ה'דואג' עבורנו.

כל נדיב לב - לפום צערא אנרא

בפרשתן (לה כב), 'ויבואו האנשים על הנשים כל נדיב לב הביאו חח ונזם' וגו', ואיתא במדרש (עי' שמו"ר מח ה) 'בנזמים חטאו בנזמים נתרצה להם, בנזמים חטאו דכתיב (לעיל לב ג) 'ויתפרקו כל העם את נזמי הזהב אשר באזניהם' ואותן נזמים הביאו למשכן, ורוח הקודש צווחת על ידי הושע (ב א) 'והיה במקום אשר יאמר להם לא עמי אתם יאמר להם בני א-ל חי', ותמה הנה"ק ה'כתב סופר' זי"ע בתרתי, א. מה שייך לומר 'אותם נזמים הביאו למשכן', והרי אין זה אותם נזמים שמהם נעשה העגל אלא הביאו למשכן נזמים אחרים. ב. מה שייכות הפסוק 'והיה במקום אשר יאמר להם' וגו' לענייננו אנו.

ומבאר ה'כתב סופר', שהנה עני הנותן נתינה מועטת לצדקה חשובה נדבתו יותר מעשיר הנותן הרבה, כי 'לפום צערא אנרא', ויותר קשה לעני לתת פרושות זעומות מאשר עשיר שיש לו כס' נכסים הרבה, וכראיתא בגמ' (כתובות סו.) 'לפום גמלא שיחנא', ופירש רש"י 'לפי כח הגמל יטעינהו משא', וכלומר שכפי רוב העושר והנכסים כך צריך לתת יותר צדקה מממונו.

כך אמר משה לעם בני ישראל, הנה 'ויקהל' - ישיבת בני ישראל בצוותא חדא ובאחדות, זה הוא עצמו מהדברים אשר ציווה ה' לעשות אותם. ומסיים שם, 'הכנסיה וההתחברות מישראל מסיר החומריות והגשמייות מבנ"י' (ליקושי הרי"ם, ועיי' אור החיים) ^ט.

דורשי רשומות אמרו (אמרי נועם, אהבת שלום, יהודי הק' ועיי' בית אברהם), שתניבת ויקהל עולה בנימטריא כמנין מקוה (151), כי ישיבת בני ישראל בהקהל משהרתם ומקדשתם כטהרת המקוה'.

נוראות כתב הרה"ק בעל ה'תניא' זי"ע באגרתו הקדושה (איגרת הקודש כ"ג), וז"ל. 'שמעתי מרבנותי, כי אילו נמצא מלאך אחד עומד במעמד עשרה מישראל ביחד, אף שאינם מדברים בדברי תורה, תפול עליו אימתה ופחד בלי גבול ותכלית משכינתא דשרי עליהו, עד שהיה מתבטל ממציותו לגמרי'. עכ"ל.

הרה"ק ה'שם משמואל' זי"ע (תולדות תרע"ו, שבועות) מביא כן בשם הרה"ק רבי דוד מלעלוב זי"ע, שכל מקום שיש בו עשרה מישראל, אפילו מלאך שבא לשם מתמוגג מפחד משום דכל בי עשרה שכינתא שריא".

ט. וכבר הגידו צדיקי הדורות כי 'צבור' ר"ת צדיקים בינונים ורשעים, לרמז כי אפילו רשעים יש להם עליה כשהם נמצאים ומתאחדים בתוך ה'ציבור'.

י. וכך ביארו במשנה (יומא פה:) אמר רבי עקיבא אשריכם ישראל... ואומר 'מקוה ישראל ה'. כי ג' טהרות הללו שווים הם, ואלו הם. א. מקוה. ב. ישראל. ג. ה'. כלומר שישבת בני ישראל יחדיו וכן עצם הדביקות בה' וה'מקוה' מטהרים ומקדשים את האדם, ואם במקוה מצינו שהטבילה בה מהפכת את הגוי להיות יהודי - בטבילת גירות, כיו"ב בשאר הטהרות שנדמו לה.

יא. נפלאות אמר הרה"ק רבי יצחק אייזיק מקאליב זי"ע על דברי חז"ל (סנהדרין לט.) 'כל בי עשרה שכינתא שריא', שיש לפרש 'שריא' מלשון מתיר ופותח [כלשון חז"ל (ב"מ פו:) 'כיון דחזא דקא אסר ושרי', עי"ש], כי כאשר בני ישראל באחדות ובצוותא גורמים להחיש את הישועה, שתוכל השכינה להתיר את עצמה כביכול מחבלי ויסורי הגלות המר הזה. ורמזו זאת בלשון הכתוב (אסתר ח יא) 'להיקהל ולעמוד על נפשם', כי ההתקהלות והאחדות סגולה היא לעמוד על נפשותינו ולהצילנו מכל פגע רע.

גדולה מדת האחדות שעל ידה מתעלה כל יחיד ויחיד עשרת מונים, כמו שאמר הגאון ה'אור שמח' זצ"ל, שקדושת קרבן שלמים אינו אלא קדשים קלים, ואילו זבחי שלמי ציבור קדשי קדשים הם, אע"פ ששניהם 'קרבן שלמים' הם, כי הבא מכוחו של ציבור מתקדש להיות קודש קדשים.

וכתב הרה"ק ה'שם משמואל' זי"ע (חנוכה תרע"ד ליל ב) לבאר אומרים (פסחים עז.) 'טומאה דחוויה' בציבור, שבישיבת בני"ב בציבור הטומאה נדחית ומסתלקת מאתם.

כה אמר הרה"ק ה'בית אברהם' זי"ע, כי מלכותא דשמיא כעין מלכותא דארעא, ובארעא מצינו, כי בדורות קודמים היה ה'צאר' מחליט בעצמו כיצד תהא הנהגת המדינה, ואוי לו למי שימרה את פיו, אך כהיום הנהיגו בכל מדינות העולם, לקבוע החלטות רק בישיבת ה'סובייט' (מועצת השרים, וכיו"ב), כך נמי, כביכול ב'מלכותא דרקיעא' - כהיום הזה כשיהודים ישובים יחדיו כח אדיר יש בידם, לשנות הנהגת עולם לטובת בני ישראל.

באר הפרשה - פרשת ויקהל-פקודי - החודש

והנה בני ישראל היו להם בתחילה רוב כסף וזהב שנשלחו מביזת מצרים, אכן לאחר שעשו את העגל נתמעט ממנום, שהרי נתנו הרבה לעשיית העגל, וכשהרימו נדבתם לתרומת המשכן היה זה בקושי יותר מאותה נתינה לעגל, מאחר שאז היו עשירים ועתה היו עניים יותר, נמצא שדייקא אותה נתינה לחטא היא

שרוממה והחשיבה יותר את הנדבה למשכן, שעל ידה נחסרו ממון וממילא היתה נדבת המשכן מתוך קושי, וזהו שאמרו חז"ל אותם נזמים הביאו למשכן, כי 'אותם' נזמים (הראשונים) גרמו שתהא נדבת המשכן חשובה וחביבה יותר לפני הקב"ה, כי היא באה מתוך קושי והתאמצות².

יב. ידוע המעשה שהובא בגמ' (יומא לח.), 'ניקנור נעשו ניסים לדלתותיו', כשהלך ניקנור להביא דלתות לשערי המקדש מאלכסנדריא של מצרים, עמד נחשול שבים להטביע הספינה, נטלו היושבים בספינה דלת אחת והטילוה למים, ועדיין לא שקטו המים, ביקשו להטיל לים אף את הדלת השנייה, הלך ניקנור ותפש עצמו בדלת ואמר 'הטילוני עמה', מיד נח הים מזעפו, והיה מצטער על חברתה (שהטילוה לים), כיון שהגיע לנמלה של עכו היתה מבצבצת ויוצאה מתחת דופני הספינה. ואמרו שם בגמ' 'לפיכך כל השערים שהיו במקדש נשתנו להיות של זהב חוץ משערי ניקנור', שלאחר שהעשירו ישראל החליפו את כל השערים שהיו עשויים מנחושת לדלתות של זהב, אך את 'שערי ניקנור' השאירו על מעמדם ועל תילם. וביארו בזה, כי לכאורה מה חשיבות יש ל'זהב' בבית ה', והרי לה' הארץ ומלואה תבל ויושבי בה, ואין אצלו שום הבדל בין זהב לעפר הארץ, אלא שמעלת הזהב היא מאחר שאצל הבריות הרי זה דבר יקר ערך לרוב נדירותו, וכשאדם נותן זהב יש בזה חשיבות במה שהתייגע יותר להרים תרומתו בדבר החשוב והחביב אצלו, וממילא אותם שערים שהגיעו במסירות נפשו של ניקנור כפשוטו ממש, הרי הם החשובים ו'הזהב הטהור ביותר'... כי אין לך דבר גדול ממה ש'שילמו' עליו במסירות נפש.

בענין היגיעה, נעסוק בשמירת הקדושה, שמעתי מבחור חשוב וצדיק מעי"ת ווילאמסבורג יצ"ו, אשר בימות הקיץ הלך ברחוב העיר, ורצה לעבור את הכביש (road) וכבר הניח רגליו על הכביש, אלא שבאותו רגע הבחין כי לפניו איזה נסיון של שמירת עיניים... ומיד קיים בעצמו 'וינס', וחזר לאחוריו, בו ברגע ממש הגיח לאותו מקום רכב כבד שנהג בו גוי שיכור, ונסע בפראות ובמהירות עצומה, וללא כל ספק כי אילו היה נשאר שם היה מתעלה מיד לישיבה של מעלה... כי ממש ראה את המוות כנגד עיניו, ורק בזכות יראת שמיים ניצול לחיים.

בדרך מליצה פירשו במה שמבקשים ב'הושענות' הושענא למען סודך, כי בעינינו אלו רק הקב"ה הוא היודע וְעַד עַד כמה התגבר על יצרו, והם כ'קוד סודי' (secret code) בינו לבין קונו, ובעבורם ובזכותם יושע בכל ענייניו. וכבר כתב הראב"ד (בעלי הנפש שער הקדושה) הראשון לכל הגדרים הוא שמירת עינים, דמתוך שענינו שמורים לבו שמור, ומתוך שענינו ולבו שמורים כולו שמור, שהרי כך הוא ה'דרך', עין רואה והלב חומד וכלי המעשה גומרים, על כן צריך לעמוד על המשמר כבר בתחילה, בטרם מתחיל בפילה אחר נפילה ח"ו...

עפי"ז נתן הרה"ק ה'ישועות משה' מוויז'ניץ זי"ע טעם לשבח במנהג ישראל תורה (ומקורו בברכות יג:) לכסות את העיניים בשעת קריאת שמע, כי תחילה וראש ויסוד לכל 'קבלת עול מלכות שמים' הוא בשמירת העיניים, על כן כשעומד לקרוא ק"ש ולקבל עול מלכות שמים יקדים תחילה לעצום את העיניים...

שמעתי מאברך חשוב, צדיק ובעל 'מסירות נפש', לבאר בקרא (במדבר לט טו) 'ולא תתורו אחרי לבבכם ואחרי עיניכם אשר אתם זונים אחריהם', והינו שהתורה מעידה שהאדם נכשל בזה, ולכאורה קשה, שלא מצאנו כן בשאר מצוות התורה, שם לא נאמר לא תחמוד אשר אתה חומד, או לא תרצח כי רוצח אתה וכו', ומאי שנא באזהרה זו יותר משאר האזהרות. אלא ביאורו, שבשאר לאווין אכן, יש בידי האדם להשמר מהלאו, בעצם ההחלטה וההנהגה שלא לעבור על הלאו, ודין. אבל בעינינו הללו אומרת התורה - אשר אתם זונים, אין מציאות שלא תכשל, אם לא שתעמיד על עצמך גדרים וסייגים, לעמוד על משמר ה'ולא תתורו'.

סיפר הגרא"ד פריעדמאן זצ"ל, נוהג היה הגה"ק רבי יהודה'לע מדז'יקוב זי"ע לפזם ולנגן ניגוני התעוררות בעת רעוא דרעוין בין אמירת 'מזמור לדוד' - כי מנהגו היה כרבים הנוהגים לומר מזמור זה ג' פעמים, פ"א החל מפזם לעצמו 'ועינינו תראינה מלכותך' כשהוא אחוז שרעפי קודש, ואש להבת העולה מאליה יותר ויותר, והיו הכל בטוחים כי הוא 'מרעיש עולמות' לביאת הגאולה, אלא שבגמרו לפזם, נענה באש קודש, ואמר, 'ועינינו תראינה' - שהעיניים יכירו ויבינו ב'מלכותך' - שהקב"ה הוא מלכם (על העינים), הוא ה'בעלים' על עינינו ואינם כלל שלנו, על כן עלינו להיזהר ולהישמר לעשות בהם רק רצון בעליהם ולא כרצוננו ח"ו.

ובזה מבואר מה שאמרו חז"ל (יומא פו:) 'גדולה תשובה שזודנות נעשות לו כזכויות', כי לאחר שאדם חטא ועשה עבירה הרי הוא כבר מעם טעמא דאיסורא רח"ל, ויותר קשה לו לפרוש מהרע ולעשות מצוות ממי שלא חטא כלל, ואם בכל זאת מתגבר לשוב אל בוראו ית' ולסור מרע ולעשות טוב הרי מעשיו הטובים חשובים

לאין ערוך כי הם נעשים מתוך צער ודוחק, ועל כן במקום שבעלי תשובה עומדים אין צדיקים גמורים יכולים לעמוד" (ברכות לד:), כי עיקר מעלת המצוה וערכה בשמים הוא כפי הקושי הכרוך בעשייתה", כאשר האדם צריך להתגבר ולקרוע מעצמו^{טו}, נמצא שהעבירה היא שגרמה 'לייפות' את המצוה ולהוסיף בערכה

יג. ובזה ביאר הרה"ק ה'שפת אמת' זי"ע (תרמ"ג ד"ה בשם) בשם זקנו הרה"ק ה'חידושי הרי"ם' זי"ע מה שנאמר 'ויבאו האנשים על הנשים', שכבר עמדו המפרשים לפרש בכוונת הכתוב באומרו 'על', ומבאר בזה"ל, לרמוז על מעלת בעלי תשובה, שאנשים שחטאו נתעלו מעל הנשים שלא חטאו, עכ"ל. וכלומר, שהרי המשכן בא לכפר על מעשה העגל, ובחטא זה נכשלו רק האנשים ולא הנשים (שהם לא רצו להביא את תכשיטיהן), ובנדבת המשכן נתכפר לבני ישראל, ונמצא שהיו 'האנשים' בדרגת בעלי תשובה, שהם חטאו וחזרו ממעשיהם הרעים, אכן 'הנשים' שלא חטאו הן בבחינת צדיקים גמורים. ולזה בא הכתוב ואמר ויבואו האנשים על הנשים, כי האנשים היו במעלה יתירה על הנשים, שבמקום שבעלי תשובה עומדים צדיקים גמורים אין יכולים לעמוד.

ומכאן חיזוק גדול למי שנפל בחטאו, ומדרכו של היצר הרע להכניסו ליאוש ולעצבות, כשהוא מכניס בו את המחשבה שכבר אבד סברו והוא חוטא ופושע... אך האמת היא, כי לעולם לא ננעלו שערי תשובה, ואדרבה אם ישוב יתעלה יותר מדרגתו הראשונה.

יד. נוראות מצינו עד היכן מתרומם ומתעלה זה שמקריב מעצמו למען שמו הגדול, וכך כתב ה'בעל הטורים' בפרשתו (ויקהל) על הפסוק (לח ה) 'במראות הצובאות', וז"ל, 'ד' במסורה, א', 'במראות הצובאות'. ב', 'ויאמר אלוקים לישראל במראות הלילה' (בראשית מו ב), ג'-ד', 'במראות אלוקים' (נאמר ב' פעמים ביחזקאל), לומר, 'שאלו הנשים סרו מתאוות העולם ונתנו מראותיהן לנדבת המשכן ונחה עליהם רוח אלוקים.

טו. וזאת למדנו גם מהאמור בפרשתו בנדבת המשכן שהיו צריכים להביא 'אבני מלואים' (לה ט) - הם האבנים שהיו קבועים בתוך ה'חושן', ופירש רש"י (לעיל כה ז) 'על שם שעושין להם בזהב מושב כמין גומא ונותנין האבן שם למלאות הגומא קרויים אבני מלואים', והנה זה פשוט וברור שה'אבנים' היו יקרים יותר מהזהב שהיה סביבם, אכן לכאורה נראה מהפסוק להיפך שהעיקר הוא הזהב והאבנים רק ממלאים את הגומא (וסתמים חורים...) ותמוה מאוד, כי אדרבה הרי האבנים הם עיקר היופי וה'תכשיט' ואילו הזהב נועד רק להקיף סביבותם. אלא ביאורו, שהרי אין החשיבות נמדדת לפי שווי החפץ וכפי השער בו נמכר בשוק, אלא הכל תלוי כמה קושי היה בנתינתו, על כן, ה'אבנים' שהגיעו על ידי העננים ולא היו כרוכים בקושי חשובים פחות מהזהב שהיו צריכים ל'הקריב' מעצמם. ומכאן ילמד כל אחד לקח טוב לעצמו עד כמה יקר בעיני ה' אותה מצווה ואתה התגברות הנעשית על ידי שהוא מקריב את 'חלבו ודמו' בכדי לעשות רצונו ית'...

ולחיזוק העומדים במערכה כנגד הצר הצורך הוא היצר הרע נביא מה שמתאמרא בשם הבן איש חי זי"ע על הכתוב בפרשתו (ויקהל לח ה) 'ויעש את הכיור נחושת ואת כנו נחושת במראות הצובאות', שרמז יש בדבר, כי המראה הנראית בתוך המראה נראה כ'מציאות' אמיתית, אך באמת אינו אלא דמיון חזק של המשתקף בה עד שנראה כאילו זה האדם עצמו. כיו"ב הנם כל פיתויי היצר - נראים לאדם כטובה, אבל באמת אין זה אלא דמיון שווא, ובזה פי' את הכתוב 'מים גנובים ימתקו' והרי אין 'מתיקות' במים, אלא שהיצר מדמה לאדם שיש במים מתיקות, וזה כל עניין החטא שאם האדם רק יתבונן ולו מעט יראה לנכון שהכל הבל ודמיונות שוא, ולכן עשו מהם את הכיור, שהוא 'טהרתן של כהנים' מעבירות שבידם - שידיעה זו שכל הפיתויים דמיון הם תציל אותם מטומאת יצר הרע.

משל אמרו למה שנהוג להכניס ילדים למערה חשוכה לגמרי, בהילוכם רואים התינוקות כמי שיש בצידי המערה חיות טורפות המשחרות לטרף ב'עיניים' מטילות אימה, ואף 'ישמעו' שם את קולות החיות והמזיקים, והילדים זועקים ובוכים לרוב פחדם העצום. פעם היה ילד שבעודו מהלך שם נפלה הכיפה שחבש על ראשו על ריצפת המערה ולא מצאה עד שיצאו הוא וכל חבריו מתוכי המערה העמוקה והחשוכה המטלת אימה ופחד. ויאמר ה'מנהל' לילד בוא עמי ואמצא יחד עמך את כיפתך, החל הילד מצעק ובוכה תמרורים - לכל מקום שבעולם אלך עם המנהל ב'אש ובמים', אבל לא למקום מפחיד כל כך שכמעט שפרחה נשמתי מפחד החיות הטורפות, ולא בכל

מה בא ללמדנו, ומבאר, שבא הכתוב ללמד לאדם דעת על כוחו של רצון ותשוקה לעשיית רצונו ית', שככל שמתרבה ההשתוקקות לקיים את המצוה אזי הבא לטהר מסייעים לו לזכות לעשותה, והגם שהוא כמעט מן הנמנע' - שבמעט שאין אפשרות במציאות שתיעשה, מכל מקום השי"ת יהיה למשען לו ויסייע בעדו. וזאת ללמדנו מעצם עשיית המשכן, שהיו בו כמה וכמה עניינים בדרך נס כידוע, אלא שלגודל תשוקתם לקיים רצון יוצרם עשו מה שביכולתם ובכוחם, והאמינו בה' ובטחו בישועתו, ועי"ז נגמרה העשייה. וזהו שאמר הכתוב וַתִּבְּלְ כָל עֲבוֹדַת מִשְׁכַּן אֹהֶל מוֹעֵד, כי 'ותכל' הוא מלשון תשוקה וכיסופין, כמו 'נכספה וגם כלתה נפשי' (תהלים פד א), ר"ל שבני ישראל השתוקקו לעשות כל עבודת משכן אהל מועד^{טז}, ואכן עי"ז זכו לזיעשו בני ישראל ככל אשר צוה ה' את משה, שהקב"ה ראה רצונם ותשוקת לבבם הבעור וסייע בעדם לעשות ככל אשר צוה אותם, ואף הפליא בעשיית ניסים ונפלאות בכדי להביא את מלאכת המשכן לידי גמר".

בין ב איתא מהרה"ק ה'חידושי הרי"ם' זי"ע על הא דכתיב בפרשתן (ויקהל לו א) 'ועשה בצלאל ואהליאב וכל איש חכם לב אשר נתן ה' חכמה ותבונה בהמה' וגו', ובמדרש (שמ"ר מח א) דרשו, שכל מי שנתעסק במלאכת המשכן נתן בו הקב"ה חכמה ובינה

ובמעלתה, על כן זדונות נעשות לו כזכויות, וכלשונו 'כל שעבירה שעשה גדולה ביותר - ביותר תתהפך למצווה'. ובוה יתבאר גם סיום דברי המדרש 'ורוח הקודש צווחת ואומרת במקום אשר יאמר להם לא עמי אתם יאמר להם בני א-ל חי', שהוקשה לחז"ל בלשון הפסוק, שלכאורה היה צריך לומר 'במקום אשר יאמר להם לא עמי אתם יאמר להם עמי אתם' שזהו ההיפך ממה שנאמר תחילה 'לא עמי אתם', ומהו שאמר 'יאמר להם בני א-ל חי', אלא שהחוטא ששב ממעשיו הרעים אינו חוזר למדרגתו הראשונה קודם החטא, אלא הרי הוא מתעלה יותר מכמות שהיה לפני החטא, כיון שמצוותיו מעתה נעשים בקושי יותר, וזהו שאמר הכתוב יאמר להם בני א-ל חי, שנתעלו ממדרגת 'עמי אתם' שהיו קודם שחטאו למדרגת 'בני א-ל חי', וכמו שנדבט המושכן חשובה יותר דייקא מחמת החטא, ואותם נזמים הם שרוממו את נדבת המשכן, 'כי כל מה שהיו מרוחקים בתחילה ביותר זה עצמו תקרבם לה'".

אשר נשאו ליבו - כוחו של רצון והשתוקקות לעבדו בלבב שלם בפרשתן (פקודי למ לב), וַתִּבְּלְ כָל עֲבוֹדַת מִשְׁכַּן אֹהֶל מוֹעֵד וייעשו בני ישראל ככל אשר צוה ה' את משה בן עשו', כתב הרה"ק ה'בני יששכר' זי"ע (אגרא הכלה) שלכאורה כל הפסוק הינו מיותר, ואיני יודע

יומא איתרחיש ניסא... אך המנהל הצליח במתק לשונו לקחת עמו את הילד, אלא שעתה כבר האירו את המערה באור יקרות (שכבר גמרו כל התלמידים להלך שם) ובזה ראה הילד כי פחדו וחששו היה אך פחד שווא - חלומות ודמיונות, כי ה'עניינים' המציצות מתוככי ה'חיות' לא היו אלא שברי זכוכית, והחיות אינם אלא בגדים בלויים על שברי מקלות... והנמשל, המתפחד מן היצר ושלל פיתוייו אינו אלא כאותם נער המתפחד ממקלות שבורים, ושברי זכוכית הבל הבלים אין בו ממש. ואם תרצה להינצל ממנו 'הדלק את האור' האר לעצמך במחשבתך והתבוננות אמיתית, ותראה שהכל הבל, וכי יש אדם שבידו לומר על הנאת עבירה וכדו' שהייתה לו ב'עבר' שעדיין הוא מרגיש טעמה הערב, הרי אחר מעשה יראה בעיניו ש'לא אמר כלום'.

טז. הקשה הרה"ק רבי ישראל מטשורטקוב זי"ע, הרי המשכן וכליו נתקדשו ב'שמן המשחה', מעתה יש לבאר, במה נתקדש חלל המקדש, אלא קדושתו מגעת מהרצון והשתוקקות של בני ישראל, כי זהו כוחו של רצון להשפיע קדושה גם על דבר שלא ניתן לעשותו בדרך הטבע.

יז. בא וראה עד כמה גדולה מעלת הרצון והנדיבות, שהנה האריכה התורה בפרשתן (ויקהל לה כא-כז) בעניין מביאי הנדבה למלאכת המשכן, יש שהניפו תנופת זהב, או תכלת וארגמן וכו', מהם הרימו תרומת כסף ונחושת וכו', והנשיאים הביאו אבני שוהם וגו', ולבסוף כתיב (פסוק כט) 'כל איש ואשה אשר נדב לבם אותם להביא לכל המלאכה אשר ציוה ה' לעשות ביד משה הביאו בני ישראל', ולא נתבאר מה בא פסוק זה לרבות ומה חידוש יש בו אחר שכבר נאמר בפרוטרוט כל סדר הבאת התרומה. ומבאר הש"ך עה"ת בשם מורו, שהיו שהתאוו בכל ליבם להביא משלהם את כל מלאכת המשכן, אלא שלא היה להם אלא תכלת וארגמן וכיו"ב, והקב"ה בוחן כליות ולב ראה את עומק מחשבתם הטהורה והחשיב להם כאילו הביאו את כל מלאכת המשכן. ואמר הקב"ה למשה רבינו כתוב בתורה

בחשבה מכל מקום הוא חביב ביותר וכו', וכן היה שגור בפי הרבי מקאצק זי"ע כל המקיים את התורה מעוני (אבות ד ט) היינו שעושה בחשיבה, סופו לקיימה מעושר' (עכ"ל).

נמצינו למדים מאותם 'שני כתובים הבאים כאחד' על מעלת הרצון ונדיבות הלב, עד כמה חביב ורצוי הוא לפני השי"ת^י, עד שכל הרוצה לעבוד את השי"ת - ה' יעזרנו גם בדברים שהם מעל טבעו ותכונותיו

ודעת, ולא רק בבני אדם אלא אפילו בבהמה וחיה, שנאמר 'בהמה' (ה'קרי' הוא בְּהֵמָה, אך מאחר שנכתב בלא נקודות על בן נדרש כאילו נאמר בְּהֵמָה). והקשה ה'חידושי הרי"ם' וכי בהמות עסקו במלאכת המשכן, על כן מבאר שהכוונה ל'עניי הדעת' שהם כבהמות אך מאחר שעסקו במלאכה נתן בהם הקב"ה חכמה. ולמד מכאן החי' הרי"ם לדורות לעובדי ה' שהם נקראים עוסקים במלאכת המשכן, וכלשונו 'ורק שיהיה בהתנדבות הלב, שיתנדבו את עצמם וכל חייהם לזה וכו', ואף שעושים

כל איש ואשה אשר נדב לבם אותם להביא לכל המלאכה ר"ל שהשתוקקו להביא את כל המלאכה, מעלה אני עליהם כאילו אכן הביאו את כל מה שהביאו בני ישראל.

יח. ידוע דבר המעשה, שהגאון רבי אייזל חריף זצ"ל חיפש בחור עילוי ותלמיד חכם מופלג לחתן לבתו, מה עשה, הכין לעצמו קושיא קשה כברזל, נסע לאחת הישיבות הגדולות והציע את קושייתו לפני התלמידים. וכה אמר להם, המוצא תשובה נכונה אקחנו כ'חתן', מיד התחילו הכל לאמץ את ראשם, בכל כישירוניהם וכוחותיהם בפלפול ובסברא כדי למצוא יישוב הגון ונכון לקושייתו, אך אחד מהם לא עמד בכור המבחן אצל הגאון, כי בחריפותו ובכוחו הגדול דחה את דבריהם מכל וכל. לאחר כמה ימים שלא עלה בידם למצוא לו תשובה הודיע להם רבי אייזל בצער, שהוא ממשיך בדרכו כדי למצוא חתן במקום אחר, וכן עשה.

בהיותו רחוק כמה פרסאות מן העיר שמע לפתע קולו של בחור הרץ אחרי עגלתו, ובקוצר רוח ביקש לעצור את העגלה, מיד הורה הגאון לבעל העגלה להעמיד את הסוסים, ברצותו לשמוע מה בפי הבחור, אך כאשר הגיע הבחור נענה ואמר, רבי קדוש, אכן, לא אזכה להיות ה'חתן', אך הגידה נא לי מהי התשובה לאמיתה של תורה, כי עוצם הקושיא איננה מניחה לי, תורה היא וללמוד אני צריך, כשמעו כן נענה רבי אייזל ואמר למקורביו 'בחור כזה חיפשתי', כי חפצי בצורבא מרבנן שאהבת התורה יוקדת בלבו באמת.

ומכאן ילמד כל איש לעניינו, כי פעמים והוא עומד בנסיון אדיר וחזק למעלה מכוחותיו, יזכיר לעצמו - אולי אכן אין הקב"ה דורש מעמי אלא שאעמוד ואתחנן לפניו... הצילני מיצר הרע, מכל מיני נסיון ובזיון... ועצם שאגת לבו גורמת נחת רוח במרומים לאין ערוך. וכאותו מעשה, שבכוונה תחילה הקשה הגאון בחריפותו קושיא עצומה שאין עליה תשובה, ולא אבה אלא לראות מיהו הבחור ש'אהבת התורה' יוקדת בקרבו, ולגודל תשוקתו לדברי תורה הוא דורש ומחפש אחר התשובה, אף בשעה שנראה לו שלא יזכה להיות חתנו של גדול הדור.

ובאותו ענין, בפרשתן (ויקהל לה ל), 'ויאמר משה אל בני ישראל ראו קרא ה' בשם בצלאל בן אורי בן חור למטה יהודה', ואיתא במדרש (שמו"ר מח ב), 'מה ראה להזכיר כאן חור, אלא בשעה שבקשו ישראל לעבוד ע"ז (בעגל) נתן נפשו על הקב"ה ולא הניחן, עמדו והרגוהו, אמר לו הקב"ה חייך שאני פורע לך. משל למלך שמרדו עליו לגיונותיו עמד שר הצבא שלו ונלחם עמהם, אמר להם על המלך אתם מורדים, עמדו והרגו אותו, אמר המלך אילו ממון נתן לי לא הייתי צריך לפרוע לו (בלשון תמיה), על אחת כמה וכמה שנפשו נתן עלי מה אני עושה לו, אלא כל בנים שיוצאים ממנו אני מעמידם דוכסים וְאֶפְרָיִם (-מושלים). כך בשעה שעשו ישראל העגל עמד חור ונתן נפשו על הקב"ה, אמר לו חייך כל בנים היוצאים ממך אני מגדלם שם טוב בעולם, שנאמר ראו קרא ה' בשם בצלאל וימלא אותו רוח אלוקים'.

חיזוק עצום למד מכאן הגה"ק ה'בית יעקב' זי"ע (אב"ד אלכסנדר), וז"ל, 'לפעמים אדם מוסר נפשו בשביל איזה דבר לעשות רצון אביו שבשמים ולא עלתה בידו ולא נגמר הדבר ההוא, אל יפול לב אדם באמרו וכי מה פעל זה הלא לא עלתה בידו אלא יגיעותיו, לזה הקהיל משה רבינו ע"ה את כל ישראל ואמר להם ראו קרא ה' וכו', ראו בעין שכליכם ותדעו נאמנה כי שום דבר טוב לא נופל ארצה, וכל מעשיך בספר נכתבים וברוב הימים תמצאנו ויצמיח ויעשה פרי. וראו כי קרא ה' בשם בצלאל בן אורי בן חור לצד כי חור מסר נפשו על קידוש שמו ית' על אשר רצה למנוע את אחיו בני ישראל מעבירה ונהרג על ידי זה, הגם שלא פעל מאומה מ"מ שכרו לא יקופח ושמור לו ולדורותיו, ובניו היוצאים ממנו יהיו צדיקים ודוכסים ואפרכים. עכ"ל.

את אשר יחסר כי אין לקב"ה שום חסרון וצורך, וכל רצונו אינו אלא ב'נשיאת לבם' של בני ישראל בהבאת התרומה מתוך זריזות (ואילו העשיה בפועל אינה אלא בסיעתא דשמיא). לכן נחסר אות י' משמם, שאות זו מרמזת על שם 'יהודי', כי עיקר יהדות של ישראל תלוי בזריזות והתלהבות לעבודתו יתב"ש².

לא תבערו אש - זהירות ממחלוקת בכל עת
ובפרט בער"ש ושב"ק

בפרשתן (ויקהל לה ב-א), 'ששת ימים תעשה מלאכה וביום השביעי יהיה לכם קודש שבת שבתן לה' וגו', לא תבערו אש בכל מושבותיכם ביום השבת'. כתב ה'חתם סופר' (ליקושים ויקהל ד"ה ששת ימים) וז"ל. שעל ידי השבת מתברכים ששת ימי המעשה (זוה"ק יתרו פח). אלא שצריך כלי להחזיק הברכה, ו'לא מצא הקב"ה כלי מחזיק ברכה אלא השלום' (משנה סוף עוקצין), ולכן כל מגמתו של שפן להחריך ריב בשבת - ביום שהברכה מצויה, כדי שלא תמצא כלי מוכן לקבל ברכה, ועי"ז מקולקלים כל ימי המעשה. ועד"ז אני מפרש ששת ימים תעשה מלאכה וביום השביעי יהיה לכם, פי' שמלאכת ששת ימי המעשה נעשה לכם בזכות קדושת יום השביעי, ולכן לא תבערו אש המחלוקת ביום השבת, כדי שתמצא הברכה מקום לחול³, עכ"ל⁴.

והוא כמעט מן הנמנע, ואף אם אין בו 'דעת' אזי מכת הרצון ונדיבות הלב הקב"ה יהפך טבעו לטובה 'וסופה לקיימה מעושר' י"ט.

והנה כתיב בפרשתן (ויקהל לה ב) 'והנשיאים הביאו את אבני השהם ואת אבני המלואים לאפוד ולחשן, וברש"י (ממדרש במדב"ר יב טז), אמר רבי נתן מה ראו נשיאים להתנדב בחנוכת המזבח בתחילה ובמלאכת המשכן לא התנדבו בתחילה, אלא כך אמרו נשיאים יתנדבו צבור מה שמתנדבין ומה שמחסרין אנו משלימין אותנו, כיון שהשלימו צבור את הכל שנאמר 'והמלאכה היתה דים', אמרו נשיאים מה עלינו לעשות הביאו את אבני השהם וגו', לכך התנדבו בחנוכת המזבח תחלה, ולפי שנתעצלו מתחלה נחסרה אות משמם, 'והנשאם' כתיב, עכ"ל.

ויש לבאר מאי טעמא נחסרה אות י' דייקא משמם ולא אות אחרת, עוד קשה, מה חטא יש בזה שרצו להשלים את ה'חסר' לאחר נדבת הציבור, אדרבה להם נאווה תהילה שהניחו תחילה לכל בני ישראל להשתתף בנדבה. אלא מבאר ה'חידושי הרי"ם' זי"ע (עה"ת), שאין לקב"ה חפץ בזהב וכסף אלא כל רצונו הוא שיבער האדם בהשתוקקות לקיים מצות השם בזריזות ובהתלהבות, כן נמי אין מקום לומר שיביאו

יט. מענין לענין, בסגנון אחד פירשו הרה"ק הרבי רבי אלימלך מליז'ענסק זי"ע (ויגש, ד"ה ויגש) והרה"ק ה'חתם סופר' זי"ע (דרשות רעט. ד"ה וספרתם) בלשון הכתוב (תהלים צ יא) 'וכיראתך עברתך', שהקב"ה כביכול מתיירא שלא יחטא האדם חלילה - כי אז יהיה עליו להענישו על חטאו, וצער גדול יש לו כביכול לבורא בעת שאדם מישראל נענש לסבול יסורים. כ. אמנם שבחה תורה את הנשיאים שמשראו שנחסרה אות משמם לא נפלו רוחם בקרבם אלא הבינו מה ה' דורש מעמם, וב'חנוכת המשכן' הזדרזו להביא את הקרבנות. וכבר אמרו צדיקים שיש לנו ללמוד מהם, כי הגע בעצמך, אם היה אחד מגדולי וצדיקי הדור אומר לאדם שהתעצל בדבר מצוה שחסרה בו נקודת היהדות, והיה מוציא אות יו"ד משמו, הלא מסתברא שאותו אדם היה כובש פניו בקרקע ונשבר לרסיסי רסיסים, וכ"ש בנידון דידן שהקב"ה כתב בתורה את שמם חסר יו"ד, והיה להם מקום לחשוב ששוב אין להם עוד תקנה, ועל כן יעזבו את ה'נשיאות' שלהם וישבו בחושך וצלמות לחזור כל היום בתשובה מתוך בכיות ודמעות, אך הם לא נהגו כן, אלא אמרו מאי דהוה הוה ומכאן ואילך נתחזק בזריזות של מצוה, ומיד בהזדמנות הראשונה תיקנו קלקלתם והזדרזו להקריב את קרבנות המילואים בחנוכת המזבח, ולכן האריכה תורה ב'חנוכת המזבח' לפרט כל הקרבנות של כל נשיא ונשיא בפני עצמו ללמדנו שרצה השי"ת את מעשיהם, ולכן אל יפול ברוחו לעולם, וידע שאף אם התנהג שלא כהוגן יש בידו לתקן את מעשיו מכאן ולהבא, וזהו רצון השי"ת.

כא. עפי"ז ביאר אחד מצדיקי הדור שליט"א טעם ריבוי הבקשות בליל שב"ק לזכות ל'שלום', וכמו שאומרים וחוזרים ושובים ומשלשים ברכוני לשלום מלאכי השלום, כן מבקשים 'אדון השלום מלך השלום שלו ברכני בשלום ותפקוד אותי ואת כל בני ביתי ואת כל עמך בית ישראל לחיים טובים ולשלום', ושוב מתחננים 'מלאכי השלום בואכם לשלום ברכוני לשלום', ולכאורה מה 'הרעש' הגדול הזה... אלא כי אין גבול ל'ים' ההשפעות היוורדים משמי מרום בליל שב"ק, ומאחר ש'לא מצא הקב"ה כלי מחזיק ברכה אלא השלום', על כן מבקשים אנו שנזכה ל'כלי' בכדי שנוכל לקבל את כל ההשפעות הטובות.

בין איש לאשתו, ובין המשרתים, והרבה טורח הסט"א בזה לחרחר ריב, והאיש הירא יכופ יצרו, ולא יעורר שום מחלוקת והקפדה, ואדרבה יבקש שלום, עכ"ל.

מוסיף ה'בן איש חי' על דבריו (ורא שנה שניה), ודע, כי הנה כל אדם העושה קטמה ומריבה עם אשתו או בנו או משרתיו וודאי נראה לו שהדין עמו וראוי לריב על המכשלה שיצאה מתחת ידם בעניני הבית, אך באמת, מי שיש לו מה בקרקרו בין יבין שאם יצא איזה מכשול מתחת ידם, אין זה נעשה מאתם, ואין זה מעשה ידיהם, אלא הוא מעשה שפני' בדי לחרחר ריב ומדון בעת ההיא... על כן, כל איש מבין כשיראה איזה מכשול וחסרון בענינים של הבית לא ישם אשמה על אשתו ומשרתיו לריב אתם, אלא יתן אל לבו התנצלות הזאת שכתבנו כי אמת הוא, ואז ישתוק ולא יריב אתם ולא יתבעס'י, וטוב לו בעולם הזה ובעולם הבא, עכ"ל כ"ה.

וכבר איתא בזה"ק (עיי' תיקו"ז מ"ח) לפרש מה שנאמר 'לא תבערו אש' - 'לא תבערו אש הכעס בכל מושבותיכם ביום השבת', וכן כתב 'בעל הטורים' לא תבערו אש - אמר הקב"ה, אור שלי (פי' של גיהנם) שובת בשבילכם, גם אור שלכם היא שובת. הוסיף על כך בספה"ק (עיי' 'תומר דבורה' להרמ"ק פ"ב), שהגם שמותר לו לאדם להראות פניו בכעס לצורך מצוה לחינוך הילדים אשר חננו ה', אמנם שבת היא יום מנוחה ואסור לו להיות בכעס אפילו כלפי חוץ, וזהו שאמר לא תבערו אש בכל מושבותיכם - אל תבערו אש הכעס בכל מקום שהוא, ואפילו אותה 'העמדת פנים' שהיא מראה כעס רק על פניכם מבחוץ ג"כ לא תבערו.

'ודברי תורה צריכים חיזוק' ביותר בפניא דמעלי שבתא, וכמו שכתב הגה"ק ה'בן איש חי' זי"ע (פר' וירא פרשה שניה א) בשם הגה"ק החיד"א זי"ע (מורה באצבע ק"מ), בעלות המנחה ב'ערב שבת' הוא עת מסוכן למחלוקת

כב. וכבר כתב ב'ספר חרדים' (פס"ו ו) 'מי שאבד לו פרח, היתכן שבעיצונו וכעסו ישבור כלי ששווה אלף פרחים... לכן סבול בשמחה כהלל כל הבא עליך'... ומעתה כל איש חכם ונבון יעמיד על כף המאזניים את ה'רווח' שיש לו על ידי הכעס, ולעומת זאת ההפסד הגדול, הן בשבירת לבבות אנשי ביתו שהם שווים הרבה יותר מאלף פרחים... והן את הפסד הפרנסה לכל ששת ימי המעשה. כג. וכה כתב הרה"ק ה'עטרת צבי' זי"ע מזידיטשוב (עיי' סידור 'בית מנוחה' כניסת השבת סק"ז) 'קבלה בידינו לגרש השטן הזה לפרוס מפה על השולחן קודם חצות'.

עוד 'סגולה' לגרש את השטן המחרחר ריב מצינו בדברי השל"ה הקדוש (מסכת שבת, נר מצוה אות ד), וז"ל, כתב בעל 'ראשית חכמה' בספר 'תוצאות חיים' וזה לשונו, מורי נ"ע כתב שיפנה קורי עכביש מהבית בערב שבת, לסוד הרמז, ויתקן הבית בנרות דולקות ומטה מוצעת, עכ"ל. ואני הולך רכיל אגלה סודו וכו' 'והוא סוד הקליפות שרצונם למנוע שלום בית, והם המה העכביש שצריך לפנותם מהבית, ע"כ. (ועיי' ש'האר"י בזה). וע' ב'כף החיים' (סי' ר"נ סק"י) שהוסיף 'יש לזהר לפנותו קודם שעה חמישית, משום דמשעה חמישית ואילך נכנסת הארת שבת'.

כד. פעם אחת נסע הרה"ק ה'בית אהרן' מקארלין זי"ע עם בנו הרה"ק ר' אשר מסטאלין זי"ע בערב שב"ק לפנות בוקר, בהגיעם סמוך לעיר ראו מרחוק את העשן היוצא מהיסק התנורים שעקרות הבית כבר הסיקו לצורך הכנת מאכלי שבת קודש, נענה הבית אהרן ואמר לבנו בזה"ל 'זעה, די מלאכים וואס גייען ארויס פון דעם רויך פון דיא קוימענס' - ראה נא את המלאכים היוצאים מהעשן היוצא מהארובות הקבועות בגגות הבתים, ודע, שהנשים מרוב יגיעה בעבודתן להכנת צורכי שבת קודש היו יכולות להגיע למדרגת רוח הקודש נאר מיט זייער ירגוזן מאכן זייא דאס קאליע [- אלא, שעם ה'ירגוזן' - הכעס וההקפדות, הן מקלקלות את הכל].

כה. סיפר הגה"צ רבי משה אריה פריינד זי"ע גאב"ד ירושלים עיה"ק מה ששמע מחמיו, שפעם נסע עם רעהו לשפוך שיח על קברי הצדיקים בגולה, בהגיעם לבית החיים העתיק בעיר לעמבערג, ראו שעל מצבה אחת חרוט 'פה נטמן פלוני בן פלוני צדיק נסתר', ויתמהו מי האיש הטמון כאן ומה מעשיו, ע"כ, פנו השניים אל הנהלת החברה קדישא לשאול על כך, לאחר שנתנו מתת יד הגונה הסכימו אנשי חברה קדישא לפתוח בפניהם את פנקסי החברה הנושנים, ומצאו את דבר המעשה, וכך הוה, רבה של לעמבערג שהיה צדיק נשגב וקדוש עליון, הלך כדרכו לטבול בערב יום השבת קודש, בעודו עומד בבית המרחץ ניגש אליו אחד מיהודי העיירה, שהיה עני מרוד וכמעט אינו נראה, והיכהו חלושות על כתפו עם המטאטא שבידו ואמר לו, הנה בשבוע זה צמת היום וגם מתמול שלשום, דע לך שגם אני צמתי כן, לאחר דקות מספר היכהו שוב ואמר לו הנה בשבוע זה התענית 'תענית הפסקה' משבת

באר הפרשה - פרשת ויקהל-פקודי - החודש

שבת שבתון לה' - ש'נת ב'ו ת'למוד

שהביא הטור (סימן ר"צ) בשם המדרש 'אמרה תורה לפני הקב"ה, רבש"ע כשיכנסו ישראל לארץ זה רץ לכרמו וזה רץ לשדהו, ואני מה תהא עלי, אמר לה, יש לי זיווג שאני מזווג לך ושבת שמו, שהם בטלים ממלאכתם ויכולין לעסוק בך'. ולפי זה יש לבאר דהכי קאמר, ששת ימים תעשה מלאכה, אך וביום השביעי יהיה לכם קדש לעסוק בו בדברי תורה^י, וזהו שאמר וביום השביעי יהיה לכם קדש, שהכוונה היא ש'ביום השביעי יהיה

בפרשתן (ויקהל לה ב) 'ששת ימים תעשה מלאכה וביום השביעי יהיה לכם קדש שבת שבתון לה'', דקדק הגה"ק רבי חיים ויטאל זי"ע (עץ הדעת טוב) שלכאורה היה צריך לומר 'יום השביעי יהיה לכם קדש' ומתו שאמר וביום השביעי יהיה לכם קדש. אלא הביאור הוא על פי מה שאמרו חז"ל (ירושלמי שבת פט"ו ה"ג) 'לא נתנו שבתות לישראל אלא לעסוק בהן בתורה^י, וכמו

לשבת, דע לך שגם אני צמתי כן. אמנם הנפקא מינה בינינו הוא, שאתה בבואך מבית הכנסת לאחר תפילת ליל שבת ולאחר כל השבוע שלא טעמת מאומה, תאכל בשר ודגים וכל מטעמים, ואילו אני בבואי לביתי לא אוכל כי אם פת קיבר במלח ומים לחץ, ודע לך, שבאם תבוא בליל שבת ותראה שחתול אכל את הדגים שהיו מוכנים עבורך ותעלה חמתך ותבוא לידי משהו של כעס, שוב אין שום ערך ושוויון לכל התענית הפסקה שהתענית.

ויהי כבוא הרב לביתו בליל שבת קידש על היין וכבר באה שעת אכילת הדגים אמרו לו בני ביתו שחתול אכלם, נזכר מיד הרב במה שאמר לו העני בבית המרחץ, ולא כעס כלל, אז הבין שזה העני אינו איש פשוט כלל וכלל, וודאי קדוש עליון הוא, שלח הרב את משמשו אל ה'צדיק הנסתר', אמר לו מיד ה'צדיק נסתר', הנה בשעה שצדיק נסתר בא לידי גילוי עליו להסתלק מן העולם תיכף ומיד, ובאם היה הרב בעצמו בא הנה היה באפשרותי ללמוד רזי עולם בעת הזאת, וישב המשמש את הדברים אל הרב, כשמוע הרב את דבריו רץ בזריזות אל ביתו של ה'צדיק נסתר' אבל כבר לא הספיק לדבר עמו לאחר שכבר שבק חיים לכל חי, לאור מעשה זה טמנוהו בחלקה חשובה וחרטו על מצבתו בציווי הרב פה נטמן פלוני ופלוני צדיק נסתר. נמצאנו למדים ממעשה נורא זה, שאותו צדיק נסתר היה מוכן להתגלות, ואף להסתלק בגין כך מן העולם, וכל זאת למנוע מהרב 'כעס' אחד, כי מידות רעות בכלל, ומידת הכעס בפרט מוציאים את האדם מן העולם.

לדין ייאמר, גם אם 'חתול' בדמות בן אדם 'אכל' את שלך וכיו"ב אל תכעס - שלא תאבד טובה הרבה. כו. ידועים דבריו של הגה"ק ה'בן איש חי' זי"ע (בן איש חי שנה שניה פרשת שמות), וז"ל, ובזה מובן הטעם שארז"ל 'לא נתנו שבתות לישראל אלא לעסוק בהם בתורה', והיינו כי ישראל יש בהם כח לבנות בנין רוחני ועליוני ע"י עסק התורה, ולכך נקראו בנאים (שבת קיד.), וכמו שאמרו חז"ל (ברכות סד.) עה"פ (ישעיה נד יג) וכל בניך למודי ה' ורב שלום בניך, וזה הבנין שבונים אותו ע"י עסק התורה הוא נעשה בחלק עוה"ב, ולכן בשבת שהוא מעין עוה"ב כמ"ש חז"ל צריך להרבות בו בעסק התורה כי אז יצליחו בו יותר בבנין הרוחני, ולכן כתבו המקובלים ז"ל, דגדול הפועל הנעשה מעסק התורה ביום שבת אלף פעמים יותר מן הנעשה מעסק התורה של ימי החול...

הגה"צ רבי אליהו לאפייאן זצ"ל (לב אליהו ח"ב עמ' 38) מביא דברים עצומים ששמע מהגה"ק ה'חפץ חיים' זי"ע על מעלת וגודל השכר של לימוד התורה ביום השבת, וז"ל, שקולה שבת כנגד כל התורה כולה, לכן כל מצוה שעושים בשבת שוה תרי"ג, ולפי הגר"א שכל אות בדברי תורה ובלימוד התורה היא מצוה - כשעושים זאת בשבת מכפילים כל אות בשש מאות ושלוש עשרה פעמים, א"כ כשהאדם יושב ולומד בשבת הרי אין סוף למצוות שיכול לבוא לזכותו. ואילו הרה"צ רבי אליהו ראטה זצ"ל אמר בשם הרה"ק רבי שלומ'קה מזוועהיל זי"ע כי דף גמרא בשבת שווה בערכו לחמש מאות דפי גמרא בימות החול, וכן פרק תהילים אחד בשבת שקול כנגד חמש מאות פרקי תהילים בימות השבוע (הובא בספר איש חסיד היה עמ' שג).

כז. וכבר איתא בספה"ק שקדושת השבת מסייעת ביותר להשיג עומק הבנת התורה, וכמו שנאמר ב'אגרת השבת' לבעל ה'אבן עזרא' בכל יום ימצאו שערי תבונה, וביום השבת יפתחו מאה שערים, וכן כתב ב'שיטה מקובצת' (ביצה טז.) שעל ידי הנשמה יתירה 'חל עליו שפע אלוקי ושכל יותר לעסוק בתורה ולעיין במעשה ה'', וכך כתב גם ה'דרישה' (או"ח סי' תל סק"א) וז"ל, גם יום השבת הוא המוכן ומזומן ללמוד בו שיש לו סגולה מצד יתרון הנפש שבאדם בשבת להועיל לכל מבקש תורה, עכ"ל.

וכך העיד על עצמו הגה"ק ה'חזון איש' זצ"ל, שביום השבת היה יורד לעומקא דשמעתתא ונגלים לו תעלומות שהיו סתומים וחתומים בפניו בימות השבוע.

לעבודתו ית"ש. ואל יאמר האדם, מה לי ולהתחדשות, היאך אתחדש ובמה אתחדש, ידעתי גם ידעתי את שפל מצבי - כבר אבד סברי ותוחלתי, כיצד אתעלה מעל מצבי, ישמע לדברי הרה"ק ה'בית אברהם' זי"ע (שבת החודש ד"ה ויאמר ה') 'החודש הזה לכם' - היא המצווה הראשונה שה' צוה אותם, ואמרה להם (מצווה זו) עוד בהיותם בארץ מצרים, להורות בזה, שאיש יהודי הרוצה להתקרב להשי"ת לא ימתין עד שיצא מבין התאוות והטומאה שהוא משוקע בו, אלא בעוד היותו תחת 'מצריו' - משוקע במ"ט שערי טומאה ובנילולי ע"ז יתחיל כבר בעבודתו יתברך ל"א.

ולבן ההתחדשות היא מצוה הראשונה שנצטוו בה ישראל, כי היא יסוד לכל היסודות והעבודות, לבל יתייאש אף אם מצבו קשה ושפל, כי לעולם יש בידו להתחדש כבריה חדשה.

ואולי לכן נמשלו בני ישראל ללבנה (שוח"ט תהלים כב יב), דהרי הלבנה מתמעטת וחוזרת ומתחדשת מדי חודש בחודשו, וזאת אשר הראה הקב"ה למשה רבינו את הלבנה בהתחדשותה ואמר לו 'בזה ראה וקדש' (רש"י פסוק ב, מ'מכילתא) בהתחדשות הלבנה מתוך מיעוטה וקטנותה, כך על בני ישראל להתחדש תמיד אף מתוך מיעוט וקטנות ל"ב.

לכם עסק בתורה הנקראת קדש, ורמו לדבר כי 'קדש' הוא כמניין ד"ת שהוא ר"ת דברי תורה^כ.

וכך איתא בתנא דבי אליהו (רבא, פ"א) 'אמר להם הקב"ה לישראל, לא כתבתי לכם בתורתי (יהושע א ח) לא ימוש ספר התורה הזה מפיד', אף על פי שאתם עושים מלאכה כל ששה ימים, שבת יעשה כולו תורה^{כז}, מכאן אמרו ישכים^ל אדם וישנה בשבת, וילך לבית הכנסת ולבית המדרש ויקרא בתורה וישנה בנביאים ואח"כ ילך לביתו ויאכל וישתה' וכו'.

וכך פירש האלשי"ך הק' במה שנאמר (לעיל כ ח) 'זכור את יום השבת לקדשו, וז"ל, לא בלבד לשבות ממלאכה, כי אם לקדשו, להוסיף עליו קדושה על ידי פרוש עצמך מעסקי העולם, פירוש להתבודד בו בקדושת התורה וסודה, עכ"ל. וכבר כתב רבינו בחיי (שמות כ ח) וז"ל, וכן אמר דוד (תהלים קיש צו) 'מה אהבתי תורתך כל היום היא שיחתי', היה לו לומר 'בכל יום', אלא שרומז על היום המיוחד הוא השבת שהיה מתענג בו בעסק התורה כל היום.

בארץ מצרים החודש הזה - כח ההתחדשות אף מעמקי שאול וטומאת מצרים

צדיקי הדורות הגידו במעלת 'שבת החודש' אשר סגולתה ותפקידה להתחדש כבריה חדשה

כח. הוסיף הגה"ק ה'כף החיים' זי"ע (בספרו יגל יעקב עה"ת) לפרש עפ"י מה שנאמר 'וביום השביעי יהיה לכם קדש', כי 'לכם' היינו לטובתכם ולהנאתכם, שע"ז תזכו לטובת עולם הזה ועולם הבא.

כט. חידוש נפלא כתב הרה"ק ה'שפת אמת' זי"ע (תולדות תרמ"ח) לבאר בהא דאיתא (אבות ג ה) 'כל המקבל עליו עול תורה מעבירין ממנו עול דרך ארץ', וז"ל, הגם מי שצריך לעבוד על פרנסתו מ"מ נתן לנו השי"ת מצות השבת שהוא יום מנוחה, וכדאיתא שבת יעשה כולו תורה, וכל סוחר צריך להיות מקבל עול תורה ביום השבת ובכח זה מעבירין ממנו עול דרך ארץ בימי המעשה, עכ"ל.

ל. אין לך תענוג גדול יותר מלימוד התורה בשבת, ובפרט בצפרא דשבתא קודם התפילה, וכמו שהפליג ה'חזון איש' זצ"ל ואמר, שאם גוי היה יודע ומרגיש הטעם הנפלא שיש בלימוד דף גמרא קודם התפלה בשב"ק היה בא להתגייר לחסות תחת כנפי השכינה, ולדין שאנו מודים להקב"ה בכל יום 'שלא עשני גוי', ומשבחים לה' שאנו בני אברהם ויצחק ויעקב, ואין אנו זקוקים לגיור ממדרגת גוי לישראל, על אחת כמה וכמה שעלינו להתגייר בענין זה, ולקבוע זמן ללימוד תורה בשבת קודש בהשכמה, ותהא מתוקה בפינו מדבש ונפת צופים. וידוע מה שאמר הרה"ק בעל ה'בית אהרן' זי"ע מקארלין (בית אהרן קמ"ד). 'ללימוד גמרא בחול קודם אור היום הוא בחי' גן עדן התחתון ובשבת קודם אור היום הוא בחי' גן עדן העליון', והוסיף בלשון קדשו, 'איר זאלט לערנען א דף גמרא בעיון בשבת קודם התפלה וואלט דער נשמת איין אנדער פנים געהאט'.

לא. וכבר אמרו על דברי חז"ל (הובא רש"י בראשית א כ) 'כל דבר שאינו גבוה מן הארץ קרוי שרץ' כי כל עוד שאין האדם מתחזק להתרומם אפילו מעט מעל לארץ אינו קרוי 'אדם' אלא 'שרץ'. כי עיקרו של האדם הוא ההתרוממות מעל גבי הקרקע.

לב. אמרו חז"ל (ברכות ד:) 'כל האומר 'תהלה לדוד' בכל יום שלש פעמים, מובטח לו שהוא בן העולם הבא', בדרך צחות היה מפרש הגה"ח רבי זלמן בריזל זצ"ל, כי הרי אנו מסיימים פרק זה בפסוק (קטו יח) 'ואנחנו נברך י-ה

עצבות על חטאיהם הראשונים, ורק עי"ז יזכו שתשרה שכינה במעשי ידיהם, שאין השכינה שורה אלא מתוך שמחה (שבת ל:).

ויזכור שאין שום מצב בעולם שאי אפשר לעלות משם לדרך המלך, ואף אם נמצא בשאול תחתיה אפשר לו לעלות במעלה ההר. וכבר אמר הרה"ק היסוד העבודה זי"ע בפסוק (תהלים קמה יב) 'להודיע לבני האדם גבורותיו, דקאי על האדם, שעליו להודיע לעצמו שכוחות עצומים טמונים בו, וכל עבודתו היא להוציאם מהבחי אל הפועל'.

וזה הביאור בדברי הגמרא (שבת קמו:): 'רבי אלעזר בן ערך איקלע לעיר 'פרוגיתא' שהיין שם היה משובח מאד, נמשך ר"א אחריהם ושכח את כל תלמודו, כאשר חזר לבני הישיבה רצה לקרוא בספר התורה, משבא לקרוא 'החודש הזה לכם' אמר 'החרש היה לבס', התפללו עליו חבריו החכמים, ונזכר בתלמודו. מכאן למד הרה"ק ה'חווה' מלובלין זי"ע, שגם מי ש'החרש היה לבס' ולבו אטום וסתום לכל דבר שבקדושה, כדוגמת החולה שלקה בליבו שהוא עיקר חיותו (הלב עיקר חיותו של האדם), והרי אם יסתם לבו אי אפשר להתקיים ולעמוד לפניך אפילו שעה אחת, מכל מקום בפרשת החודש יש גם בידו לחדש את לבו כבריה חרשה ממש (הובא באמרי הר"ם בא, משמו).

בעניין זה ביאר הרה"ק ה'תפארת שלמה' זי"ע דכתיב בפרשתו (פקודי לט מג) 'ויברך אותם משה', ופירש רש"י, 'אמר להם יהי רצון שתשרה שכינה במעשה ידיכם, ויהי נועם ה' אלוקינו עלינו ומעשה ידינו כוננהו', ומבאר, 'כי הנה מבואר בזה"ק כי כמה וכמה מקטרגים העומדים לבלבל את האדם, ובשעת העבודה ותורה ומצוות מביאים אותו לידי עצבות ומרה שחורה, ומחפים עצמם בכוונה לשם שמים, לאמר, אתה בן אדם למה תכניס את עצמך לעבודה הקדושה הזאת ואתה מלא עוונות ופשעים חלילה, הירצה ה' מידך וכהנה רבות בהזכירו עוונותיו רק בשעת תורה ותפילה, אמנם על האדם לדחות מחשבות אלו, ולעבוד את ה' מתוך שמחה והתחזקות, וכמו שאמר דוד המלך ע"ה (תהלים קיח י-י) 'כל גוים סבבוני בשם ה' כי אמילם וכו', דחה דחיתני לנפול וה' עזרני וכו', לא אמות כי אחיה ואספר מעשי קה', שאותם ה'גוים' סבבוני להפריעני מעבודתו ית' והמה מתפארים בשם ה', כאילו אין כוונתם אלא לשם שמים, אך איני שומע להם אלא 'אמילם' - אחתוך ואדחה אותם מעלי. ועל כך הורה דוד ואמר דחה דחיתני לנפול בידם אך ה' עזרני והצילני מהם, ולא אמות - 'לא אעשה המצוות בעצבות בבחי' מיתה כי אם בחיות ושמחה ואספר מעשי י-ה'. ובוה יתבאר מה שבירך אותם משה, יה"ר שתשרה שכינה במעשי ידיכם, והיינו שיעשו את העבודה מתוך שמחה ולא מתוך

מעטה ועד עולם הללוי-ה', ואכן מי שאומר ג' פעמים ביום מעטה - פירוש 'פון יעצט בין איך א נייע זלמן' (העבר אין, ומעטה הנני 'זלמן' חדש, ונקט זלמן כי כך היה שמו ובאמת הוא נוגע לכל אדם איש איש 'בשמו' הטוב יבורך), לכן מובטח לו שהוא בן עולם הבא.

כה אמר הרה"ק ממאכנובא זי"ע בשם אביו לרמז בלשון (שאומרים בהגדה של פסח) 'מתחילה עובדי ע"ז היו אבותינו ועכשיו קרבנו המקום לעבודתו', המתעסק בעבר ו'מתחילה' אין זה אלא ע"ז, אולם האומר 'מעכשיו' זהו הכניסה וההתקרבות לעבודתו ית'.

לג. שמעתי מאחד מבני החבורה והוא ירא"ש מרבים וצדיק נשגב, שבאחד ממסעותיו הגיע לארגנטינה בשליחות קודש, באחד הימים לשהותו, לקחו אחד מהנגידים ל'גן החיות', וראה שם דבר פלא, כי נוהגים המבקרים להאכיל בשר חי בפי ה'אריות' כשהם עומדים בסמוך אליהם ללא חת וללא מורא כלל וכלל. כי אריות הללו מתייחסים לבני האדם בנימוסים ובדרך ארץ שלא מעלמא הדין, ויתמה האיש בפני מארחו, והרי ידעתי מימי נעורי, כי ארי מסוכן הוא לטרוף את המין האנושי בעודו בחיים, כיצד המה שותקים ואינם נוגסים בבני אדם, ואפילו אינם נובחים ופוצים פיהם, אלא כ'ילדים טובים' מקבלים מאכלם מידי המאכילים אותם.

ענה לי האיש, אריות הללו גדילים מיום הוולד עם כלבים, מאבוסם גם יאכלו, ואינם מעלים בדעתם כי יש להם כלל כוחות, והרי הם אריות החושבים את עצמם כבעלי כח של כלבים... ואינם יודעים ש'אריות' המה... ואינם יודעים כי בכוחם לקרוע את העומד לפנייהם בין רגע... אף אנו ח"ו שאנו כבני אדם לא נכיר שיש לנו כוחות אדירים של בני אדם... אשר בידנו להעפיל גבוהה עד מאד, ולא נסתפק להיות נחשלים אחרי... אלא ידע האדם את גבורותיו, יעלה ויעפיל לרום המדרגה ללא התפעלות מהנפילות המדומות אשר היצר מדמה לו כי חלש הוא.

שרוצה לצאת מטומאתו ולהתחדש (כמו שבמצרים לא הועילו להתחדשות על מי שלא השביל לחזור בתשובה, שמתו בשלושת ימי אפילה). ועל בן עלינו לדעת, שמצד אחד יש כאן זמן מוכשר להתחדש כבריה חדשה, אך לאורך ניסא תביעה גדולה היא לאדם שימלא שעת הכושר זו כדבעי^ל.

נראות מצינו בדברי הרה"ק העבודת ישראל ז"ע (החודש ד"ה ראשון) לפרש מה שנאמר 'ראשון הוא לכם לחדשי השנה', שהנה 'בניסן הקב"ה מחליף הממונים והשררים העליונים להראותם שכולם ברשותו ית"ש' לו, ועל כך נאמר (שמות י"ה) 'ואתם תהיו לי ממלכת כהנים וגוי קדוש' - שאתם תמליכו את השרים העליונים ע"י עבודת הקודש, וזהו שנאמר ראשון הוא לכם, 'ראשון היינו הקב"ה וכדכתיב (ישעיה מד ו) 'אני ראשון ואני אחרון', וכביכול 'ראשון' הוא לכם, שאתם תוכלו להנהיג את כל העולמות, לחדשי השנה - להתחדשות של כל השנה, שיכולים להפוך לכל הטובות והישועות.

יה"ר שנזכה לחדש כליותינו לעבדו בלבב שלם, ואור חדש על ציון תאיר ונזכה כולנו במהרה לאורו.

ראשון הוא לכם - ראש חודש ניסן

מה נכבד ונשגב יום ראש חודש ניסן^ל, וכמו שכתב הרה"ק ה'בת עין' ז"ע (דרוש לפר' החודש) בזה"ל, בכל שנה כשמגיע העת ויום שנברא בו העולם ויום שהוקם בו המשכן, אז הקב"ה מחדש העולם להאיר אור אלוקי על בריותיו - על ישראל עם קדושו, והוא ר"ח ניסן, וכשמגיע בכל שנה ושנה עת ויום שהוקם בו המשכן אז נעשה בפרט כל אחד ואחד מישראל בחי' משכן וכו' וה' משרה שכנינתו בתוך כל אחד ואחד מישראל. והארה זו נעשה בכל שנה ושנה בשישראל עושים תשובה ומתחרטים על הרע שעשו מקודם, ומקבלים על עצמם לטהר ולקדש את עצמם וכו', אזי ה' א-ל רחום מאיר עלינו ברוב חסדו את אור ה' אשר היה אז בעת ויום הוקם המשכן. עכ"ל^{לה}.

בעין זה איתא ב'שם משמואל' (פר' משפטים תרע"ה), כי בר"ח ניסן הפיח הקב"ה חיים חדשים לכל אחד ואחד, וכך נשאר לדורות - בכל שנה ושנה בר"ח ניסן ניתנים בלב ישראל חיים חדשים, אך זה מועיל רק למי

לד. בליל ר"ח ניסן שנת תשמ"ז לפ"ק התקיימה שמחת נישואין בעי"ת בני-ברק, בהיותי בחתונה שאלתי אחד מידידי מי קבע יום חתונה בר"ח ניסן, בזמן שהכל עסוקים בהכנות המרובות לפסח הקרב ובא (בימים ההם עוררה חתונה בזמן כזה תמיהה), נענה אחד מבני המשפחה שהרה"ק רבי משה מרדכי מלעלוב ז"ע הוא אשר קבע את תאריך החתונה (באותה שעה כבר נשבה ארון האלוקים, ונשמתו הקדושה עלתה בסערה השמימה באותה שנה ביום כ"ד לחודש טבת), כי בימי חנוכה שאלו אותנו המחותנים מתי לקבוע את יום החתונה, והוא השיב להם 'ראש חודש ניסן איז די שענסטע טאג פון יאהר'... (ר"ח ניסן הוא היום המיוחד ביותר מכל השנה כולה), וכבר אמרו (שבת פז:): 'אותו יום נטל עשר עטרות'.

לה. ידועים דברי חז"ל (פסיקתא רבתי פ"ו) שבכ"ה בכסלו נגמרה מלאכת המשכן, והיה מקופל עד אחד בניסן, כמו שנאמר (שמות מ ב) 'ביום החדש הראשון באחד לחדש תקים את משכן אהל מועד', ולכאורה צ"ב, מדוע המתינו עד ר"ח ניסן ולא הקימו את המשכן מיד לאחר שסיימו את מלאכת בנייתו. ומבאר הרה"ק ה'נתיבות שלום' ז"ע (מכתבי קודש, מכתב כה) כי הנה הקמת המשכן היה תיקון על חטא העגל, ומאחר שהיה הפגם כ"כ גדול ונורא עדיין לא הגיע זמן התיקון, על כן לא היו יכולים להקים את המשכן רק בראש חודש ניסן שבו יש התעוררות הרחמים לחדש את העולם למעלה מכל החשבונות.

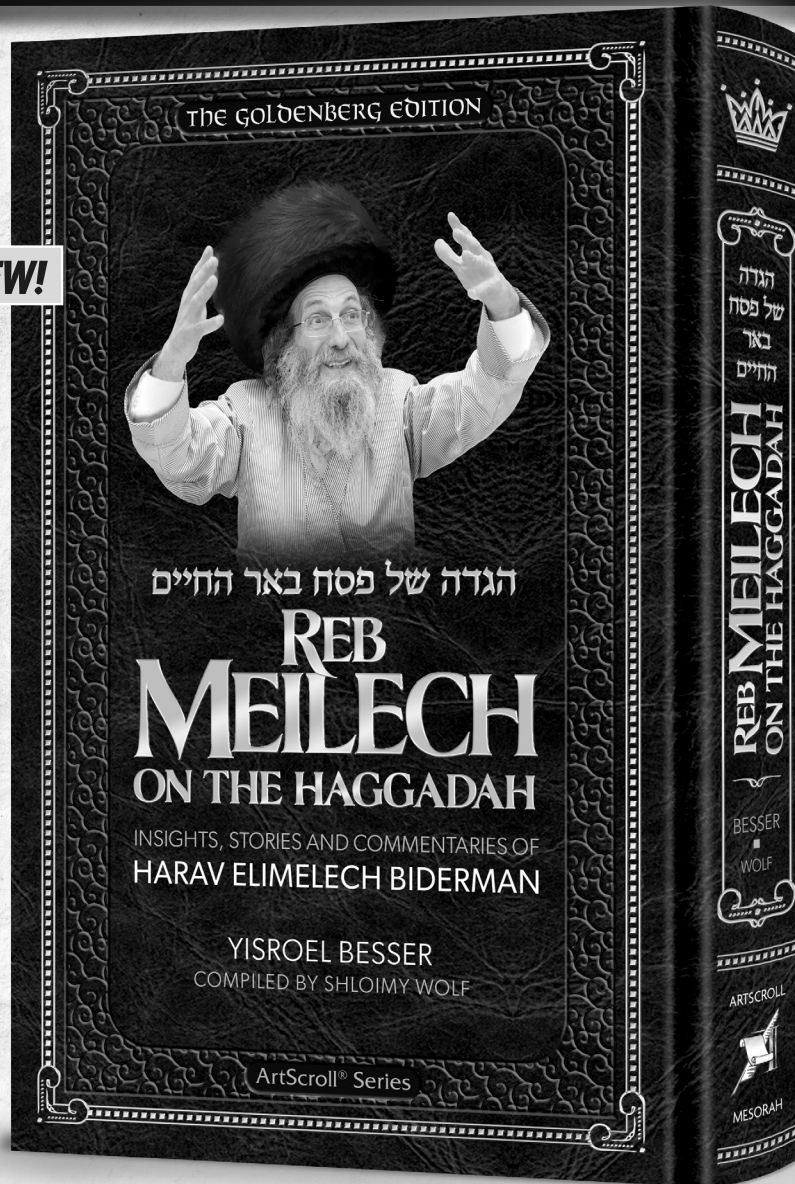
ולדין ייאמר, גם אם מרגיש בנפשו שחרב ה'משכן' שלו, אבד סברו וכבר אין בידו לחדש אורו כבראשונה, הרי עתה הוא הזמן המסוגל ביותר לשוב להקים את ה'משכן' הפרטי.

לו. וכבר פירש הרה"ק ה'שפת אמת' ז"ע (ליקוטים) במאמר חז"ל (ר"ה ב.) 'באחד בניסן ראש השנה למלכים' - לקבלת עול מלכות שמים.

לז. הרה"ק ה'דגל מחנה אפרים' (בא ד"ה למה) מביא ששמע את זקנו מרן הבעש"ט הק' ז"ע אומר בחודש ניסן ל'המגיד המפורסם מטורטשין' שהרי אמרו חז"ל 'באחד בניסן ראש השנה למלכים', ואז מתמנים כל השרים והשלטונים שבעולם, ועל כן עתה הוא העת להתפלל להטות לב המלכות עלינו לטובה.

Bring Reb Meilech's Messages of Hope, Emunah and Joy to Your Seder!

NEW!

by YISROEL BESSER

Reb Meilech Biderman has touched all of Klal Yisrael with his messages of *chizuk*, bringing us uplift and hope, filling us with confidence that we can make good things better. His weekly shiurim are followed by tens of thousands.

Now, **Reb Meilech on the Haggadah** brings his message of emunah and hope to our Seder table.

ARTSCROLL

באר
החיים

אגעד אנק

על פרשת השבוע

פרשת ויקהל - פקודי תשפ"ג

כל הזכויות שמורות למו"ל. אין לקרוא בזמן התפילה וקריה"ת

בס"ד, בכל ענייני הגיליון ניתן לפנות לדוא"ל: g.agedank@gmail.com

מחמת שקרנו עור פניו, וחשש שמא נחלשה דעתם שאין להם את קרני ההוד, לזאת חיזק אותם שיש שבת קודש, כולם תזכו לקרני ההוד, ויתרה מזאת, כשתעסקו במלאכת המשכן, אפי' רק תתחילו לעסוק בכך, שוב יחזרו לכם קרני ההוד. ולזאת נקהלו כולם אל משה, כי דרכו של בעל האבדה לחזור אחר אבדתו, כיון שקירון עור הפנים לא היו של משה אלא של בני ישראל, ממילא נקהלו אצל משה, כי צריך לנסוע להצדיק לחזר על אבדתו. (הגרמ"י רייזמן)

ששת ימים תעשה מלאכה וביום השביעי יהיה לכם קדש שבת שבתון לה' כל העשה בו מלאכה יומת: (לה, ב)

ככמה מהמפרשים מביאים לפרש את הפסוק "יהיה לכם קודש" עפ"י דברי הגמ' "חציו לה' וחציו לכם", שכאן מזהיר הפסוק שגם את ה"לכם" תעשו קודש, דהיינו שגם כשמענג את עצמו בשבת שיהיה זה "לכבוד שבת" ולא לכבוד עצמו.

בספה"ק "תולדות יעקב יוסף" (פרשת כי תבא אות א) מביא בשם הבעש"ט, "שמעתי ממורי": משל לבן מלך שנשתלח למרחקים לכפר אחד שדרים שם אנשים נבערים פחותי ערך, ובהאריך הזמן שמה, הגיעו יום אחד מכתב מאביו המלך. רצה בן המלך לשמוח בו מאד, אך חשש מבני הכפר שילעגו עליו באומרם מה יום מיומים ושמחה מה זו עושה. מה עשה בן המלך, קרא לבני הכפר וקנה להם יין ושאר מיני יין המשכרים עד ששמחו העם ביין, והתחילו כולם לרקוד ולשמוח, הם על היין והמעדנים והוא על שמחת המכתב מאביו, ודפ"ח. והנמשל מובן, כי הנשמה שמחה עם בא השבת, אבל מה תעשה שהגף אינו מבין לשמחה זו מהיא עושה, לכן נותנים סעודה טובה לגוף, ואז הגוף שמח מחמת האוכל והנשמה שמחה על השבת.

עוד בעניין הזהירות בקדושת השבת, מובא בספר "משלי יעקב" למגיד מדובנא, משל בעניין חובת האדם להקדיש עתותיו בשבת קודש קודש לה': המשל בזה לאחד שהרחיק נדוד ועזב את משפחתו וכל בית אביו לגור בארץ רחוקה, והיו עיניו נשואות וכלות אולי יראה איזה אורח הבא מעיר מולדתו בשביל לשאול את פיו על בני משפחתו, ולא עלתה בידו. לימים, בא עני אחד הסובב ומחזיר על הבתים. והנה כבואו אל ביתו הכיר בו שהוא מעיר מולדתו ושמח מאד לקראתו, ורצה להשתעשע עמו לשאול אותו על בית אביו ומשפחתו הכבודה, אמר לו העני "מדוע

ויקהל משה את כל עדת בני ישראל ויאמר אליהם אלה הדברים אשר צוה ה' לעשות אותם" (לה, א)

פירש"י למחרת יום הכפורים ע"כ. יש לומר בדרך צחות, דהנה בעונותינו הרבים ישנם אנשים באחינו בני ישראל שביום הקדוש באים לבית הכנסת ומתפללים ומתענים ומתודים, ועושים את כל מצות היום כדת וכדין כצדיקים ממש, אבל למחרת יום הכפורים שוכחים הכל מה שעשו אתמול וחוזרים לסורם לחיי היום יום, וזהו מה שאומר הפסוק "ויקהל משה את כל עדת בני ישראל למחרת יום הכפורים ויאמר אליהם אלה הדברים אשר צוה ה' לעשות אותם" שגם למחרת יום הכפורים חייבים לקיים את כל התורה ולא רק ביום הכפורים... (עוללות אפריים)

ויקהל משה את כל עדת בני ישראל.

ואילו בפ' כי תבא נאמר ויקרא משה לכל ישראל ויאמר אליהם, ויש להבין מהו הלשון ויקהל, ומהו הלשון ויקרא.

וביאר רבי שלמה קלוגר שיש שני דרכים לאסוף את הציבור, דרך אחד להסתובב עם מקרופון ולקרוא את כולם שיבואו לככר השבת, מתי מעט יבואו. אך יש עוד דרך, למשל אם יעמוד ר' יוסלה רוזנבלט בככר השבת ויתחיל לנגן בקול נעים, בלי שום מודעות ורמקולים, כולם יבואו לשמוע. הראשון הוא ויקרא' השני הוא ויקהל', כי ר' יוסלה אינו קורא, אלא מקהיל את העם סביבו את כל הציבור, לשמוע חזן כשר.

משה רבינו כשקרנו עור פניו, לא היה צריך לקרוא' להם, אלא נהיה מצב של ויקהל', לא שקראו להם, אלא כולם נקהלו והביאו את הילדים שיסתכלו על פניו של הצדיק, כך זה נראה כשזוכים.

וכ' הרש"ק בשם מדרש שיר השירים שקרני הוד שאיבדו בחטא העגל, הוחזר להם במעשה המשכן, וזהו שחורה אני ונאווה, שחורה אני במעשה העגל, ונאווה במעשה המשכן, כי חזרו קרני ההוד.

ומה שאמר האריז"ל שבשבת החזירים להם, כפי הנראה זה היה בין מעשה העגל למעשה המשכן, וכן היום כשאין לנו בבית המקדש, אנו זוכים לבחינה זאת בשבת קודש, אך כשהקב"ה יחזיר לנו את המקדש וכליו, יחזרו לנו קרני ההוד גם בימות החול.

וכן הובא בילקוט ראובני בפ' כי תשא אות פ"ו. ובזה פי' רש"ק שכיון שראה משה שכולם נקהלים אליו בלי שיקרא אותם, הבין שהסיבה הוא

שאלות לפי א' ב' על הפרשה - עם רש"י. (מהרב מ. אלינגר)

- א. כיצד נקראות "יריעות עזים" (לה, יא). ב. מה נקרא "נרות" (לה, יד). ג. הם היו משוקדים (לו, יט). ד. מהתכונות, שד' הוסיף לבצלאל (לה, לא). ה. המלאכה שהתפרשה בתורה, ממלאכות שבת (לה, ג). ו. מעשה העם, אחרי ההכרזה לא להביא עוד תרומות (לו, ו). ז. חצר נקראת בלשון זה, ולהיפך (לה, יז). ח. מה הם "מיתרים" (לה, יח) בן מרים (לה, ל). ט. חכמת נשים יתירה, בזה (לה, כו). י. למחרת, הקהיל משה את בני (לה, א). ב. היו כאלו מזהב והיו מבד (לו, ח). ל. במה תלויה הנדיבות (לה, ה). מ. כיצד נקראים "יריעות האהל" (לה, יא). נ. ממנה עשוי המכבר (לה, טז). ס. בזמן זה, השתמשו בבגדי השרד (לה, יט). ע. השימוש העיקרי במזבח החיצון (לה, טז). פ. צד-רוח (לו, כג). צ. חח= (לה, כב). ק. מעשה רשת (לה, יז). ר. ד' הטעין בצלאל (לה, לא). ש. ממיני הארזים (לה, ז). ת. כצורתה, עשוי לחם הפנים (לה, יג).

שאלות לפי א' ב' על הפרשה - בלי רש"י. (מהרב מ. אלינגר)

- א. אורך השולחן (לו, י). ב. מחבר את קרשי המשכן זה לזה (לו, לא). ג. מחלקי המנורה (לו, יז). ד. שבטו של אחיסמך (לה, לד). ה. הביא תרומה- (רומם את נדבתו, למשכן) (לה, כב). ו. וישאר מזה עודף (לו, ז). ז. בו ציפו את הכדים (לו, ד). ח. סבו של בצלאל (לה, ל). ט. חוברו לרגלי השלחן (לו, יג). י. רגל (המנורה) (לו, יז). כ. בסיס (לה, טז). ל. מלאכת שבת המפורשת בתורה (לה, ג). מ. קבוצת יריעות מחוברת (לו, יז). נ. ממנו נעשו כל כלי מזבח החיצון (לה, ג). ס. מכלי המזבח (אינו לשיט) (לה, ג). ע. עליהם תלו את הפרוכות (לו, לח). פ. צד, רוח (לה, יג). צ. עומדות (להתפלל- ע"פ אונקלוס) (לה, ח). ק. חיבור בין היריעות (לה, יא). ר. מערכב (סממנים) (לו, כט). ש. תרגום של "חח" (לה, כב) מעין זה, נעשו הקרשים והעמודים (לו, לא). ת. נתינה, מנדבת לב (לה, ה)

הקב"ה רצה להעשיר את משה לא היה לו ממקום אחר להעשיר אותו אלא מהלוחות? ועוד מהו המיוחד שבלשון פסל לך?

אלא, הקב"ה רצה ללמד לנו כי בשביל להיות עשיר לא צריך לעזוב את התורה, עם התורה יכול להיות עשיר, רק דבר אחד צריך האדם לדעת: שעשירות היא רק פסולת - והעיקר היא התורה. ולא לעשות מהעיקר פסולת ומהפסולת עיקר.

(דרכי מוסר)

ויתנו את הפעמונים בתוך הרמונים וגו' (שמות ט, כה).

מזה מסתייע הרמב"ן לפרש שהי' הפעמוני' בתוך הרמונים ממש לא כפירש"י שהי' בין הרמונים אמנם מקרא שלאחריו מסייע לפירש"י דאמר פעמן ורמן פעמן ורמן, ולולי דמסתפינא הייתי אומר או"א דא"ח כי הי' פעמן בלא רמון ואח"כ רמון ופעמן בתוכו ואח"כ פעמן בלא רמון ואח"כ רמון ופעמן בתוכו וכן הי' על שולי המעיל סביב סביב והרמוז עפ"י דאחז"ל [ערכין ט"ז]. שמכפר על לה"ר, וני"ל דלאו דוקא המדבר רע על חברו אלא גם המדבר טוב על עצמו ומתפאר כך וכך עשיתי מע"ט היינו ממש כמו לה"ר על חברו ומי לנו גדול מנחמ"י נענש על אמרו זכרה לי אלהי לטובה [סנהדרין צ"ג ע"ב] ומכ"ש מי שאינו מתכוון אלא רק להתפאר, ע"כ הפעמוני' מכפרי' על לה"ר ורמונים עם פעמונים בתוכו מכפרי' על מלאי' מצות כרמון ומשמיעי' קול בחוצות. ועד"ו אמרתי רמו בפסוק פור נתן לאבינוי' צדקתו עומדת לעד [תהלים קי"ב] פי' כי בנתינת צדקה ישובח גם זה האיש המפאר עצמו שאפי' לנסות הקב"ה הותר [תעני' ט]. מכ"ש לפאר עצמו בזה וזהו פור נתן לאבינוי' פי"ר ר"ת פ'עמון ז'הב ר'מון פי' שמשמיע קול בנתינתו לאבינוי' מ"מ צדקתו עומדת לעד.

(חתם סופר)

כי ענן ה' על המשכן יומם ואש תהיה לילה בו (מ, לח)

האש שבערה מעל המשכן היתה מעליו גם ביום ולא רק בלילה - מסביר המהרי"ל מוואלקאווישק - אלא שביום לא ראו אותה מפאת הענן שכיסה על המשכן ועל האש.

מכאן עלינו ללמוד, שאש ההתלהבות בעבודת ה' אינה צריכה להיראות כלפי חוץ, אלא להיות כמכוסה ולבעור בתוך הלב פנימה.

על פי זה מבאר רבי סעדיה גאון את הפסוק בשיר השירים (ב' יד) "יונתי בחגווי הסלע בסתר המדרגה הראיני את מראיך השמיעיני את קולך" - כאשר "יונתי בחגווי הסלע" והאדם חבו' "בסתר המדרגה", מבקש הקב"ה "הראיני את מראיך השמיעיני את קולך", שכן אוהב דוקא את עבודת ה' הנעשית בסתר, הרחק מעין רואים.

(ומתוך האור)

בספר 'מילין חדתי' מביא לבאר ברעיון זה את מה שאנו אומרים: "בפי ישרים תתרום ובשפתי צדיקים תתברך ובלשון חסידים תתקדש ובקרב קדושים תתהלל". טעם השינוי לשון הוא לפי מדרגתם: "בפי ישרים" - הישרים המה מתפללים ומשבחים בפה, שנראה כלפי חוץ באופן גלוי לעין כל ולשמע כל אוזן, ומעליהם הצדיקים "בשפתי צדיקים" - בהצנע לכת ומשבחים רק בשפתיים. "ובלשון חסידים" - החסידים יותר צנועים ומשבחים ומהללים רק בלשון, "ובקרב קדושים" - הקדושים שהמה במדרגה גבוהה ויותר בהצנע לכת המה רק בקרב. כמו שכתוב (הושע יא) 'בקרבת קדוש'.

(מילין חדתי)

ככל אשר צוה ה' את משה (ט, לט)

כשהספיד מרן החפץ חיים את חתנו רבי צבי הירש לוינסון הביא את הפסוק הזה ושאל לכאורה ראוי היה להיכתב כאשר צוה ה' 'אותו', שכן בו דיבר הכתוב, אלא אצל משה רבינו לא היה קיים "אני", וממילא לא היה קיים גם "הוא", אלא שמצוי איזה יהודי בשם משה, שעשה כל מה שצוה ה' את משה זה....

(מובא בדרך שיחה)

אלה פקודי המשכן משכן העדת (לח, כא)

מובא במדרש (שמות רבה נא, ו): "ולמה עשה עמהם חשבון? הקב"ה יתברך שמו מאמינו, שנאמר (במדבר יב) 'לא כן עבדי משה בכל ביתי נאמן הוא', ולמה אמר להם משה בואו ונעסוק במשכן ונחשב לפניכם? - אלא ששמע משה ליצני ישראל מדברים אחריו... ומה היו אומרים? רבי חמא אמר, היו אומרים: 'חמי קדל דבריה דעמרם', וחברו אומר לו: 'אדם ששלט על מלאכת המשכן אין אתה מבקש שיהא עשיר?!' כששמע משה כך אמר להם: חייכם, נגמור המשכן אתן לכם כשבון, הוי 'ואלה פקודי המשכן'."

הנה נתבונן על מי מדברים כאן. מחד גיסא עומד משה רבנו, שהקב"ה המעיד עליו "בכל ביתי נאמן הוא", ומאידיך גיסא עומדים חבורת ליצנים, אפיקורסים, שפלים שבשפלים, שמתלוצצים על הגינותו של משה... וגם

תעצרני, הלא לעשות מלאכתי באתי הנה, לאסוף כסף, ולמה תגרום לי הפסד". אמר לו האיש, אם כן הגידה נא לי כמה עלה בדעתך לקבץ פה, אמר לו העני, ב' וג' זהובים. אמר לו האיש, הא לך ג' זהובים ושב עמי, הסכים העני ויעש כן וישב עמו והתחיל לספר לו עסק משפחתו ואודותיהם ושלוש בניהם. ויהי אך התחיל העני לספר נפלה עליו תרדמה והוא יושב ומתנמנם, ויאמר העני אחר כי זכיתי להיות לי מקום לנוח בו, אבקש את הבעל הבית ויתן לי מקום מנוחה ואשכבה ואישן... כעס עליו הבעל הבית ואמר הלא אנכי עשיתי אותך איש בטל היום הזה למען הפך טובתי למען תספר לי משלום משפחתי ועתה מה לך לנוח או מדוע תשכב ותרדם. הנמשל, הקב"ה נתן לאדם נפש עליונה חצובה מתחת כסא כבודו ונתרקה ממעונתה ובכל ימי השבוע גם כי הקב"ה משתוקק לשמוע טובות ממנה. אך האדם טרוד בעסקיו לכן הגביל להשתעשע עמו ביום השבת והספיק לנו בעבור זה ביום הששי לחם יומיים. למען נהיה נקיים ביום השבת מכל טרדה ונוכל להשתעשע בקרבת אלקים יתברך שמו ולשוש באהבתו. וזהו ששת ימים תעשה מלאכה ואתה טרוד בעסקי הגוף ואם כן וביום השביעי שבת לה' אלקיך, כלומר ליחד את היום ההוא רק לה' לבדו כי הוא נתן לך את המנוחה רק למען יהיה לו מקום להשתעשע עמך ולא שתתעדם בתנומות עלי משכב או בענינים אחרים וזהו שבת לה' אלוקיך. (ציוני תורה)

ששת ימים תעשה מלאכה וביום השביעי יהיה לכם קדש שבת שבתון לה' כל העשה בו מלאכה וגו' (לה, ב)

בש"ע סימן עו סעיף ג נוהגין לומר בתפלת ערבית "וינוחו בה" ובשחרית "וינוחו בו" ובמנחה "שבתות קדשך וינוחו בס", אמר אמו"ר מאוה"ג זצ"ל עס איז ביטער צו זאגן אזוי א פשט [מר לי לומר את הפירוש הבא] אבל בעוונותינו הרבים כך נוהגים רבים מאחינו בני ישראל. בכניסת השבת עומד הבעל הבית מסחרו ואילו האשה יושבת בביתה ומכינה צרכי שבת (וינוחו בה) - האשה לבדה נחה בליל שבת ואילו האיש מחלל את השבת (ביום השבת בבוקר עומדת האשה בחנות ואילו הבעל הולך להתפלל לבית הכנסת (וינוחו בו) - הבעל לבדו נח ואילו האשה מחללת את השבת) לפנות ערב בעת תפילת המנחה סוגרים את החנות והולכים לטייל האיש ואשתו (וינוחו בס - שניהם נחים)...

(בית ישראל - טויסיג)

ויצו משה ויעבירו קול במחנה לאמר איש ואשה אל יעשו עוד מלאכה לתרומת הקדש ויכלא העם מהביא: (לו, ו)

הגמרא במסכת ברכות (כח, א) מביאה שרבן גמליאל הי' מכריז ואומר 'כל תלמיד שאין תוכו כבדו לא יכנס לבית המדרש', ואיתא שם שהעמידו על זה שומר הפתח. מובא בשם החידושי הרי"מ ז"ל שהקשה דמנין הי' שומר הפתח יודע מי הוא אשר תוכו כבדו? ואמר, שבאמת השומר לא הי' מניח לאף אחד להכנס, (מסתמא הכוונה שלא הכניסו אלא אותם שהיו ידועים ומוחזקים בכשרות ומשאר העם לא הניחו אף אחד להכנס) אלא שמי שהי' תוכו כבדו כבר מצא עצה לעצמו האיך לדחוק ולהכנס עכ"ל. והנה בפרשת תרומה כתיב ויקחו לי תרומה ופירש"י לי לשמי, וא"כ היו הגזברים יכולים ליקח לתרומת המשכן רק ממי שנותן לשם שמים, וקשיא נמי דמהיכן ידעו הגזברים מי הוא הנותן לשם שמים? ולכן יש לומר דבאמת עשו כמו שעשה שומר הפתח של ר"ג ולא קבלו נדבה רק מהיחידים המוחזקים בכשרות, אולם אלו שרצו בלב שלם להביא נדבתם למשכן כבר ידעו האיך לדחוק ולהביא. ומי שרצה להביא באמת לשם שמים כבר מצא דרך לדחוק ולהביא וכענין הנ"ל. ויש לפרש בזה בדרך צחות מה דכתיב בפרשת ויקהל "איש ואשה אל יעשו עוד מלאכה לתרומת הקודש" היינו שהיתה מלאכה רבה וגדולה - לדחוק ולהביא התרומה....

(טעם הצבי, מובא באוצרותיהם של צדיקים)

אלה פקודי בני ישראל (לח, א)

בספר אור החיים הק' כתב וז"ל: אומרו אלה לפסול כל מנינים שבעולם, כי כל מה שימנה אדם מקניינים המדומים אין מניינו מנין. ושמו מורה עליו - מה אתה מונה? אבל מנין זה עומד לעולם. והטעם: להיותו מנין המשכן המופלא אשר שכן שם אלוקי עולם עכ"ל.

החפץ חיים זצוק"ל היה אומר: אנשים רגילים לומר - כי כל הטפשים הם חכמים לעצמם. ואני אומר להיפך - כל החכמים הם טפשים לעצמם, כי האדם עמל ויגע כל ימי חייו לאסוף הון ולבנות בתים וכדומה, ע"ז נתן כל זמנו ומרצו, אבל זה לא לעצמו. 'ועזבו לאחרים חילם' "כי לא במותו יקח הכל" ולדאוג לעצמו אין לו שכל - כי הרי אין מליון לאדם לא כסף וזהב אלא תורה ומצוות ומעשים טובים בלבד עכ"ל.

אמרתי בדרך צחות: כתוב בפ' תשא - הקב"ה אמר למשה "פסל לך" ואמרו חז"ל: הפסולת שלך, מהפסולת נתעשר משה. לכאורה קשה - אם

בעלה, כל שכן לעת זקנה, יש להקפיד עוד יותר לא לנגוע במה שאינו שלי. תקותי בה' יתברך בחסדיו ורחמי שהוא ימשיך לפרנסני מתחת ידו הרחבה בכדי שאוכל להמשיך להתנהג כפי שהורגלתי מנעורי."

סיפור אחד מני רבות, מפי עד ראייה ושמיעה שרשם אותו בדיוק נפלא מפיו של מרא דעובדא הקדוש פרופ' יעקב ישראל דיהאן: רעש והמולה בשכונת "בתי מחסה" אשר בעיר העתיקה. פמליא מכובדת פלשה לפינה שקטה זו, אל בית רבי יוסף חיים צועדת הפמליא, אשר בראשה ה"ליידי סמואל", אשתו של הנציב העליון לא"י, הרברט סמואל. רבי חיים עומד באותה שעה ושופך צקון לחשו בתפלת המנחה בביהכ"נ הגדול אשר בחצר "בתי מחסה". בחצר בית הכנסת נתעכבה הפמליא תוך צפיה לסיום תפלתו של "הרב".

כשסיים מורנו את תפלתו, הוגד לו ע"י שליח כי ה"ליידי סמואל", מבקשת לחלות את פניו.

כשיצא מורנו מבית הכנסת, נגשה אליו הליידי סמואל בנימוס רב ובהכנעה, שאלה בשלומי ומסרה למרן פריסת שלום מבעלה "סיר הרברט סמואל", בתום פגישה קצרה זו, נפרדה כל הכבודה ממורנו והלכה לה. והי הדבר לפלא ולשיחת היום מה פשר ביקור פתאומי זה, ומה ראתה על ככה. למחרת, כשביקר פרופ' די האן בבית מורנו, גילה את פשר הביקור הבלתי צפוי מאתמול. ומעשה שהיה כך היה:

במסיבה חגיגית ב'מעון לבנות' של מר גולדשמיד, שבה השתתפו מסלחה ומשמנה של החברה הגבוהה של הפקידות האנגלית, ובראשם הוד מעלתו הנציב העליון לא"י הרברט סמואל, נקשרה שיחה בין הרברט סמואל והפרופ' דיהאן, כשלתפעה פנה הנציב העליון לפרופ' דיהאן "הלא תגיד לי יידי המלומד, ביני לביני, איך זה הולם את מעמדך כאישיות בינלאומית רמת מעלה, ששמך מהולל בפי כל, להתחבר לאותה כת שמרנית הלוחמת בעקשנות נגד כל קידמה ומודרניזציה בחיים הציבוריים!?"

"לאט לך יידי הלורד, ענהו פרופ' דיהאן, הבה ואספר לך מה שקרה איתי לפני שבועות אחדים עם ראש העדה הזאת, ותגיד לי אז אם תוכל למצוא בין כל אנשי הקידמה והאצולה שלך, אישיות טהורה ודגולה כזאת".

"עומד אני בראש קרן מיוחדת אשר מטרתה לתמוך בידי 'אנשי רוח'. בישיבה האחרונה של הנהלת הקרן, הסברתי לחבר הנאמנים שעקב טרדוטי ונסיעתי לארץ ישראל, ומסיבות שונות אחרות, אני מציע לסיים את פעילות הקרן, ולמסור את שארית הסכום שבידינו לאישיות הדגולה ביותר שהכרתי מעודי, וזהו הצדיק רבי יוסף חיים זוננפלד מירושלים"

שוכנעו נאמני הקרן, והסכימו למסור בידי את כל הסכום שנשאר ברשות הקרן, ע"מ שאעביהו לידי אותו צדיק אשר בירושלים, ידוע ידעתי את מצוקתו הכלכלית הקשה של הרב זוננפלד, וביחוד את מצוקת בני משפחתו שסבלו מעוני ומחוסר כל. כשהגעתי לירושלים דרכי הראשונה היתה אל הרב זוננפלד, לראות את פניו הקדושות, לדרוש בשלומי, והעיקר, למסור לו את הסכום הגדול שהצלחתי להשיג עבורו אחרי מאמצים קשים.

אחרי שיחה נימוסית ראשונה ושאלת שלום הדדית, הוצאתי מאמתחתי את הצ'ק הגדול, והושטתי אותו להרב זוננפלד, בהסבירי לו את מטרת הסכום, ואת הזכות הגדולה שנפלה בידי להביא לו את הסכום הנכבד הזה שבודאי יקל על מצוקתו הכלכלית ועל מצוקת בני משפחתו הרב זוננפלד נשאר שליו ורגוע ובקול שקט והחלטי הצהיר "איני לוקח!".

ברגע הראשון לא תפסתי את כוונתו, והתחלתי לגמגם ולתמוה "מה פירוש? הלא זו קרן מיוחדת לאנשי רוח ומיועדת למטרה זו, ובהסכמת כל חבר הנאמנים הבאתי למורנו את הסכום, ואין לך מציאה כשרה מזו שהושגה בדרך הלגלית ביותר!".

"אין זה בשבילי ואיני לוקח", היתה תשובתו ברורה והחלטית. במבוכתי, פניתי לבית יו"ר העדה הרב ר' ראובן שלמה יונגרייז, סיפרתי לו את כל העניין, והפצתי בו שישפיע על הרב לקבל את הכסף, הרב יונגרייז, בידינו את דרכו של הרב, לא נתן לי סיכויים רבים להצלחתי, אבל משום כבודי נאות לבוא אתי לרב ולהסביר לו כמה שהעניין כשר וחלק, ואדרבה, בזה מתגשמת מטרת הקרן בצורה הנאותה ביותר וגם מצילה את משפחת הרב ממצוקתה.

גם השתדלותו של הרב יונגרייז לא נשאה פרי, ונאלצתי באין ברירה להחזיר את כל הכסף לאמסטרדאם. ועתה, הבנמצא כזה איש אשר טוהר הנפש ואצילות הרוח בו בין כל החברה המתקדמת שלך?!"

הלורד סמואל נתרגש מאד למשמע הסיפור, וקרא אליו את ה"ליידי", וביקש ממני לחזור באוניה על כל הסיפור.

הליידי הביעה את משאלתה לראות במו עיניה עוד באותו היום את האישיות המופלאה הזאת, ועם תום המסיבה פנתה עם כל מלוויה לעבר "בתי מחסה" אשר בעיר העתיקה של ירושלים.

"ויקהל משה את כל עדת בני ישראל..." (לה, א) - "... וזה לא יתכן לבנות הבית הגדול והקדוש הזה מן הגזל..." ("כילי יקר").
"ועשית את הקרשים למשכן עצי שטים עומדים" - למה עצי שטים? לימד הקב"ה דרך ארץ לדורות, שאם יבקש אדם לבנות ביתו מאילין עושה פרות,

כלפיהם רוצה משה רבנו לקיים" והייתם נקיים", והוא מגיש להם חשבון על כל ההוצאות וההכנסות של מלאכת המשכן.

הוא מתחיל ומפרט: "כל הזהב העשוי למלאכה בכל מלאכת הקדש ויהי זהבה תנופה תשע ועשרים ככר ושבע מאות ושלושים שקל בשקל הקדש". זה הזהב שנכנס. להיכן הלך כל הזהב? משה רבנו לא מפרט! לא מוזכר בפסוקים מה נעשה עם הזהב.

לכאורה קשה, הרי כל מטרתו של משה רבנו היתה להגיש חשבון. וכי זה נקרא חשבון? לפרט הכנסות מבלי לפרט הוצאות?!

השאלה מתחזקת לנוכח העובדה שלגבי ככרות הכסף משה כן מפרט את ההכנסות מחד גיסא, ולאן הכסף הזה הלך מאידך גיסא. מחד הוא אומר: "וכסף פקודי העדה מאה ככר ואלף ושבע מאות חמשה ושבעים שקל בשקל הקדש", ומיד הוא מוסיף ומפרט למה שמש הכסף: "ויהי מאת ככר הכסף לצקת את אדני הקדש ואת אדני הפרכת. מאת אדנים למאת הככר, ככר לאדן. ואת האלף ושבע המאות וחמשה ושבעים עשה וויים לעמודים".

גם לגבי הנחושת מפרט משה: "ונחשת התנופה שבעים ככר ואלפים וארבע מאות שקל", ומיד אחר כך "ויעש בה את אדני פתח אהל מועד ואת מזבח הנחשת וכו'".

מדוע אפוא לא מפרש משה מה עשו עם הזהב?

שמעתי ווארט טוב מאוד ליושב השאלה:

מי בקש פירוט? - ליצני הדור. ליצני הדור לא תורמים זהב, וכיון שלא תרמו זהב - אין צורך לתת להם פרוט עליו, ואילו אלו שכן נתנו זהב - לא נצרכו כלל לפרוט כלשהו! הם נתנו את הזהב עם "לב זהב" ולא התענינו כלל מה נעשה בו!

הליצנים יקבלו פרוט מדויק על מה שהם נתנו, על הכסף ועל הנחושת, אבל לא על הזהב שלא נתנו...

(יחי ראובן)

מאוצרות המגידים

ויבאו האנשים על הנשים כל נדיב לב (לה, כב)

כתב בספורנו, "ויבאו האנשים על הנשים. עם הנשים המתנדבות באו האנשים שלהן להסכים בנדבה, כדי שיקבלו הגבאין מהן, שאין מקבלים מן הנשים אלא דבר מועט".

בעניין הזה, מן הראוי להסמין שני סיפורים נפלאים מהגאון הצדיק רבי יוסף חיים זוננפלד זצוק"ל, כפי שמובאים בספר "האיש על החומה", הסיפור הראשון על נסוב על נקודה זו שמזכרת כאן בספורנו מדברי הגמ' בבבא בתרא שאין לקחת צדקה מאשה בלא הסכמת בעלה, והסיפור השני גם כן מעניין זה, מראה על זהירותו המופלגת שלא לגעת בממון שאינו שלו:

מספר הרב משה בלוי בספרו: שמעתי מפי אבא מורי, שאשה אחת בהונגריה היתה חשוכת בנים, בעלה היה עשיר והיא היתה לו לעזר בהנהלת העסקים. באה האשה אל רב העיר, ובידה סכום של ארבע מאות זהובים שהיא מבקשת לשלוח פדיון נפש לאחד הצדיקים שיתפלל עבורה לזש"ק, רב העיר אמר לה שהוא מיעץ לה לשלוח את הכסף להצדיק רבי יוסף חיים זוננפלד בירושלים. האשה מסרה לו את הכסף והוא שלחו אל רבינו.

כעבור שלשה שבועות, בא בעל האשה אל רב העיר בתרעומת על שקבל סכום כה גדול מאשתו לצדקה, הרב אמר שהוא חשב שהאשה עשתה זאת בידיעתו, אולם הלה תבע שהרב יירוש חזרה מירושלים את הכסף. מאד לא נעם להרב לעשות זאת, והוא הציע לבעל האשה שאם הוא רוצה דוקא חזרה את הכסף, אזי ישלם הוא לו קמעא קמעא את הסכום הזה, באותו מעמד נכנס לפתע שליח הדאר לבית הרב, והביא לו מכתב באחריות שבא מירושלים. הרב פתח את המכתב, ומצא בו את הארבע מאות זהובים ששלח לרבינו זיע"א, צהלו פניו ומסרם תיכף לבעל האשה. האיש התרגש מאד, ובקש מהרב שיגיד לו גם מה שהרב זוננפלד כותב במכתב המצורף, אז הקריא לפניו הרב כדברים האלה: קבלתי את מכתבו יחד עם הכסף, אולם מכיון שמע"כ כותב שאשה מסרה לו זאת, חושש אני אולי עשתה זאת מבלי רשות בעלה. הנני משיב לו חזרה את הכסף, בבקשה למסרו חזרה להאשה. אולם כמובן שלא מעטתי בשביל כך למלא את בקשתה בדבר התפילות שתפקד, ויה"ר שהתפלות תקובלנה". עיני הרב ועיני בעל האשה זלגו דמעות".

עיקרון זה לא לקבל מאשה בלי הסכמת בעלה היה מקובל אצל מורנו, לא רק לגבי אחרים, אלא אפילו מאחותו היחידה 'יעטל', הקפיד שלא לקבל אלא בהסכמתו המפורשת של הבעל, כפי שהוא כותב באחד ממכתביו לאחיו ר' שמואל: "כתיבתך שיחמה אותי מאד, את החבילה מאחותנו היקרה קבלתי ע"י מר פאפנהיים, אבל את סכום הכסף שהכיל לפי הווערת 1500 כתרמים לא הסכמת לקבל, כי סכום כזה הוא גדול מדי עבורי, וביקשתי ממר פאפנהיים להחזירי לה, וביחוד שלא היתה לי ידיעה ברורה אם בעלה היקר מסכים לכך. בצעירותי הייתי מקפיד מאד ומזהירה שלא תשלח בלי ידיעת

אומר לו: ומה מלך מלכי המלכים שהכל שלו, כשאמר לעשות משכן, אמר: לא תביא אלא מאילן שאינו עושה פרות - אתם על אחת כמה וכמה" (שמות רבה לה, ב).

הסיפור המצמרר הבא אירע באחד ממחנות ההשמדה בזמן השואה.

השמים כחולים הם. מסביב הכל ירוק. מרחבים אין סופיים של ירוק. יעקב מנסה להביט, לשאוף אל ריאותיו את האוויר, את הנוף... לשאוף רק לרגע אחד, ולו לרגע אחד... וחבטה עזה על גבו מקפיצה אותו. פה אסור לשאוף. פה צריך לעבוד. להתענות. אושוויץ. הוא הידק את אחיזתו במעדר והמשיך עם ידיים זבות דם להכות באדמה הקשה. להכות, להכות... אם יפסיק לרגע ינו בו...

שריקה חדה נשמעה. נעמד זקוף. שתי שריקות, ומיד הסדרו כולם בשורות, שמאל ימין, שמאל ימין... כמו חיילים ממושמעים. השמים כבר לא כחולים, והחושך כיסה ארץ. מובלים אל הבלוק, להניח קצת את העצמות השבורות, לאגור כוח למחר. במבנה פח, רחב ממדים, על רצפת אבן, שכבו בתוך שורות צפופות מאות אנשים. כולם, עם ראשים מגולחים ועל גופם שמלת פסים. כולם שוכבים. חלקם ישנים, אחרים מנמנמים ועוד שלא הצליחו להירדם, מכונסים בתוך עצמם ושותקים. אולי מהרהרים... אולי נזכרים... רק קול אנחה עולה מידי פעם.

לפתע, אומר מישהו מילה. מילה אחת, אשר מחשמלת את גופו: "חנוכה!!" חנוכה. חג הניסים. עוד שלושה ימים חנוכה!!! הוא חש איך האדרנלין מבעבע בגופו. חנוכה!!! עוצם את עיניו. נזכר בבית. עומדים כולם. שרים "מעוז צור"...

הנרות מרצדים וריח סופגניות נישא באוויר. החלטה מתגבשת בלבו. בחג חנוכה זה ידליק נרות חנוכה! יאירו הם את מחשכי אושוויץ! יתנו תקווה למעטים שנשארו! כן, בחג חנוכה זה ידליק נרות!!! אך מניין? מניין ישיג השמן? הפתילות? תכף דוחף הוא בידו את יוסי, חברו לדרגש. יוסי עובד בבית החרושת, אולי יוכל להשיג לו משם פתילות. תמורת פרוסת לחם, מסכים יוסי מיד. עוצם את עיניו, די להיום. מחר יחפש מניין ישיג שמן.

במסתרם, הוחלפו שני תפוחי אדמה וחצי פרוסת לחם ב-50 גרם מרגרינה. פתילות יש לו, מרגרינה כבר יש לו. הערב, אי"ה, יזכה להדליק נרות חנוכה!!! התרגשות אוהזת בו.

יעקב רעב, רעב ללחם עד לכדי כאב, הרי ויתר על פת לחמו כדי לזכות לפתילות, למעט המרגרינה... רעב, אך האושר ממלא את כולו, נותן בו חיות. במרץ רב מכה הוא באדמה, עוד ועוד ועוד... מצפה הוא בכיליון עיניים לשריקה המיוחלת. ואז... כשיגיעו לבלוק... איזו הפתעה תהיה לכולם שם!!! כמה חיוק ישאבו מהנרות!!! אורם יאיר את מחשכי הלב!!! יבשר על ניצחון המעטים על הרבים!!! כמעט ושומע הוא את כולם שרים "מעוז צור", חש על בשרו ממש את אווירת החנוכה.

כולם עומדים סביבו, נרגשים. יעקב טובל את הפתיל במרגרינה, ואז הופך אותו ותוקע את צידו היבש בתוך המרגרינה. עכשיו ידלק הפתיל, המרגרינה תימס ו...

אין לו סידור כדי לקרוא מתוכו את הברכות, אך הוא יודע אותן על בוריין. הברכות מאירות בראשו: להדליק נר של חנוכה... שעשה ניסים... שהחינו וקיימנו... כולם סביב משתתקים. מתרגש הוא כל כך... תיכף ויברך... תיכף ויאירו הנרות את הלבבות הכבויים סביב...

לפתע... זעקה מחרידה מרעידיה את הבלוק. אחד מהראשים המגולחים סביבו נופל ארצה. באחת, מסובב יעקב את גבו, מביט בנופל. הנופל, מביט בו, ומבטו מתחנן. מרים הוא את ידו ומצביע על המרגרינה... יעקב מתבונן בעיניו. מבין הוא כי אחוז בולמוס. משתוקק הוא למרגרינה, ואם לא יקבלה... אם לא יקבלה... אבל גם הוא כבר יומיים לא אכל, כדי לזכות ולהדליק נרות חנוכה!!! גם הוא רעב!!! וכולם מחכים!!! וצריכים חיזוק רוחני!!! והברכות... והאור...!!!

הלמות פטישים במוחו. כל ההסברים מדוע כן לברך, מדוע כן להדליק... אבל מנגד, אם ידליק שמא זו תהיה מצוה הבאה בעבירה, שהרי הנופל... שרוע הוא על הרצפה... מביט הוא בעיניים קרועות לרווחה על המרגרינה, מבקש לטעום, מבקש חיים...

ביד רועדת הוא מוציא את הפתיל מהמרגרינה. אי מי מנסה לעצור אותו, אך הוא מזיז את העומדים בדרכו. מתכופף, מתיישב על יד הנופל, פותח את פיו, וביד רחמאית מכניס אל תוכו את המרגרינה.

שלוש שנים הוא באושוויץ. הערב, הערב הוא בכה לראשונה. הנופל מוצץ את המרגרינה בקול. מחפש את מבטו של יעקב, רצה להודות לו. עיניו של יעקב מסומאות בדמעות. אין הוא רואה דבר. נתח ממנו, מבשרו, נתן הוא היום. ועוד יותר מכך. תחת אור הנרות אשר ביקש להפיץ, חש הוא את האור הגנוז אשר הדליק הערב הזה. אור הגנוז לצדיקים. אור המצוה... הדרך לפסגת ההצלחה בנויה מעלות: שלב אחר שלב, מעלה אחר מעלה עד לשלמות הנכספת.

יש פעמים בהם עליה על שלב מסוים דורכת על ערך מוחלט, על נשמה יהודית או אפילו על יבלת קטנה של בן אדם. וניצב האדם על פרשת דרכים: מחד, הוא יכול להעפיל להגשמה אמיתית יהודית ולרכוש פסגות בעבודת ה', ומנגד יתכן שהתעלותו הוא תבוא על חשבון משהו אחר, או ערך חשוב אחר.

האם יעלה, חלילה, על חשבון בן אדם או ערך? או שמא ימנע עצמו מהגשמה איכותית?

הדילמה קשה והנסיין הוא עצום. בעל ה"חידושי הרי"ם" זי"ע עמד בניסיון כזה ויכל לו.

באחת מנסיעותיו אל הרבי מקוצק זי"ע לקח החידושי הרי"ם תכריך כתבים עב כרס, חיבור על שולחן ערוך חושן משפט, אשר עמל ויגע עליו שנים ארוכות כדי ליישב בקדושה עצומה את כל הקושיות שהיקשה עליהם בעל ה"שפתי כהן" ע"י בירור ההלכה בדרך האמת.

הראה ה"חידושי הרי"ם" את החיבור לרבי מקוצק שעיין בו זמן רב ואמר לבסוף: "חיבורך זה טוב הוא, נאה ומשובח. אולם חוששני שבאם יודפס, חיבור זה ייטב עד למאד בעיני הלומדים והדיינים והם יפסקו ממנו הלכה ויפסיקו ליינין בש"ך. על כן דעתי, שתבער את החיבור מן העולם, שכן אין זה מן היושר שחיבור מאוחר ידחה חיבורו של הש"ך, אשר למד תורה לשמה ביגיעה ובהתמדה".

ה"חידושי הרי"ם" יצא מן החדר ופניו כלפיד אש בוערות, זוהרות, ועיניו דומה שדמעו. הוא חזר לחדרו שבאכסניא, ופסע בחדר אנה ואנה כשהוא אחוז שרעפים ורעיונות. כעבור זמן נטל מספר קסמי עץ ומעט חומר דליק, הפכם להבה והטיל לתוכה עבודה מאומצת בבת שנים רבות.

הוא היה אומר - הוא קודם היה ועשה: השחית חבתי הגשמה של דברים, של כוחות ועמל. לאחר מכן, כעבור שנים, אמר לחסידיו:

אחד מכלי הנגינה בבית המקדש היה ה'הנבל'. מדוע נקרא הכלי בשם זה? משום שנגינתו היתה כל כך יפה ומושלמת שהיה מנבל את כל הכלים האחרים בנגינתו. מדוע אם כן קראו לו נבל (-בשם מכוער כ"כ, כאילו הוא הנבל) ולא קראו לו בשם מנבל?

הוא מתרץ: משום שמי שמנבל אחרים בנגינתו - הוא נבל! יש פעמים שביטולה הוא קיומה, שהגשמה היא כליאת היכולות והדחיק הנתונים; שהדרך לפעול היא דווקא לחדול.

אם ההצלחות וההישגים באים על חשבון אנשים או ערכים - זה המקום והזמן להדחיק הכוחות, לכלוא כישרונות, לוותר על הגשמה איכותית וטובה למען שמו בהמון אהבה.

האדמו"ר רבי שמחה בונם מפשיסחא זצ"ל היה מפרש לאור יסוד זה את הפסוק הפותח את פרשתנו: "ויקהל משה את כל עדת בני ישראל, ויאמר אליהם, אלה הדברים אשר צוה ה' לעשות אתם" (לה, א).

אם נפרש מקרא זה מפשוטו, שהוא מוסב על מצות השבת שנאמרה בהמשך, תמוה הביטוי "לעשות", שבו משתמשת התורה. הרי מצות השבת הנזכרת להלן קובעת שישנם דברים שאין לעשותם בשבת, ומדוע אומרת התורה: "אלה הדברים אשר צוה ה' לעשות"?

לפיכך, הוא מבאר, שפסוק זה אינו מוסב בדווקא אל הזהרת השבת, אלא אל כל יריעת התורה והמצוות שצויה משה לישראל. כל הגישה לעבודת המצוות צריכה להיות מתוך השכל ודעת, ומתוך חישוב המעשים בפלס דק ומדוקדק.

לא זו בלבד שהאדם צריך לשקול את מהלכיו במאזני התבונה ולהימנע מכל מה שיש בו שמץ חטא, אלא אפילו המעשים הטובים טעונים ביקורת קפדנית.

ברוח זו ניתן להבין מדוע התורה חוזרת וכופלת אזהרות וציוויים אודות שמירת השבת לבל תחולל גם במחיר מצות בניית המשכן.

הנה בתחילת פרשתנו (פסוק ב) נאמר כי בהקהיל משה את העם בשביל להורותם על דבר הקמת המשכן, הקדים להזהירם אודות שמירת השבת: "ששת ימים תעשה מלאכה וביום השביעי יהיה לכם קדש שבת שתון לה' כל העושה בו מלאכה יומת".

וכדברי רש"י: "הקדים להם אזהרת שבת לציווי מלאכת המשכן לומר שאינו דוחה את השבת".

כיוצא בזה מופיעים הדברים גם בפ' כי תשא (לא, יג) שם נאמר: "אך את שבתותי תשמורו". על כך הביא רש"י את דברי חז"ל: "אף על פי שתהיו רדופין וזריזין בזריזות המלאכה (מלאכת המשכן) שבת אל תדחה מפניה".

בבית המקדש ובמשכן עצמו לא שבתה עבודת הקורבנות אף לא יום אחד. גם בשבת היו מקריבים תמידים כסדרם ומוספין כהלכתן, למרות שהדבר היה כרוך בעשיית מלאכות שבת. אולם בניית והקמת המשכן או המקדש אינם דוחים איסורי שבת. רק עבודת הקרבנות עצמה היא שהותרה בשבת, אך לא מלאכה שנועדה להכשיר לעבודת בית המקדש.

האברבנאל מבאר (שם) כי ממה שהוצרכה התורה להזהיר לבל תידחה השבת מפני בניין המשכן משתמע שהיה מקום לסבור שראויה השבת להידחות מפניו. כלומר, אלמלא נצטוונו במפורש, היה מקום לסבור שהאזהרות שנאמרו בעניין שמירת השבת אינן תקפות כאשר המדובר במלכות שנועדה לצורך בניין המקדש.

הוא מסביר כי מדעת עצמנו יכולנו לסבור שבניין המשכן שב"קום ועשה", עדיף על ה"שב ואל תעשה" שבשבתה בשבת. הרי מטרת כל המצוות הינה דביקות בה' והשראת השכינה בעם, והדביקות באלוקים לכאורה מושגת מן העיסוק במעשים חיוביים, יותר מאשר בהימנעות ממעשים אסורים.

כלל גדול נאמר בהלכה: "עשה דוחה לא תעשה". כל מקום שיש בו התנגשות בין מצוות "עשה" שעליו לקיימה, לבין איסור "לא תעשה" שניאלץ לעבור עליו אם נקיים את ה"עשה", ההלכה קובעת כי ה"עשה" דוחה את "לא תעשה". המצווה תתקיים גם במחיר דחיית הלאו. (כמובן שגם להלכה זו הרבה גדרים וסייגים שלא כאן המקום לפרטם, אולם עיקרון זה ידוע ומקובל ומוסכם על הכל).

כיון שכן, יכלו ישראל לסבור שעדיף לעסוק בפעילות חיובית, גם אם על ידה נדחים איסורי השבת, מה גם שפעילות חיובית זו היא מלאכת בניין המשכן, שמטרתו השראת השכינה בעם ישראל. כדי להוציא מלב מי שעלול לטעות כן, באה התורה והדגישה כי למרות החשיבות הרבה שנועדה לבניין המשכן, השבת לא תזוז ממקומה, וכל איסורי השבת יישמרו גם בעת העיסוק בבניין המקודש.

זהירות מגזל - אפילו לשם שמים
ה"כלי יקר" שואל שאלה מעניינת: בתחילת הפרשה נאמר "ויקהל משה את כל עדת בני ישראל..." ורש"י מפרש שמדובר כאן למחרת יום הכיפורים כשירד מהר סיני. ואילו לעיל בפרשת יתרו (יח, יג) נאמר "ויהי ממחרת וישב משה לשפוט את העם", ופירש"י שם כי היה זה למחרת יום הכיפורים? מתרץ ה"כלי יקר" וזה לשונו: "ונראה לפרש שידוע שהקהל זה היה להודיע להם מצות המשכן והנדבה כמו שיתבאר בסמוך, והיה משה חושש פן יתנדב אחד מהם למשכן דבר שאינו שלו והוא חושש כי הוא תופסו בדיו. וזה לא יתכן לבנות הבית הגדול והקדוש הזה מן הגזל, ומקום המשפט שם הרשע, על כן הכריז משה תחילה: מי בעל דברים יגש אלי למשפט, באופן שכל העם על מקומו יבוא בשלום. ונודע לכל אחד מה שהוא שלו או אינו שלו על ידי שהוא דן ביניהם. ואז היה מודיעם עניין הנדבה לאמר קחו מאתכם תרומה לה', ומאתכם היינו משלכם ולא משל חברכם..." עכ"ל.

ואמרו חז"ל במדרש (שמות רבה לה) על הפסוק: "ועשית את הקרשים למשכן עצי שטים עומדים". למה עצי שטים? לימד הקב"ה דרך ארץ לדורות, שאם יבקש אדם לבנות ביתו מאילן עושה פירות, אומר לו: ומה מלך מלכי המלכים שהכל שלו כשאמר לעשות משכן אמר: לא תביא אלא מאילן שאינו עושה פירות - אתם על אחת כמה וכמה". גם כשצויה לבנות את המשכן - את המוסד הרוחני, מרכז השכינה והקדושה - הקפיד והזהיר את העם, לבל יביאו אלא מאילן שאינו עושה פירות!

ועוד שנו רבותינו בגמרא (בבא קמא ע"א): "הרי שגזל סאה של חיטים, טחנה, לשה ואפאה - והפריש ממנה חלה, כיצד מברך? - אין זה מברך אלא מנאץ". וכנגד אותם ה"מתחסדים" הטוענים כי לשם שמים - בעבור קיום מצוה, מותר לעשות הכל... היה אומר הרבי מקוצק: כתוב בתורה "וכל העם רואים את הקולות" (שמות כ, טו). מדוע נזקקו ישראל לראות את הקולות כמו עיניהם? שלא יפרשו את ה"לא תגנוב" - "לו תגנוב" כאילו ש"לשם שמים" - הגניבה מותרת!

ועוד שנו רבותינו בגמרא (בבא קמא ע"א): "הרי שגזל סאה של חיטים, טחנה, לשה ואפאה - והפריש ממנה חלה, כיצד מברך? - אין זה מברך אלא מנאץ". וכנגד אותם ה"מתחסדים" הטוענים כי לשם שמים - בעבור קיום מצוה, מותר לעשות הכל... היה אומר הרבי מקוצק: כתוב בתורה "וכל העם רואים את הקולות" (שמות כ, טו). מדוע נזקקו ישראל לראות את הקולות כמו עיניהם? שלא יפרשו את ה"לא תגנוב" - "לו תגנוב" כאילו ש"לשם שמים" - הגניבה מותרת!

הגניבה מותרת!

אלפיים שנה - עד המגיד מקוזניץ

סיפור נורא תשמעו היום, סיפור אמיתי, ובין השיטין טמון בו פרט צדדי אך מופלא, בענין שבת קודש - קדושת השבת, שבה מתחילה פרשתנו. היו שני נביאים - זכריה. הנביא המופיע בכתובים לא נרגם, אלא הנביא זכריה בן יהודע הכהן כמו שכתוב בדברי הימים (ב' כ"ד): "ורוח אלוקים לבשה את זכריה בן יהודע הכהן ויעמוד מעל לעם ויאמר להם כה אמר האלוקים למה אתם עוברים את מצוות ה' ולא תצליחו... ויקשרו עליו וירגמוהו אבן במצות המלך בחצר בית ה'... ובמותו אמר (הנביא) ירא ה' וידרוש". ואכן שנה אח"כ, ה' דרש את מותו, ליום השנה בדיוק באותו יום - עלה חייל ארם על ירושלים הרג והשחית כמו שכתוב שם.

חלפו שנים ארוכות - ונבזראדן שר הטבחים נכנס לעזרה והבחין בדמו של זכריה הנביא שתוסס ורותח, אותו דם עמד על סלע ורתח במשך כמאה שנה מהירגותו של זכריה עד חורבן הבית.

נבזראדן שאל "מאי האי?" נאלצו לספר לו שהוא דמו של זכריה נביא ה' שהוכיח אותם במילי דשמיא וקמו עליו והרגוהו: "נביא הוה בו דהוה קא מוכח לן במילי דשמיא קמינין עילייה וקטלינן ליה והא כמה שנין דלא קא נייח דמיה". אסון גדול התרחש שם באותה שעה כאשר נבזראדן רצה להפסיק את רתיחת הדם ושחט עליו את זקני העם - הסנהדרין, אח"כ בחורים ובתולות ותינוקות של בית רבן עד שגם הוא עצמו הזדעזע משפיכת הדם, והתחנן כביכול - שהדם כבר יפסיק מרתיחתו - עד שהדם נח. ואז נרעש כפליים, התגייר ושב בתשובה. (גיטין דף נוז).

ועתה, נשמע היטב. אצל הליטאים ידוע על "הנובהרדוקער דיבוק" היה זה בחור יהודי מנובהרדוק שנכנסה בו רוח (נשמה תועה שנכנסת בגוף חי, ככל ה'דיבוקים' שהיו מתגלים לפני שנות דור). אצל החסידיים ידוע גם על דיבוק מופלא, וסביר להניח, כפי שיובא להלן, ששניהם מדברים על אותו דיבוק - שתחילת דרכו הייתה בנובהרדוק והובא לביתו של תלמיד הגר"א רבי

חיים מוולאזין, ולאחר מכן עבר לאיזור אחר שם הובא אל המגיד הקדוש מקוזניץ ז"ע.

כפי עדות איש מפי איש - מגדולי הליטאים. (וכמצוטט בספר 'הצדיק ר' שלמה') אותו בחור היה פוסע ברחובה של עיר, פוגש אנשים והיה פורט לפנייהם את עבירותיהם, כפי הסדר דלהלן: הוא ניגש ליהודי ואמר לו בשמחה "איך האב דיר האלט, כלומר - "אהבתך, אני אוהב אותך!" ומיד בדידות - התחיל לפרט את חטאיו שעשה בימי חייו. היהודי היה מתמוסס מבושה על פרסום מעשיו בקול ברחובה של עיר לפני רבים, ומיד היה מהרהר בתשובה, אז הרוח היה הופך את הטון והסגנון ואומר לו "איך האב דיר פיינט" - אני שונא אותך!" מגביה את רגליו ונס ממנו...

לפעמים עוד לפני שהיה אומר "אני שונא אותך" היה מנסה בדרך אחרת. היה פונה אליו כאילו בתחנון: "אחי היקר למה לך כך (לחשוב מחשבות של חרטות), מה אתה צריך לעסוק בכך?!" כלומר למה אתה מהרהר בתשובה, אך משהיה ממשיך להרהר בתשובה, נפרד ממנו במנוסה. היינו שרוח טומאה לפפה אותו, כי יכידע, התאוות והשאיפות לא נפרדות מהאדם לאחר פרידת הנשמה מהגוף. הנשמה, נפרדת רק מהגוף אבל לא מהרצונות שלה שהינם חלק מהנפש ונשארים בה... יסורי העונשים, אולי הם, מפרידים אותם מהנפש.

אותו רוח גילה ואמר, נורא ואיום, כי הוא הראשון שזרק את האבן על זכריה הנביא. יותר מאלפים שנה שהוא נע ונד ואין לו אפשרות להכנס לגיהנום להזדכך שם מעבירותיו, וכך נכנס בגופו של הבחור למצוא מנוח ומרגוע לזמן קצר. דבר פלא נוסף נמסר, שכמעט ולא יכל להמצא בסביבת תלמידי חכמים וצדיקים, כאשר פגש רשע - חיבקו גיפפו ונשקו שוב ושוב. אבל כשנקלע בדרכו לארבע אמות של צדיק לא יכל להביט בו - ברח, קילל וחיירף.

רבי יוסף שלמה כהנמן הרב מפוניבז' נכנס פעם ל'חדר האוכל' בשיבת פוניבז' והבחין כי מספר שולחנו לא מכוסים במפה. היה זה ביום שבת קודש. פנה הרב אל קבוצת בחורים ואמר להם: בחורים יקרים! שמעו נא. מקובל אצלי על הנובהרדוקער דיבוק, כי באחת השבתות הכניסו בכח את אותו בחור אשר בו הרוח אל ביתו של הגר"ח מוולאזין. הבחור נבהל והתהלך אנה ואנה בבית כמי שאחזו טירוף, הוא פשוט לא מצא לעצמו מקום אחיזה - מפאת קדושת הבית והשבת, הוא רץ בסחרור. עד שמצא פינה קטנה באחד משולחנות הבית - שם המפה התקפלה והשולחן היה מגולה. מיד התכופף קיפץ חיבק ונישק את המקום (כי רק שם היתה אחיזה לחיצוניים) מעשה שהיה. ע"כ דבריו.

פעם כאשר אירעו עליו שאם לא יצא יקחו אותו אל הגר"א מוילנא, השיב הרוח: "איני מפחד ממנו, כי להגר"א אין עסק עימנו (בהקדמת הגר"א לספרא דצניעותא) כך סיפר החפץ חיים לתלמידו רבי שלמה בלוך. עוד שאלו אותו האם ידוע לו מי הם ה"ל"ו צדיקים שבדור. הוא מנה שמות רבים לא ידועים ביניהם גם הגר"א, אלא שאת הגר"א מוילנא לא מנה בין הראשונים ממש. שאלו אותו וכי הגר"א אינו הראשון או לפחות משלושת הראשונים?! והשיב "לא, מפני שהוא הרי קצת מפורסם, חלק ממעלותיו מפורסמות..."

לביתו של המגיד מקוזניץ
בספר "שומר אמונים" מוזכר (לראשונה) שייכותו של המגיד מקוזניץ אל אותו רוח, וזה לשונו: "כי פעם אחת הביאו לרבינו מקוזניץ איש אחד כדי לתקן את הנפש שנכנס (=כדיבוק) שאלו המגיד מי הוא היה בגילגול הקודם ובאיזה זמן והשיב כי יותר מאלפיים שנה שהוא בצער ויסורים וכי הוא היה הראשון שזרק אבן על זכריה הנביא ומאז אין לו מנוחה והולך מדחי לדחי. וברחמי ה' נתקן ע"י הקדוש הנ"ל".

איך עבר מנובהרדוק לקוזניץ? ושמה היה זה איש אחר - שאח"כ נכנסה בו אותו רוח של זורק האבן? קשה לדעת בבירור, אלא מה שנספר לכם להלן, אולי יועיל לבירור הדברים.

"שאלתי את רבי אליהו לאפיאן" - סיפר רבי יעקב אדלשטיין (שליט"א) [צ"ל] - "מה עלה בסופו של אותו בחור שהסתובב ורוח בקרבו" הוא השיב כי כפי הידוע לו, דבר הדיבוק התפרסם עד שרבים באו לשמועו ולקבל פחד ויראת העונש, ללמוד משפטי שמים על עבירות, עד שהענין דווח לחלונות הגבוהים, לממשלה, אנשי הממשל חשדו כי מכשף מסתובב לו בין היהודים והגויים. כאשר מבחינה חוקית נאסר כל מעשה כישוף והעוסק בו הסתכן אז בגזר דין מוות, משום כך, נכנס אותו בחור לכלל פיקוח נפש. והוחלט כי צריך להצילו, לא בגלל הרוח שבקרבו אלא סתם מדין הצלת נפשות. הבריחו אותו מחוץ לגבולות המדינה, מקום בו החוקים שונים. כך עזב את נובהרדוק וילנא וולאזין. א"כ שמא אז אכן זכה והגיע לקרבת יהודים אחרים שגררו אותו אל המגיד מקוזניץ. שם בסופו של דבר הגיע אל תיקונו כפי שמובא ב"שומר אמונים".

רבי משה הולצברג צ"ל ראש ישיבת קרלין סטולין, גילה פעם כי פרטי התיקון של המגיד מקוזניץ, עברו לאוזנו, איש מפי איש. והוא נאות לספר זאת לרבי יעקב אדלשטיין (שליט"א) [צ"ל], וכה גילה:

בתחילה, המגיד ניסה להוציא את הרוח מגוף הבחור ע"י שמות ויהודים. ולחש באוזנו יחודין בשמות הקדושים, גיחך הרוח צחק בקולי קולות ואמר אתם חושבים להפחיד אותי בדברים אלו, את כל היחודים הללו ידעת עוד

בהיותי ילד לפני הכנסי למצוות, הלא אני מתקופת הבית - הלא אני זרקותי את האבן הראשונה על זכריה הנביא (ואז ענה בבכי) אל תפחידוני!
שאל אותו המגיד "ואיך ישנה אפשרות לתקן את נשמתך?" (כי הוא רצה גם לתקן את נשמתו המיטלטלת והמתייסרת ביסורים נוראים יותר מאלפיים שנה). השיב הרוח ואמר: מאז מותי ועד היום לא היה תלמיד חכם שלימד עלי זכות, אם יהיה מי שימצא לי 'לימוד זכות' יציל את נשמתו שאבוא למנוחתו. הוא הדגיש שחייבים ללמד עליו סגוריה בפה מלא. המגיד חשב ומצא לו זכות אך הודיע לו שיעשה זאת בתנאי שיראה לו את דרגתו (את מהות רוחו - נפש ונשמה מתקופת בית המקדש) הרוח הסכים אך "לא כאן בבית ובעיר פנימה, בשדה מחוץ לעיר ארעה לך אם תוציאני למנוחה" אמר. המגיד הק' נתעטף ויצא מהעיר ואמר בפיו לימוד זכות עפ"י הלכה ואח"כ נראה לפניו עמוד אש מהארץ עד לרקיע, ומה שעוד ראה כמובן שלא סיפר.

מה היה לימוד הזכות? גם זה סיפר ר' משה הולצברג זצ"ל: הוא מצא לו סברה הלכתית, שבסברא זו קיימת הבנה בטעות - להתיר לרגום אותו באבן. טעות בהלכה, אבל יש בה כבר לימוד זכות מסוים:

הוא חשב כי ההלכה היא שנבואה רעה מאת ה' יתברך יכולה להשתנות כל זמן שהנביא לא אומר בפיו. והרי זכריה נביא ה' ניבא אז לרעה כציווי ה' אלוקים, א"כ היה לו להימנע מלהניבא בפי ה' כדי לנסות להציל ע"י כך את עם ישראל, ואע"פ ש"הכובש נבואתו חייב מיתה" היה לו למסור את חייו ונפשו בזה ובבא, בשביל להציל את כלל ישראל. ואע"פ שאסור לנביא לעשות כך, אבל זו כבר צד טעות מבחינת ההלכה ולימוד זכות איך יכול היה לחשוב (רחמנא ליצלן) שמוותר לרוגמו באבנים.

(להגיד)

ראה מש"כ בספה"ק "תפארת שלמה" על מועדים - שער התפילה:
"כאשר ידענו כן המעשה מפי אדומ"ו הרב הקדוש המגיד מקאזניץ זלה"ה שספר על דברי הרוח הדבוק באחד שבא לפני הרב ר' יהודה חסיד משידלאווצי. והרב הנ"ל נתכוון בשמות הקדושים לבעבור לגרשו מנפש האדם ההוא אז שחק עליו ואמר כי בימי הילדים הקטנים היו יודעים מכוונות כאלה והוא ה' הראשון אשר הרים ידו ראשונה בזכריה הנביא ע"ה בעת הריגתו בבהמ"ק ומן אז והלאה יותר מב' אלפים שנה הוא נדחה מכף אל כף ולא ינוח ולא ישקוט אף בגיהנם. כאשר שמע ר"י את דברי הרוח התחיל לבכות ולהתמרמר מאד ואמר הוי ואבוי אם בזמן הרב כזה עדיין לא נתכפר לפשעי האדם מה נאמר ומה נצטדק מי יוכל לעמוד ביום הדין הגדול והנורא מי יאמר זכיתי מפשעי".

ויקהל משה"א אני יורד מהבית ביום השישי, ורואה שהשכן עולה עם שני סלים מלאים, מקיים מצות "והיה ביום השישי והכינו את אשר יביאו" (שמות טז, ה). הלכה פסוקה (שלחן ערוך אורח חיים רנ), אשריו ואשרי חלקו. הזכרתי לו שיאמר בפה מלא "לכבוד שבת קודש", שהדיבור פועל הרבה בקדושה ("משנה ברורה" שם, ב). העפתי מבט, הסלים מלאים נירות. נו, גם אם צריך. אבל יש שם אותיות עבריות, וזו בעיה. "מה זה", שאלתי.

עיתונים"א, ענה, "עונג שבת". תמידים כסדרם ו"מוספים" כהלכתם. מותר? נניח ("משנה ברורה" שז, סג). ואם מתענג, אולי רצוי ("תרומות הדשן" סג). אבל אוי לו, שזה תענוגו! והלא ה"בית יוסף" (אורח חיים רצ, ב) הביא דברי המדרש: "ויקהל משה את כל עדת בני ישראל... ביום השביעי יהיה לכם קדש, שבת שבתון לה" (שמות לה, א-ב), אמר להם הקדוש ברוך הוא לישראל, אם אתם נקהלים בכל שבת ושבת בבתי כנסיות ובבתי מדרשות ועוסקים בתורה מעלה אני עליכם כאילו המלכתם אותי בעולמי, שנאמר (ישעיה מג, יב): "ואתם עדי נאם ה' ואני אל", מכאן שמכו בכל תפוצות הגולה להתקבץ בבתי כנסיות לקרות מקרא ולדרוש בדברי אגדה אחר סעודת שחרית. ובירושלמי (שבת פט"ו ה"ג) אמרו שלא נתנו שבתות וימים טובים אלא כדי לעסוק בהם בתורה, ואמרו בזוהר הקדוש (ח"ג ק"עג, א) שבמוצאי שבת כשחוזרת הנשמה היתרה למקומה, נשאלת איזו חידוש חידשה בתורה. ומי שקריאת העתונים היא עינוג, עליו המשילו לאמור -

ביום ההכנרה, בקש המלך להיטיב עם נתיניו. להשביע רצון איש ואיש, לתת ככל אשר ישאל. הזהירוהו יועציו שאוצר המלוכה יתרוקן. הסכים לפשרה: יקציב לכך שעה. מי שיבוא באותה שעה ויבקש בקשה סבירה, יענה. יומיים לפני המועד השתרך תור ארוך כנחש עקלתון, אנשים תפסו חזקה ולנו במקום. והרי בין כך וכך לא היה סיכוי אלא לחלק קטן. לשלושים, ואולי ארבעים. אבל מי יוותר על החלום, ומי יוותר על הסיכוי הקלוש. אולי יאות המלך ויעניק לו קצבה לכל חייו, יחליף את דירתו הדחוקה או יממן השאת צאצאיו.

הרגע הגדול הגיע, השער הענק נפתח והכל נדרכו, ולפתע ניכרה תכונה ותזוזה. אדם טיפס במעלה התורה כשכולם מפנים לו מקום, מאפשרים לו להקדימם. למה ומדוע. אם תהו אלו שלפניהם, מיד מיהרו ועשו כמעשהיהם. המצורע של המטרופולין, זה שמנודה מכולם ומעביר את שממון ימי בשפכי הפסולת שבפאתי העיר. שכל גופו מכוסה פצעים מוגלתיים ודוחים, והצחנה האופפת אותו מרחיקה ממנו כל אדם, מצורע זה שייט לו עתה בניחותא כשהכל סולדים בתחושת קבס.

ועל אמיתו דבר זה העירונו (בראשית רבה עו) בענין המלכת שלמה, שאמר דוד המלך לבניהו בן יהוידע: "והורדתם אתו אל גחון" ואמר בניהו: "אמן, כן יאמר ה'" (מלכים א א, לג). ושאלו: והלא כבר נאמר: "הנה בן נולד לך הוא יהיה איש מנוחה, [כי שלמה יהיה שמו ושלוש ושקט אתן על ישראל בימי והכינותי כסא מלכותו על ישראל עד עולם]" (דברי הימים א כב, ט-י). אלא הרבה מפריעים יעמדו מכאן ועד גיחון!

על ענין זה, נשא ה"דברי חיים" זצ"ל את משלו -

על ענין זה, נשא ה"דברי חיים" זצ"ל את משלו -

הגיע לראש התור, וגרם למבוכה. החליטו לרצו ולבשמו ולהחליף סחבותני המרובבות לפני שיביאוהו אל המלך.
ענת בושם מצחין בשרה את בואו והמלך נטה אליו חסדו: "מה תבקש, במה אוכל לעזורך", התעניין.
"אדוני המלך", ניסה לקוד בגמלוניות, "הפצעים המוגלתיים מגרדים ומציקים, ומדיפים ריח בואש. כולם מתרחקים ממני, ואני ניוון מליקוט שאריות מזון שהושלכו לאשפתות. אין לי הנאה בחיי, זולת אחת: כשאני מתחכך, אני משכך מעט את הגרוי. אבל יש לי בעיה. איני מגיע לגב... אבקש מהמלך שיואיל ברוב חסדו לצוות שיתקינו לי שתי מברשות ארוכות ידית, שאוכל לגרד בהן את גבי..."
"כדברך יעשה", ענה המלך, ופנה אל השליש: "רשמתי?"
"כן", ענה בחיך.

חיכוך הבעיר את חמת המצורע: "אדוני המלך, יאמר נא, כלום נאה הדבר ללעוג למצורע? למה הוא מחיך, זה שרשם את הבקשה!"
"אכן", הסכים המלך, "למה חייכת לבקשתו, האם נאה הדבר?" הוכיח את השליש.

קד השליש: "אדוני המלך, לא למומו הגשמי חייכתי, אלא לסיכולותו הרוחני! עומד הוא לפני המלך, ויכול לבקש שרופאיו יטפלו בו ויפארוהו, פצעיו יעלמו ועורו יתנקה, מכאוביו ישכחו ויוכל לשוב לחברת בני האדם, ומעדיף הוא להמשיך להדיף צחנה ולסבול מפצעי המוגלתיים והמדממים, לסבול מנידוי ולהתכחל מפסולת אשפתות, ולמצוא אשרו בהתחככות מענגת..."

נפגע המצורע, זיקר כתפיו ושרב שפתיו: "שלא יגיד לי מה לעשות!"
שוטה! בקש לפחות עתה... אין ללעוג לו, יש לנו לו!

ואני נזכר: נסעתי ברכבת, מחדרה לבני ברק. מולי ישב יהודי, ופתח שולחן. הוציא מאמתחתו צרור תרופות וערך על הדלפק. גולות לבנות וצהובות, כמוסות אדומות וזהובות, מבחר מרשים ומשובב עין. נטלם לפיו עדרים עדרים, הגירים לגורנו בלגימת מים. לטשתי עינים כפי הנראה, כי הוא פנה אלי והודה עמי ברחמים: "שכחת את שלך בבית!?" שכחתי בבית? אשרי שאיני צריך!

"והנשאים הביאו"
"והנשאים הביאו את אבני השדה ואת אבני המלאים לאפוד ולחשן" (שמות לה, כז). וכתב רש"י: מה ראו נשיאים להתנדב בחנוכת המזבח בתחילה ובמלאכת המשכן לא התנדבו בתחילה, אלא כך אמרו הנשיאים: יתנדבו ציבור מה שמתנדבים, ומה שמחסרים אנו משלימים אותו. כיון שהשלימו ציבור את הכל, שנאמר: "והמלאכה היתה דים" (שמות לו, ז), אמרו נשיאים: מה עלינו לעשות? הביאו את אבני השדה. לכן התנדבו בחנוכת המזבח תחילה. ולפי שנתעצלו מתחילה נחסרה אות משמם, "והנשאים" כתיב.

והנשאים הביאו את אבני השדה ואת אבני המלאים לאפוד ולחשן" (שמות לה, כז). וכתב רש"י: מה ראו נשיאים להתנדב בחנוכת המזבח בתחילה ובמלאכת המשכן לא התנדבו בתחילה, אלא כך אמרו הנשיאים: יתנדבו ציבור מה שמתנדבים, ומה שמחסרים אנו משלימים אותו. כיון שהשלימו ציבור את הכל, שנאמר: "והמלאכה היתה דים" (שמות לו, ז), אמרו נשיאים: מה עלינו לעשות? הביאו את אבני השדה. לכן התנדבו בחנוכת המזבח תחילה. ולפי שנתעצלו מתחילה נחסרה אות משמם, "והנשאים" כתיב.

והנשאים הביאו את אבני השדה ואת אבני המלאים לאפוד ולחשן" (שמות לה, כז). וכתב רש"י: מה ראו נשיאים להתנדב בחנוכת המזבח בתחילה ובמלאכת המשכן לא התנדבו בתחילה, אלא כך אמרו הנשיאים: יתנדבו ציבור מה שמתנדבים, ומה שמחסרים אנו משלימים אותו. כיון שהשלימו ציבור את הכל, שנאמר: "והמלאכה היתה דים" (שמות לו, ז), אמרו נשיאים: מה עלינו לעשות? הביאו את אבני השדה. לכן התנדבו בחנוכת המזבח תחילה. ולפי שנתעצלו מתחילה נחסרה אות משמם, "והנשאים" כתיב.

והנשאים הביאו את אבני השדה ואת אבני המלאים לאפוד ולחשן" (שמות לה, כז). וכתב רש"י: מה ראו נשיאים להתנדב בחנוכת המזבח בתחילה ובמלאכת המשכן לא התנדבו בתחילה, אלא כך אמרו הנשיאים: יתנדבו ציבור מה שמתנדבים, ומה שמחסרים אנו משלימים אותו. כיון שהשלימו ציבור את הכל, שנאמר: "והמלאכה היתה דים" (שמות לו, ז), אמרו נשיאים: מה עלינו לעשות? הביאו את אבני השדה. לכן התנדבו בחנוכת המזבח תחילה. ולפי שנתעצלו מתחילה נחסרה אות משמם, "והנשאים" כתיב.

והנשאים הביאו את אבני השדה ואת אבני המלאים לאפוד ולחשן" (שמות לה, כז). וכתב רש"י: מה ראו נשיאים להתנדב בחנוכת המזבח בתחילה ובמלאכת המשכן לא התנדבו בתחילה, אלא כך אמרו הנשיאים: יתנדבו ציבור מה שמתנדבים, ומה שמחסרים אנו משלימים אותו. כיון שהשלימו ציבור את הכל, שנאמר: "והמלאכה היתה דים" (שמות לו, ז), אמרו נשיאים: מה עלינו לעשות? הביאו את אבני השדה. לכן התנדבו בחנוכת המזבח תחילה. ולפי שנתעצלו מתחילה נחסרה אות משמם, "והנשאים" כתיב.

והנשאים הביאו את אבני השדה ואת אבני המלאים לאפוד ולחשן" (שמות לה, כז). וכתב רש"י: מה ראו נשיאים להתנדב בחנוכת המזבח בתחילה ובמלאכת המשכן לא התנדבו בתחילה, אלא כך אמרו הנשיאים: יתנדבו ציבור מה שמתנדבים, ומה שמחסרים אנו משלימים אותו. כיון שהשלימו ציבור את הכל, שנאמר: "והמלאכה היתה דים" (שמות לו, ז), אמרו נשיאים: מה עלינו לעשות? הביאו את אבני השדה. לכן התנדבו בחנוכת המזבח תחילה. ולפי שנתעצלו מתחילה נחסרה אות משמם, "והנשאים" כתיב.

והנשאים הביאו את אבני השדה ואת אבני המלאים לאפוד ולחשן" (שמות לה, כז). וכתב רש"י: מה ראו נשיאים להתנדב בחנוכת המזבח בתחילה ובמלאכת המשכן לא התנדבו בתחילה, אלא כך אמרו הנשיאים: יתנדבו ציבור מה שמתנדבים, ומה שמחסרים אנו משלימים אותו. כיון שהשלימו ציבור את הכל, שנאמר: "והמלאכה היתה דים" (שמות לו, ז), אמרו נשיאים: מה עלינו לעשות? הביאו את אבני השדה. לכן התנדבו בחנוכת המזבח תחילה. ולפי שנתעצלו מתחילה נחסרה אות משמם, "והנשאים" כתיב.

מרדף. הפלא הגדול הוא שהדג הגדול בולע דגים ונהיה שבע, אך כשפוחים את טבן הדג מגלים דבר מדהים: ראשו של הקרבן נמצא בצד של הזנב, והזנב נמצא בצד הראש.

מה מתברר? הדג רדף אחרי הדג שאותו הוא ראה, אך הקדוש ברוך הוא זימן לו דג אחר! מה אנו אמורים ללמוד מכך?

חידוש עצום: בן אדם רודף אחרי כסף וחושב שעסקים ביום השבת יניבו רווחים, אך הקב"ה מזמין לו דג אחר - מקור אחר להכנסה. בעל ה"קיצור שלחן ערוך" אומר שזו אחת הסיבות שאוכלים דגים בשבת.

מסופר על נהג מונית שעבד בשבת, רחמנא לצלן, והניח למשמרת את כל הכסף שהרוויח בשבת. הרב ניסה לשכנע אותו שבכסף לא תשרה ברכה, אך דבריו נפלו על אוזניים אטומות.

הוא צבר פרוטה אחר פרוטה במשך עשר שנים והגיע לסכום גדול: מאה אלף דולר. בתום השנים הללו קרה דבר נורא: הנהג חלה במחלה ממארת, עלות הניתוח שהיה עשוי להציל את חייו, היה לא פחות ולא יותר מאה אלף דולר...

ידוע שגוי ששמר שבת חייב מיתה, והרמב"ם כותב שאפילו גוי שהחליט לשמור שבת באחד הימים בשבוע חייב מיתה.

הרב פינקוס זצ"ל אומר שלמעשה, השבת היא נקודת ההבדל בין יהודי לגוי. הקב"ה ברא את העולם בדרך הטבע וכך הוא מתנהל. בעצם שמירת השבת יש הכרזה שהעולם אינו מתנהל בדרך הטבע, ביום זה היהודי אינו עושה דבר לפרנסתו. גוי שיעשה כך, יתחייב במיתה. ומדוע? כי בכך הוא פועל נגד הטבע.

שאלו פעם את הרב מבריסק האם להקים בית ספר "בית יעקב" בשכונה חילונית, ובתשובה סיפר הרב סיפור שהתרחש בעיירה בריסק. בבריסק היה בית ספר "בית יעקב" ומשפחה חילונית שהתגוררה בסמוך שלחה את בתם ללמוד בבית הספר, מפאת הקרבה. הילדה למדה מושגים שלא הכירה מעולם, וכמוכן למדה גם על שבת.

שבת אחת, רצו ההורים לצאת לנופש והפקידו את הילדה על החנות שבבעלותם. הילדה החליטה שתימנע בכל צורה מלמכור בשבת. בהגיע יום השבת, פתחה את החנות התיישבה בה ואמרה תהילים.

אחרי שעה נכנס גוי לחנות והתעניין על מחירו של אגרטל שנצב בחלון הראווה. הילדה ברצונה העז להימנע מלמכור נקבה בסכום הזוי, אלף שקלים. הגוי נדהם ועזב את החנות.

לאחר שעה שב ואמר: האגרטל מצא חן בעיניי מאוד. אסכים לשלם עליו שבעים וחמישה שקלים, על אף שנראה ששווי עשרה שקלים בלבד". אך הילדה בשלה: אלף שקלים. לקראת הצהריים שב הגוי לחנות, והפעם ניאות לשלם מאתיים שקלים, אך הילדה בשלה.

כך ניסה עוד מספר פעמים, עד שלבסוף במוצ"ש שלף מכיסו את הסכום העצום והניחו על הדלפק. הילדה נדהמה, והוא הסביר: "טובי האדריכלים בנו לי וילה מפוארת, ואגרטל בגוני הטורקוז מתאים לי כל כך. לא יכולתי לוותר עליו!"

כששבו ההורים לביתם, סיפרה להם על השתלשלות העניינים, והם קיבלו על עצמם לשוב בתשובה שלימה "אין כל ספק האם לפותח "בית יעקב" סיים הרב מבריסק את סיפורו, "שמירת שבת של ילדה קטנה השיבה את הוריה בתשובה שלמה".

"בואי בשלום עטרת בעלה גם בשמחה ברינה ובצהלה, תוך אמוני עם סגולה בואי כלה בואי כלה" (הרב שלמה אלקבץ) רבי שמעון בר יוחאי אומר, אמרה שבת לפני הקב"ה: "לכולן יש בן זוג ולי אין בן זוג". אמר לה הקב"ה: "כנסת ישראל יהיה בן זוגך" וכיון שעמדו ישראל על הר סיני, אמר להם הקב"ה: "זכרו הדבר שאמרת והבטחתי לשבת, כנסת ישראל היא בן זוגך". וזהו שנאמר לישראל "זכור את יום השבת לקדשו" (שמות כ, ז) (בראשית רבה, יא ח)

ר' ראובן קרלנשטיין זצ"ל טופל במכשיר דיאליזה, מכשיר שמחליף ומסנן את הדם בגוף. את הטיפול עבר יחד עם אנשים נוספים, שביניהם היה גם חוזר בשאלה ועוד מספר חילונים.

באחד הטיפולים, הופיעה האחות הראשית ובידיה מגש עוגיות ובקבוק יין, וסיפרה שנולדה לה נכדה בשעה טובה ומוצלחת, והיא מעוניינת לשתף את החולים בשמחתה. ר' ראובן לא לגם, כמוכן, מן היין שכן דינו כדין נסך. במקום נכח חוזר בשאלה שידע על האיסור לשתות, והוא הרים את קולו וקרא: "נראה לכם שאין הוא אוהב יין? הוא אינו שותה כי אנו בשבילו כמו גויים! כאילו נגע ביין הזה גוי!" מיד נעשה המקום כמקרה, וכולם דרשו לשמוע תשובה מאת ר' ראובן.

בתשובה, סיפר ר' ראובן את הסיפור הבא: בחור חמד שעמד להתחתן חיפש מתנה יוקרתית לכלתו. הוא הסתובב ברחובות בני ברק ותר אחר שעון זהב שימצא חן בעיניו. אחר חיפושים רבים מצא בדיוק את שחיפשו: שעון יפהפה ויקר שהרשים אותו. היה זה שעון זהב משובץ יהלומים, ועלותו בהתאם.

בהתרגשות מרובה הגיש את מתנתו לכלה, והיא הסירה את העטיפה המרשימה, הביטה בו והבעת אכזבה נראתה על פניה. היא זרקה את השעון היקר על הרצפה ואמרה: "כזו מתנה אני מקבלת? כזו מתנה בזויה?"

היה היתה באבקילע, אשה כפרית, ולה בניים ובנות בלי עין הרע, מושכים בסטורה ושואלים לחם, ואין. נשאה עין למרומם ושוועה: "רבונו של עולם, ראה נא בעיני. המצא לי אוכל לעוללי!"

וה' שמע תפלתה. פקח עיניה, ומצאה ביצת תרנגולת שזה עתה הוטלה, חמה וטריה. כמה שמחה. נופפה בה וקראה: "שמעו, ילדים, מצאתי ביצה!" כמה שמחו, שמחת עניים. מה יעלה בחלקו של כל אחד מהם מביצה בודדת זו. נשאו עיניים והושיטו ידיים, אבל האם הגביהה עוד יותר את הביצה: "לא, ילדים, הבה ננהג בחכמה! לא נאכלנה. נבקש מהשכן שירשה לנו לשימה מתחת לתרגלתו הדוגרת. תדגור עליה, עד שיבקע אפרוח. אבל גם אותו לא נאכל. נגדל אותו עד שיהיה לתרנגולת גדולה" - "הידד", צהלו, "ויהיה לנו בשר" -

"ומרק עוף!" -
"לא, ילדים, לא הבנתם -
התרנגולת טטיל לנו ביצים" -
"וכל יום נאכל ביצה", איזה אושר!

"לא, גם את הביצים לא נאכל. נניח לתרנגולת שתדגור עליהן, ויבקעו המון אפרוחים, שיגדלו ויהיו ללהקות תרנגולים" -

"איזה יופי", קראו במקהלה, "ונאכל כל יום בשר!"
"לא הבנתם - התרנגולות יטילו המוני ביצים, שיגדלו דור נוסף של תרנגולים, ואז נמכור את כל התרנגולים, ונקנה עגלה קטנה, ונגדל אותה עד שתהיה פרה, ותתן חלב, ותמליט עגלות נוספות, עד שיהיה לנו עדר שלם. ואז נמכור חלק ממנו, ונקנה בית משלנו, עם חלקת שדה. נרתום את הפרות למחרשה, נזרע ונקצור, ולא יחסר לנו מאומה!"

עיני הילדים נצצו, שכחו את רעבונם, והבאבקילע שחקה עם הביצה בעליצות, והיא נשמטה מידה והתנפצה.
כל החלום נגר ארצה...
ורגע, שלא תהיה אי הבנה -

זה לא אומר שלא לדגור על הביצה. זה רק אומר שלא לשגות בחלומות, ולא להשתעשע איתה. קום ועשה מעשה. תטגן או תדגור, אבל תנצל את ההווה במקום לחלום על העתיד! ונספר סיפור מהגמרא (גיטין סח ע"ב) -

התורה אסרה להניף ברזל על המזבח. החליט שלמה המלך, שביט המקדש כולו יבנה בלא שיניפו עליו ברזל. לשם כך ביקש את תולעת השמיר, שסגולתה לבקוע אבנים, הודיעוהו שמלך השדים יודע מקומה, ושלח את בניו בן יהודיע להביאו. בדרכם ראה מגיד עתידות המתימר לצפות נותרות ואנשים משחרים פניו, וחיך. שאלו מדוע חיך, וענהו: אותו קוסם יושב במקום בו טמנו אוצר. מה שתחתיו אינו יודע, את האוצר שתחתיו לא חשף, ועתידות ידע!?

אין ספק שהמעשה היה, אבל מדוע כתבוהו לדורות. כי לקח כה רב צפון בו! הן כל אחד מאתנו, כאותו קודם, יושבים אנו על אוצר, ועוסקים בחזוי עתידות תלוש - כל אחד חולם, מה יעשה בעתיד. אח, כיצד ילמד ויתעלה ויכבוש מקום בצמרת. אולי, והלואי. אבל מה לך לחלום באספמיה, יושב אתה על אוצר, והוא ההווה. אותו, חשפת? אותו, אתה מנצל! קום, נצל את האוצר שאתה יושב עליו, נצל את הרגע הזה ואת השעה הזו. אל תדחה לעתיד, כי אין ספק מוציא מדי ודאי!

(והגדת)

ששת ימים תעשה מלאכה וביום השביעי יהיה לכם קודש שבת שבתון לה' כל עושה בו מלאכה יומת (לה, ב)
רש"י: הקדים להם אזהרת שבת לצווי מלאכת המשכן, לומר שאינו דוחה את השבת.

לאחר שהקב"ה אמר למשה ביום הכיפורים: "סלחתי כדברך" (במדבר יד, כ) מכנס משה את עם ישראל ומדבר עמם על שני עניינים: שבת ומלאכת המשכן.

השבת הוזכרה לפני מלאכת המשכן, ומדוע: אומר הרמב"ם: שבת שקולה כנגד כל מצוות התורה, השבת היא אות בינו לבין הקב"ה.

שמירת השבת היא גילוי כבוד ה', בחילול שבת יש מן הכפירה בבריאת העולם. השבת היא אות, "ושמרו בני ישראל את השבת לעשות את השבת לדורותם ברית עולם" (שמות לא, טז) מה היא אות?

ה"חפץ חיים" ממשיך משל לאדם שפתח חנות ענקית של מוצרי חשמל, ועל החנות תלוי היה שלט גדול: "משה מוצרי חשמל". באחד הימים היתה החנות סגורה. העוברים ושבים שיערו שנגמרה הסחורה, או שהמוכר חולה. אך הזמן התארך והחנות עדיין היתה סגורה, העוברים ושבים שיערו שהמוכר יצא לנופש או נסע ליריד, אך כשהגיעה חברת הובלות והסירה את השלט, הבינו כולם שהחנות נסגרה לצמיתות. הבעלים אינו קשור לחנות, בהסרת השלט הסתיימה הבעלות על החנות.

יהודי השומר שבת נושא על מצחו שלט: אני יהודי! בהסרת השלט, חלילה, נפסקת גם השייכות.

מסופר על ר' ברוך בער שראה חנות סגורה בשבת. הוא נגש אל המנעולים, נישק אותם ואמר: "יש כאן הוכחה שיש בורא לעולם!"
אם כן, כיצד יתכן שיהודי עובד בשבת ומחלל אותה רחמנא ליצלן! ידוע, שעיקר מזונו של הדג הוא דגים אחרים. ברגע שדג גדול רואה דג קטן, מתחיל

ומה שהקשו בתוספות מדין אכרזותא, כי כשאדם בא לפדות הרי צריך לברר כמה היתה נדבת הלב של התורם, כשאדם בהול למכור חפץ במהירות אינו מקבל את המחיר האמיתי, כדי לברר את נדבת לבו של התורם צריך לברר בישוב הדעת ולהמתין ששים יום, עד שיתברר כמה היה נדבת הלב של תורם החפץ. משא"כ כשהכפרי תורם מרגלית, הרי נדבת לבו היה רק כפי מחיר של הכפר.

כשמדברים מענין אמונה ובטחון, יש לדעת שיש בזה כמה מדרגות. מה שדברנו כעת, להאמין שהקב"ה יכול להסתדר לבדו, והוא יכול להחזיק את כל עולם התורה, הרי לפני עשרים שנה לא ידעו איך יתקיים עולם הישיבות ביום הזה, וב"ה הכל מתנהג יפה, וגם עכשיו אין יכולים העסקנים לחשוב מה יהיה עוד עשרים שנה, אם אנו מאמינים שאנו סמוכים ובטוחים בו ית', אין מה לדאוג כלל.

הן אמת שגדר ההשתדלות הוא גם כלפי דברי קודש, אך לא לדאוג שיהיה להקב"ה כסף מיותר, למעלה מנדבת הלב, זהו דבר שאינו, כי מה שהקב"ה מבקש שניתן צדקה לעולם התורה, הוא כי חפץ לראות נדבת הלב שלנו. כשנתת מאה דולר, יהיה השראת השכינה במאה דולר שנתת.

ב"ה אנו מחנכים את ילדינו, וצריך שיהיה שם השראת השכינה, כל מה שאנו צריכים הוא רק השראת השכינה, השראת השכינה תהיה רק לפי נדבת הלב של היהודי, אמנם אם הנדבת הלב היא אלף דולר והוא נותן רק מאה, כי זה מה שיש לו, ובא הגזבר ועושה מהמאה דולר אלף דולר, אזי מה טוב ומה נעים להרבות המעות ברווחים שיהיה נעשה מזה אלף, שהרי היתה לו נדבת הלב של אלף דולר.

ויתכן שמה שאמרו חז"ל 'אין להקדש אלא מקומו ושעתו', כולל גם שאין לעשות 'השקעות' בשביל מוסדות התורה. כי הקב"ה משגיח עכשיו על כל מוסדות התורה, מה צריך לדאוג לו לעוד שבעים שנה. אין להקדש אלא מקומו ושעתו. וכן הופסק ברמב"ם שאסור לגזבר להוליך את היהלום לכרך. אמנם בימינו שיש שוויות גלובליות של זהב בכל מקום בעולם, א"כ גם הדר בכפר נותן מרגלית כפי מחיר הכרך, משא"כ בזמן חז"ל, האיש הכפרי לא היה לו השגה של מחיר של כרך.

ובזה פי' רבי יוסף שאול דברי הגמ' בב"מ דף קיד/א: 'יצא הקדש שאין צריך ברכה', שם מדובר כשאחד נתן משכון להקדש או שמשכנוהו מי שלא נתן מחצית השקל עד כ"ה אדר, לקחו ממנו כסות יום או כסות לילה, אזי הקדש אין צריכים להחזירו בלילה או ביום, דכתיב 'ושכב בשלמתו וברכך', יצא הקדש שאין צריכים ברכה. כשאדם מברך את קופת הצדקה שתתרבה, אין צריך את הברכות שלך יותר מנדבת הלב. כל מה שהקב"ה מצוה אותנו לנהל קופות צדקה של כולל ישראל, הוא לאסוף נדבת הלב ולא ממון, כי לי הכסף ולי הזהב נאום ה'. לא יכול להסתדר לבד, אתה רק תביא נדבת הלב. אל תחקור איך להפוך נדבת הלב של מאה לעשר אלף.

והוסיף בספרו 'יד שאול' ע"פ מש"כ הרמב"ן בב"ב שאין להקדש קנין חצר, כנודע דברי הקצות בסי' ר' בארוכה, ואפי' אם נאמר שיש להקדש קנין חצר, מ"מ אין בזה משום מעילה. דהיינו אם הקדיש יהודי שטח להקדש, ונפל צבי שבור בחצר המשתמרת להקדש, לא זכו הקדש בצבי זה. וי"א שכן זכו, אך אין בזה מעילה. ופי' רבי יוסף שאול, כי הצבי השבור הזה, או הזהב והכסף שנפלו לחצר, הרי אין בהם נדבת לב של יהודי, אלא מעצמם נכנסו, א"כ יכול כל אחד לקחתו, אין לה' חפץ בריבוי נכסים כלל.

המדרגה הפשוטה יותר הוא שאדם רוצה לעשות השקעות במוסדות התורה, 'לדאוג' שהקב"ה יהיה לו שפע בעוד שלושים שנה, זה לא כ"כ קדוש, ואפי' לדעת הי"א שהקדש כן זוכה בחצר אך אין בזה מעילה, היינו שאינו קדוש כ"כ, שלא היה שם נדבת הלב של בני ישראל.

והמדרגה היותר עליונה שאין צריך כלל שהחצר של הקדש תזכה, כי אין לה' חפץ כלל בריבוי הנכסים, רק נדבת הלב. בזה יש מעילה, ויביא המועל אשם מעילות, מדוע, כיון שהיה כאן נדבת לב של יהודי, כשאין נדבת לב, אין בזה מעילה, אין לזה חשיבות כלל.

י"ג שופרות היו במקדש שהם בחנו את נדבת הלב של יהודי, אך לא עשו מניות ורווחים ברכוש של הקדש, אין בונים בית המקדש מכסף של בורסה ומניות, שאין בהם נדבת הלב. כמוכן שכשאדם הרוויח כך וכך ממניות ותורם כך וכך לצדקה, במקום לתת רק מאה, השקיע את המאה ועשה מזה אלף ונתן את האלף לצדקה, אזי בוודאי יש בנדבת לבו מעלה יתרה. משא"כ הגבאי צדקה אין לו לנפח את מעות הצדקה יותר מנדבת הלב של התורם. לא דברנו הלכה למעשה, אלא שלמדנו דברי רבי יוסף שאול זצוק"ל.

וכן אמר רבי אהרן קאטלער להגאון מפוניבז' כשהציע לו על שטח גדול באמריקה שיכולים לעשות ממנו רווחים כפולים ומכופלים לייסד הישיבה לעוד עשרות בשנים, ואמר לו רבי אהרן כל הדברים הנ"ל, שאין לנו עסק להגדיל את הרווחים לקופת הקב"ה. עד כדי כך שמשא רבינו הולך למנות את ההקדש כי אין צריכים בו ברכה, לא אמרו שיקנה החצר של הקדש מה שנכנסים בו טל חרמון שיוורד על הררי ציון, כי אין ענין שיהיה רווח בקופת

המשק"ר ר' ראובן ואמר: "אם לסנדלר היתה כספת, מה הייתם חושבים שיש בה? ובכספת של רוטשילד מה יש? ובכספת של המלך, מה לדעתם מונח? הקב"ה מלך מלכי המלכים, אמר "מתנה טובה יש לי בבית גנזי ושבט שמה" הקב"ה מעיד שזו מתנה טובה והוא מוציא אותה מכספת! ואת המתנה הזו, שקיבלו ישראל הם רומסים ודורסים וכלל אינם מעריכים אותה! האם הנכם מצפים שעם כלה שכזו ישתה החתן יין?!"

(אמונה שלימה)
אלה פקודי המשכן משכן העדות אשר פקד ביד משה

היום (כ"ז אדר) הילולת הגה"ק רבי יוסף שאול בן רבי אריה לייביש נתנון זצוק"ל רבה של למברג והגלילות. ונזכר ד"ת משמו, ממה שכתב בספריו דברי שאול ויד שאול עה"פ אלה פקודי המשכן משכן העדות אשר פקד ביד משה ונדועה קושיית הזה"ק דף רכ"ה מה ראה משה לפקוד ולמנות את תרומות בני ישראל, והלא אין הברכה שרויה אלא בדבר הסמוי מן העין, ואיך מנאם תחילה ואח"כ ברכם, מה שייך ברכה למיני?

ומה שתייצרו בזה"ק מבואר בארוכה בקדושת לוי אוהב ישראל ועבודת ישראל, שיש חילוק גדול מיהו המונה, אם משה רבינו עושה מנין וספירה כנכנס ברכה אמיתית, משא"כ כשאישי אחר מונה.

רבי יוסף שאול מבאר באופן אחר, בהקדים תמיהה נוספת מה שייך שמשא רבינו יברך 'שתשרה שכינה במעשי ידיכם', הרי כבר אמר הקב"ה ושכנתי בתוכם, וא"כ מה שייך לברך על זה. כמו שהקשינו אתמול.

וביאר ע"פ דברי הגמ' [ערכין דף כא: ובתוספות ד"ה אין] כשמבקשים שני שותפים לפרק את השותפות, צריך להמתין ליום השוק שאז הדבר עולה למחירו הכי גבוה ואז יתחלקו, ואמרו שם, שבהקדש אינו כן כי אין להקדש אלא מקומו ושעתו'. וכן אי' שם במשנה סוף פרק שישני [דף כד] לגבי פרה של הקדש, שאם ממתניין ליום האטלזי הרי משובחת היא, דהיינו בפרה בעלת מום שהקדישה לבדק הבית, וכן אם הקדיש מרגלית אם יעלה אותה לכרך, יהיה מחירה הרבה יותר גבוה, אלא שאין להקדש אלא מקומו ושעתו, ופרש"י שאם הקדיש מרגלית בכפר, ובכפר מחירו קטן ביותר, ובכרך הוא שווה הרבה יותר, אין שמין את המרגלית אלא לפי מקומה. ואם הגזבר מבקש לפדות את המרגלית בכרך, אין פודין אותה כאן בכפר לפי מחיר הכפר.

והקשו בתוספות מה טעם יש בדבר זה, הלא עלינו לסדר שיהיה מה שיותר לטובת ההקדש, וכן מצאנו שצריך להמתין שום ההקדש ששים יום, היינו כשאדם מבקש לפדות איזה חפץ מהקדש, עושים אכרזותא ששים יום לראות מי משלם הכי הרבה, וא"כ מדוע אין דואגים לקופת ההקדש ליסוע לכרך ולפדות ביוקר. ועי"ש בתוספות מה שתיירץ.

וביאר רבי יוסף שאול שכל ענין ההקדש הרי באמת אין הקב"ה צריך את הממון שלנו, שנאמר 'אם ארעב לא אומר לך.. האוכל בשר אבירים', ואומר 'אין חפץ לה' בעולות', אלא מה שהקב"ה רוצה מאיתנו הוא רק 'נדבת הלב' כמו שפי' האלשי"ך הק' ושאר ספה"ק.

הבן כפר שהקדיש מרגלית, היתה נדבת הלב שלו רק כפי שווי המרגלית בכפר, לדוגמא אלף דולר, אע"פ שבכרך זה שוה שלוש אלף דולר, אין הקב"ה צריך את הכסף שלו, אלא את נדבת לבו, ונדבת לבו בכפר היה אלף דולר, א"כ אין שום צורך להוליכו לכרך להרוויח יותר, הרי זה יהיה פגם כביכול כאילו הקב"ה צריך שאנחנו נרים את המניות שלו... כמו אחד שקונה כרטיס לוטו להקב"ה, שאם זה ירוויח הוא יתן הכל לצדקה, הרי עדיף שיתן דולר אחד לצדקה, שזהו נדבת לבו, אל תקנה לוטו לכבוד הקב"ה, לי הכסף ולי הזהב נאום ה'. אל תחפש עצות לפני הקב"ה איך שיהיה לו מליונים.

ולא עוד אלא שיש בזה ממש פגם בהתייחסות כלפי הקב"ה, בשלמא אם אומר שקונה את הלוטו לעצמו ואם יזכה יתן צדקה, ניחא, אך אם קונה שני כרטיסי לוטו אחד לו ואחד להקב"ה, עדיף לתת את הדולר לצדקה ולא לקנות לוטו עבור הקב"ה.

מבאר רבי יוסף שאול, דכשמשא רבינו רואה את נדבת המשכן, הוא דווקא הולך ומונה, אלה פקודי המשכן, אע"פ שאין הברכה שרויה אלא בדבר הסמוי מן העין, כי אין הקב"ה צריך שייכנס ברכה בזה שנתנו לו, אם הוא רוצה, הוא יכול לגלות באוהל של משה מחצב של סנפרינון, הוא לא צריך שייכנס ברכה בתרומות שנתנו לו... זה לא הנוסח שנוהגים כלפי מעלה. אדרבה אין לנו שום אינטרס שייכנס שם ברכה, להורות שהקב"ה אינו צריך לכסף וזהב שלנו. לי הכסף ולי הזהב נאום השם.

וברכתו של משה אינו 'הי רצון שייכנס ברכה במעשיכם', לא ולא, אין לנו כלל רצון שיתרבה זהב ההקדש, יש לנו רק ענין 'שתשרה שכינה'. ואכן באמת לא היו יכולים לעשות זהב כפי מנין הזהב שנתנו, כי כמו שמקום ארון אינו מן המדה, כך זהבו אינו מן המדה, ולכן מנה משה וכתב 'ויהי זהב התנופה תשע ועשרים ככר', וזהב לא נתרבה, אלא נשאר תמיד תשע ועשרים ככר, אלא כשהקב"ה רוצה יכולים לעשות מקצת זהב כלים רבים. כי אצלו ית' העיקר הוא נדבת הלב.

הקדש. לי הכסף ולי הזהב נאום ה'. ופוק חזי איך הצליח רבי אהרן קאטלער מאד בבנייני מוסדות התורה באמריקה, כי אין להקדש אלא מקומו ושעתו.

וכן אמרנו בהפטרות שבת חנוכה, הנביא זכריה ראה מנורה, ושני זיתים עליה ונוטפים מהם שמן לנרות המנורה, ואי' בספה"ק ע"פ דברי המדרש שלא הכניס נח שתיל הזית לתוך התבה, כי דרך טבע הזית שאינו מחזיק יותר מ"ב חודש, ואע"פ שהקב"ה צייה לו להכניס מכל מאכל אשר יאכל, וחישב נח, היות שאמר לו הקב"ה שיהיה מבול שנה, אי"כ איך יכניס זית, ועלה בדעתו ששוב לא יהיו זיתים בעולם. ואמר לבניו בתיבה, תספרו לנכדים שפעם לפני המבול היו זיתים בעולם, זכרונם לברכה.

אך היונה הביאה לו 'עלה זית טרף בפייה', אין הכי נמי שהקב"ה צייה לו לעשות השתדלות, אומרת לו היונה, כבודך במקומך מונח, אין צריך להשתדלות, הבאתי עלה זית מגן עדן, ועד היום יש לנו זיתים וממנה מדליקים נרות המנורה.

שמן רומז על חכמת התורה, הקב"ה אינו צריך שבני ישראל יחזיקו את עולם התורה, איך חלמו לפני עשרים שנה איך יתקיים היום עולם התורה, ומה יהיה עוד עשר שנים, אין שיעור ואין גבול, בכל חסידות נולדים בכל שבוע ילדים רבים בלי עין הרע, בחסידות גור נולדים כמה מאות זכרים כל שבוע, כל שבוע צריך לפתוח עוד ישיבה שלימה, וכן בכל חצרות הקודש, מה יהיה כאן? רבי יהודי, אל תדאג לקופת הקב"ה.

אשרי מי שיש לו יד וחלק בעולם התורה, אך הקב"ה לבדו מסתדר יפה, רשבי' הבטיח שלא תשכח מפי זרעו, הישיבות בוודאי יצליחו, תבא יונה עם עלה זית והכל יהיה בסדר. כך רואה זכריה ששני הזיתים מנטפים מאליהם לתוך המנורה, מכניסים שמן וזה דולק ח' ימים, כי השכינה שורה בישראל. היוניו וחכמתו לא מסתדרים עם זה, אך זכריה אומר לנו בסוף ההפטרות לא בחיל ולא בכח כי אם ברוחי אמר ה' צבאות'. הקב"ה לבדו עושה הכל, הוא רק מזכה אותנו להיות שותפים בענייניו, כדי לגלות נדבת לבנו. יש לנו אב זקן.

וכל זה אמור כלפי הקדש ומוסדות הקודש, אך לגבי פרנסת האדם בעצמו, אדרבה אמרו חז"ל שיאמר 'ברוך אתה ה' מלך העולם השולח ברכה בכרי הזה', היינו שאני הכנסתי כור אחד, והקב"ה יכניס ברכה ויוכפל הכרי, כי אנו מבקשים ומברכים שיהיה ברכה במעשינו, משא"כ הקדש אינו צריך ברכה, הקדש לא צריך שיברכו את ממונו, הקדש צריך רק את נדבת הלב של בני ישראל. כי המוסדות של הקב"ה שיש לו גזברים שהם השליחים שלו, הוא לא מעוניין ברווחים של השקעות ממכסי הקדש. ואפי' אם נאמר שיחול עליהם הקדש, אין בהם מעילה. וכן גידולי הקדש אין בהם מעילה.

ומי שיבדוק את ההסטוריה ימצא שכל מי שבנה מוסדות בעולם התורה, חי בבחי' 'אין להקדש אלא מקומו ושעתו'. הם עומדים בתחילת החודש, לא יודעים איך ישלמו חצי מיליון דולר בחודש זה, אחרי ראש חודש הכל הסתדר, הם לא יודעים מה ואיך, רק נדבת הלב של יהודים, ונסים ונפלאות. אם יעשה אחד השקעות וקומבינציות, אין בזה ענין. נכון שצריך השתדלות להקדש, היינו השתדלות להביא עוד נדבת הלב של בני ישראל, כן ירבו.

דברתי אתמול עם רבי יצחק לברון מאנטווערפן - אשדוד וסיפר לי מעשה ששמע לפני כמה שנים מהרה"ח רבי יעקב פרידריך שליט"א [מזקני חסידי חב"ד, ומתלמידי חכמים הגדולים דאנטווערפן] שהוא היה שליח לבנות תלמוד תורה על טהרת הקודש בעיר אמסטרדם, ובני השוב התנגדו מאד והערימו כמה וכמה מניעות, אך הם התגברו על כל המניעות והתחילו לבנות בנין לת"ת, בתחילה נכנסו לעסק הבנין בכל הכוחות, וב"ה התחילו הקבלנים להכין תשתית לצורך הבניה. באחד הימים הוצרכו לשלם לקבלנים סכום גדול מאד, וע"פ תנאי החוזה, אם לא היו משלמים את הסכום באותו יום, מופר כל תכנית הבניה. יום לפני כן ישבו העסקנים במשרד שהוקם בשטח הבניה, ודאגתם בלבם ובפיהם מאין יבא עזרם לשלם סכום כזה ביום המחרת, כדי שלא ירד ח"ו כל יגיעתם לטמיון.

תוך כדי דיבורם נכנס אדם בלתי מוכר למשרד, לא תואר יהודי לו, ושואל אותם מה בונים כאן? העסקנים תמהו על שאלתם, והשיבו לו בקרירות שבונים כאן בנין לתלמוד תורה לילדים יהודיים, הוא התעניין עוד, והם הראו לו את תוכנית הבנין. לאחר כמה רגעים אמר להם 'תודה שהתייחסתם אלי' ויצא לדרכו.

כמה דקות לאחר שיצא ראו העסקנים שהאורח הבלתי מוכר שכח על השלחן איזה שקית, הם רצו אחריו להשיב האבדה, ולא מצאוהו. כשחזרו למשרד פתחו את השקית ומצאו בו בדיוק את הסכום שהם צריכים לשלם מחר לקבלן לצורך המשך הבניה. לא פרוטה אחת פחות. יש איתנו חיים היום כמה עדים שהשתתפו בעסק הבניה באמסטרדם.

הקב"ה מראה לנו 'לי הכסף ולי הזהב נאום השם', לא היה מי שיתרום בנדבת הלב, מאידך היה נדבת הלב של העסקנים בקודש במסירות נפש, כיון שהיה להם נדבת הלב, והיה חסר מי שיתן, שלח הקב"ה את שלוחו וישכח' שם את הסכום הזה.

ובאמת כל מנהל מוסד יכול לספר סיפורים כגון דא, יתכן שכדאי להיות מנהל מוסד רק בכדי לזכות לראות פני אליהו הנביא בהקיץ מדי חודש בחדשו... אך באמת כל יהודי בעל משפחה הוא גם מנהל מוסד, וכ"ש

כשמתחיל להשיא את הילדים, יוכל כל אחד ואחד להעיד איזה חסדים גלויים הקב"ה עושה עם כל אחד ואחד. זהו יסוד גדול שצריך לשנן הרבה, אין להקדש אלא מקומו ושעתו.

הגר"ו מבטיח היה חוזר על הדברים שכפי הנראה שמע מאביו וזקנו, יסוד גדול מאד על מה שאמרו חז"ל שהתורה קדמה לעולם, כי אם העולם היה הראשון והתורה לאחריו, אזי היה המצב שהעולם יש לו בעיות והתורה פותרת את הבעיות של העולם, יש עניינים וחסרונות בעולם, והתורה מבקשת לתקן את החסרונות, לכן נצטוו בתורה על הצדקה. אך היות שהתורה קדמה, והעולם בא אחריו, הרי שהקב"ה ברא את העולם עם חסרונות כדי שיוכלו לקיים תורה ומצוות. שהרי הקב"ה הוא כל יכול, אי"כ מדוע יש בעולם חסרונות, כמו שהקשו הראשונים, איך יתכן שלפעמים נולדים אנשים חולים או שאין גופם שלם, וכן מדוע יש עניים בעולם. ואמרו רז"ל [שמות רבה לא, ה] 'דוד המלך אמר לפני הקב"ה ישב עולם לפני אלקים' היינו שיהיה העולם מיושב בשלימות כמו שמתאים לפני אלקים, והשיב לו הקב"ה 'חסד ואמת מן יצרורו', אי"כ איך יוכלו להטיב אחד עם זולתו, והרי שכל מה שיש חסרונות בעולם הוא כדי שיהיה המוסד שמשלים את החסרון. כי התורה קדמה לעולם, הצדקה היא מהתורה, והעולם שבא אחריו נברא עם חסרונות לצורך קיום התורה. כדי שיוכלו לסייע ליתומים ואלמנות, לכן יש בעולם יתומים ואלמנות וכו'.

חז"ל המדרש שם (רבה שמות פסקה ה): "אמר דוד רבון העולמים ישב עולמך שנאמר 'ישב עולם לפני אלקים' אמר לו הקב"ה אם אעשה עולמי שוה חסד ואמת מן יצרורו"

זאת למדנו מאברהם אבינו שהיה יושב ומצטער על שאין לו אורחים, כמו שהאריך הבאר מים חיים, אם העיקר הוא העולם והתורה באה אחריה, אי"כ מה יש להצטער שאין אורחים, כשיש אורחים מקיימים את המצוה, כשאינן אין צורך. אלא לאחר שהתורה קדמה לעולם, אי"כ מצטער אאע"ה שאין הקב"ה מזמין לו אורחים. וזה החילוק בין יהודי לגוי, שהגוי מסתכל על המוסדות שלו לאחר העולם, אך היהודי אינו עושה חסד כיון שהוא איש טוב, אלא כאשר צייה ה'. כמ"ש ברש"י ובמדרש ובספרי. ולזאת מחזירים אבדה רק ליהודי ולא לגוי, להורות שאנו משיבים אבדה רק לקיים רצון יוצרנו ית"ש. נמצא שמה שהאדם איבד אבדה, הוא רק כדי שאני אקיים מצות השבת אבדה. כי התורה קדמה לעולם.

ונמצא שהעסקן שיושב ומטכס עצה איך לחסוך את הדאגה של המוסד לעוד חמש שנים, טעות גדולה הוא טועה בכך, כי אדרבה אנו צריכים את הדאגה לאחר חמש שנים, כי העולם צריך לשרת את מצוות התורה. אם לא יהיו דאגות של מוסדות תורה, יצטרכו להמציא דאגות אחרות... כי העולם בא אחר התורה.

וכן אמרו בגמ' ב"ב דף י' וזו שאלה שאל טורונסורופוס הרשע את ר"ע אם אלקים אוהב עניים הוא מפני מה אינו מפרנסם א"ל כדי שניצול אנו בהן מדינה של גיהנם'. כי הקב"ה היה יכול לברוא עולם בלא עניים כלל, הגם שאין צריך ראיות לכך, אך כך אמרו חז"ל 'מעולם לא ראית ארי קייץ, שועל חנווני' רק האדם צריך להיות כזה חלש ומלא חסרונות, רק בכדי שיהיה אפשרות לקיים מצות חסד וצדקה. אאע"ה יושב ומצטער שאין לו אורחים, למה יש להם מזון בבית, ובחוץ בווערת השמש כחום היום, איך הסתדרו כל הבעיות, הרי העולם צריך לשמש את התורה.

ונמתיק יותר הבנת הדבר ע"פ משל, כנהוג היום שהיירצנים של כלי חשמל, פועלים בחכמה בעת בניין המכשירים שלאחר שנה שנתיים יצטרך האדם לקרוא אומן לתקנו, או להחליפו בדוגמא יותר חדשה. כך הוא גם במלכותא דרקייעא, הקב"ה ברא עולם, וסטר לה כמה סטירות, עניים, חולים, בעלי חסרונות, ויתומים, כדי שיעשו עמהם חסד ואמת. אע"פ שבוודאי הצור תמים פעלו ויש כמה וכמה חשבונות מדוע ילד זה הוא יתום וילד זה אינו יתום וכן באלמנות ועניים וחולים, אך אלו החשבונות אינם שייכים אל התורם, אתה צריך לתת להשלים החסרונות איך שאתה יכול, בגוף או בממון. הקב"ה מבקש שתהיה שותף שלו בהשלמת בנין העולם. בתורה שקדמה לעולם כתוב 'לא יחדל אביון מקרב הארץ', וכל זה כדי שתזכו להם לחיי עולם הבא'.

ומעתה מובן ביותר דברי רבי יוסף שאול נתנזון הנ"ל, שאין הקדש צריכים ברכה והרווחה, כל יסוד ההקדש הוא רק לקיים רצון ה' ע"י נדבת הלב. יהיה מה שיהיה.

והן אמת שכספי הצדקה צריכים זהירות גדולה מאד, לשמור על כל פרוטה, כי אסור לזלזל בנדבת הלב של יהודי, הקב"ה מחבב את הדולר הזה, הוא נהפך להיות חפצא דמצוה, כמו לולקא של הרזוי'נער, כך יקר אצלו יתברך דולר שנתלכש בו נדבת לב, הדולר הזה שווה יותר מכל הממון שיש מסוף העולם ועד סופו. כמו שאסור לזרוק תפילין ואתרוג על הארץ, כך יש לכבד פרוטה של צדקה. וכמסופר בגמ' על מעות פורים שנתחלפו לו, ונתן את שניהם מרוב חשיבותם

עוד למדנו מכאן יסוד נוסף, כי האדם רגיל למדוד את חשיבות המצוה לפי התוצאה שלה, לדוגמא אם יוכל בשעה זאת לדבר עם יהודי רחוק לקרב אותו לתורה ומצוות, ובזה ירגיש שזכה לפעול גדולות ונצורות, לעומת זה יש לו

מה למדנו מסיפור זה, שסופר כאמור על ידי אחת מראשי הישיבות? ההצלחה וההגשוג המתינו ליהודי שהוא מאחרי הדלת.

אם לא היה עומד בנסיון, חלילה, ומנשק את הצלם, או מוציא מילה אחת מפיו נגד האמונה, לא היה זוכה להגיע למה שהגיע. רק משעמד בנסיון הגדול, והוכיח להש"ת שהוא מאמין שכל מה שהוא עושה עימו - לטובה הוא עושה, ואיש לא יצליח ליטול ממנו את האמונה הזו, נפתחו בפניו שערי ההלחה והסיעתא דשמיא.

(ברכי נפשי)

אם כן אעמידך בנסיון ואדרוש ממך לנשק את הצלם שלי, ואראה האם הדברים שדוברת אתנו אז, מפעמים באמת בליבך, והיך מאמין באלוקיך עד תום, או שמא הכל היה מן השפה ולחוץ.

ועכשיו, משראיתי את אמונתך העזה, ונוכחתי בעצמי בנאמנותך לבורא עולם, אני משאיר בידך את כל הפרוות שקנית ממני, עם הרווח הגדול בצידיך, ואף אמכור לך עוד ועוד פרוות, ובמחירים יותר מוזלים, על מנת שתצליח להרוויח עוד כסף, ולהתעשר בצורה יותר משמעותית.

בדרך הדרוש

מענישין בעידן ריתחא ולוט עבר מ"ע של הוכח תוכיח ואמרו חז"ל כשהשמש יוצאת ומלכי מזרח ומערב משתחווים הקב"ה כועס לכך הי' צריך לילך משם עכ"ל וא"כ מובן היטב מה שהביאו נדבת המשכן בבוקר, דעיקר ההבאה היה כדי להצילם מעונש חטא העגל, אך בלא"ה אין עונשין על מ"ע רק בעידן ריתחא, אמנם בבוקר כשהשמש יוצאת ומלכי מזרח ומערב משתחווים הקב"ה כועס ובעידן ריתחא מענישין גם על מ"ע ויש לחוש שיענשו גם הם לכן הביאו או את נדבת המשכן כדי שיכפר בעדם וינצלו מעונש. וא"ש. (ילקוט הגרשוני)

בעושי העגל ועברו על מ"ע הוכח תוכיח וגו' וידוע מ"ש במנחות דאין הקב"ה מעניש על מ"ע רק בעידן ריתחא ע"כ יען דבאותה שעה הי' ריתחא גדולה על עושי העגל רצה הקב"ה לענוש גם אותן שלא מיחו והועילה תפילתו של משה שלא ענשם תיכף ושוב אח"כ ליכא עידן ריתחא ואין ראו' לענו על מ"ע, ומעתא יובן היטיב מ"ש הקב"ה ביום פקדי, היינו שיעשו חטא אחר ויהיה עידן ריתחא לענוש אותן על חטא אחר, או ופקדתי עליהם חטאתם ואענישם גם על שלא מיחו בעושי העגל ועברו על מ"ע הדוכח תוכיח והבן. והנה בס' תיבת גומא פ' וירא הביא בשם רבינו הגדול הפנ"י ז"ל בפסוק השמש יצא על הארץ ולוט בא צוערה, כי על מ"ע

והם הביאו איליו עוד נדבה בבוקר בבוקר (כח כא) ראוי לתת טעם למה הביאו נדבת המשכן בבוקר דייקא, ונ"ל דידוע מ"ש ז"ל יבא זהב המשכן ויכפר על זהב העגל, גם מבואר במפרשים דב' מיני חוטאים היו בעגל, א' מה שעשו העגל בפועל ממש אשר הרגום בני לוי ואשר נגפם הקב"ה, ב' מה שלא חטאו בפועל רק הי' בהם חטא שלא מיחו וגם אותן ביקש הקב"ה לכלותם ועליהם התפלל משה, ובס' אמרי שפר להג' רש"ק מבראד ז"ל כ' בזה דבר נפלא בפסוק וביום פקדי ופקדתי עליהם חטאתם, וקשה מ"ש דוקא כשיעניש אותם הקב"ה על חטא אחר או יפקיד עליהם ג"כ עון העגל ובלא"ה לא, ולפ"ז אתי שפיר דהנה חטאתם הי' על שלא מיחו

בענייני הפרשה והזמן ההלכות נערכו ע"י בעל 'חוקי חיים' ונמסרו ע"י 'חדר הוראה' ירושלים עיה"ק	<h1>הלכה למעשה</h1> <h2>מנהגים וזהירויות בחג הפסח</h2>
--	--

כבר בליל י"ד, משעה שמתחיל חובת הבדיקה לבער החמץ מרשותו (שו"ת רב פעלים ח"ג או"ח סי' כ"ז, הגר"ש"א, הגש"פ עמ' 18).

גם קודם ערב פסח

ט. שלשים יום קודם. יש שנוהגים לא לאכול מצה כבר מפורים שהוא ל' יום קודם החג (שו"ת אג"מ או"ח ח"א סי' ק נ"ה, שו"ת משנת יעקב ח"ג סי' תע"א, מנהגי מהרי"ץ דושינסקי, דברי יציב הובא בהליכות חיים פסח עמ' י"ז) שמאז מתחילים לדרוש בהלכות הפסח (מ"ב סי' תכ"ט סק"ב) וכדעת חכמים (גמ' פסחים דף ו' ע"א), והוא מאחר שנוהגים כדעות שמצה אסור באכילה גם קודם שנאסר החמץ (שו"ת אג"מ שם).

י. עוד טעם נאמר בזה ע"פ הדין שהרואה את חבירו לאחר ל' יום מברך 'שהחינו' (שו"ע סי' רכ"ה ס"א), הרי ל' יום הוא שיעור התרגשות ושמחה להתחבב לדבר (מנהגי מהרי"ץ הלוי פ"ז הע"א).

יא. מראש חודש ניסן. אמנם הרבה נוהגים לא לאכול מצות מצוה מר"ח ניסן (שיירי כנסת הגדולה, ח"י, א"ר, פמ"ג, מ"ב סק"ב) שלא רצו חכמים להטריח הא דם כ"כ במניעת אכילת מצה, לכן נהגו איסור מר"ח ניסן שהוא הזמן ששואלין ודורשין עכ"פ לדעת רשב"ג (אג"מ שם).

סוג מצות שמונעים מהם

יב. דנו הפוסקים בכמה מיני מצות אם הם בכלל המנהג שלא לאכלם קודם פסח, ובדרך כלל, אלו שאין אוכלים אותם בערב פסח מדינא, גם נכללים במנהג שלא לאכלם קודם ערב פסח מר"ח או משלשים יום, וכן תלוי באם הם חמץ מעיקר הדין או משום חומרא, וכיבואר.

יג. מצה עשירה. מעיקר הדין, מצה עשירה מותר לאכול קודם פסח משום שאין יוצאים בהם ידי חובתו, וטעמו שונה ממצת מצוה שהרי טעם מי הפירות ניכר בהן (מ"ב סק"י), אמנם יש הס"ל שגם מצה עשירה אסורה באכילה קודם פסח (ביאור הגר"א, שער הציון סי' תמ"ד סק"א).

יד. כפולות ונפוחות. מצה נפוחה או כפולה, אף שמחמירין בה לחשבה כחמץ, מ"מ אסור לאכלה קודם פסח דבכלל מצה היא מעיקר הדין (מ"ב שם סק"ב).

טו. מצה שלא לשמה. מצות כשרות לפסח רק שנאפו שלא לשמה, אין לאכלם קודם פסח כלל, וגם כשחל ערב פסח בשבת, שהרי אינם חמץ, ולכן אין להקל בהם כלל (שו"ת מנחת יצחק ח"ח סי' ל"ז ד"ה הנה יש, הגרשז"א שש"כ פנ"ו הע"מ ז"ל).

טז. מצות מכונה של חמץ. אין לאכול מצות מכונה כלל קודם הפסח אפילו מאלו שכתוב עליהם שהם 'חמץ' שהרי אין הכרח שהם חמץ שהרי

ריבוי מנהגים בפסח מנהגי פסח

א. חג הפסח כולל הרבה דקדוקי דינים והלכות, ובנוסף לזה ספוג הוא במנהגים שונים יותר משאר החגים בפרט בענייני מאכלים, שנהגו משפחות וקהילות לדורי דורות מה שאנו קיבלנו מאבותינו וזה מה שאנו מוסרים לבנינו שימשיכו לנהוג מנהגים אלו בחביבות ובגאות מהמקורות שאנו באים מהם, ועל אף שלפעמים כבר נשתנה המצב ואין כ"כ סיבה לנהוג כך, מ"מ יש בהם משום "אל תטוש תורת אבך" ומשום 'מנהג אבותינו בידינו', ויש בהם משום 'מנהג עוקר הלכה' ויש בהם משום 'מנהג ישראל תורה היא'.

ב. טעמים שמחמירים יותר בפסח

ג. מצוה ראשונה שנצטוונו. י"א הטעם שאנו מחמירים בפסח יותר מכל שנה, משום שהיא ה מצוה הראשונה שנצטוו עליה ישראל כולם וקיבלו עליהם באה בה והחמירו בכלליה ופרטיה וכל המאריך בדקדוקיה מאריכים לו ימיו ושנותיו (שו"ת מן השמים סי' ע).

ד. התורה החמירה עליו. י"א הטעם משום שמצינו שגם התורה החמירה

עליו הרבה, שהוא איסור שיש עליה כרת וגם איסור הנאה, וגם משום דלא בדיליה מיניה כל השנה (ר"ן פסחים דף ב' ע"א, שו"ת רדב"ז ח"ג סי' תקמ"ו), ואחר שרואים שהקב"ה מחמיר עליה גם עבדיו מחמירים בזה (לקט יושר דף צ' בשם תרומת הדשן).

ה. שאור שבעיסה. עוד טעם נאמר שחמץ הוא נגד לילה, רע ונגד יצר הרע, ולכן מתרחקים ממנו כמה שאפשר עם כל מיני חומרות והרחקות (שו"ת רדב"ז ח"ג סי' תקמ"ו).

ו. שלא שינו שמם לשונם ולבושם. י"א הטעם משום שיציאת מצרים היה בגלל שלא שינו את שמם, לשונם ולבושם שהוא בגדר חומרא יתירה, לכן מקפידים על חומרות והרחקות יותר מכל שנה (משך חכמה פ' בא עה"פ ואתם לא תצאו).

ז. יום ארבעה עשר. מעיקר הדין אסור לאכול מצה שיוצאים בו בליל פסח בערב פסח מדין דרבנן (שו"ע רמ"א סי' תע"א ס"א), כדי שיהיה היכר לאכילתה בערב (רמב"ם פ"ו ח"מ ה"ב), וגם משום כדי לאכול מצות מצוה בערב לתיאבון שיהיה תאב לטעם מצה מאחר שהיה נמנע מלאכלו לאיזה זמן.

ח. ליל ארבעה עשר. י"א שהאיסור לאכול מצה בע"פ הוא בערב פסח ביום מעלות השחר (חק יעקב, מ"ב סק"ב, ה גר"ח הלוי הובא בקובץ הוספת להגדת מבית ה לוי עמ' ס"ד), אבל הרבה פוסקים נוקטים שהאיסור הוא גם

לא מאטים את המכונה כשהם לכל השנה כך שיאפה לאחר י"ח דקות, אלא המכונה עובדת כהרגלה והם בחזקת חמץ משום שלא מדקדקים עליהם בפירוורים ובמחשבת לשמה, ולכן הרי הם בכלל מצה לגבי האיסור שלא לאכלם קודם פסח שהרי טעם מצה יש להם (שו"ת מנחת יצחק שם), אמנם אם בפסח אוכלים רק מצות עבודת יד, יש שמורים להקל לאכול מצות מכונה של חמץ עכ"פ עד ערב פסח (הגר"ש וואזנר, קובץ מבית לוי פסח פע"א אות א', מרא דשמעתתא הל' פסח הערה ר"ט) שהרי הם שונים בתרתי, בזה שהם של חמץ וגם יש שינוי טעם במקצת.

זו. מצות מכונה הכשרים לפסח. מצות מכונה הכשרים לפסח אין לאוכלם קודם פסח שהרי הם נחשבים מצות מצוה, ואפילו אלו שמקפידים לאכול מצות עבודת יד ג"כ לא יאכלם קודם פסח שהרי למעשה הם כשרים לפסח, אמנם אלו שהולכים בעקבות הדברי חיים זצ"ל (שו"ת דברי חיים ה"א סי' כ"ג כ"ד) ומחזיקים אותם חמץ גמור, מעיקר הדין מותר להם לאכלם קודם פסח כנ"ל, ומ"מ יש שנמנעו גם מהם. מנהגים שונים לגבי מאכלים בפסח אכילה אצל אחרים ית. מנהג הוא אצל הרבה להקפיד שלא לאכול אצל אחרים בפסח, והטעם משום שלכל אחד יש את מנהגיו, גרריו וסייגיו המסורים במשפחתו, ולא כל אחד שווה בזהירותו, ולכן כדי שלא יבחין בין אחד לשני, נוהגים שלא לאכול כלל אצל אחרים ושגור בפי כולם ש בפסח לא אוכלים אצל אחרים - 'מיר מישען נישט', כדי שלא לבייש אחרים כשמסרבים לאכול אצלם (פלא יועץ, מועד לכל חי סי' ב' אות ז').

מוצרים המיוצרים במפעלים יט. הרבה גם נוהגים לא לאכול מוצרים ומאכלים שמיוצרים במפעלים, וגם בזה הטעם משום שלא אוכלים ממאכלים שהכינו אחרים כנ"ל (אות ח י') ואפילו כשהמוצר מיוצר בכשרות מהודרת, וכמו שאמר מרן גאב"ד ירושלים פעם לגבי מנהג זה, שלא כל דבר שכשר עם כשרות הבר"ץ עדה"ח צריכים לאכול בפסח (דרשת שבת הגדול בהיכל מה ר"ץ דושינסקי). אלא שיש בזה הרבה דרגות במנהג זה.

כ. מיץ פירות. יש שמחמירים בכל דבר אפילו הדברים הכי פשוטים אפילו כשנעשה רק מתרכיב אחד כגון מיצים למיניהם, מיץ תפוזים, לימון, מיץ תפוחים וכדומה ולכן עושים גם את זה לבד בביתם [ואעפ"כ מיץ ענבים בדרך כלל לא עושים לבד], ויש אלו שסומכים על דברים אלו להסתפק מהמיוצרים מאחר שהם רק תרכיב אחד ופשוט.

כא. דברים בסיסיים. יש הרבה שנוהגים לאכול מוצרים ממפעלים כשהם פשוטים ואינם מורכבים מכמה מיני תרכיבים, כגון סוכר, קמח תפוח אדמה, קקאו, קפה, תה, חלב וכדומה.

כב. מוצרים מורכבים. הרבה נמנעים מלאכול מאכלים המורכבים עם כמה מיני רכיבים כשהם מיוצרים במפעלים משום שנחשב יותר למאכלים שהוכנו ע"י אחרים וכל שיש בו יותר רכיבים קשה יותר לשמור על כשרותם וזהירות מתערובות חמץ.

דגים **כג.** יש שאינם אוכלים דגים כלל בפסח, משום שפעם כשהיו שולחים דגי קר פיון חיים מ עיר לעיר היו מניחים פרוסת חמץ עם יין שרף בפיו (פמ"ג א"א סוף סי' תמ"ז סקמ"ו). ועוד משום שהיו מורחים י"ש על הדגים לשמור על טרייתם כדי שלא יסריחו וחששו מחמץ, ואע"פ שהיום לא נוהגים כן, מ"מ יש שממשיכים להימנע מאכילת דגים.

כד. דגים חיים. משום חשש הנ"ל יש אלו שקונים רק דגים חיים מהבר יכה שבהם אין שום חשש חמץ (ויגד משה סי' כ"ז אות ט', דרכי חיים ושלום מנהגי פסח אות תר"ו).

כה. דג מלוח - הערינג. מנהג אשכנז שלא לאכול דגים מלוחים וה"ה כבושים, משום שבעבר היו מולחים אותם במלח בחשש שמא נתערב בו חמץ (רמ"א סי' תמ"ז ס"ה) וגם מחשש ש נמלחו בכלים של חמץ, ועל אף שהיום המלח הוא נקי וכשר לפסח, אעפ"כ המנהג קיים אף היום.

כו. 'פיש מדומה' - 'פאלשע פיש'. מאלו שאין אוכלים דגים בפסח, יש שמכינים קציצות וממולא מבשר טחון ונראה כ'געפילטע פיש' אבל באמת הוא נעשה מבשר טחון, וכשמאכילים את זה לאחרים כגון אצל

שום

כז. יש הנוהגים שלא לאכול 'שום' בכל ימי הפסח, והטעם אינו מבורר (פמ"ג א"א סי' תס"ד סק"א) ויש שכתבו שהוא מבוסס על מנהג שהובא ברמ"א (סי' תס"ז ס"ח) שאין לאכול פירות יבשים בפסח (לקמן אות ל') ושום, בדרך כלל הוא יבש לכן נהגו שלא לאכול שום גם כשאינו יבש. ויש שכתבו שאין לזה שום טעם וריח ומותר באכילה והמנהג בא בטעות בדברי מגן אברהם (חיי אדם כלל קכ"ז אות ז'), מ"מ מי שיש לו מנהג זה יש להמשיך מדין 'אל תטוש תורת אמן' (פתחא זוטא סי' ב' אות ז' בשם הגר"ש מבעלזא).

קליפות פירות וירקות

כח. לקלוף פירות וירקות. הרבה נוהגים לקלוף כל פירות וירקות לפני אכילתם, והטעם מחשש שמא בא הקליפה במגע עם חמץ, וכן חוששים שהחומר הריסוס מעורב בו חומר מחמץ (חיי אדם כלל קכ"ז אות ב').

כט. פירות וירקות שקליפתם רכה. יש נוהגים שלא לאכול פירות וירקות שקליפתם רכה כגון תותים, אפרסק, פלפל ועגבניות מאחר שהדרך לאכלם בקל יפתם וקשה לקלפם. מ"מ מי שרוצה וטורח לקלפם מותר לאכלם, וכן יש אלו שמסתפקים בשטיפתם תחת מים.

ל. פירות יבשים. יש הנוהגים שלא לאכול פירות יבשים (רמ"א סי' תס"ז ס"ח), והטעם משום שמפזרים עליהם קמח בשעה שמיבשים אותם וחוששים שמא נדבק בהם קמח בשעה שמיבשים אותם, ועוד משום חשש שמא נתייבשו בתנור של חמץ (מ"ב שם סק כ"ו).

לא. המוצים. יש שנוהגים שלא לאכול חמוצים בפסח מפני שהם כבושים בתוך קליפתם ואולי באו במגע עם חמץ.

לב. ציפורן. יש הנוהגים שלא להשתמש בציפורן בפסח משום ששורים אותם במי שעורים לפני שמיבשים אותם (מ"ב סי' תס"ז סקל"ד) או בספירט שיש בו חשש חמץ (קובץ מבית לוי ח"ה סי"ד).

לג. להריח בציפורן. משום כן נוהגים להחמיר גם לא להריח בהם, ולכן מבדילים במוצאי שבת חול המועד על הדסים (ארחות רבינו ח"ב עמ' פ"ז).

עוף

לד. בני מעיים. יש שלא אוכלים הבני מעיים, הקורקבן והכבד של עוף מחשש שמא ימצא בו גרגיר של חטה בתוך הפסח, ויש שמקילים לאכול 'כבד' מאחר שהוא אינו איבר הקשור למערכת העיכול.

לה. לקנות ולבשל קודם פסח. יש שמקפידים לקנות ולבשל העופות קודם פסח מפני חשש שמא ימצא חטיה בתוך התבשיל ואז יאסר במשהו, אבל כשמבשלים קודם פסח אפילו אם ימצאו חטיה הרי הטעם בטל בששים, שהרי ביטול בששים מועיל רק לפני פסח אבל כשנמצא על פסח הרי הוא אוסר במשהו ויאסור הכל.

ביצים

לו. שטיפה. יש הנוהגים לטשוף את הביצים קודם שימושם ויש ששמים אותם אחרי הניקוי בתבניות העשויות מפלסטיק המי ועדות לפסח, לפי שחוששים שמא נדבקו פירוורי חמץ ממאכלי התרנגולים לקליפת הביצה וחמץ בפסח אוסר במשהו (בן איש חי ה"א פ' צו אות ל'), ועל אף שבזמנינו הביצים עוברים תהליך יסודי של שטיפה ורחיצה, מ"מ יש אלו שממשיכים עם מנהג זה.

לז. חותמת בביצים. יש הנוהגים לקנות ביצים בלי חותמת הוו רודה שחתה מה על הקליפה מחשש שמא יש חמץ בדיו, ואע"פ שאפשר להקל בזה משום שהדיו נפסל באכילה, מ"מ יש נוהגין כן מצד חומרא. ויש גופי כשרויות שמשיגים גם על זה ומוודאים שהדיו של הביצים לא יכיל חשש חמץ והם מסומנים במילים 'כ. פסח' בדיו וורוד (מדרין הכשרות בד"ץ עדה"ח ת שפ"א ח"ב עמ' 155).

לח. קדירה לביצים בלבד. יש הנוהגים ליחד סיר לבישול ביצים ואין מבשלים בו מאכל אחר, משום שחוששים שמא היו מונחים הביצים בקמח חמץ ובלע (א"א בוטשאטש סי' תמ"ז סק"ד).

ת.ד 102 בני ברק
פקס: 03-5055919
9139191@gmail.com

דבר מואמינים

גליון שבו עי מביט 'בני אמונים'

פרשת ויקהל פקודי תשפ"ג שנה ט | גליון מס' 475

פניני אמונים

פניני תפלה בפרשה

פרתחו שערים

דבר מוסד ונשיא 'בני אמונים'

ענית אמן – עת רצון

קוראים יקרים!

זכיתי מעל במה זו לשתף אתכם בתובנות חשובות אשר חנני ה' במכלול עניני עבודת הלב, ובמיוחד בשגב ערפה של התבה הקדושה אמן, מלה קטנה שעושה מהפכה גדולה.

רצוני להציג לפניכם הפעם עדות נפלאה ששמעתי מפי יהודי תלמיד חכם, שספר לי כך: "מאז ומתמיד, כאשר אני נתקל בענין שהנני מתקשה בהבנתו, נוקט אני עצת חכמים (נדה ע ב): 'בקש רחמים ממי שהחכמה שלו'. בתקופה האחרונה החלטתי לכוון על ענין זה בענית אמן, אחר הברכות שבהן אנו משבחים ומבקשים על עניני הדעת, הלא הן: ברכות התורה הנאמרות בברכות השחר ובקריאת התורה, הנותן לשכני בינה' - בברכות השחר ו'אתה חונן' - בחזרת הש"ץ".

"תמכתי יסודותי", אמר לי אותו תלמיד חכם, "במאמר חכמים (ברכות נג ב): 'גדול העונה אמן יותר מהמברך'; ברור לי שגדולתה של אמן מתבטאת בכך שהיא עת רצון לקבלת התפלה". ואכן, הוא מעיד, מרגע שהחל לאמץ הנהגה זו, הוא ראה ברכה יתרה בלמודו. עד שגם התברותא שלו הרגיש בכך ותרה לפי תמו לפשר השנוי...

חשבותי להוסיף כי הדברים נרמזים בדברי חז"ל (ברכות ח א) שדירשו את הפסוק (תהלים סט יד): "ואני תפילתי לך ה' עת רצון אלקים גרב חסדך עניי באמת ישעך", כך: "אימתי עת רצון? בשעה שהצבור מתפללים". הרי, לתפלת הצבור יש כמובן מעלה מיוחדת מצד עצמה, אולם ללא ספק מעלתה הגדולה ביותר היא ענית אמן. המאפיין הבולט ביותר של תפלה בצבור הוא ענית האמן, הן אחר הברכות והקדישים והן אחר חזרת הש"ץ.

וכרמזים אפוא הדברים בלשון הפסוק עצמו תפלת הצבור היא 'עת רצון' - משום: "עניי באמת ישעך" - לפי שמרבים בה בענית אמן שמשמעותה 'אמת'! ואם הגענו עד פה, כפי הידוע ברפת הגומל חסדים טובים לעמו ישראל היא ברכה המכניגת על כל בקשה ומשאלה, מסתבר אפוא כי שעת ענית אמן אחריה היא עת רצון מיוחדת לכל בקשה ומשאלה. יתן ה' ונזכה כלנו לחסדים טובים ונגלים אמן.

בקריאת 'עניי באמת ישעך'

שבת שלום

278 213 מחולקת י"ן

פתר הנשמה היתרה

"ויקהל משה את כל עדת בני ישראל ויאמר אלהם אלה הדברים אשר צוה ה' לעשת אתם; ששת ימים תעשה מלאכה וביום השביעי יהיה לכם קדש" (לה א-ב)
דרש החיד"א:

אמרו חכמים (שבת פח א) כי לאחר שחטאו ישראל בעגל נלקחו מהם שני הכתרים שקבלו במעמד הר סיני, בעת שהכריזו 'נעשה ונשמע', והעברו למשה רבנו.

ואמרו המקבלים כי בעונותינו של משה לא נטל את הכתרים לעצמו, אלא הוא שומרם עבור ישראל ומדי שבת הוא משיבם להם, וזו היא הנשמה היתרה שנותן הקדוש ברוך הוא באדם בערב שבת (ביצה טז א).

על כך אנו אומרים בשחרית של שבת: "ישמח משה במתנת חלקו כי עבד נאמן קראת לו כליל תפארת בראשו נתת בעמדו לפניך על הר סיני"; ביום השבת גדולה שמחתו של משה, לפי שאז הוא מתעטר רק במתנת חלקו - בכליל תפארת שהקדוש ברוך הוא נתן בראשו בעמדו על הר סיני, מבלי תוספת הכתרים שנתנו לו בחטא העגל, מאחר שהשיבם לישראל בערב שבת.

רמז לכך דרש החיד"א בפסוקים שלפנינו: "ויקהל משה את כל עדת בני ישראל"; "עדת" מלשון 'עדי' שמשמעותו תכשיט. לאחר חטא העגל אסף משה לידיו את כל הכתרים שהוסרו מישראל בעוונם. אמנם לרב עונותינו נחמם באומרנו: "ששת ימים תעשה מלאכה וביום השביעי יהיה לכם קדש" - אם תשמרו שבת פראוי אזי "ביום השביעי" יהי הכתרים "לכם" (פני דוד אות א).

ל"ט מלאכות במעשה בראשית

"ששת ימים תעשה מלאכה וביום השביעי יהיה לכם קדש שבת שבתון לה' כל העשה בו מלאכה יומת" (לה ב)

מפך שהסמיכה התורה פסוק זה, האוסר עשיית מלאכה בשבת לפסוקים העוסקים במלאכת המשכן, למדו חכמים (שבת צו ב) שהמלאכות האסורות בשבת הן שלושים ותשע המלאכות שנגעשו במלאכת המשכן.

'כרוב' לפנייה ו'כרוב' לאחרייה

"כרוב אחד מקצה מזה וכרוב אחד מקצה מזה מן הכפרת עשה את הכרובים משני קצוותיו" (לז ח)

כתבו רבותינו בעלי התוספות כי אותיות המלה "כרוב" שוות לאותיות המלה "ברוך", ואם כן כביכול נאמר בפסוק זה: "ברוך אחד מקצה מזה וברוך אחד מקצה מזה". מכאן למדו רמז למה שאנו אומרים בסדר קדשה, שפלאכי מעלה משבחים את הקדוש ברוך הוא בקוראים זה לעמת זה: "ברוך כבוד ה' ממקומו" (תוספות השלם על התורה).

באחד מבקוריו של השפע חיים מצאנז קלויזנבורג במעונו של ה'בית ישראל' מגור, כמד הרבי מגור את בעל השפע חיים במעט יין לשתיית 'לחיים'. בתגובה בקש האורח כי יואיל המארח להוסיף לו על המעט עד להשלמת שעור רביעיית, בהטעימו כי מבקש זאת כדי שיוכל לברך ברכה אחרונה.

כסמך למנהגו צטט את הפסוק שלפנינו, וכך דרש: "על האדם לחשב את אכילתו כך שיהיה בה כשעור שאיפשר: 'כרוב [ברוך] אחד מקצה מזה' - לפני האכילה, וכרוב [ברוך] אחד מקצה מזה' - אחר האכילה" (בצלאת דמהימנותא וישב תשס"ב עמ' 6).

ידיד נפש' עד כלות הנפש

אשר שלח למעוני יהודי בעל צורה כמוד ומר רבה שמחתי על כן. אולי עתה אזכה סוף סוף להניח תפלין ואולי גם ללבש ציצית, לאחר שנים כה רבות שלא זכיתי לכך? סיים היהודי את דבריו בערגה.

האיש דבר בהתרגשות, ואורחו נאלץ לאכזבו במעט, כאשר ספר לו כי ברשותו לא נותרו ספרים או תשמישי קדשה כלל, מלבד תפלין של יד שהצליח להציל, בעוד את התפלין של ראש חטפו ממנו הסובייטים הרשעים עם כניסתו לסביר.

ר' יעקב נפרד מהאיש בהבטחה שמחר ישוב ויבקרו ויביא עמו את התפלין של יד כדי שיוכל להניחן.

למחרת שב ר' יעקב לבקתה הנדחת כשהתפלין פרוכות על זרועו כדי שחלילה לא ישפז אותן עיני זרים. בכניסתו מצא את אותו יהודי אלמוני יושב לצד שלחנו אפוף שרעפים. "לא הצלחתי להרדם כל הלילה מרב ההשתוקקות למצוה", אמר בהתרגשות, "עשרים שנה חכיתי לרגע הזה" הוסיף והושיט מיד את זרועו, תוך שהוא מודה לה' ברגש על שסוף כל סוף זכה להניח תפלין.

ר' יעקב הסיר את התפלין מידו, הניחן על זרועו של היהודי האלמוני, והלה החל מיד לברך בקול גדול ובמתנינות, תוך שדמעות זולגות מעיניו: "ברוך אתה ה' אלקינו מלך העולם אשר קדשנו במצוותיו וצונו ל-ה-ג-י-ח-ת-פ-י-ל-י-ו". ר' יעקב ענה בהתרגשות אמן והחל לקשר את הרצועות על ידו הצנומה של האיש.

כאשר היו התפלין קשורות היטב על ידו, עצם האיש את עיניו ופתח באמירת קריאת שמע. מלות הפסוק "שמע ישראל" יצאו מפיו באטיות רבה, ברורות וצלולות, אולם קולו הלך ודעך. אך בקושי סיים לקרוא את הפסוק הראשון, וראשו נשמט על חזהו.

נשמתו המזככת של היהודי האלמוני יצאה באחד.

שנים רבות לאחר מכן, כאשר היה ר' מנדל מספר את המעשה לשומעי לקחו, היה מסים ואומר:

"ידיד, ישאל כל אחד מכם את עצמו, כיצד היה הוא נראה אלו היה יושב ביד במשך עשרים שנה בלי יכלת לקום ולו אחת ממצוות ה'? האם גם אז נפשו היתה משתפכת ומשתוקקת באמירת 'ידיד נפש' אב הרחמן, כאותו יהודי?"

ועתה ביושבנו שקטים ושאננים, כשיש בחסדי ה' יש לנו הכל, מתוך נחת והרחבת הדעת, הלא ודאי שמוטל עלינו להרים קול זעקה מקירות לבנו:

'ידיד נפש' אב הרחמן, משך עבדך אל רצונך!"

זמירות לשבת קדש - באר החיים' עמ' שנו

הבולשות של הסובייטים האוורים, היו אלו 'תפלין של יד' שעליהן שמר כבבת עינו.

אתא ובא יום שבת קדש, השבת הראשונה לשהותו בסביר. ביום שבת קדש, אחר הצהריים, יצא ר' יעקב מבקתתו לסיבוב קצר. כאשר התרחק קמעא מהבקתה לעבר הערבות הקפואות שהתפרסו על פני כל האפק, שמעו לפתע לאזניו קול שירה. הקול נשמע ממרחקים, אולם בשל תנאי השטח הגיעו הדיו עד אליו.

ככל שהתקרב ר' יעקב לעבר מקור הקול, כבר יכול היה לזהות כי מדבר בנגון יהודי מלא ערגה והשתפכות הנפש. צעד אפוא מידענו בעקבות הקול שהלך וגבר, עד שהגיע לבקתה עלובה אחרת ששכנה בקצה הכפר.

דלת הבקתה היתה פתוחה למחצה, וכשהציץ ר' יעקב בעדה, נדהם לראות יהודי מבגר, שקומתו שחה ושערו מגדל, יושב ליד שלחנו הריק כשראשו הכפוף חפון בין ידיו. אפוף היה היהודי בשרעפים, והוא שר ברגש ובכסופים את הפזמון המפלא "ידיד נפש אב הרחמן".

ר' יעקב פתח את הדלת והשתחל לתוך הבקתה. אותו יהודי אלמוני המשיך בשירתו מלאת הערגה והגעגועים לאביו שבשמים, עד כדי כך שלא הרגיש ולא הבחין כלל בכניסתו. אף לאחר שהתישב ר' יעקב על הכסא הפנוי שלצד השלחן, עדין שקוע היה היהודי בכסופיו ולא הבחין באורח הנכנס.

היהודי האלמוני המשיך להיות שקוע בשרעפיו גם לאחר שר' יעקב עצם את עיניו והצטרף לשירה המרגשת: "נפשי חולת אהבתך... נכסו נכספתי לראות בתפארת עזך". למעלה משעה נמשכה שירתם המשתפכת. מלות הפייט הקדוש שחבר רבי אלעזר אזכרי רחפו בחלל ערבות סביר ובטאו את רגשות הקדש, והשאפה לחוש בקרבת אלקים, זו שאחזה שני יהודים שגורלם הפגיש ביניהם בערבות סביר. רק משהסתימה השירה פתח האיש האלמוני את עיניו, הרים את ראשו וצורת פניו ההדורה נגלתה לפני ר' יעקב. למשך כמה שניות היה הלה המום למראה האורח שנגנס לבקתתו, אולם מיד התעשת. הוא קבל את ר' יעקב במאור פנים באומרו:

"זה לי עשרים שנה מיום שהגליתי לכאן, ומאז ועד כה לא ראו עיני צורת יהודי. ערם ועריה הגעתי לכאן, ומיום בואי לא הנחתי תפלין ולא התעטפתי בטלית. לא ישבתה בצל סכה ולא שמעתי קול שופר. ברוך ה'

את הספור שלפנינו ספר המשפיע הגה"צ רבי אלימלך בידרמן שליט"א, כפי שנשמע מפי הגה"ח רבי מנדל פוטרפס זצ"ל:

אחד מידיו של רבי מנדל, ר' יעקב שמו, הגלה בגלות קשה ומרה לאדמת סביר

דלת הבקתה היתה פתוחה למחצה. כשהציץ ר' יעקב בעדה, נדהם לראות יהודי מבגר, שקומתו שחה ושערו מגדל יושב ליד שלחנו הריק כשראשו הכפוף חפון בין ידיו, פלו אפוף שרעפים, והוא שר ברגש ובכסופים את הפזמון המפלא "ידיד נפש אב הרחמן".

ר' יעקב פתח את הדלת והשתחל לתוך הבקתה. אותו יהודי אלמוני המשיך בשירתו מלאת הערגה והגעגועים לאביו שבשמים, עד כדי כך שלא הרגיש ולא הבחין כלל בכניסתו.

מחנה אסירים בערבות סביר

הקפואה, בעוון הרבצת תורה בילדי תשב"ר. עקב חמרת עוונות הגלה ר' יעקב לכפר נדח באחת הרמות הגבוהות והקפואות ביותר בסביר. היה זה מקום שבו השמש אינה מאירה במשך כמה חודשים ברציפות, והטמפרטורות יכולות לצנות לארבעים מעלות מתחת לאפס ואף יותר מכן.

בהגיעו לאותו כפר נדח הפנה ר' יעקב לעבר בקתה עלובה ומטה לנפל, שבה עתיד היה להתגורר לאורך שנות גלותו. לבו נשבר בקרבו. הקפאון הנורא והרעב המתמיד שעתידיים היו לאים מכאן ואילך על קיומו הגשמי, לא הפריעו לו כמו העבדה שלא היו ברשותו ספרים או תשמישי קדשה הנצרכים לקיומו הרוחני. רק תשמיש קדשה אחד הצליח ר' יעקב להגניב מתחת עיניהם

דין אמן ותומה

עניית אמן "תוף כדי דבור"

א. יש לענות אמן מיד אחר שפלתה הברכה מפי המברך. שהיה לאחר סיום הברכה יותר מ'כדי דבור', שלוש או ארבע מלים, לא יענה אמן, ואם ענה הרי זו 'אמן יתומה'.

מקורות ובאורים:

ה'אבודרהם' (שמונה עשרה) מביא שיש המפרשים שגזרה של 'אמן יתומה' היא עניית אמן "אחר זמן מרבה שנים הברכה", שכפי שליתום אין אב, כך לאמן זו אין ברכה. לדבריהם החסרון שיש ב'אמן יתומה' אינו באי שמיעת הברכה או אי 'זיעתה' (כמבאר בירושלמי ברכות ח. ה. וראה 'שדה יהושע' מגלה פרק א סוף הלכה יא שהעיר על האבודרהם מירושלמי זה), כי אם ההפסק בין האמן לברכה. ה'משנה ברורה' (באור הלכה' שם ד"ה מיד) מדייק מדברי שהאסור לענות אמן הוא רק בשהית "זמן מרבה אחר סיום הברכה", ואולם אם לא שנה זמן מרבה, אין זו 'אמן יתומה', ואף אם שנה יותר משעור זמן של 'כדי דבור'. ואולם כתב ה'משנה ברורה' (שם לד) שלהלכה בשהית יותר מ'כדי דבור' מסיום הברכה אין לענות אמן, ואם ענה הרי זו 'אמן יתומה', כפי שפסק הפרי מגדים (שם א"א יד), וכפי שמשמע מדברי הרמ"א (כחד ח) שכתב: "ולא ימתין עם עניית האמן, אלא מיד שכלה הברכה יענה אמן". אולם אם שנה לאחר הברכה עד שעור זמן של 'כדי דבור' (כולל), יענה אמן, לפי שהפסק בשעור זה אינו נחשב הפסק ["תוף כדי דבור כדבור דמי" (ראה ב"ק עג א)], ונחשב כמי שענה אמן מיד כשפלתה הברכה מפי המברך. יש לצון שאף שדעת הסוברים שיש להסמיך את עניית אמן לסיום הברכה מדין 'אמן יתומה' מובאת להלכה ברמ"א ולא בשלחן ערוך. מדברי השלחן ערוך בהמשך (שם יא) מבאר שאף לדעתו יש להסמיך עניית אמן לסיום הברכה (וראה 'משנה ברורה' שם מב).

הוא מחלקת הפוסקים: יש אומרים שלושה תבות, ויש אומרים ארבעה תבות". אמנם בספר 'שער העין' (עמ' תמא) מובאת הברכה הגר"ח קניבסקי ששעורו הוא 'כדי דבור' של שלוש תבות, אחר שפך הכריע ה'משנה ברורה' במקומות אחרים (רו יב, וב'שער הציון' שם י; תפז ד; תקפב ז), וכן פסקו הרמב"ם (שבועות ב יז) ורב האחרונים (ראה 'שער הציון' תפז ג).

נסתפקו האחרונים האם שעור 'תוף כדי דבור' הוא זמן קבוע, שמשערים לפי דבורו של אדם ממצע, או שמשערים זמן זה בהתאם להרגל דבורו של כל אדם ואדם. בשו"ת 'בשר טוב' (סי' כא) כתב שמתברר שמשערים בכל אדם לפי הרגל דבורו, ואלו הדברי יחזקאל (סי' כז אות כ) מסיק שמשערים לפי הרגל דבורו של אדם ממצע. וכפי שמורה פשוטות לשונו של הרמב"ם בפרוש המשניות (נזיר ד א), ששעור 'תוף כדי דבור' הוא משהו זמן "שיאמרו שלום עליך רבי בדרך בינונית".

כתב הפוסקי תשובות (רו ח) שארץ הזמן של שעור "תוף כדי דבור" הוא בין שתים לשלוש שניות. וראה מה שכתב בספר 'שער העין' (פרק ד הערה יד) בענין זה.

ב. אדם העומד בתוף צבור העונים אמן, עליו להצטרף ולענות עמו כל עוד לא סימו רב הצבור לענות, אף שעבר שעור 'כדי דבור' מהברכה. זאת לפי שעניית אמן היא מכלל הברכה, וכל זמן שלא סימו רב הצבור לענות אמן, נחשב שלא פלתה הברכה.

מקורות ובאורים:

'שלחן ערוך' כחד יא; משנ"ב שם לד. ה"ט"ז (שם ו) חולק על השלחן ערוך וסובר שאף אם פלתה עניית אמן מפי הצבור יש לענות אמן שפאחר שעניית אמן היא מכלל הברכה, הרי שרק בסיום עניית אמן על הברכה מסתימת הברכה, וכשם שעונים אמן אחר פלות הברכה מפי המברך, כך אפשר לענות אמן אחר פלות עניית אמן מפי הצבור. ה'באור הלכה' (שם ד"ה וקד"ם) כתב שלהבנת הגרעק"א וה'מגן גבורים' בבאור דברי השלחן ערוך עולה שאף לדעת השלחן ערוך יש לענות אמן אף לאחר שסימו רב הצבור לענות, ואולם נשאר בצריך עיון לגבי הסתמכות על כך להלכה למעשה.

משה רבנו כנה 'איש אמונות'

הוא מן המברך. על פי דבריו נתן לבאר שמשה רבנו שהיה ענו מקל אדם כנה "איש אמונות", מפני שלא שאף לברך בעצמו, אלא הקפיד על עניית אמן על ברכותיהם של ישראל כפי שיתקמו.

בעל 'חסד לאברהם' (פרשת תצוה) מרדומסק הוסיף ואמר כי אף שמו של משה רבנו לתבת אמן, שכן סופי התבות של האותיות המרכיבות את השם 'משה' - מ"ם ש"ן ה"א הם אמן.

בענין זה יש לצון לדברי בעל ה'מגלה עמקות' (פרשת וישב) המפרש שהפסוק: "איש אמונות רב ברכות" בא ללמד על מעלתו של העונה אמן הגדולה מן המברך, וכדברי חכמים (ברכות נג ב): "גדול העונה אמן יותר מן המברך"; "רב פרושו גדול, ככתוב (בראשית כה כג): "רב יעבד צעיר"; "איש אמונות" - העונה אמן, "רב ברכות" - גדול הוא מן המברך.

"אלה פקודי המשכן משכן העדת אשר פקד על פי משה עבדת הלוים ביד איתמר בן אהרן הכהן" (לח כא)

פרשה זו מפרטת את סכום הזהב, הכסף והנחשת שהפקיד העם בידי משה עבור בניית המשכן. בהקשר לכך קורא המדרש (שמו"ר נא א) על משה רבנו את הפסוק (משלי כח כ): "איש אמונות רב ברכות"; שמשום שהתרומות שהביאו ישראל למלאכת המשכן הפקדו בידי משה שהיה אדם נאמן, הרבו בני ישראל להביא תרומתם, וכך התבררה הברכה במלאכת המשכן (עי' פ' עץ יוסף' שם).

סבה נוספת לכך שכנה משה 'איש אמונות' באר בספר 'נחמד מזהב': האדמו"ר רבי יחזקאל מקוז'מיר פרש את מאמר חכמים (ברכות נג ב): "גדול העונה אמן יותר מן המברך", שלפי שהעונה אמן מבקש שתתקיים ברפת חברו ואינו שואף שיהיה הוא המברך, לפיכך גדול

העונה אמן מתאזר בגבורה

במסכת ברכות (נג ב) ממשילים חכמים את המברך לחילים הפשוטים הפותחים במלחמה, ואלו את העונה אמן לגבורים הבאים אחריהם ומנצחים. רבנו בחיי מבאר כי חכמים המשילו את יתרונו של העונה אמן על פני המברך ליתרון החלש על הגבור, לפי שהעונה אמן "ממשיך כח ממקור הכחות כלי, אשר משם יונק כח הגבורה, ומשם כח כל מתגבר" (פד הקמח' ערך אמונה).

עניית אמן עדות על אמונת המברך

את מאמר חכמים (גזיר סו ב): "גדול העונה אמן יותר מן המברך", פרש רבי יוסף שאול נתנזון, רבה של לבוב, כך:

כתבו ראשונים (ראה שו"ת הרשב"א ח"ה ס"א נא; ורבנו בחיי דברים ח י) כי יסודה של הברכה היא "תוספת ורבו", כלומר שפאטר האדם מברך את ה', הרי כביכול הוא מוסיף לו יתרון כח ועו. אף אין הפונה חלילה שהקדוש ברוך הוא זקוק לברכת בריותיו, שהרי מיסודי הדת היא להאמין "שכל הנמצאים צריכים לו, והוא ברוך הוא אינו צריך להם ולא לאחד מהם" (רמב"ם יסודי התורה אג), אלא שפאטר אנו מברכים את ה' הננו נותנים בו כביכול כח ועו להריק לנו שפע ברכה וטובה. זוהי פגנת המשוור באומרו (תהלים סח לו): "א-ל ישראל הוא נתן עו ותעצמות לעם ברוך אלקים"; בשביל לתת כח ב"א-ל ישראל הוא נתן עו ותעצמות לעם". יש להתמיד ולברכו - "ברוך אלקים".

את העבדה שפגנת המברך בברכתו היא כדי להוסיף כח ועו שתשפע ברכת ה' לתחתונים, ואין בה צורך גבוה כלל, חלילה, מברך העונה אמן. שכן מאמירת הברכה אין אנו יכולים לעמוד על פגנת המברך, אבל מהעונה אמן שפדגיש ומצהיר על האמונה במלכות ה', עולה בברור שהברכה נאמרה בדעה נכונה ובאמונה שלמה. ולפי שעניית אמן היא זו שמברכת כי הברכה נאמרה כדי שתשפע ברכת ה' לנבראים, כחה רב לגרם שפע זה יותר מהמברך, ולכן אמרו חכמים ש"גדול העונה אמן יותר מן המברך" (דברי שאול' גזיר סו ב).

גם על ברכת הצדיקים

הפול "גדול העונה אמן יותר מן המברך" נאמר לא רק לגבי עניית אמן אחר מי שמברך את ה', אלא גם אחר העונה אמן על ברכה שמתברך אדם מפי אדם גדול. זאת לפי שברכות הצדיקים תלוייה באמונת המתברך בהן; ככל שמשרשת בלב המתברך האמונה בחכמי ישראל ובברכה היוצאת מפייהם, כך גדל ועולה כחה של הברכה להתקיים, לפיכך גדול חלקו של העונה אמן בקיום ברכת הצדיק יותר מן המברך (ברכת אליהו' לגר"א פישר עמ' קכו).

לכבוד מערכת עלון 'וכל מאמינים',

בהיות עלונכם במה נפלאה לעודד ולחזק את עניית אמן, ראיתי לנכון לבקשכם להביא בו דברים נפלאים שראיתי בספר "לקוט מעם לעז' בפרשת משפטים (עמ' תשלא) בענין מעלת עניית אמן, ואלו דבריו:

"זה שאמרנו ששכר ברכה עשרה זהובים, דוקא כשהוא אומר אותה בקול רם שהוא מזכה את הרבים שעונין אמן. והרי זה כבודו של השם יתברך לברכו בפני קהל עם, כפי שצאמר (משלי יד כח): 'ברב עם הדרת מלך'."

ומכאן ילמד אדם לומר הברכות בפני הקהל בקול רם, הן ברכות הנהנין והן ברכות השחר, כדי שהקהל יענו אמן. ובפרט הברכות שאומרים כשעולים לתורה, שמן הדין יש לאומרו בקול רם כדי שישמעו האנשים. שאם אומרים בלחש בין השנים, הרי אלו ברכות לבטלה."

מדבריו נראה שרק ברכה בקול שווה עשרה זהובים, מחמת שתי מעלות שיש באמירתה בקול דוקא: א. בין אדם לחברו, שכן יש בכך זכוי הרבים בעניית אמן. ב. בין אדם למקום, לפי שכבוד ה' הוא לברכו בפני קהל ועדה. ויש להוסיף שלפי פרוש רש"י (ברכות מז א ד"ה עד) שעניית אמן היא חלק מן הברכה, על אחת כמה וכמה שיש לומר שאין מקבלים שכר של עשרה זהובים על ברכה ללא אמן, שהרי היא ברכה חסרה.

חשבתי שעל ענין זה נתן להמליץ את דברי חכמים (מגלה יח א): "מלה בסלע משתוקא בתרי". שרק על ידי שתיקה בעת אמירת הברכה כדי לענות אמן אחריה, זוכים לרוח כפול ומכפל.

החותם בהוקרה על כל פעולותיכם,
עזרא טולידנו,
ירושלים.

נתן לשלח מכתבים לפקס שמספרו 08-9746102
או לכתבת המייל: 9139191@gmail.com

הריסות בית הקברות היהודי בלבוב. צלם בשנת תש"ב

בעל 'שואל ומשיב' כ"ז באדר א' תרל"ה

רבי יוסף שאול נתנזון נולד ברעז'אן בשנת תק"ע, כבן בכור לאביו רבי אריה ליבוש הלוי, מחבר ספר 'בית אל'. למד תורה מפי אביו, שאותו הוא מרבה להזכיר בספריו. לאחר נישואיו לבת דודו רבי יצחק אהרן איטינגא, עבר לגור בלבוב, שם קבע למדו בחברותא עם גיסו רבי מרדכי זאב איטינגא. במשך כעשרים וחמש שנים של למוד משתף כתבו הגיסים הגאונים יחדו כמה חבורים, ביניהם: 'מפרשי הים' - חידושים והערות על ספר 'ים התלמוד', 'מגן גבורים' על השלחן ערוך ו'מאירת עינים' על בדיקת הראה.

בשנת תר"ז נפטר רב העיר לבוב, רבי יעקב אורנשטיין בעל ה'ישועות יעקב'. רבי יוסף שאול נקרא למלא את מקומו ושמש בכנהג רמה זו כשמונה עשרה שנים. את תשובותיו הרבות כנס בסדרת כרכי שו"ת 'שואל ומשיב', שהפך לספר יסוד בהלכה. מלבד זאת חבר ספרים נוספים וביניהם סדרת הספרים 'דברי שאול', על התורה, המועדים ואגדות הש"ס.

כ"ז באדר א' תרל"ה עלתה נשמתו השמימה, והוא נטמן בבית החיים בעיר לבוב. על מצבתו נחרטו בין היתר המשפטים הבאים: "איש קדוש מרחם... יומם וליילה לא מש מאהל של תורה, ליהודים היה עמוד אש, שמש מגן ואורה; כל שוכני תבל תורה בקשו מפיו ויחלו לאמרותיו הטהורות, ילידי שכלו רבו המה היו לישראל למאורות...".

ברכה

הנעניית באמן

בכך שאדם עונה אמן על ברכת חברו הוא מעיד עליו שברכתו נאמרה בדעה נכונה ובאמונה שלמה מתוך מטרה לפתח שערי טובה וברכה. לפיכך דוקא ברכה הנענית באמן כחה רב להשפיע שפע טוב על ישראל (דברי שאול' גזיר סו ב).

איטש לרעהו

לקט אמרות חז"ל
רעיונות, עובדות
והנהגות מגדולי
ישראל,
על מדות טובות
שמביאות לאהבת
הזולת הנלמדות
מפרשת השבוע

מכון אהבת אמת – המרכז להעמקת ערכי אהבת הזולת

ע"ש ר' עבי יהודה דומוביץ ז"ל – רח' אבן עזרא 2 ירושלים 9242402
טל: 02-5671812 פקס: 077-7671812 דוא"ל: paypal: ahavemet@012.net.il

ליקוט ועריכה: יצחק בן אהרן
כל הזכויות שמורות למכון אהבת אמת
אסור להעתיק, לצלם ולהדפיס בלי רשות בכתב

שבת קודש כה אדר תשפג: הדלקת נרות: ירושלים: 5:12 תל-אביב: 5:28 חיפה: 5:19 מוצאי שבת: ירושלים: 6:26 תל-אביב: 6:27 חיפה: 7:04 ר"ת:

פרשת ויקהל – פקודי

ברכה לרעהו

"את זה מוכן אני לברך"...

סיפר מנהל הסמינר לבנות בגייטסעד (רבי אברהם כהן) כי זכה לבקר בארץ הקודש מספר פעמים. בהם ביקר בביתו של הגרי"ח זוננפלד זצ"ל. באחד מביקוריו, כשבא לקבל ברכת פרידה הרכין ראשו לפני הרב זוננפלד וביקש ברכה. סירב הרב זוננפלד בענותו ונאמר: "למה לך ברכה. הרי בריא אתה ויש לך הורים הדואגים עבורך".

אמר לו המנהל, כי הוא מבקש ברכה שיזכה להצליח בעבודתו, לחנך את הנוער הגרמני לתורה ויראת שמים אמיתית (במסגרת אירגון העזרה לנוער שניהל רבי אברהם ברחבי גרמניה). או-אז קם הרב זוננפלד מלא קומתו ואמר: "את זה מוכן אני לברך!" הוא פרש ידים על ראשו וברכו בכוונה.

אחרי שנים, הגיע המוסד בגייטסעד למשבר כלכלי גדול, לאחר שנוספו למוסד עוד עשרות בנות יוצאות מרוקו. ולא ידע לשית עצה בנפשו. האטליו לא רצה לספק בשר והמאפיות לא רצו לספק לחם והירקן חדל לספק ירקות ופירות.

ניסה המנהל לפנות לרבני המקום ולעסקנים אך ללא הועיל. החליט בליט ברירה בצער ובכאב גדול לסגור את המוסד. הוא הודיע לבנות הסמינר שיחפשו מקום אחר לעצמן. אך רובן לא מצאו מקום אחר.

סיפר המנהל: "לילה קשה עבר עלי אחרי ההחלטה לחסל את כל המפעל שהקמתי בעמל רב. והנה הרב זוננפלד הופיע אצלי בחלום ואמר: "הרי ברכתך אותך שתצליח אל תדאג. השי"ת יעזור ולא יעזבך". והנה בבוקר הגיעה אלי שיחת טלפון מרבה הראשי של לונדון המודיע לי שהוקצב אמש סכום נכבד עבור המוסד, כדי שיהיה ביכולתי להמשיך בפעולתי הברוכות.

זכרון מאיר

ברכה או "צדיק גוזר"...

סיפר הגר"ש בעדני זצ"ל: כשהיה בחו"ל ניגשה אליו אשה, ומתוך בכי סוער ביקשה ברכה לזכות בבנים. כי נשואה כבר 15 שנה ולא זכתה להפקד. הוא אכן בירך אותה מכל הלב. אך לא הסתפקה בברכה היא דרשה בתוקף שהרב יגזור שתזכה לבן בתוך שנה... ולא תעזוב את המקום עד שיבטיח לה זאת.

אמר לה הרב בעדני שאינו יכול להבטיח דבר כזה. אמנם חז"ל אמרו "צדיק גוזר והקב"ה מקיים" אך הוא לא צדיק ואין לו יכולת לגזור ולהבטיח. עליה לחפש צדיק שיגזור...

והוסיף הרב בעדני: "היא המשיכה לבכות ולהתחנן עד שלא יכולתי לעמוד עוד בפני הדמעות. עניתי שאעשה איתה פשרה: את אומרת שאני צדיק ואני יודע את האמת שזה לא נכון. לכן אני אגזור על דעתך בלבד שאת טועה שיש לי כח לגזור, אבל מצידי זו ברכה בלבד". לאחר שנה זכתה האשה להושיע ונולד לה בן והזמינו את הרב בעדני לשמש כסנדק בברית.

הלמות עמלים - ח"ב

ראוי לאדם לברך את רעהו, ובמיוחד אחרי שהשלים מלאכה חשובה!

נלמד, בדרך רמז, מהפסוק: "וירא משה את כל המלאכה והנה עשו אותה... ויברך אותם משה"... (פרק לט-מג)

וכתב רבי יהודה החסיד ז"ל (בספר חסידים ס' תתרכ"ב): כשאדם גומר מלאכה גדולה, צריכה ברכה. שהרי לאחר שברא הקב"ה את עולמו ברכו שר העולם שנאמר "ישמח ה' במעשיו". וכן כשכלו מלאכת המשכן ברך אותם משה. וכן עשה דוד ושלמה, וכן חזקיהו. וכן הוא אומר "מי האיש אשר נטע כרם ולא חללו", שלא ברכו... ואם תאמר: למה נאמר ויברך אותם משה שתשרה שכונה במשכן והלא כבר הבטיחו הקב"ה "ושכנתי בתוכם"? אלא שהיה ירא שמא יגרום החטא.

נצטוו הכהנים לברך את ישראל: "כה תברכו את בני ישראל" (במדבר ו-כג) והגמרא (סוטה לח). מבארת שהברכה תהיה "בלשון הקודש". אמר על כך הצדיק רבי שלמה מרדומסק זצ"ל (בספרו תפארת שלמה), כי מכאן נלמד (בדרך דרש), מי האיש הראוי לברך את בני ישראל באהבה [כי עיקר כוח של ברכה כשהיא מעומק הלב באהבה] הוא האיש אשר לשונו לשון-הקודש.

איש שלשונו "לשון הקודש" היינו שלא הרגיל על לשונו לדבר שום לשון הרע על אדם מישראל. הוא האיש הראוי לברך את בני ישראל באהבה... אבל מי שפוגם לשונו בדיבורים אסורים, היאך תשרה הברכה על לשונו? ואם הוא מדבר גנות על ישראל, איך ברכתו תהיה "באהבה"? כמובן שזה מוסר השכל לכל אדם החפץ שברכתו תועיל לזולת, שיהיה בה כח לפעול.

עוד אמרו חז"ל בגמרא (סוטה לח): "כל כהן המברך, מתברך, ושאינו מברך אינו מתברך" ותמה רבינו יוסף חיים מבגדד זצ"ל (בספרו בן יהודע): מה הוצרך להוסיף ולומר "ושאינו מברך אינו מתברך". הרי מה שמבואר בפסוק הוא שכהן המברך מתברך, ודי לנו בזאת ומכלל "הן" אתה שומע "לאו"!!

וביאר הבן יהודע כי מה שאמרו חז"ל שאם אינו מברך אינו מתברך, אין הכוונה כפשוטו שאינו מברך כלל, שהרי זה פשיטא ואינו צריך להשמיענו. אלא כוונת חז"ל באופן שאין הכהן מברך בלב שלם אלא מהפה ולחוף.

שכן הכהן צריך לברך באהבה (כנוסח הברכה) ומכיון שצריך לברך גם בלב ולא רק בפה, נמצא שברכתו כפולה הן מצד הפה והן מצד הלב ושניהם צריכים להיות באהבה. וב' פעמים "אהבה" עולה בגימטריה כמספר שם הוי"ה. הוא שאמר הכתוב "ושמו את שמי על בני ישראל" - שתהיה ברכתם כמספר שמי ורק אז אני אברכם.

עלון "איטש לרעהו" פרשת ויקהל-פקודי הוקדש לעילוי נשמות

ר' שלום בן ר' מרדכי מנדל ז"ל

שיום היאהרעייט ראש הודש ניסן

ה . נ . צ . ב . ה .

משפחת ר' מרדכי מנדל - וינה, אוסטריה

משפחת הגב' אסתר בילדר - בני ברק, ישראל

**לבצע בזריזות כל פעולה טובה שמזדמנת
לו לעשות לזולתו!**

נלמד מהפסוק: "והנשאים הביאו את אבני השהם" (פרק לה-כז)

וכתב רש"י: אמר רבי נתן מה ראו נשיאים להתנדב בחנוכת המזבח בתחילה, ובמלאכת המשכן לא התנדבו בתחילה! אלא כך אמרו נשיאים: "יתנדבו ציבור מה שמתנדבין, ומה שמחסירין אנו משלימין אותו, כיון שהשלימו ציבור את הכל שנאמר "והמלאכה היתה דים" (פרק לו-ז) אמרו נשיאים מה עלינו לעשות, הביאו את אבני השהם וכו'. ולפי שנתעצלו מתחילה נחסרה אות משמם "והנשאים" כתיב. עכ"ל.

ביאר הגה"צ רבי ירוחם ליבוביץ זצ"ל (בספרו דעת תורה) שכאשר אומרים חז"ל "צדיקים אומרים מעט ועושים הרבה" אין כוונתם לשבח את הצדיקים שמקיימים מה שאומרים ועוד מוסיפים ע"ז. אלא שבחם הוא בעצם זה שממעטים באמירה. פשוט אין להם פנאי לדבר מרוב שטרודים בעשיה. והמציאות בעולם מוכיחה שה"אומרים" אינם עושים וה"עושים" אינם אומרים!

כשעמדו ישראל על שפת ים סוף, היו השבטים מתנצחים זה עם זה (כפי שמביאים חז"ל בגמרא סוטה לו.). "זה אומר: אני יורד לים תחילה. וזה אומר אני יורד לים תחילה. קפץ שבטו של בנימין וירד לים תחילה. אמר לו רבי יהודה: לא כך היה מעשה. אלא זה אומר **אין** אני יורד לים תחילה, וזה אומר **אין** אני יורד לים תחילה. קפץ נחשון בן עמינדב וירד לים תחילה, ושבט בנימין אחריו. [והוסיפו **בעלי התוספות** עה"ת שנחשון קפץ תחילה ושבט בנימין לפני שבט יהודה ושאר שבטים, ואלו ואלו דברי אלוקים חיים].

תמה על כך **הגרי"י גלינסקי זצ"ל** (בדרשתו): היאך ניישב ונשווה את שתי הדעות יחדיו, כאשר שתי הדעות מנוגדות זו לזו, שלפי דעה אחת אמרו השבטים "אני יורד תחילה", ולדעת רבי יהודה אמרו "אין אני יורד תחילה"? **זאת** ועוד: מה יש להם להתנצח "זה אומר אני יורד וזה אומר אני יורד..." שירדו מיד, ומה להם להתנצח!?

וביאר הרב גלינסקי ברעיון נוקב: באמת היו מתנצחים זה עם זה, וכל אחד אמר "אני יורד תחילה". אך רבי יהודה בא ואומר "לא כך היה מעשה!" כלומר: כשהגיע הדבר למעשה (ומה שנקרא בפי העולם "רגע האמת"), שהיו צריכים לעשות את מה שאומרים, אזי "לא כך היה מעשה". כלומר: הם לא עשו כך למעשה, ולא ירדו, ונותרו רק הדיבורים...

והיינו, שנתברר למעשה, שזה אומר בעצם ש"אין אני יורד לים תחילה" וזה גם אומר "אין אני יורד לים תחילה". כי הזריזים לא "אומרים" ולא "מתנצחים" אלא עושים מיד!

"הזדרזו ותחטוף מהר..."

הגאון רבי שלמה נח קרול זצ"ל (רב מושב "חמד") ניסה יום אחד להציע שידוך, בחור מצוין משיבת פוניבז' שהיה ממוצא הונגרי, עבור בת למשפחה מחסידות סאטמר בארה"ב. ואולם אבי הבת התנגד בכל תוקף להצעה הזו.

לאחר מסע שיכנועים שערך השדכן הצליח להשפיע על אבי הבת שלכל הפחות יפנה בעצמו לשאול בעצת רבו **כ"ק האדמו"ר מסאטמר** והוא שיכריע אם להענות להצעה או לא.

ואכן כך עשה אבי הבת. האדמו"ר מסאטמר האזין והתעניין בכל הפרטים. משראה כי האב מתנגד בכל עוז לרעיון, שאלו מה טעם הוא שולל מכל וכל את הצעת השידוך.

השיב לו האב: הבחור הזה אינו מן הדור הישן. הוא כבר התרחק הרבה מגבולות האתמול, ויותר משתייך לדור החדש של היום...

תגובתו של הרבי היתה: אל תחמיץ את ההצעה הזו. הזדרזו ותחטוף מהר, לפני שהבת תרצה לקחת בחור מדור המחר...

עפ"י "אפשר לתקן"

"חסרה לי דקת לימוד..."

ימי הזיקנה הגיעו וההליכה כבר הוקשתה על **הגרי"ש אלישיב זצ"ל**. הנכדים שהיו אצלו בתורנות, הכינו את השתיה החמה בשתיים לפנות בוקר. ליווהו לבית הכנסת וחזרו עמו.

והנה בוקר אחד כשחזר מבית הכנסת הרחיב הרב אלישיב את פסיעותיו וכמעט רץ... הנכד התקשה להדביק את מהירותו. שאל הנכד: "סבא, למה אתה ממחר כל כך?"! השיב לו הרב אלישיב: "התעוררתי היום דקה מאוחר יותר מהרגלי, חסר לי דקת לימוד..."

הלמות עמלים

והייתם נקיים

על מעשי האדם להיות טהורים ונקיים מכל חשד גם בעיני הבריות!

נלמד מהפסוק: "אלה פקודי המשכן משכן העדות אשר פקד על פי משה" (פרק לח-כא)

וכתב בעל הטורים "מלא וי"ו שפקד לכל שש מאות אלף שלא יחשדוהו שלקח מן הכסף". ואמרו חז"ל: למה עשה חשבון הרי הקב"ה מאמינו שנאמר (במדבר יב-ז) "בכל ביתי נאמן הוא" ומשה נותן חשבון? אלא מפני ששמע ליצני הדור שהיו משיחין אחריו שנאמר "ויהי כצאת משה וגו' והביטו אחרי משה". היו חושדין בו כי תנעשר משום שנתמנה על כספי מלאכת המשכן. כששמע כן אמר, חייכם, משנגמרה מלאכת המשכן אני נותן לכם חשבון. כיון שנגמרה אמר להם "אלה פקודי המשכן" (מדרש תנחומא ומד"ר שמות תנא-ו). "מכאן ילמוד כל אדם" - **כותב השל"ה הק" - "להיות נקי מישראל בקל וחומר ממש רבינו ע"ה.**

במספר מקומות בתלמוד בבלי וירושלמי מצינו שהקפידו חז"ל על האדם להשמר בהתנהגותו שלא תביאהו לידי חשד בעיני הבריות, כגון מה שאמרו: "אין התורם נכנס לא בפרגוד חפות ולא במנעל ולא בסנדל ולא בתפילין ולא בקמיע, שמה יעני ויאמרו מעוון הלשכה העני. שאדם צריך לצאת ידי הבריות כדרך שהוא צריך לצאת ידי המקום שנאמר "והייתם נקיים מה' ומישראל". (ירושלמי שקלים פ"ג ה"ב).

וכתב מהר"ל זצ"ל (ב**נתיבות עולם**): הטעם שצריך האדם להשמר כל כך מלבוא לידי חשד בעיני הבריות משום שגורם שם רע לעצמו, ובעל שם רע מחלל עצמו וכבודו, וזהו הפחיתות הגדולה ביותר! ואפילו אם זה שקר, שהרי מכל מקום יש לו שם רע אצל אחרים... וגדול הוא ענין השם.

הרמב"ם (במאמר קידוש ה') כותב כלל יסודי בהנהגת האדם בזה הלשון: "ישתדל האדם מעצמו בתיקון פעולותיו הגשמיות שלא יגלו אצל ההמון ממנו סיפורים מגונים מאוד. ואעפ"י שלא עשה עבירה כבר חירף את השם. מפני שראוי לאדם שישמור עצמו מפני אדם מעבירות, כמו שישמור מה שיש בינו ובין בוראו, כמו שאמר יתברך "והייתם נקיים מה' ומישראל".

יש לדון מה משפטו של גבאי צדקה שמרננים עליו שלוקח מכספי צדקה לעצמו, האם עליו להתפטר מהגבאות כדי לקיים "והייתם נקיים מה' ומישראל"? וכתב **הש"ך** ופירשו בשו"ת **נודע ביהודה** (תנינא יו"ר סימן קנז) אם קוראים עליו תגר שלא נהג כשורה, וחושדין אותו בדבר שראוי להסתפק בעיני הדיין, פשיטא שצריך ליתן חשבון, אך לא צריך לעשות חשבון לפני כל מערער.

להיות "נקיים"

מה' ומילדי ישראל...

ביום שבת קודש בבוקר ישב פעם **הגרי"ז סולובייצ'יק זצ"ל** במרפסת שלפני דלת הכניסה לביתו (בחצר). והנה בבנין ממול, בקומה עליונה התקיים מנין לתפלת שחרית. ענה **הגרי"ז "אמן"** ו"ברכו", למשמע חזרת הש"ץ, שהגיעה לאוזניו. באחת הפעמים לא ענה "אמן יהא שמיה רבא"...

ילד קטן, בנו של אחד מהמתפללים באותו בנין, שיחק במרפסת והרגיש שהגרי"ז הפעם לא ענה. ומלמל לעברו: "הרב לא אמר אמן יהא שמיה רבא..."

שמע הגרי"ז את ההערה ובמתיקות נפלאה השיב לילד הקטן: "לא אמרתי - מפני שלא שמעתי".

פניני רבינו הגרי"ז

זכות גדולה להיות שותף בהחזקת ותמיכת לומדי תורה!

נלמד מהפסוק: "בקע לגולגולת מחצית השקל... לצקת את אדני הקודש" (פרק לח- כו, כז)

וכתב החפץ חיים (עה"ת): ציוה הקב"ה לעשות מן הנדבות הללו האדנים, שעליהם יעמוד גוף המשכן, והוא כדי שיהיה לכל ישראל חלק בזה. וכן הדין עם הלומדים את התורה והמחזיקים אותה, כזה כן זה, מסייעים לקיום העולם ושניהם שותפים בזה. **אמרו חז"ל** (אבות פ"ד משנה יא): "כל המקיים את התורה מעוני, סופו לקיימה מעושר. כל המבטל את התורה מעושר, סופו לבטלה מעוני".

וביאר רבינו החיד"א זצ"ל (בספרו **חסדי אבות**): אם מקיים אדם את התורה מעוני, שמתנהג בעניות במה שנוגע לצורכי עצמו, על מנת שישארו בידו האמצעים להחזיק בלומדי התורה "סופו לקיימה מעושר" - אזי סופו שהקב"ה יפתח לו את אוצרו הטוב ויעשירו כדי שיהיה סיפק בידו גם להמשיך ולהחזיק בלומדי התורה וגם לחיות בביתו בעושר.

ואולם אם "מבטל את התורה מעושר" שאין לו די ממון כדי לתמוך בלומדי התורה משום שחפץ לחיות בעושר, או-אז "סופו לבטלה מעוני" יפסיד גם לצורכי עצמו ח".

על הפסוק בקהלת "שלח לחמך על פני המים כי ברוב הימים תמצאנו" דרשו חז"ל (במדרש קהלת פר' יא): אם בקשת לעשות צדקה, עשה אותה עם עמלי תורה, שאין מים האמור כאן אלא דברי תורה, שנאמר: "הוי כל צמא לכו למים".

ולכאורה תמוה: הלא חייבים לתת צדקה לכל עניי ישראל ולא דוקא לעמלי תורה? זאת ועוד: כיצד מתבאר לפי המשך הפסוק "כי ברוב הימים תמצאנו"?

ויתכן לתרץ וליישב עפ"י דבריו הנוקבים של **הגר"י קניבסקי - הסטייפלער זצ"ל** באיגרתו (**קריינא דאיגרתא - מב**) וכך כתב: "בעוונותינו הרבים היהדות בוערת ונדרסת מכל צד רח"ל והפריקת עול נוראה רח"ל. וההצלה היחידה שיש עדיין בידינו לכבות את שריפת התורה היא הישיבות והכוללים שתלמיד שנתן מבחר שנות נעוריו ללימוד התורה, וחקק היהדות בלבו להמשיך שרשרת היהדות לו ולבניו. ובוודאי בזמננו אין לך דבר גדול וקדוש יותר מהחזקת הישיבות והכוללים..."

לאור הדברים הללו נבין היטב את גודל המעלה והיתרון שיש בנתינת צדקה לעמלי תורה דוקא, שכן אלו הם המבטיחים לנו את דור ההמשך ואת כל שרשרת הדורות! וזה שמסיים הפסוק "כי ברוב הימים תמצאנו" שגם רוב הזמן ותלאותיו לא יאבדו מהם את ההשקעה הזו, ויוכלו להנות מפירותיה לאורך ימים.

עוד נוכל לתרץ, בדרך צחות, באופן הבא: על זבולן נאמר "זבולן לחוף ימים ישכון" וידוע שכאשר זבולן תומך בעמלי התורה, אותם מסמל יששכר, אזי שותף הוא בזכויות לימוד התורה של יששכר. וכמו שפירש **הספורנו** (בראשית מט-ג): "כי אמנם א"א לעסוק בתורה מבלי שישגי האדם קודם די מחסורו כאמרם אם אין קמח אין תורה וכשיסייע האחד את חברו להמציאו די מחסורו כדי שיעסוק בתורה כמו שאמרו בזבולן, הנה עבודת הא-ל יתברך בהשתדלות העסק בתורה תהיה מיוחסת לשניהם..."

מעתה י"ל, שכפי שהתורה מגינה על יששכר כך מגינה היא על זבולן מפני כל צר ואויב ואורב בדרך [וזה שאמר "שמח זבולן בצאתך" שיכול לשמוח בצאתו לדרך, בתורתו של יששכר ששותף הוא בא] הוא שרמז הפסוק "כי ברוב הימים תמצאנו" היינו ברוב "חופי הימים" שעובר בהם זבולן, ימצא שם את פרי השקעתו בתורתו של יששכר.

"ותומכיה מאושר"...

באחד מביקוריו של **המהר"ם שפירא מלובלין זצ"ל**, אצל היהודים העשירים לצורך מגבית למען ישיבתו, שאל אחד מהם: מדוע מקים כבוד תורתו בנין רחב ומשוכלל לתפארת, בשביל בני ישיבתו. והרי משנה מפורשת באבות: פת במלך תאכל ומים במשורה תשתה ועל הארץ תישן, וחיי צער תחיה ובתורה אתה עמל".

השיב לו מהר"ם שפירא: נאמר במשלי: "עבד לוח לאיש מלוה". ומאידך נאמר בתורה: "לא תשכב בעבוטו כי עני הוא" והרי שני פסוקים אלו הם תרתי דסתרי!?

אלא התרוץ הוא שאת הפסוק הראשון צריך הלוח לזכור, ואילו על המלוה מוטל לזכור את הפסוק השני. כך הדין גם כלפי אותה משנה שהזכרת: את האמרה "פת במלח תאכל" חייב לזכור אותו בחור הלומד תורה. אבל התומכים בישיבות, מן הדין שיזכרו פסוק אחר בו נאמר: "עץ חיים היא למחזיקים בה ותומכיה מאושר" **ניצוצות אור המאיר**

"רק מכסף כשר"...

רבי משה פרדו (מייסד סמינר אור החיים בב"ב) נסע לברזיל לאסוף כסף עבור מוסדותיו. אחד הגבירים הזמינו לאחר התפלה בליל שבת להתארח בביתו. הרב פרדו הסכים, אך לפתע נעלם הגביר לרגע מבית הכנסת. יצא הרב פרדו לרחוב והנה לתדהמתו מבחין שהגביר מגיע לפתח בית הכנסת ברכב מפואר והוא מזמין את הרב פרדו להכנס לרכב.

פנה הרב פרדו לגביר כשהוא מזועזע: "יצאת מדעתך? וכי אתה רוצה שאחלל שבת, יחד איתך?" הגביר השיב: "כבוד הרב הנהג היושב ליד ההגה הוא גוי ואם כן מה הבעיה?" הרב פרדו השיבו נחרצות, שהוא אינו מתכוון להכנס לרכב ולחלל את השבת.

ניסה הגביר לדבר על לבו של הרב פרדו: "הרי אשתי כבר הכינה את כל האוכל היוקרתי והטעים לכבוד שבת קודש, ולכבוד הרב. לא מגיע לה שאאכזב אותה"... אמר לו הרב פרדו: "אני מוכן להגיע בתנאי אחד, ששנינו נלך רגלית עד לביתך". אך הלה הודיע שמכיון שהדרך ארוכה הוא לא ילך רגלית...

כששמע כך הרב פרדו הודיע לגביר שאינו מגיע. הוא אכל את סעודת השבת בדירה חשוכה ששכר בברזיל ואכל שם מצות שהכין מראש עם סרדינים, וכך עברו עליו כל שלושת סעודות השבת.

במוצ"ש הגיע אליו הגביר ואמר: ראיתך שהנך אדם אמיתי העומד בנחרצות על הוראות התורה ולכן הנני רוצה לתת לך תרומה גדולה לסמינר שהקמת בב"ב.

אמר לו הרב פרדו: התורה אוסרת לקחת תרומה מאדם שמחלל שבת בפרהסיא ולא אקח ממך מאומה.

ומשה היה רועה

ובלבד שיחזור ללמוד בארץ ישראל...

סיפר הגה"צ רבי דן סגל שליט"א על אברך מחו"ל שקדן בן עליה שלמד בירושלים, וכאשר החל מצבו הכלכלי להיות קשה, החליט לחזור לחו"ל, לגור שם ליד הוריו ולהמשיך ללמוד שם בכלל מתוך מחשבה שהוריו יעזרו לו בעת הצורך.

שמע על כך הגאון **רבי נתן צבי פינקל זצ"ל**, ואף שלא למד בישיבת מיר ולא הכירו, הביע דאגתו על אותו אברך שמא ירד ממדרגתו הרוחנית. הוא השיג את מספר הטלפון של אותו אברך, התקשר אליו ושאל מהו הסכום החודשי שנצרך לו כדי שיוכל להמשיך וללמוד תורה בשלוה ובמנוחת הדעת כאן בארץ ישראל. כששמע את הסכום, אמר רבי נתן צבי לאברך שהוא מתחייב לתת לו את הסכום כל חודש ובלבד שיחזור ללמוד תורה בארץ ישראל. וכך הוה...

הלמות עמלים

ומי כעמך ישראל

בין איש לרעהו – סיפורים בני זמננו

"המחבל"

"הסיפור התרחש לפני כעשרים וחמש שנה, פלוס מינוס.

הייתי אז בחור צעיר. "ילד טוב ירושלים", שלומד בישיבה-קטנה.

יום אחד חזרתי הביתה, בסיום הלימודים בישיבה. השעה הייתה 10 בלילה, ואני ממתין בתחילת רחוב יפו לאוטובוס שנוסע לשכונת מגורי.

לפתע ניגש אלי אדם ושואל 'אתה יכול לשים-עין' דקה על התיק שלי? בקשה מצויה - לא משהו חריג.

ואז אני רואה אותו עובר צד, וממתין בתחנה בצד השני של הכביש. משהו לא מריח לי. אני נלחץ וכבר בטוח שמדובר ב"חומר נפץ"...

זו הייתה תחנה ראשונה של הקו. הנהג המתין מחוץ לאוטובוס, מחכה שתגיע שעת היציאה. ניגשתי אליו, סיפרתי לו שאני חושש והוא לא ידע בדיוק מה לעשות. אמר לי: 'לך תקרא לו!' עברתי את הכביש, ניגשתי אל האיש ואמרתי לו שיבוא לקחת את התיק שלו...

הנסיעה באוטובוס מתחילה ומי יושב מקדימה עם ה"פצצה"? אותו איש!

אני כמובן נדחק לסוף האוטובוס. אם התיק יתפוצץ - אהיה עד כמה שיותר רחוק... חשב אמייתי? דמיון פורה של ילד-נער צעיר? מה זה משנה! המציאות היא שפחדתי, ועל פחד, בפרט בגיל צעיר, קשה לשלוט...

ומה קורה אז? "המחבל" קם מהמקום, צועד לאורך כל האוטובוס וניגש אלי. הוא... קורא לי בשמי המלא! ואומר לי 'תודה'!

אם לפני כן כבר הייתי מפוחד, כעת נעשיתי מבועת. מאיפה הוא יודע מה השם שלי? אה, כנראה קרא אותו מעל התיק-תפילין... פשוט, מוכרח והגיוני. אבל אני עדיין לא נרגע. לא מהאיש המוזר ולא מהתיק הגדול שלו.

הנהג עקב אחר המתרחש, דרך המראה, והחליט לעשות מעשה. באוטובוס ישב איזה בחור צעיר. אז הנהג ביקש ממנו 'תיגש לילד שיושב בסוף האוטובוס. תבדוק שהכל בסדר איתו'. הוא ניגש אלי וכל-כך שמחתי שמישהו נמצא איתי.

הפרצוף של הנער הצעיר לא היה הכי מרגיע. נכון. הוא עשה רושם של חצי פרחח - סליחה על ההגדרה - אבל באותה שעה פשוט שמחתי לקראתו. כי בשלב זה רגשות הפחד הציפו אותי כתוצאה מהסיטואציה אליה נקלעתי ופשוט התחלתי לבכות. מה לעשות, כבר אמרו: "הדמיון כנחל שוטף"...

החצי-פרחח הזמין אותי לשבת לידו, ונעניתי בשמחה להזמנה.

* * *

מיד אחר-כך עלו אנשים לאוטובוס, וכיוון שהבחינו בעיניים האדומות-מבכי שלי, ובחצי פרחח שישב לידי הגיעו מיד למסקנה שהוא... מציק לי. עוד לפני שביררו משהו מיד צעקו ואיימו עליו. אמרתי להם שהוא לא עשה לי שום דבר רע, אך לא עזר כלום. הם כבר הוציאו את משפטו לשלילה... מי יודע? אולי הם היו משוכנעים שלא רק שהצעיר הזה הציק לי, אלא אף איים עלי אם אעז להתלונן.

לפני שירדתי הודיתי למיטיבי החצי-פרחח כמו שצריך, אבל אני בטוח שהוא עדיין המשיך להתהלך עם הרגשה לא נעימה - ובצדק!

* * *

במרחק של שנים אני מנסה להיכנס לראש של האנשים שצעקו עליו וחושב שבעצם - לפי זווית הראיה שלהם - הם צודקים. רואים מצד אחד של המתרס ילד בהיר, עדין, עם עיניים דומעות. ומהצד השני ילד "לא-עדין" שכל כולו מקרין "פרחחות" - אז מה מקום יש לדון בכלל?! מיד מחטיפים לפרחח - וחסל!

אבל מה לעשות שהמקרה הספציפי היה בדיוק הפוך: הוא התנהג איתי ברגישות, עזר לי במצוקתי!

אז היכן הטעות של האנשים? בעצם העובדה שהם שפטו את המקרה על סמך ההנחות הקדומות שלהם, בלי ניסיון לבדוק לגופו של מקרה.

למדתי מזה עד כמה חשוב לא לשפוט לפי מראה עיניים. תמיד, אבל תמיד, לעצור דקה, לבדוק, לשאול, לברר. אף אחד בעולם עדיין לא התחרט על הפעלת שיקול דעת לפני מעשה...

**היית מעורב בסיפור שקשור לבין אדם לחבירו? שמעת ממקור ראשון?
ספר לנו עכשיו! פקס: 077-7671812 דוא"ל: ahavemet@012.net.il**

מה ששנא עליך אל תעשה לחברך - וגם חייך אליו

{ אז נדברו }

פרשת ויקהל פקודי תשפ"ג | לסדר: " ויהי נועם ד' אלקינו עלינו " | גליון מספר: 597

להצטרפות לרשימת התפוצה

במייל:

a8447168@gmail.com

מהו הספר שהייתי הכי ממליץ להתכונן איתו לפסח??

ברגע הראשון זה ישמע לך מוזר אבל הפעם אני רוצה לדבר לא פחות ולא יותר על ההכנה הפנימית לקראת ליל הסדר... כן... אני יודע שזה נראה לך עוד המון זמן... הבעיה היא שכששיל הסדר באמת מתקרב... כבר לאף אחד אין ראש ואין דקה אחת פנויה להתכונן לזה... (אל תאמין לי... תנסה להיזכר משנים עברו...) וכנראה שבדיוק בגלל זה חז"ל ראו לנכון לציין את פרשת החודש עוד לפני ראש ר"ח ניסן כדי שנתכונן כבר עכשיו לפני ימי הלחץ...

ובינינו... לא נעים לומר... אבל אם תשים לב... כל מי שבאמת חשוב לו משהו הוא יודע להיות מתכונן מראש... תפתח את הידיעון המקומי של השבוע ותראה איך שהמכירות השכונתיות מתכוננות... החנויות בגדים וההגעלות כלים. הם יודעים להגיד כבר עכשיו מראש מה התכניות שלהם... (המאפיות אפילו יודעות להגיד כבר היום באיזה שעה הם פותחים במוצאי שביעי של פסח) רק מי נשאר רחפן ומזניח להיזכר רגע האחרון?? ההכנה הפנימית שלנו לימים הקדושים האלו...

היו לא תהיה!!! אתה מבין לבד שזה לא מתאים ולא ראוי... לכן אין בריה!!! אנחנו גם מוכרחים להיות יותר רציניים ומתכוננים... ולהבין את מה שכל בעלי החנויות יודעים להגיד: **הרשימה נסגרת!! לא להיזכר מאוחר!!** אז כן.. העבודה הפנימית שלנו גם יום אחד נסגרת... וכעת זה הזמן להתחיל להתכונן ולא אחר כך כי אחר כך זה לא קורה... **אחריות!!!**

ובכן: אחת מהמשפטים המוכרים והמצויים ביותר בערב פסח זה... "אני מחפש ספר טוב שמדבר על העבוידה של פסח..." אני מחפש איזה ספר שיעשה לי סדר בראש... כדי להבין את העניין של ליל הסדר... של מצה וארבע כוסות וכו' וכו'... **אז צר לי לאסוב!!!** ואני רוצה כעת להגיד לך מסקנה שהגעתי אליה... ואל תזלזל... ארך לי המון זמן להגיע למסקנה הזו... המסקנה היא: **שאין שום ספר!!!** לא היה וגם לא יהיה!!! אין ספר שמדבר על העבוידה של פסח... אתה יודע למה?? **כי העבודה היא בראש!! מתחילה בראש ונגמרת בראש!!!**

אין חומר קריאה על העבוידה של פסח... כי זה כמעט לא שייך לחומר קריאה... זה משהו שבעיקר צריך להתבשל בראש... בלב... בהפנמה... **אתן לך דוגמא:** זה כמו שמישהו יבא הבייתה שבועיים לפני פסח ויגיד לאשתו... אוי אוי... צריך לנקות לפסח... אני מחפש ספר שמדבר על הנקיונות לפסח... **מה אשתו תענה לו???** היא תחבט בו במגב... ותגיש לו גיגית וסמרטוט ותגיד לו: הנה הבית... הנה הסקנדל... הרי שלך לפניך... תתחיל לנקות... מה הקשר ספר?? מה אתה בורח לי לספרים שמדברים על נקיונות?? נקיונות זה משהו שהנה הוא... קום ותנק... **אותו דבר כאן:** יש אמנם מאות ספרים נפלאים שמדברים על פסח... ואם נדבר על הגדות של פסח... יש בלע"ר רבבות הגדות של פסח שכתוב שם חידושים ומהלכים וגם וורטים נפלאים... אבל זה טוב בתור דברי תורה או בתור וורטים לליל הסדר... (למי שעדיין חושב ששיל הסדר זה זמן לוורטים כמובן שמי שיש לו השגה בפנימיות התורה אז יש בודאי הרבה מה ללמוד)

אבל!!! אם אתה רוצה באמת להתכונן לעבודה הפנימית של ליל הסדר... זה לא שייך לספרים!!! אז מה זה כן?? אני אגיד לך ב-שורה אחת בודדת מה העבודה של פסח: הנה השורה: **אמונה!!! אמונה!!! אין עוד מלבדו! אני עבד ה'!! הללו עבדי ה'!!!**

אתה רוצה עוד שורה אחת...?? בשביל להרגיש טוב?? בשביל להרגיש יותר "בשרי"??

ה' אוהב אותי ורוצה אותי!! והתעלל במי שהעז להציק לי!! ואיכפת לו ממני!!

זהו!! בזה מתחיל ונגמר כל הספר וכל הספרים שמדברים על העבודה של ימי הפסח... מכאן ואילך קדימה... תפשיל שרוולים ותתחיל להכניס את זה לראש...

מה הכוונה להכניס לראש? אין בדיוק מכניסים לראש? קח את השתי שורות הבודדות האלו (אתה יכול לנסח אותם אחרת... בצורה שיותר מתאימה לך) ודבר ראשון תשנן אותם עשר פעמים ותחשוב על מה שאתה אומר... תשנן את זה דבר ראשון באופן תיאורתי!!! ברוך?? עשית את זה?? הכנסת את המידע היבש הזה לראש?? כעת תשמור אותו בראש ותשמור אותו לעת מצא!!! כעת קדימה... נכנסים לבין הזמנים... ואז מתחילה הסהרוריות... מגיעים הימים המטורפים האלו שלפני פסח... וצריך להתחיל לעבוד... וממזה לא בא לך... אבל רגע... הללו עבדי ה'!!! אני עבד ה'!! אני עושה מה שה' רוצה... קדימה... מפשילים שרוולים... ואז האמא/האשה מבקשת ממני לעשות את התריסים... ואוי... מממזה לא בא לי... אני רוצה עכשיו ללמוד... בסידור?? **אבל לא!!! הללו עבדי ה'!!!** ואני מתחיל לקרץ וכל ארבע תריסים אני שוב משנן הללו עבדי ה'... אני עושה מה שה' רוצה... ואז לאט לאט!!! אתה מתחיל להיכנס לזה... (תלוי כמה תריסים יש לך בבית) ואז אתה מתחיל להתלהב!!! כן... אני עבד ה'!! פתאום אני מתחיל להפנים את מה שעד עכשיו דקלמתי... ואז בשעה טובה סיימתי את התריסים... ואז אל תשאל... למחרת בבוקר וה' ניהג רוח קדים בארץ כל הלילה ההוא וכל היום... וכפי שמצוי בעונת המעבר- הבוקר היה ורוח הקדים נשא את השרב והאובך וכל התריסים התמלאו אבק... וגם האף שלי התמלא הפצ'קים... ונהיה חם ומעיק... וכידוע ביום שרבי המצב רוח הוא בהתאם (וסימן החומץ יפה לשרב) נו... ועכשיו אני עצבני וכל העבודה הלכה לי... אבל רגע... אמונה!! אמונה!! הכל בגזירת עליון!!

ההמשך בעמוד 3-4 בגיליון זה...

ניתן לקבל את הגיליון בפקס
באמצעות שיחת טלפון:

079-5319191

נודה להשתתפותכם
בהוצאות הגדולות!!!

בבנק: בנק פאגי

סניף 182

חשבון 747815

ע"ש: שב שמעתא

(ע"ר)

ניתן לקבל קבלה מוכרת

להחזר מס (ס' 46)

באשראי: "נדרים פלוס"

בטלפון: 0799-654321

בדואר: פולק, גאולה 15 חיפה

למענה אנושי: 052-7683095

תודה מראש!!!

פתק להורים לקראת בין הזמנים... חתימת הורים בבקשה...

יש לי בקשה ספציפית... נא להפנות את המאמר הזה להורים יקרים... כן... מה ששמעת... נא לקחת את הדף הזה ולהראות את זה להורים... ותגיד להם: **שאני ביקשתיו!** זה לא קשור אליך... אתה בסה"כ מביא להם כי אני ביקשת... תן להם רקע... תגיד להם שיש איזה אדון או נדברו שיש לו מידי פעם כאבי בטן והוא שלח לכם "דף קשר" טוב???

ובכן: הורים יקרים: אני מדבר כעת בשם עשרות ומאות אנשי מקצוע ומשגיחים קטנים או מורות בסמינרים וכל שאר היהודים הטובים שמשמשים כאוזן קשבת לצעירי וצעירות דורנו... ואחד הנושאים המוכרים ביותר בשנים האחרונות זה התופעה של הורים נפלאים!!! כן... ההורים הטובים... מהחומר הטוב... אלו שיודעים לחנך... אלו שיודעים לתת אימון בילדים שלהם... אלו שכיף לעבוד איתם... אלו שהילדים שלהם יצאו פרחים... ודווקא אצלם!!! דווקא בקרב ההורים המוצלחים האלו... הרי בשנים האחרונות התפתחה תופעה בעייתית... שבאיזשהו מקום נובעת דווקא מהמקום הבריא של הורים... דווקא בגלל שהם מעניקים אימון וחוסן פנימי בילדים שלהם... ברגע שזה מגיע להתמודדות מול הרשת... **גם שם יש להם נטיה לתת אימון!!! וכאן מגיע הפיצוץ!!!** אותו צעיר מגיע בדמעות ומספר על נפילות רוחניות שקרו לו... איפה?? לא בשיבה **אלא בבית!!!** בתוך החממה הנפלאה שהוא גדל בה... (ולא מדובר בבית מודרני שיש שם אינטרנט פרוץ... אלא משהו חצי חסום... שני נסטיקים... אל תשאל אותי... ובינינו... אהיה איתך כנה... אני גם לא יודע בדיוק להגיד... מה שבטוח... הניסיונות היום ממוזן לא נמצאים דווקא אצל אלו שרושם להם על הגב בעלי עביה...) ואז אני אומר לאותו בחור: נו... אז תגיד לאבא שלך שיש בבית פצצה מתקתקת שגורמת לך נפילות רוחניות... אבל לא... אני לא מצליח להגיד לאבא שלי את זה... כי הוא הלאה נותן בי אימון!!! גם כשאני אומר לו שיש כזה דבר הוא סומך עלי שאני לא אעשה שטויות...

ואז אני אומר לאותו בחור: נו... אז תגיד לאבא שלך שהאימון פה לא עובד... אז כן... ניסיתי להגיד לאבא שלי... אבל הוא מתווכח איתי... סוג של- נותן לי כח כזה... הוא שוב מעודד אותי: אתה יכול... (או לחילופין אבא שלי כביכול הופך את זה לעוד איזה כריזה שיש לי בפרומקייט)

בקיצור: אני לא טיפש... ואני מבין מצוין את המצוקה של אותו בחור... דווקא בגלל שההורים שלו נותנים בו כזה אימון... אז להגיד להם... אבא ואמא... צר לי... אבל פה זה לא עובד... זה משהו שכמעט אי אפשר להוציא אותו מהפה... התחושה היא איומה... הוא יכול אולי לדבר סחור סחור... לשלוח רמזים עדינים מפה ומשם... אבל להגיד מה שעובר עליו כפשוטו כמו שהוא פתוח עם אחרים... זה הוא לא יכול מול ההורים... **ופה צריך שההורים ירמזו!!! שיבינו ענייני!!!** ואם לא תבינו עניין לא יהיה מי שיגיד לכם את זה...

בקיצור: הורים יקרים: לא נעים לומר לכם את זה... אבל שתדעו: **מדברים מאחורי הגב שלכם!!!** כן... לא נעים לשמוע את זה... אבל אין ברירה... הילדים שלכם נאלצים לדבר מאחורי הגב שלכם ואני מבין אותם מצוין... כי אין להם דרך אחרת...

ואדבר... תעזרו לי... תנו לי דרך אחרת איך להעביר לכם את המסר שזה לא צחוק... פה אין המקום לאימון... זה לא קשור לאימון... קי"ל שאין אפוטורפוס לעריות והמשמעות היא שגם האדם הכי בריא בפנפו והכי יציב שיש לו שליטה על עצמו... ברגע שהוא נמצא לבד לבד מול אפשרויות בלתי מוגבלות של חשיפה לעולם הלא נקי שלנו זה כאש בנעורת... **וגם הילד הנפלא שלכם לא יכול לעמוד בזה!!!** אז אנא... באתי לבקש את עזרתכם... היות ולמרבה האבסורד כל הבעיה פה מתחילה ונגמרת סביב **חוסר תקשורת!!!** אז **מה אעשה שאני לא אוהב לדבר מאחורי הגב!!!** מי שמכיר את העלון שלי... אצלי הכל ישיר!!! אז אנא הורים יקרים... תנו לי דרך איך אני מצליח להעביר לכם מסר ברור וישיר וכנה ואמיתי... שתבינו ותפנימו שזה לא צחוק!!! זה רציני!!! לכן בחור יקר... אני מבקש ממך להביא את המאמר הזה להורים שלך... **לא כי המאמר הזה נכתב עליך...** אלא כי אדון או נדברו ביקש לשלוח את הדף קשר הזה להורים... **ובכן הורים יקרים:** האימון הנפלא שנתתם בבן שלכם מורגש באישיות הבנויה שלו!!! כן... רואים פה אישיות בנויה... אני מכיר אותו אישית... הוא בחור טוב ובזכותכם... **אבל תבינו שבייחס לניסיונות של דורנו... כאן זה לא קשור לאימון!!!**

גם האדם הבנוי ביותר... ברגע שמגיע אליו פיתוי כשאף אחד לא נמצא ואף אחד לא רואה... פה לא יעזור אימון!!! וזו עובדה מוגמרת!!! והטעות הזו שורפת את הילד שלכם מבפנים! כי סו"ס מדובר בבחור כן בנוי... בבת סמינר כן מאוד מיוחדת ואצילית... וכשזה מגיע למכשיר בשעות הקטנות של הלילה בו בזמן שההורים לא קולטים לאן אפשר להגיע עם זה... הוא מוצא את עצמו במחוזות שהוא לא מאמין לעצמו... רק מה תגידו?? שאתם לא מאמינים שזה קורה לזו?? אתם צודקים!!! **גם הוא!!! גם הוא לא מאמין שזה קורה לו!!!** אבל זה קורה ואין לכם מושג איזה עוול זה בשבילו... כי זה ממש בגדד "כי נשאתני ותשליכני..." מילא הייתם הורים רעים ומשפילים שמהרגע הראשון לא הייתם נותנים אימון בילד שלכם... נו... אז הוא היה גדל חסר חוט שידרה... הוא היה דפוק מהרגע הראשון... נו... זה מה שיש... אבל כאן מדובר בפרח!!! מדובר בבחור מסולא בפז!!! איזה אישיות בנויה... ובוס!!! הוא בבת אחת מוצא את עצמו באיבוד שליטה שהוא לא רגיל לזה... זה לא מגיע לו!!! והכי הכי: **זה לא מגיע לכם!!!** אתם הורים טובים... עשיתם עבודה כ"כ טובה... בניתם את האישיות שלו מהמסד עד טפחות... לא מגיע לכם להיות אשמים בפרח הזה שמגיע כולו קמל ומתוסכל עד דדכוכה של נפש...

ואנא תנו לי דרך איך להסביר לכם שזה רציני!!! זה הורס אותנו!!! אז לא!!! אל תתחילו להיכנס לסרטים... זה לא הולך להיות מהסיפורים של הבחור שפתאום ירד מהדרך בפתאומיות... נקווה שלא... (אני לא מבטיח כלום) אבל הילד שלכם סובל... ולא נראה לי שכיף לכם עם זה... אנא מכם: קחו את הדברים שלי ברצינות ולו בתור למיחש!!! לפחות בתור כבדהו וחשדהו!!! מה אעשה... איך לי דרך איך לשכנע אתכם שאין לי פה אינטרנס... אבל ה' יודע... וה' יעזור שאכן יהיו ניכרים דברי אמת... ופשוט תאפשרו לילדים שלכם להגיד מה שיש... ובינינו... המאמר הזה בעיקר פונה אליך או אלייך... קח את המאמר הזה ותבא איתו להורים שלך ותגיד להם: הנה... מישוהו פה אומר את מה שאני לא מצליח להגיד לכם... ואם אתם עדיין לא מבינים תפנו אלי... בקיצור: אז נדברו תקשורת בע"מ... כן... בדיקת חמץ מתקרבת וצריך לחפש בחורים ובסדקים... ויש הבדל אחד בין חמץ לבין אינטרנט... על חמץ כל שהוא לא עוברים בכל יראה ובל ימצא... אבל פירצה כלשהי בחסימה זה מאה אחוז שאול תחתית... אז נא לחפש בחורים ובסדקים... אני עשיתי את השירות שלי... וה' יגמור בעדנו...

אני מייחל לבין הזמנים טוב!!!!!! איך איך???

בין הזמנים מגיע... מדובר בבין הזמנים הארוך ביותר וממילא גם המשמעותי ביותר!!! ולכן מומלץ להגיע ערוך ומתוכנן לבין הזמנים... כי זו תקופה!!! מניסיון אישי... אם בין הזמנים של פסח הולך טוב בעבודת ה' זה גיוואלדי... זה חיזוק נפלא... יש לזה השפעה ארוכת טווח כל זמן שבא אחריו... ואילו כשלא הצלחתי לנצל את הבין הזמנים של פסח והוא נהיה מרוח ומבוזבז... זה... זה היה בלתי נסבל לחלוטין... כי מדובר בחודש!!! אתה יודע מה זה חודש שלם להיות מזוגג? אתה יודע מה זה חודש מורדם מונשם?? לא הייתי ממליץ לאף אחד...

ובכן: איך נערכים נכון לבין הזמנים?? מה הנקודה???

אז דבר ראשון: לפני הכל!! על דא וכיצ"ב נאמר: "רבים אומרים מי יראנו טוב, נסה עלינו אור פניך ה'..." אחרי כל מה שרבים וטובים ייעצו לך... בסופו של דבר "מי יראנו טוב"? תלוי רק **באור פניך ה'!!!** ממילא צריך דבר ראשון להתפלל על זה!!! **אבל זה גם תלוי ביו!!! גם לי יש חלק בנושא!!!** וברוב הפעמים כשבין הזמנים לא מצליח יש לנו חלק נכבד בזה... ובכן: מה מילת המפתח?? מה אני צריך לעשות או לא למנוע כדי שהימים הבאים עלינו לטובה יהיו חשוכים מכל חטא ומנוקים מכל עוון ומדובקים ביראתך בתורה ועבודה וגמ"ח??

התשובה במילה אחת היא:

מנהיגות!!! סמכותיות!!! אסרטיביות!!! זה הדבר!!!

מה הכוונה?? כבר כתבתי כאן לאחרונה שיש מושג שנקרא **סמכותיות!!!** אני בתור אבא לילד שלי... יש לי סמכותיות!!! שזה אומר שאם אני אמרתי לילד שלי שצריך כעת לעלות הבייתה מהגנינה... יש הרי סיבה למה אני אומר לו לחזור הבייתה... אם תרצה אני יכול להסביר לך בשקט מה הסיבה שקראתי לו ולמה חשוב שהוא יחזור כעת הבייתה... **אבל זה לא נוגע אלי!!!** הוא צריך לחזור הבייתה **כי כך אבא החליט!!!**

אוי ואבוי אם אני אתחיל לשתף את הילד שלי ב"טעמא דקרא"... הילד שלי מוכרח להתרגל לעשות כן וכך כי כך אבא אמר... זה נקרא סמכות!!! היסוד הזה הוא כמובן לא רק בחינוך!!! **איפה היסוד הזה הכי קריטי?? ביני לבין עצמי!!!** ישבתי עם עצמי והגעתי למסקנה שא"כ ככה להמשיך... אני מוכרח להתחיל לקום בבוקר ולא לישון עד... ועשיתי תקיעת כף וסיכמתי ביני לבין עצמי וזה היה מאוד מאוד ברור לי...

והנה... הגיע הבוקר... הגיע רגע המבחן... השעה שבע וחצי והשעון מצלצל... וכעת מתחילה מלחמת עולם!!! לקום או לא לקום?? אני מת מעייפות... כעת תסביר לי למה לקום... אתה יודע למה?? **כי כך אתמול החלטתי!!! נקודה!!! ואני סמכותי!!!** אני משועבד להחלטות שלי!!! אני לא מצפצף על עצמי!!! **והיה:** אם זה יהיה הקו המנחה... אתה תהיה מופתע לגלות שאתה תקום על הרגלים... אה... מה קרה עד היום? הרי גם עד היום... תמיד בלילה לפני כן לקום ועד הבוקר זה לא עבד???

העניין הוא: שעד היום כשהגיע הבוקר ורצית לשכנע את עצמך לקום... התחלת לתת לעצמך את ההרצאה של אתמול... התחלת להסביר לעצמך שאי אפשר ככה להמשיך... ואם אני לא אקום אז מה יהיה איתי... ברגע שניסית להסביר לעצמך... כאן התחיל משא ומתן... אז אתמול זה היה יותר משכנע... בבוקר זה כבר היה פחות משכנע... ובינינו... מי חשב אחרת... סו"ס לעייפות יש גם מה להגיד ב'סוגיה'... אז זהו שלא!!! זו טעות!!! אני צריך לקום מסיבה אחת ויחידה: **כי כך החלטתי!!! יש לי סמכותיות!!!** כך החלטתי ויש לי משמעת עצמית להחלטות שהתקבלו אצלי מתוך ישוב הדעת... ואני לא מצפצף על עצמי!!!

ההמשך בעמוד 6 בגיליון זה...

להיות בשקט... אני רוצה לשמוע את הקול המתוק של העולל שלי שהשניה מצאתי אותו... השניה ניקיתי אותו מהבוץ והלכלוך והטינופת של ערוות מצרים... והנה הוא (כענבים במדבר מצאתי ישראל... מצא חן במדבר עם שרידי חרב) וכשאני רפי/קוב/שלומי... כשאני מוכן להאמין בגדלות שני הזה!!! כשאני מוכן להתחיל להאמין בעצמי!! בברכה שלי!!! בהלל שלי!!! בשחרית שלי!!! בעמידה בניסיונות שלי!!! כמה אני חשוב לה'... אז מגיע נרצה... אז ה' מגיע טעון ברכות ומנשק אותי בראשי ו... וכעת לא נותר אלא לומר שיר השירים...

הנה לך שתי נקודות מרכזיות של אמונה שזו העבודה של ליל הסדר!!!

האמונה בה'!!! והאמונה בעצמי- כמה אני חשוב לה'...

וכפי שהזכר כאן מקודם בהרחבה... אין צורך לקרא על זה בספרים... זה פוגש אותנו באינספור סיטואציות בערב פסח... אם מקודם התמקדתי יותר בגדלות ראשון... בחלק של האמונה... איפה פוגשים רגעים של התמודדות באמונה בערב פסח בתוך הניקיונות... אז כעת נתמקד בכמה סיטואציות של גדלות שני... איפה אני פוגש את גדלות שני בימים שלפני פסח??? אוי אוי אוי... אני לא צריך להגיד לך כמה רגעים יש לכל צעיר ומבוגר... רגעים חלשים שאני מוצא את עצמי לבד לבד בלי טיפת מצב רוח... ובדיוק עכשיו בין הזמנים... ובלאו הכי אני כמעט ולא פותח ספר ואני מרגיש סמרטוט... ואז מגיע פיתוי חזק... ואף אחד לא יודע... ואין לי מה להפסיד... **וכאן מגיע צורך נואש בגדלות שני!!! לא!!! אני יקר!!!** אני הבן הבכור של ה'!!! אני לא יכול לעשות לאבא שבשמים את זה... כי הוא יבכה עלי... יש פה מישהו שמאוד מחפש אותי... רוצה למצא אותי... ואם אני חלילה אפול אני עלול להתרחק ממנו עוד יותר... ואין אני יכול לעשות לו יתברך את העוול הזה?? אבא שבשמים רואה אותי... רואה איך שאני מבוסס בבוץ... הוא יודע כמה קשה לי... הוא יודע שאני כעת במכת חושך... והוא רוצה שאני אקרוץ לו משם ואבטיח לו שאני רוצה לצאת מצרים גם בעיצומה של מכת חושך... ה' רוצה שאני אחזיר לו את האבידה שלו שנקראת אני... ואני אעשה את זה!!! אני אעמוד בזה כי אני רוצה לצאת ממצרים... סו"ס אני לא רוצה להישאר בזבל... ובינינו... אף אחד מאיתנו לא רוצה להישאר בזבל... רק מה?? אני לא מצליח להתגבר... אז אנא ה'... אתה הקל הגדול שעשית כ"כ הרבה מופתים... בא תוציא אותי ממצרים... כי אני רוצה לצאת... בליל הסדר צריך דבר אחד: לרצות לצאת!!! כל מי שרק רצה לצאת ממצרים יצא!! ומכאן ואילך מושיטים יד לאבא שבשמים ומתחילים לצעוד איתו צעד אחר צעד במ"ט שערים עד יום מתן תורתנו באהבה.

גדלות ראשון זה להאמין בה'!! וגדלות שני זה להאמין בעצמי!! להאמין שלה' יש משהו איתי!! כן... מאוד מוזר... תמוה... מצידי אפילו מופרך... אבל זו עובדה... ה' רוצה אותי!! יש לו משהו איתי!!!

גדלות ראשון זה מאוד קל ומובן... גם גוי מסוגל להבין שיש בורא עולם גדול ונורא... בפרט אם מסבירים לו את זה בדרך הקשה... אבל גדלות שני? להבין שיש דבר שנקרא יהודי!!! שהוא מטר שבעים וחמש בדיוק כמו הגוי... אבל לא!! יהודי זה משהו אחר... יש פה מבפנים חלק אלוהי ממעל שהוא בן של ה'... ולה' מאוד איכפת לשמוע את הבוקר טוב שלי... זה גדלות שני!!! זה דבר שמאוד קשה להבין ולהפנים אותו!!!

וזו הפיסגה של ליל הסדר!!! כשיהודי מבין את זה... אז הגענו לנרצה! כן... כמו בכל דבר יש את הרצוי ויש את המצוי... גדלות ראשון זה המצוי!! יש מצוי ראשון שהוא בורא ומנהיג את כל הברואים... אבל זה עדיין לא הרצוי... הרצוי והנרצה של ליל הסדר זה השלב ב'... שנכון... יש בורא עולם גדול... אבל יש לו משהו איתי!! סו"ס ליל הסדר זה יום שבו אני היהודי נולדתי... ולשם אנחנו חותרים!!! בני... אני היום ילדתיך...

וברגע שיהודי מזהה את הקריצה הזו... ומוכן להגיע לאבא שבשמים... ולומר לו: אבא... הנה... החזרתי לך את האבידה... הנה אני!!!!!!! מהיום אני כבר לא אזלזל בשחרית שלי... וגם לא בשמירת עיניים שלי... כי אני מבין שזה חשוב לך אבא שבשמים... **כאן הגענו לגדלות שני!!!**

זה משהו שקורה אחרי קדש ורחץ כרפס יחץ מגיד... סיפרנו כמה שה' גדול וחזק... סיפרנו כמה ה' יודע לעשות דברים ממש מפחידים... ואז קבלנו על עצמנו עול מצוות... רחצה מוציא מצה מרור כורך שולחן עורך... ואז!!!! ואז הגיע הזמן להוציא את הצפון... להוציא את האיש הפצפון הזה שקוראים לו אני... להוציא אותו מהמגירה... כן... חצי מצה שבורה ורצועה... אני מעדיף לא לספר לך איזה סמרטוט הייתי בימים האחרונים... עזוב... עדיף להמשיך להצפין את הסמרטוט הזה במגירה... בא נמשיך לדבר על ה'... על גדלות ה'... זה יותר מתאים לליל הסדר מאשר להיזכר ב... **אבל לא!!!!** ה' מתעקש לבקש מהילדים שיוציאו לו את האפיקומן... שיוציאו את הצפון הזה... ואני מתבייש... ומנסה להמשיך להצטנף לי בצפון... עזוב רבש"ע... אתה יודע איזה התפרצויות היו לי ביומיים האחרונים?? ואתה יודע גם איזה מעידות רוחניות נכשלותי בשבוע האחרון?? אבל לא!!! הקב"ה דווקא דורש: מהר מהר... עוד מעט חצות... **תצא מהר מהמגירה!!! אני רוצה אותך!!** ואז אני יוצא כולי לחם עוני... מצה מרוסקת... כולי חתיכות... כן... ראית פעם איך נראה האפיקומן??? ככה בדיוק אני נראה... וה' לוקח את הצפון הזה ואומר: הנה אתה!!! בני בכורי ישראל! אתה פה הסיפור!!! כל האותות ומופתים שעשיתי... הכל בשבילך... בני בכורי ישראל... כן... ותושלכי על השדה בגועל נפש... כן... אני יודע שאתה שקוע במ"ט שערי טומאה... אבל אתה הבן שלי... ואיבדתי אותך... וכעת תחזיר לי אותך!! תסכים לשוב אלי... ותפסיק לברוח לי... תפסיק לחשוב שאתה כלום... תבין שאתה יקר לי יותר מהכל!!! ואז ברך והלל... אני הצפון ניגש לברך ברכת המזון והקב"ה מקשיב לכל מילה שיוצאת מפיו... הברכה שלי נורא חשובה לאבא שבשמים... ואז אני אומר הלל... והקב"ה משתיק את כל המלאכים... שששקט... כולם

שזו אחת ההבטחות היחידות הממוקדות בתורה... הוא הלילה הזה לה' שימורים!!! משומר לדורות לישועה כללית ופרטית... (ואני יכול להעיד באופן אישי על כמה ישועות משמעותיות בחיי שהאתחלתא שלהם שמורה בליל הסדר)

אבל בשביל זה צריך להתכונן... בשביל זה צריך להגיע עם אמונה...

אז זהו!!! שהאמונה לא מחכה לנו לא בספרים... וגם לא בהמחשות הספציפיות של עשרת המכות שמשום מה נתקענו בהם יותר מידי... אלא ב-מה שזה אומר לי כאן ועכשיו... שיש בורא עולם... אין עוד מלבדו והוא שומע אותי ואיכפת לו ממני... עכשיו שלא יובן לא נכון: כשאנחנו מספרים על יציאת מצרים אנחנו כן אמורים להיצמד לתיאורים וההמחשות הספציפיות של עשרת המכות... כן שהגשה הזו נכונה אבל עדיין! אסור לשכוח שכל זה הוא בתור תמונת רקע למסרים העיקריים שעוברים כחוט השני בתורה לאורך המכות... "למען תדע כי אני ה' בקרב הארץ..." וממילא גם הדם צפרדע כינים ערוב שאנחנו פוגשים בערב פסח... זה גם כלי אימון משמעותי שדרכו אנחנו יכולים להתכונן למסע האמונה בליל הסדר...

ואם כבר הגענו לכאן... אז להוי ידוע לך שעל פי קבלה ליל הסדר מתחלק לשני חלקים עיקריים: **גדלות ראשון! וגדלות שני!!!**

אל תבהל... אפילו שזה נשמע גבוה... זה דברים פשוטים ונחוצים...

גדלות ראשון זה מה שדיברנו עד עכשיו!! אמונה!! יש בורא עולם!! בליל הסדר אנחנו צריכים לשנן שיש בורא עולם ואין עוד מלבדו והוא כל יכול!! **זה גדלות ראשון!!** זו אמונה פשוטה שגם אלופי אדום איולי מואב וכל יושבי כנען נמוגו והבינו את זה... גם הם ראו שיש אלוהים והוא מרביץ...

אבל כאן מגיע השלב ב'!!! שאם תשים לב... אם תקרא קצת את פרשת שמות וארא בא בשלח... (שאם כבר באמת רוצים ספר טוב להתכונן לליל הסדר... חומש רש"י ורמב"ן ומדרשים אלו הספרים הכי מומלצים) לאורך כל הדרך מוזכר הנושא של **ההפליה!!! והפלה ה' בין מקנה ישראל למצרים... והפליתי את ארץ גושן לבלתי היות שם ערוב... וראיתי את הדם ופסחתי עליכם... רק בארץ גושן** אשר שם בני ישראל לא היה ברד... ומת כל בכור- ולכל בני ישראל לא יחרץ כלב לשוננו... מה העניין והדגש בהפליה הזו??

העניין הוא: שכעת כשה' עושה עשרת המכות ועושה אותות ומופתים... יש פה שתי מטרות: מטרה אחת: וידעתם כי אני ה'!!! אמונה!!!

אבל יש עוד מטרה הרבה יותר עמוקה בכל עשרת המכות:

ה' קורץ לכל יהודי ואומר לו: בני!!! בכורי ישראל!!! יש לי משהו אישי איתך!! אתה יקר לי!! תדע לך שכאב לי שכאב לך... ולכן כעת אני מתנקם במי שהציק לך... בני היקר: תדע לך שאיבדתי אצלך משהו... יש בך משהו מאוד מאוד יקר לי שעד כה נאבד לי... האם אתה מוכן להחזיר לי את האבידה הזו?? **לאבידה הזו קוראים אתה!!!** כן... אתה רפוי... אתה קובי... יש לי משהו אישי איתך!!! **זה גדלות שני!!!**

מוטי הקדוש וברוך ה'גבבר... מוטי כבר מסודר... ומה עם ברוך הגבר???

י"ג בניסן בשוק העליון בירושלים... העסק כבר חם חם... העומס מורגש... אבל ר' חצקל כבר מחכה לשעות אחה"צ... כן... ב"ג בניסן... משעות הצהריים ואילך הנוף לאט לאט מתחיל להשתנות!!! ישנם כל מיני דמויות הוד שביום יום כמעט ולא מתהלכים כאן... אבל ב"ג בניסן הם פתאום מרשים לעצמם להתהלך בין כולם... תבין: ביום יום ירושלים מלאה צאן אדם... מסתובבים שם אנשים מכל הסוגים ומותר להם להיות תמאים... ממילא כל החברים והכהנים והפרושים כמעט ולא דורכים כאן... רק ממש לפעמים... בצידי הדרכים הם מהלכים בחשש... (בודקים את הריצפה בשבע עיניים... בודקים כל ממצא חריג כרוק וכדו')... אבל ב"ג בניסן כבר כל כלל ישראל כמעט טהורים!!! גם אם יש כאלו שהם עדיין תמאים... אבל זה כבר היום השביעי שלהם... ועד שעות הצהריים הם כבר בטח אחרי הזאה וטבילה אז זהו... זה כבר טבולי יום זה תומאה קלישתא...

ואז!!!! כמידי שנה... ביום י"ג בניסן... פתאום באופן ספונטני מופיעים כאן אלפי נזירים!!! אלפי בחורים בני עליה מגודלי ראש בגדלים שונים... (בהתאם למספרי ימי הנזירות) ומתרימים מי רוצה לזכות לשלם את התגלחת שלהם... כן... לאורך החורף מצטברים אלפי בני עליה שקיבלו על עצמם נזירות באיזשהו שלב בחורף... כל אחד והסיפור האישי שלו... כל אחד בשלב שהוא הרגיש ריפיון ואז החליט לקבל על עצמו נזירות עד... עד פסח!!! רובם מקבלים על עצמם עד פסח... ולמה? כי אז מגיעים לירושלים כל הנדיבים והגבירים שהיקצו סכומי כסף מיוחדים לשם גילוח נזיר... **כן... נזירות זו קופה בפני עצמה!!!** כמו שיש תרומות להחזקת תורה, תרומות לשמן למאור לבית כנסת... ככה יש קופה מיוחדת לסימון תגלחת נזירים... כן... זו סגולה לנחת מהילדים... יורם הכרמי שמתגורר באלכסנדריה שמאוד מתפלל שהילדים שלו יהיו צדיקים וישארו שמורים מהשכנים הגויים שלו... כשיענקי שלו התחיל ללמוד גמ', הוא התרגש ומיד הלך לתרום מעות שלמים לאיל נזיר לזכות יענקי שיגדל בתורה... (הוא קודם בדק במודעה בבית הכנסת את השער היציג שנקבע בחודש האחרון מה העלויות... לעת עתה עלות של איל נזיר נומד על 595 שקל והסל מצות של חלות ורקסן קודן 48... סה"כ: 643 שקל)... ואז אחרי שלוש שבועות היה מבחן בגמ' בחינדי ויענקי קיבל ציון תשעים ושמונה... יורם כ"כ חלות ורקסן... הוא ביקש מיענקי שיילך לבית הכנסת ויבדוק לו שוב מה השער היציג של קרבן עולה וחטאת... יענקי חזר ואמר: עולה זכר- 483 שקל וחטאת נקבה- 452... סה"כ: 935 שקל... אבא מיד הוציא את הסכום מהכיס ואמר ליענקי: תשלשל את זה לקופה שכתוב עליה חטאת, ואת זה לקופה של העולה... והנה!!! יש לנו קרבן נזיר שלם... בעזה"ש בסוף החורף אנחנו נעלה לירושלים ואז אני אראה לך בחור בן עליה שקיבל על עצמו נזירות... ובזכות שאנחנו נמסן לו את דמי הגילוח כך אני אזכה שגם יענקי שלי יגדל בתורה ובראת שמים וזכו נזירה משלג צחו מחלב!!! שהילד שלי ישרא נקי וטהור ממ"ט שערי תומאה דמצרים...

וככה... רבבות אלפי ישראל... כל אחד לפי האפשרויות שלו... מפריש לעצמו בצד סכום כסף מיוחד למסן קרבות נזירים... אמנם יש עובדי ה' - דלא נפישא להו מאני" - אין להם הרבה כסף... והם אמנם גם מפרשים כסף לאיל נזיר... אבל יש להם תנאים!!! הם מגיעים לנזיר ואומרים לו: אנחנו מסכימים למסן לך את האיל נזיר... אבל בתנאי שתסנין אותנו לאכול איתך את השלמים, ואנחנו נצא בזה ידי חובת שלמי שמחה!!! לא תהיגה... כי תהיגה היא דבר שבחובה, אבל משום שלמי שמחה אפשר)

עכ"פ כעת ב"ג בניסן הנזירים לפתע מופיעים פה במפגן עוצמתי ומאפשרים למי שרוצה לזכות בהם... וכזה מפגן רק ב"ג בניסן יכול לקרות!!! כי שוב מדובר בנזירים... נזיר הוא אחד שסטרייליות הטהרה שלו היא בסדר גודל כמו של כהן גדול... (שניהם לא נטמאים אפילו לקרובים... ממילא רק עכשיו שכולם כבר טהורים... כעת הנזירים עומדים בהמוניהם וכעת יורם מאלכסנדריה ניגש בחרדת קודש מוטי הקדוש שניכר עליו שהוא בחיזוק ממושך... כן... לפי אורך השערות שלו זה נראה שלא מדובר פה בנזירות ל' יום... יורם שאל אותו בהסתנות: יורשה לי לשאול כמה זמן אתה כבר נזיר? מוטי ענה בביישנות: **מאה שלושים וחמש יום!!!!** יורם כמעט התעלף... 135 יום זה אומר שקבלת על עצמך נזירות כבר בתחילת חודש כסליו... כן... חיך מוטי... פשוט בב' כסליו עשיתי 'תיפח' נהייתי בן עשרים... והיות ובכורח הנסיבות התעכבתי מלהינשא... לכן קיבלתי על עצמי נזירות בתור שכפ"ץ רוחני... דמעות עמדו לירם בעיניו... אתה רואה יענקי... כשתגדל תהיה כמו מוטי!!! כעת מוטי... אנחנו נתנים לך עכשיו שלוש כיסים... כיס אחד שכתוב עליו מעות איל נזיר!!! ומעות חטאת, ומעות עולה... ואנא תברך את יענקי שלי שגם הוא יגדל צדיק... שנזר אלוקוי יהיה גם על ראשו!!! שיראת ה' תהיה על פניו תמיד... מוטי הניח את שתי ידיו על יענקי ובירך אותו בעומק לב... איזה זכות... זכינו לקבל ברכה מבחור שקדוש הוא לה'!!!

אבל אל תתלהב... לא כולם כאלו צדיקים כמו מוטי שלנו... יש גם את ברוך... ברוך זה סיפור מצחיק... כל העיר דיברה על הסיפור של ברוך הגבבר... הסיפור בקצרה הוא כך: כמו שהיום יש מושג מכונית שנתקעת וצריך מנוף לחלץ אותה... ככה פעם היה עם פרות!!! בכל עיר היה את הפרה המשווגעת שהיא פתאום הייתה מחליטה לרבוץ בכניסה לאיזה בנין זהה!!! כעת תנסה להזיז אותה... אין עם מי לדבר... והפרה הזו מהלכת אימים על השכונה כי היא בלתי צפויה... היא יכולה פתאום לרבוץ בכניסה לאולם שמחות ולא מעניין אותה שעוד חמש דקות צריך להיות פה חופה... **אבל ה' הקדים רפואה למכה!!!** ובשביל זה יש לנו את ברוך הגבר וקובי הגברת... אלה מהברזלים... הם כבר שנים מתאמנים בחדר כושר... והם דווקא מאוד אוהבים כאלו אטרקציות... זו הזדמנות בשבילם להראות את השרירים שלהם... ברוך הגבר תלה פתק בבית הכנסת: הפרה רובצת לך בכניסה לבית?? ברוך הגבר לשירותך!!! אמינות ואחריות של מאה אחוזים לפינוי המטען מהשטח... ברוך מחכה בכיליון עיניים שיקראו לו... והנה... הגיע הרגע הגדול... פייביש העגלון ניגש לקובי... זה אתה ברוך הגבר? אה... עוזב... אתה לא תצליח... הפעם מדובר בפרה מאוד שמינה... אתה לא תצליח לגרור אותה... ברוך נעלב... אני כן אצליח... אתה לא תצליח... ברוך התעצבן וצעק: אתה יודע מה... בא נתערב... אם אני לא מצליח להזיז את הפרה אני נזיר!!! בסיידר??

מלא מלא אנשים התאספו... כולם צועדים יחד עם ברוך הגבר... זה לא צחוק... אם הוא לא מצליח... הוא צריך להיות נזיר... וברוך הגבר מהלך כולו מאושר כמו גבבר... הנה... הגיע יום ההתגלות!!! כעת אני אראה לכולם מי זה ברוך הגבר... והוא מתקרב לפרה ומתקרב... ואז... אל תשאל מה קרה... הפרה רק ראתה את ברוך הגבר ולפתע היא התרוממה מרובצה והופ הלה לה... כולם שרקו בהתלהבות... תשמע ברוך... אתה ממש באבא... כולם מבסוטים חוץ... חוץ מברוך שהיה מאוכזב עד עמקי נשמתו!!! הפרה הזו... הרסה לי את כל ההצגה... מי ביקש ממנה לקום... רצינית שהיא תמשיך לרבוץ ואני בכל זאת איזו אותה בכח... אני לא מחפש להיות ברוך הבאבא... אני רוצה להיות ברוך הגבר... והפרה הטיפשה הזו יבשה את העסק ברגע האחרון... צחוק צחוק... אבל המעשה הזה עורר סערה והגיע עד לשכת הגזית... ונהיה מזה מחלוקת מרתקת בין ב"ש לב"ה... ב"ש טענו שברוך הגבר צריך להיות נזיר!!! שהרי הוא התערב ואמר אם אני לא אצליח להראות לכם איזה גבבר אני הרי אני נזיר... ותכלס הוא לא הצליח להראות שהוא גבר כי הרי היא גנבה לו את ההצגה וקמה ואילו ב"ה טענו שהוא פטור... סו"ס הוא התכוין לומר: אל תדאגו... הפרה תקום... או טבוב או לא טבוב... בינינו... איך שאני מכיר את ברוך הגבר אני יותר מבין את הסברא של ב"ש... אבל עדיין הלכה כב"ה כי סו"ס ברוך הגבר אמר אז זה בתור לקיחת אחריות... למי? למי שרוצה לשמוע שהפרה הולכת לזוז מכאן... ולא מעניין אותו לא ברוך ולא גבר... ברוך החליט בסוף החמיר כב"ש... מי שמוכן לשלם לו תגלחת שיבא...

כמה טיפים לבן עליה לימי בין הזמנים:

תזכורת!!! בח' בניסן עושים סיום על מסכת נזיר... וואז! וואז! וואז! מתחילים מסכת סוטה... להוידוע לך שמצינו בספרים הק' (לא ידוע איזה) שבספירת העומר יש עניין ללמוד את אחת משתי המסכתות... או מסכת סוטה או מסכת שבועות... למה?? כי בשניהם יש מ"ט דפים!!! כנגד ספירת העומר... אז קדימה... הפעם זה יוצא ממש טוב... מסכת סוטה מתחילה ממש סמוך ונראה לספירת העומר... "אני מרשה" להתחיל ללמוד אותה כבר בתחילת בין הזמנים... כידוע: מסכת סוטה היא ממש מתאימה לבין הזמנים... כי היא מסכת קלה ויש בה הרבה סוגיות מתחלפות... בפרט מדף ל"ב ואילך... מושח מלחמה, עגלה ערופה, ברכת כהנים, ספק טומאה ברה"י, והרבה הרבה אגדה... ומה שהכי מעניין שיש כמה דפים מפורסמים במסכת סוטה שכל מדרשי חז"ל על יציאת מצרים נכתבים שם וזה יוצא בריוק בחול המועד פסח... אז יש לך כבר מסכת לימוד לבין הזמנים ניסן... בסוף ביה"ז... תעשה סיום.

חובה בסיסית לעזור בבית לפסח!!! שמעת?? זה ברור!!! רק מה?? מאוד קשה "להושיט יד..." מאוד קשה לבחור שהגיע הבייתה להכניס את עצמו לעבודות לפסח בו בזמן שישנה תחושה שהעסק יכול להתגלגל גם בלעדיו... זו תחושה של "מסייע אין בו ממש..." ולכן תשמע עצה: תגש לאמא שלך ותבקש ממנה שתתן לך אגף בבית!!! שתתן לך חדר מסוים, או תחום מסוים, שזה יהיה התחום שלך!!! זאת אומרת: חדר מסוים בבית שזה הטריאטורה הפרטית שלך... שבחדר הזה אם אתה לא נתקח אותו... לא יהיה שם פסח!!! ברגע שזה יהיה עבודה פרטית שלך... יהיה לך הרבה יותר קל להתחבר לעבודות... (היכול להיות גם שהיה אחראי על הוצאת הכלים של הפסח... או ההגעה והסבילת כלים... לא משנה... העיקר שתהיה ח"כ לענייני משהו מוגדר בבית) אל תחזור על הטעות שלי שהייתי עומד בפרוודור ואומר: כשתצטרפו משהו תקראו לי... מה הפלא שלא החוקתי מעמד יותר מחמש דקות...

אחד הדברים הלא קלים בבין הזמנים זה להסתדר בבית!!! סו"ס בישיבה אתה בחרת את החברי חדר שלך בקפידה... בחרת את הרב שאתה מסתדר איתו... ואילו הבית הרביעי' לא התייעץ איתך... הוא הציב אותך מול עובדות!!! אלו הם ההורים שלך... זה האחים והאחיות שלך... זה הסגנון של הבית שלך... וה' רוצה אותך פה!!! זה מקומך!!! והיות ונראה לי שאתה ילד גדול... אז אני מרשה לעצמי לגלות לך סוד שעם כל הכבוד לשיטתן שעשית בישיבה... זה עול תורה!!! אבל יש משהו שהוא לא פחות חשוב... קוראים לזה עול מלכות שמים!!! עול מלכות שמים פירושו להיכנע לרצון ה' ואפילו לאהוב את זה... את עול מלכות שמים אנחנו פוגשים מול הנתונים העובדתיים שהקב"ה הציב לנו... וה' אומר לך: **אני רוצה שתלמד לאהוב את מה שאני רציני שיהיה לך!!! אני רוצה אותך דווקא עם המשפחה הזו...** עם ההורים האלו... וקדימה... לעבודה... תסכים לאהוב את זה... היי קל זה לבא ולהתכניין לא מבנים אותך בבית... אני לא מסתדר עם המשפחה שלי... אם זו הרמה שלך אני אשב איתך... ואנסה להרגיע אותך בתנחומים של הכלל... אבל אם אתה כבר מבין עניין... הגיע הזמן שתקלוט: ההלכה... **עול מלכות שמים** זו החבילה שה' הביא לי וה' רוצה אותי עם זה!!! אני מחליט לאהוב את הבית שלי ואת המשפחה שלי... ואם תרצה זה יקרה... ועובדים על זה!!! אתה לא חייב לקבל את זה... אבל רק שתדע... שאם אתה עדיין לא כשיר לקבל את זה... אז אתה עדיין שייך לגיל הרך... לשיקולך!!!

גיליון מס' 510 פרשת ויקה"פ

תשפ"ג שנה אחת עשרה

הציבור נקרא להמשיך ולהתפלל לרפואת רבי משה הלל בן מינדל בתושח"י

דברי שי"ה

ממרן רשכבה"ג שר התורה הגר"ה קניבסקי זצוק"ל

מדור חדש: "בעלי אסופות" פ

חזק חזק ונתחזק

כתב הרמ"א (א"ח סימן קל"ט ס"א) נהגו לומר למסיים לקרות התורה בכל פעם חזק, ורבנו זצ"ל נהג כשהיה מסיים חומש בקריאת שמר"ת שנעמד בפסוק האחרון ואח"כ אומר חזק חזק ונתחזק, וכן עשה בשני הפעמים של קריאת מקרא, ולא נהג כן כשסיים את התרגום, וכן נהג לעמוד בסוף כל חומש באמירת התיקון בליל שבועות. (גליון דברי שי"ח גליון ר"ב וע"י שם שאר המקומות שהיה רבנו זצ"ל עומד).

ונשאל רבינו זצ"ל מה הטעם שאומרים חזק חזק ונתחזק בסיום קריאת חומש שלם, והשיב שמברכין העולה שזכה לסיים, (רבי אליעזר קרביץ שליט"א בקו"ז עזרת אליעזר ש"ת עמוד מ"ז). וכ"כ כשנשאל מהו המקור של אמירת חזק חזק ונתחזק שאומרים בקריאת התורה בסוף החומשים, והשיב, מנהג ישראל לברך העולה (תשובה לרבי אהרן גרנדש שליט"א בעל מח"ס תשובות הגר"ח ח"א סי' ר"ב). וגם בשמ"ת אפשר לומר (שם סי' ר"ב).

וכתב רבנו זצ"ל שהמנהג לעמוד בעת אמירת חזק, (תשובה לרבי אברהם חיים שצ"ל בעל מח"ס זולה ומשקה ענינים שונים עמוד תר"ב). ואמר רבנו זצ"ל שעליית חזק היא סגולה להעולה שמברכין אותו הציבור, והיה מקום לקרוא לחתן לעליית חזק במקום למפטיר מטעם זה, אבל אין לשנות מהמנהג שחתן לפני חתונתו עולה לתורה למפטיר, ונשאל מה הטעם באמת שנהגו ליתן לחתן מפטיר בדוקא, וענה בבדיחותא משום שיש חתנים שא"ל ליתן להם אלא מפטיר שהם עדיין קטנים (ממחנתו רבי משה שמעון גרליץ שליט"א בקו"ז תא שמע ח"מ סי' קכ"ה).

ואמרו לפני רבנו ששמעו בשם א' מהגאונים מתלמידי החזו"א שמתן החזו"א היה הרבה פעמים מיעץ לחולה כסגולה לעלות לחזק וכן היה אומר הרבה פעמים למי שעומד לנסוע לחו"ל שיעלה לחזק, ואמר רבנו זצ"ל אני לא שמעתי מזה, אבל הוא דבר ידוע דעליית חזק היא סגולה להעולה, (שם).

ואמר רבנו זצ"ל ולהמבואר ברמ"א שאמירת חזק הוא ברכה שאומרים הציבור לעולה חזק חזק, א"כ ע"פ דין אסור להעולה עצמו לומר חזק ביחד עם הציבור מכיון שזה הפסק בין הקריאה להברכה, וכן מובא בב"י (ס"ו קל"ט) בשם האורחות חיים שכשמיים אומרים לו חזק ואמץ, ומכאן יצא המנהג לומר למסיים לקרות בתורה בכל פעם חזק. הרי שרק לעולה אומרים כן.

וכן הביא בקיצור דיני ומנהגי הו"ר וש"ת (להר"ר ספטימוס שליט"א פ"ב סל"ט) מקצות השלחן (סי' פ"ד סק"ב) בבדה"ש בשם כרם שלמה ושלחן הקריאה דמבואר בקדמונים דאמירת חזק היא אל העולה שמברכים אותו ולא שייך שיאמר לעצמו, וכ"כ בשו"ת שבט הלוי (ח"ז סוס"י ר"ב) ושו"ת דברי יציב (ח"א סי' ק"ל) וכ"כ בשו"ת באר משה (ח"ג סי' כ"ח). וע"י גם בספר קיצור הלכות מועדים מהגר"ש דבילצקי (על סוכות עמוד רס"ח) שטוב שהעולה לתורה לא יאמר בעצמו מטעם הפסק לפני הברכה, וכ"כ בלוח ארץ ישראל בפרשת ויחי, ובלוח דבר יום ביומו (שמחת תורה) כתב שאין העולה אומר ושב ואל תעשה. וע"י בזה בס' הקריאה בתורה והלכותיה (פרק ס"ג סעיף ל').

ובלוח הלכות והמנהגים (שמחת תורה) מובא מהגרא"י זלזניק זצ"ל שהעיד על הגר"ד בעניניו זצ"ל שאמר חזק בשעה שעלה לתורה, וע"י בשו"ת משנה הלכות (ח"ז סי' כ"ב וח"ח סי' י"ח) שאין לגעור במי שאומר דבדיעבד אינו הפסק ע"ש, וכן בס' ארחות רבנו (ח"ב עמוד שי"ג ובמהדו"ח ח"ג ש"ת עמוד ק"ח אות י"ח) שכשעלה אביו מן הקה"ל זצ"ל לחתן תורה היה אומר חזק כשמסיים את התורה לפני שמברך את הברכה האחרונה על התורה, וכן בהוספות שבסוף שו"ע הגר"ז (עמוד תשכ"ו) מביא מנהג שגם העולה אומר, ואולי אומר זה העולה לבעל קורא שהוא האומר בקול רם, גם ונתחזק קאי גם על המסיים שעונה כנגד המברכים, ולמעשה גם רבנו זצ"ל אמר חזק כשסיים שמר"ת אף שאומר זה לעצמו, וכנראה דרך בקריה"ת חשש משום הפסק לטעם הארחות חיים שאינו אלא ברכה מהציבור להעולה, וכ"כ רבנו בתשובה בס' מחשבת עם (סי' כ"ג) על השאלה אם לומר בסיום קריאה בחומש חזק דבקריאה בחומש שאומר חזק לא שייך הפסק, וע"ע בשלמי תודה (סוכות עמוד תתקפ"ב) שהביא כמה טעמים מהראשונים לאמירת חזק.

ומשמר הנכנס מברך למשמר היוצא חזק חזק ונתחזק

הנה תמו חלפו יב"ח מעת סילוקו של רבינו זצ"ל לשמי מרום, וכבר אחז"ל בברכות (נ"ח ב) גזירה על המת שישתכח מן הלב אחר יב"ח, וכבר בזמן חז"ל מצינו בגמ' (קידושין י"ג א) כי נח נפשיה דרב אסי עיילו רבנן לנקוטינהו לשמעתיה, ופירש"י רש"י (ד"ה לנקוטינהו לשמעתיה) שנתקבצו לבהמ"ד ואמרו כל ששמע שמועה חדשה מפיו יאמרנה באזני חביריו כדי לצרפם שלא ישתכחו, הרי שכבר בזמן חז"ל נאספו התלמידים ללקט שמועות רבם אחר פטירתו.

ואחז"ל בבמדב"ר (פי"ד סי' ד) עה"פ בקהלת (פ"ב י"א) דברי חכמים כדרבנות וכמסמרות נטועים, בשעה שד"ת יוצאין מפי בעליהן כתקנן הם ערבים לשומעיהם, בעלי אסופות אימתי הם נטועים ד"ת באדם הזה בזמן שבעליהן נאספים מהן, כל זמן שרבו קיים הוא היה מפליג לומר כל זמן שנצרך הרי רבי לפני ואני שואלו מת רבו הרי יגע ביום ובלילה לקיים תלמודו, יודע הוא שאין לו למי לשאול, הוי אימתי הן נטועין באדם הזה בזמן שבעליהן נאספים מהן.

וכבר ראינו בתוך השנה כמה הלכות עמומות שהסתפקו בבית רבנו ובין גדולי התלמידים הקרובים מה היה דעתו וכיצד נהג, בפרט בדברים הבאים לפרקים, ומה היה משנה ראשונה ומה משנה אחרונה, ומה ביאר בטעמו, וככל שחולף הזמן גובר השכחה, ע"כ נפנה בזה בקריאה של חיבה לכל תלמידי ומקורבי רבינו זצ"ל וכל מי שזכה לשאול מרבנו בדבר הלכה או הנהגה, שיברר הדברים לאמיתן ויכתוב אצלו הדברים למשמרת שלא נאבד ח"ו מרגליות יקרות.

ורבנו זצ"ל היה מזהיר על זה, ואמר שכבר זרזו על ד"ז בטל ילדותו, ראש הישיבה בלומז'ה הגאון רבי יחיאל מרדכי גורדון זצ"ל, שיראה לרשום כל דבר ששומע מרבו הגדול דודו מרנא החזון איש זיע"א, ולא יהיה ח"ו מאבד מה שנותנים לו (ע"י בס' דרך שיחה פ' ואתחנן (עמוד תצ"ז) הגר"מ גורדון זצ"ל הגיע מחו"ל בשנה האחרונה בהיותי שם את שיעוריו אהבו לשמוע הוא אמר טוב ופ"א אמר לי הרי אתה מסתובב אצל החזו"א תכתוב כל עובדה והלכה כי אם לא כן אח"כ תתחרט על זה לא שמעתי בקולו כי כשהיה החזו"א חי לא היתה ל"כ הרגשה בנחיצות הכתיבה ואכן אני מתחרט ע"ז). ולמעשה אמר רבנו זצ"ל שבחיי מרן החזו"א היה ההרגשה שהחזו"א יחיה אתנו לעולם וכל הדבר הקשה יביאו אל משה, וכשהסתלק בפתע פתאום, ראה כמה מוכרח לכתוב ולברר שמועות רבו, ומאז ועד פטירתו כתב עלי ספר כל שמועה שנזכר מרבו או ששמע מאחרים וניקב בשם 'קונטרס הזכרונות', ואביו הגדול סבר שיש להדפיסו, ורצה שידפיס בשנת האבל על אמו הרבנית ע"ה, אבל לגודל יראת ההוראה שהיה לרבנו זצ"ל ומחשש שמא לא כיוון השמועה כראוי לא נתן בחייו להדפיס הדברים, והדפיס רק מה ששמע מאמו הרבנית ע"ה בשם מרן החזו"א זצ"ל, ומ"מ לעצמו ניפה הדברים בכמה נפות וציין ציצים ופרחים, ועשה העתק לבניו וחתניו וכמה ממקורביו, ואמר ליתנו בבית גנזים, שלא יבא ליד כל אדם, ומידי פעם שהיה נשאל ממה שכתב שם היה מביא ממה שרשום אצלו.

וכעת אנו יתמי דיתמי באים ללקט נפזרים ללקט שמועות רבנו זי"ע ולברר עלי גליון משמועותיו, ואמרו במסכת יבמות (צ"א א) אמר רבי יוחנן משום רבי שמעון בן יוחי כל ת"ח שאומרים דבר שמועה מפיו בעולם הזה, שפתותיו דובבות בקבר, ונקוה ונייחל לס"ד מן השמים, וכל אשר בכחך עשה, ולפני הקב"ה אפיל תחינה שלא יצא ח"ו מכשול מתחת ידינו ושנזכה לברר השמועה כראוי.

מאת המתאבק באבק רגלי רבנו ותלמידיהו

שמעון בהגר"מ זצ"ל ויסברג

הצטרפות לרשימת מקבלי הגליון במייל ניתן לשלוח בקשה לכתובת: divreysiach+subscribe@googlegroups.com

ניתן לתרום ולהקדיש ע"ג הגליון לע"ג, לרפואה ולהצלחה וכד', נשמח לקבל עובדות, הנהגות, וש"ת מרבינו.

שָׁנִים קְדֻמוֹנִיּוֹת עַל גְּדוּלֵי הַדּוֹרוֹת

עובדות חדשות ונדירות מפי רבינו מרן זצוק"ל!

מְדוּר שָׁנִים קְדֻמוֹנִיּוֹת - לַשְּׁבֻעוֹת הַבָּאִים בְּעֵזֶר

הגאון רבי שמואל גריינמן (י"ג אדר א' תשי"ז) מרן הגר"מ פיינשטיין בעל אגרות משה (י"ג אדר ב' תשמ"ו)

הגאון רבי מאיר קרליץ (ט"ו אדר תשט"ו) הגר"י שפירא זצ"ל מראשי כולל חזון איש (חזה"מ פסח)

נשמח לקבל מקוראינו הנאמנים מסמכים, תמונות, עובדות ומעשיות הקשורים להנ"ל

שבועיים לפטירת הגאון רבי זאב אלעזר וולף זצ"ל (נלב"ט ט' אדר תשפ"ג)

צועדת לאורם של מרנן ורבנן אין מקומה בסמינר. כך גם הודיע ברורות לכל אנשי הצוות החינוכי. צעד זה עלה ביוקר רב כאשר ניסו להכפיש את שמו, אך סוף האמת לנצח, וב"ה הוא לא הפסיד מכך.

להתחמק מעזרה

רבי זאב קבע את תפילתו בשנים האחרונות בבית הכנסת 'לדרמן' במנין וותיקין עם רבינו, ולא אחת היה רבי זאב נועץ ברבינו בהכוונת הסמינר, ובדרך כלל לא גילה לאיש על כך, אך את המעט שידוע לנו נביא כאן.

(טבת תשנ"ט) רבי זאב שאל את רבינו, שישנה אגודה שמסייעת לנזקקים ומבקשים מההנהלה שתעודד את הבנות לסייע להם בהתרמת כסף עבור האגודה, וטענתם היא שיש להם פעילות רבה בבני ברק, דא עקא שמנהלי האגודה אינם ישרים (ומסתמא מרוויחים הרבה לעצמם), ושאל אם לשתף איתם פעולה.

ונענה: מה שהם מסייעים הרבה לתושבי בני ברק אין זה מספיק טענה, ומכיון שהם לא מספיק הגונים יש להתחמק מהם, אבל אין צריך לומר להם האמת (מדוע אין רוצים לעזור להם).

רבי זאב זצ"ל ובנו להבחל"ח רבי שלמה אצל רבינו זי"ע

בלי התערבות ברישום

שמו הטוב של הסמינר בניהולו של רבי זאב וולף עשה לו כנפים, וציבור בני התורה ביקש להירשם דווקא לסמינר זה, אף שבמשך השנים נפתחו עוד מוסדות חשובים, מכל מקום הרבה ביכרו ללמוד דווקא שם, והביקוש עלה על ההיצע, בכל שנה נאלצה הנהלת הסמינר להשיב פני רבים ריקם מחוסר מקום.

וכמעט כל שנה היו באים אנשים לרבינו בעונת הרישום לבקש את ברכתו שיתקבלו לסמינר, והרבה אף ביקשו שיאות להמליץ עליהם טוב בפני הרב המנהל, אך בדרך כלל תשובתו היתה "אם ישאלו אותי אמליץ טוב, והוא מצידו - מסיבות שונות- לא רצה ללכת אליי". אך היה יוצא מן הכלל, כמו העובדא הבאה.

אשת חבר הרבנית ע"ה לעומתו, בליבה הרחום היתה פונה מידי שנה להנהלת הסמינר וממליצה טוב עבור משפחות יקרות שביקשו ממנה שתבקש עבורם להתקבל לסמינר, את חלקם כלל לא הכירה מקרוב אבל לא היתה מסוגלת לעמוד מנגד...

לבקש עבור שני בנות שיתקבלו

פעם ביקש רבינו ממקורבו הגר"ר אלי' מן שידבר עם המנהל ר' זאב וולף בעד בת אחת שלא התקבלה לסמינר, ואחרי כן ניגשה הרבנית לרב מן וביקשה שגם הוא ימליץ טוב על בת אחרת שלא התקבלה לשם, אמר לו רבינו: לא מבקשים על שני דברים, שכך מצינו בגמרא גיטין נ"ו ב' במעשה עם רבי יוחנן בן זכאי "והוא סבר דלמא כולי האי לא עביד".

ושאל ר' אלי' מדוע רבינו לא ציין את הגמרא בתענית ח' ב' שאין מבקשין בתענית על שני דברים. וענהו: שם זה לענין תפלה.

רבי יוסף אברהם וולף זצ"ל

לפני למעלה מיובל שנים כאשר נוסד בבני ברק הסמינר הראשון של 'בית יעקב', נתמנה הגאון רבי יוסף אברהם וולף זצ"ל כמנהל, הוא הגבר זכה להיות שליח ההשגחה העליונה להעמיד על תילה את חינוך בית יעקב בעיר בני ברק בדור האחרון, וממנו למדו גם כאן שאר מוסדות בית יעקב לבנות בשאר חלקי הארץ. בכל ימיו הרגיש כשליח של מרנן ורבנן גדולי הדור שליט"א ועל פיהם עשה כל דבר. היה יוצא ובא בחדרו של מרן בעל הקהילות יעקב 'הסטייפלר' זי"ע, ולא זז כמלא הנימה מכל מה שהורהו. גם בהמשך היה כפוף לגדולי ישראל, וכמוהו נהג גם בנו רבי זאב זצ"ל ממשיך דרכו בניהול הסמינר עשרות בשנים.

רבי צבי בנימין וולף זצ"ל

אחיו הצעיר של רבי יוסף אברהם, הגאון רבי צבי וולף זצ"ל, היה גם הוא אישיות חינוכית רבת מעלות, ושימש רוב שנותיו לצד אחיו בסמינר, כשהוא מוסר בפני התלמידות שיעורים בהלכה ובהשקפה, ומאיר את הדרך לפנייהם בתהפוכות החיים. רבי צבי התגורר ברחוב רשב"ם, וקבע את תפילתו בבית הכנסת 'לדרמן'.

ספר 'נביאים ראשונים לאור המסורה'

חלק נכבד מחייו השקיע ר' צבי בביאורי מקראות הנביאים כדי לפרשם על פי יסודות השקפה נאמנים מבלי להזדקק חלילה למפרשים שאינם יראי השם, בחייו זכה להוציא לאור על: יהושע, שופטים, שמואל, מלכים I. בספריו הוא מביא עשרות עשרות פעמים שמועות ודברי תורה ששמע מרבינו ומה שהעתיק מספריו למכסה עתיק, שיח השדה וקרית מלך וטעמא דקרא. מקוצר המקום איננו מאריכים בקשר ההדוק שהיה לרבינו עמו.

רבי זאב אלעזר וולף

אחרי פטירת רבי יוסף אברהם נתמנה בנו רבי זאב אלעזר למנהל הסמינר תחתיו, והוא אכן ניהל אותו ביד רמה למעלה מארבעים שנה, כשהוא נושא את מסורת אבותיו בגאון, ושומר על גחלת השקפת בית יעקב הברורה שלא תדעך.

בימיו ידעה הנהלת הסמינר התפתחות רבה, כאשר מספר התלמידות הכפיל והשליש את עצמו, והוא הרחיב את מקום אהלו. אך הקפיד שלא לשנות בכהוא זה את השקפת עולם הסמינר. בשנת תשע"ד כאשר אנשים משולי המחנה קראו תיגר על הנהגת גדולי ישראל זצ"ל, רבי זאב ז"ל לא חת מפני איש והודיע לתלמידות כי מי שאינה

1. סיפר חתן רבינו הגר"ש שטינמן שליט"א: בעת שעסק רבי צבי בכתיבת חיבורו על שמואל, שוחח איתי בכאב על כך שיש מפרשים את הפסוק שנאמר על שאול כאשר החל למלוך (שמואל א' י"ט כ"ד) ויתנבא גם הוא לפני שמואל ויפול ערום כל היום ההוא וגו', ופירש"י, בשם תרגום ויפול ערום - ונפל ברשן, ובשם רבי מנחם ששמע מפי ערבי אחד, 'ברשן', בלשון ערבי 'משוגע' עכ"ל. והתאונן ר' צבי כי יש טועים לפרש כפשוטו שח"ו שאול נשתגע, ובודאי אין הכוונה כן (ובספרו על שמואל שם, מפרט רבי צבי וכתב: הלשון של דרגת הקדושה הגבוהה ביותר והלשון של שגוען הם קרובות ביותר, וכשם שכאן ברור שמה שהעריבם קוראים ברשן - משוגע, הוא לאמיתו של דבר הדרגה הגבוהה של קדושה, וזה גם הכוונה בדברי רש"י בשמואל פרק י"ח פסוק י', עיי"ש, ובספרו על מלכים ב' ט' י"א בדברי הרד"ק שהיו קוראים לנביא משוגע).